H.

¥95.00

(c24)

SELECTA NUMISMATA ANTIQUA

Ex Museo PETRI SEGUINI, S. Germani Autissiodorensis Paris. Decani,

EJUSDEM OBSERVATIONIBUS ILLUSTRATA.

Editio altera emendatior, & plurimis rarissimis Nummis auctior.

CUI ACCESSERUNT

I. RAPH. TRICHETI DU FRESNE ad P. Seguinum, de Nummo Catanensi.

II. P. SEGUINI ad Raph. Trichetum du Fresne, de Nummo Britannico.

III. Ejusdem SEGUINI Epistola ad Fran. Gottifredum, super Dubiis quibusdam ad Nummos Familiarum Rom. F. Ursini spectantibus.

IV. OCT. FALCONERII de Nummo Apamensi Deucalionei Diluvii typum exhibente Dissertatio.

V. P. SEGUINI ad Octavium Falconerium Nummus Regius.

VI. Ejusdem SEGUINI Agathodæmon, ad Excellentiss. Virum Jo. Bapt. Colbertum Regni Administrum.

VII. Elegantiora Numismata Musei Abbatiæ S. GENOVEFÆ Parisiensis.

VIII. EZECH SPANHEMII, de Nummo Smyrnæorum, seu de Vesta & Prytanibus Græcorum, Diatriba.

LUTETIÆ PARISIORUM,

Sumptibus JOANNIS JOMBERT, prope Basilicam RR. PP. Augustinianorum, sub B. Virginis insigni.

M. DC. LXXXIV,

CUM PRIVILEGIO REGIS.

ILLUSTRISSIMIS ET ERUDITISSIMIS

REI ANTIQUARIÆ STUDIOSIS PARISIENSIBUS.

P. SEGUINUS S.

DIU multumque dubitavi, VIRI ILLUSTRISSIMI, *essetne mihi hoc antiquorum meorum numismatum specimen in lucem edendum. Deterrebat meæ tenuitatis conscientia; & docuerat qualiscumque rerum humanarum usus, quam periculosæ sit aleæ, variis & sæpius adversantibus hominum sententiis se permittere. Quamvis autem desponsa mihi jam & prope certa gratia vestra sit, libellumque hunc a vobis officiose excipiendum confiderem: non defuturos tamen existimavi, qui minus probarent, hominem ætate provectum, & pro vitæ instituto gravioribus addictum studiis, suam in his elegantium hominum deliciis, industriam ostentare, & captandæ cujusdam ex iis glo-*

riolæ cupidum videri. Equidem iſta reputanti mihi ſæpius excidit ſtilus; ſed abjectum repetere, qua ſcripto, qua verbo, coëgiſtis. Locuples erit fidejuſſor Illuſtriſſ. LOMENIUS, *plena elegantiæ, plena humanitatis, qua me ante aliquot annos urgere inſtitit, epiſtola. Vos etiam teſtes appello,* VIRI ERUDITISSIMI, *& ſponſores eoſdem, qui pro veſtro, vel in me ſtudio, vel amore antiquitatis, utroque certe, muſei mei ludicra palam fieri voluiſtis. Eo vero lubentius morem geſsi, quod ſi quid in hoc opuſculo tolerabilius occurrat, vobis acceptum ferre poſsim & debeam: quippe tanquam delectum eorum, quæ a vobis ipſis condidici in Mercurialibus conventibus, quibus ædes meas, meque ipſum adeo cohoneſtare ſoletis.*

Hoc veſtro quaſi præjudicio, vel gratia potius indulgentiaque fretus, Græcos aliquot Latinoſque nummos, ex pluribus cujuſvis formæ, metalli, & argumenti, millibus ſelegi: qui, ſi Rhœmetalcis nummum, & paucos alios excipiamus, neque in alienis muſeis, neque apud autores noſtros antiquarios facile reperiuntur. Quod ſi ſuper eorum quibuſdam, pauca admodum nobis ſint cognita, non dimittendos tamen cenſuimus: tum quia confidimus ſaltem non ingrata & indecora fore, ingentia & famoſa nomina, raris numiſmatis inſcripta: tum quia novi aliquid forſan fert eorum explicatio, & de incertis ac obſcuris diſceptamus probabiliter, parati meliora, quam ſeſe primum offerent, amplecti. Neque

enim defuturos rei antiquariæ ſtudioſos arbitramur, qui de ipſis, quidquid nos latuit, edocere poſſint; in quo eruditiſſimorum fratrum Valeſiorum ſincerum affectum experti ſumus. Interim dum ope amica nos & alii ſublevent, æqui bonique conſulant quod nos delibamus, quaſi ea indicaſſe contenti, quibus larga & prope intacta, felicioris cujuſdam & laudatioris operæ ſeges, iis præbeatur. Sed neque data opera rem nummariam & monetariam tractare conſtituimus, immenſum opus & arduum magis, quam quod ſuſcipere, nobis per otium aut vires liceat. Et jam confecta res eſt a plurimis magni nominis viris, præteriti juxta & præſentis ævi, qui abunde omnes rem diſſcuſſerunt. Eorum ego fundamentis ſuperſtruo, & liberalis oblectationis gratia, eos ſolum nummos carptim breviterque perſtringo, qui pluribus graviſſimis viris, muſeum noſtrum perluſtrantibus, rariores viſi ſunt, digniorеſque adeo quibus explicandis nonnullam operam tribueremus.

Neque diffiteor, ſupereſſe mihi non inferioris notæ aliquammultos, quos incidi pariter curaſſem, niſi conſtantiam in expectando meam, cælatores moris longioribus expugnaſſent. Bene autem, & mea, & lectorum, ſi qui futuri ſint, cauſa, quod creſcenti ſub manum opuſculo noſtro, & quam mihi propoſueram mediocritatem excedenti, cunctatione illa ſua modum attulerint. Quare tarditatem iis ſuam jam condono, & ſi quid ab iis præterea in cælando peccatum eſt, ut cum

anteriores nummorum facies, in quibus Illustrium capita sunt, sinistrum ad latus; aversas ad dexterum, perperam aliquando collocarunt. Nummorum omnium magnitudinem, accuratissime quantum fieri potuit, repræsentari curavimus. Eam tamen, ut & metallum quo constant, designamus, majoris illustrationis gratia. Quod ad sinceritatem attinet, VIRI ILLUSTRISSIMI, *suspecta esse fides nostra non potest, qui oculis vestris, qui censuræ arbitrioque omnia permisimus. Securi sunt judiciorum omnium nummi nostri, ex quo vestris sunt probati sententiis, & sinceri ac prototypi judicati; ipsi etiam Othoniani duo ærei, quos an hic exhiberem primo dubitaveram, tum quod Othonibus æreis minima aut nulla vulgo fides habeatur, tum ne minus æquus & fidelis in cæteris audirem. Sed pervicere prudentum amicorum consilia & eventu certe felicissimo. Quippe paucis abhinc annis, Othonis ærei revixit & crevit autoritas, repertis apud Ill. & erud. viros Patavii Bononiæque hujusmodi nummis, quibus suum in hoc opere locum tribuimus. Neque mediocrem vero commendationem ex eo ducunt editi a nobis nummi tum Othonis, tum Pertinacis, Marini, Zenobiæ, & alii nonnulli, quod cum suspecti primum iis fuissent, qui scientiæ hujus principatum Romæ obtinent, ad eos tandem delati, suspicionum nebulas omnes aspectu ipso facile discusserunt. Paucos fateor, non ita integros esse, & a vetustatis injuria conservatos, atque etiam*

imperitioris artificis manu cusos: sed tamen in ectypis, ne apicem quidem supposititium induximus, tantaque religione egimus, ut sicubi manca est inscriptio vel fugientibus litteris dubia, ne voculæ quidem aut litterulæ, quanquam alioqui certa videatur, sed punctorum interjectione vacuum suppleamus: quin & Thracum Regum nummos, barbaro, ut sunt, typo delineari maluimus. Equidem rariores nummi, a vetustate nonnunquam arrosi, detritique cernuntur: nec abjiciendi propterea, sed cari vel sic habendi sunt, præsertim extra Italiam, ubi minor eorum numerus pretium facit. Neque enim eadem cæteri conditione qua Romani sunt, quibus cum eligendi copiam multitudo faciat, plures instruere licet integerrimorum numismatum series, neque detrimenti quidquam a temporis diuturnitate passorum. Et egregias certe collegit Romanæ nobilitatis æque ac eruditionis decus, Em. Cardinalis CAMILLUS MAXIMUS, *in omni antiquitatum genere versatissimus; cujus ego viri excelsam indolem, ac singularem urbanitatem summasque in omni genere virtutes, pluribus abhinc annis suspicere non desii, ex quo mihi ad cum patuit aditus, conciliatore humanissimo viro Io. Petro Bellorio, qui & ipse suam in re antiquaria peritiam, doctissimis in numismata, & Cl. Leonardi Augustini gemmas, notis exhibuit.*

Cæterum lucubratiunculam hanc quadripartito divisimus. Nummos præmittimus ad profana numina per-

tinentes: deinde eos, qui ſunt Illuſtrium & Heroum proprii: tertio, quoſdam leviter attingimus, qui familias Romanas referunt, nec tamen eas ſolas quæ ſtante Republica claruerunt, ſed etiam priorum Cæſarum ævo: nec alio fere hic apponuntur ordine, quam quo in manus noſtras inciderunt. Tandem Imperatorum numiſmata quædam præcipua exponimus, ea fere qua imperaverunt ſerie: quam legem ne ubique ſervaremus, fecit nonnunquam argumenti ſimilitudo; quod in Trajani & Balbini nummis, Britannico ſuccedentibus, videre eſt. Simul igitur & continenter exhibentur nonnulli, quantumvis longo temporum disjuncti ſpatio; vel quod iiſdem in locis cuſi ſint, ut Cretenſes Tiberii & Trajani; vel quod poſteriores lucem afferre prioribus videantur, ut Antonini Pii & Trajani Decii numiſmata maxima, denario argenteo Trajani, cujus averſæ parti Dictynna inſculpta eſt. Hæc quantulacumque ſunt, VIRI ILLUSTRISSIMI, *ſi tanquam ſeriarum levamenta curarum, & obſervantiæ meæ pignus accipere dignemini, non omnino mihi periiſſe operam arbitrabor.*

SELECTA

SELECTA NUMISMATA
EX MUSEO PETRI SEGUINI.

CAPUT PRIMUM.
Deorum Nummi.

SCENAM aperient paucæ veterum Deorum & Dearum icones, raris quibuſdam numiſmatis inſculptæ. Atque ut ſit ab Jove principium, nummum proferam, primo quidem intuitu contemnendum: nam ſi molem conſideres, parvulus eſt; ſi metallum, plumbeus; ſed ſi penitius introſpicias, latens in eo ſingulare quiddam animadvertes.

I. SERAPIS.

SERAPIDEM cernis modio insignem, immo Jovem Serapidis vultu cultuque insignem cernis. Quis enim nesciat Serapidem apud Ægyptios, eumdem fuisse atque Jovem, & Ammonem, & Ditem, & Solem, & Æsculapium, & Nilum qui Αἰγύπτιος Ζεὺς apud Athenæum, & Jupiter Pharius à Martiale denominatur?

Lib.5.p.203.

Lib.9. Epigr. 36.

Scis quoties Phario madeat Jove fusca Syene.

De Jove, Dite, Æsculapio testatur Cornelius Tacitus: *Deum ipsum multi Æsculapium, quòd medeatur ægris corporibus; quidam Osirim antiquissimum illis gentibus numen; plerique Jovem, ut rerum omnium potentem; plurimi Ditem patrem.*

Lib. 4. Hist.

Idem nobis innuunt nummi veteres, quorum unus erit instar omnium.

II. SERAPIS AMMON.

ÆREUS est primæ magnitudinis, & maximis qui *Medaglioni* ab Italis vocantur, pro-

ximus, atque in Ægypto ipſa cuſus, ut ex cælatura colligunt peritiores Antiquarii. Ab una parte præfert caput Antonini Pii cum inſcriptione, ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΝΤΩΝΙΝΟϹ ϹΕΒ. In averſa caput barbatum cum parte thoracis, ornatum pluribus prædictorum numinum inſignibus: in quibus ſanè præcipua Serapidis apparet perſona, ob calathum capiti impoſitum. Sed tamen Jovem ipſum à quo orſus ſum, ſaltem Ammonem, ſatis deſignat cornu arietinum: ut & Ditem patrem, atque etiam Neptunum, trifidum illud ſceptrum humero dextro appoſitum, cui etiam involuta ſerpens, ad Æſculapium pertinet: Solem ſeu Oſirim πολυώνυμον, corona radiata, clariùs quàm aſſertione ſit opus, explicat. Denique cornucopiæ Nili ubertatem & fœcunditatem deſignat.

Cùm igitur Serapis tot numina, & eorum dotes in ſe contineat, nil mirum ſi Monetarius, qui primum nummulum noſtrum in honorem ipſius procudit, in averſa parte ſolum inſculpſit verbum ΦΥΛΑΞΕ, hoc eſt, *conſervabit*. Doricum enim eſt φυλάξε pro φυλάξει. Vel certè ſignificat *conſerva*, ut ſit Imperativus à verbo φυλάξω, quod fiat à Futuro verbi φυλάττω. Neque enim novum eſt fieri Præſentia ex Futuris; ut apud Euripidem Hecuba, τί λέξεις; *quid dicis?* & alia ejuſmodi multa. Scilicet à Serapide, tanquam Jove omnium re-

rum potente, quælibet ſperabat bona; tanquam à Dite, divitias; à Sole vitæ autore, vitam diuturnam; ab Æſculapio, ſalutem corporis; à Nilo, uberiores proventus: quæ omnia conferunt ad uniuſcujuſque φυλακὴν & εὐτυχίαν. Idque juxta veterem inſcriptionem apud Gruterum, DEO INVICTO SERAPI SERVATORI. Potuit etiam levis iſte nummus, quaſi φυλακτήριος, geſtari & circumferri pro amuleto, ad avertenda quælibet mala, ut creditur de pluribus nummis, quos anguſtiori foramine pertuſos videmus, nempe ut collo vel brachio appenderentur.

pag. 85.

Ejuſmodi videtur eſſe quem ſubjicimus.

III. FORTUNA.

PLUMBEUS eſt tertiæ magnitudinis, habens ab una parte ſolitum Fortunæ typum, cum verbo SENTIAM. Ab altera inſcribitur FELICITER, quaſi felici & fauſto Eventui cuſus.

Sed ſi liceat ſacra profanis immiſcere, & eos audire, qui aſſerunt Joſephum Patriarcham ſub forma & nomine Serapidis adoratum ab Ægyptiis: cur non eis licuit in primo nummulo, ſub

ipſo verbo ΦΥΛΑΞΕ, ſperare ſalutem & conſervationem ſuam ab eo, quem Pharao *Salvatorem mundi* vocitavit, cùm prudentiam ſummam, quâ difficillimis temporibus annonæ copiam Ægypto providerat, miraretur? Cur non liceat etiam ſuſpicari Deum Opt. Max. qui bona ex malis elicit, idololatris iſtis etiam neſciis, permiſiſſe ut Joſephum venerarentur, non Joſephi causâ, ſed Chriſti veri hominum Servatoris, cujus hic figura & typus erat, præſertim cùm venerandæ crucis prænotionem aliquam Ægyptii Vates habuerint? Certè legere me, à quo Gretſerus accepit? memini, Theodoſio imperante, cùm fana Gentilium ejus edictis diruerentur, plurimos lapides in ruinis templi Serapidis repertos fuiſſe cruce inſignitos, adeò ut Gentiles dicerent, aliquid eſſe Serapidi commune cum Chriſto: ſeque à majoribus accepiſſe, inter litteras, quas vocabant ἱερατικὰς ſeu ſacerdotales, unam reperiri, quæ haberet crucis formam, nempe T, & apud peritos notarum hieroglyphicarum ſignificaret *vitam venturam*. Sed & qui Chriſtianam ad fidem convertebantur, ſe in arcanis habuiſſe narrabant, tamdiu colenda ſua numina, quoad viderent ſignum iſtud veniſſe, in quo eſſet vita. Addit Gretſerus ex Arabum ſententia, etiam in Serapidis pectore crucem pingi ſolitam. Unum hoc certò ſcio, Ægy-

Geneſ. 41.

Lib. 1. de ſancta Cruce.

ptios ſtatuas Iſidis hac ipsâ litterâ ſignare ſolitos: quod & probare peculiari argumento poſſim, & propriè meo; ducto ſcilicet ab antiqua ejuſdem Deæ ſtatua bipedali Ægyptiaco ex marmore, quam poſſideo, in qua Iſis dexterâ premit ſignum illud T, quod dextro ipſius lateri adhæret. Idem teſtatur luculenter Tabula Iſiaca Petri Bembi, in qua plurimæ ejuſmodi icones cum eodem ſigno depictæ ſunt. Locum habeat igitur φυλακτήειος nummulus noſter inter rariores; præſertim ſi jungatur cum majori illo Antonini Pii, cujus auctoritate fulcitur & declaratur.

IV. Juppiter Labradeus.

SED quando varios Joves commemorare cœpimus, minimè prætereundus eſt, STRATIVS Juppiter ſive MILITARIS. Ejus copiam nobis facit maximum æreum numiſma, habens juvenile capur Getæ Cæſaris, cum inſcriptione ΠΟ. CΕΠΤΙΜΙΟC ΓΕΤΑC. In averſa parte templum tetraſtylon, cujus in medio ſtat larva quædam numi-

nis minùs familiaris, cum verbo ΜΥΛΑΣΕΩΝ.

Mylaſa Cariæ urbem, in agro admodum opulento ſitam, refert Strabo, ejuſque vertici montem imminere, unde lapis albus abundè exſcinditur, ex quo pulcherrimæ porticus & templa condita ſunt. Iſtorum unum antiquiſſimum Jovi Stratio ſeu Militari dicatum erat in Labranda vico, LX. ab urbe ſtadiis ſito, ad quem ſtrata erat Mylaſis via, quæ ſacra ideo dicta eſt, quòd per eam ſacræ pompæ procederent. Templi ſacerdotium, civium nobiliſſimi quique, per omnem vitam gerebant. In eo Jovis ſimulacrum, non ſceptrum aut fulmen dextrâ geſſit, ſed ſecurim bellicam, eo prorſus modo quo in noſtro nummo. Cujus rei cauſam hanc Plutarchus affert. Hercules, inquit, devictâ Hippolyte Amazone, præter alia ſpolia, ſecurim quoque illi ereptam, Omphalæ donó dedit: eaque inter cimelia Lydorum Regum, ad Candaulem tandem pervenit; quo devicto Gyges ſecurim in Cariam detulit, ibique exſtructo Jovis ſimulacro, illam in ipſius dextera collocavit, & LABRANDEUM, ſive, ut alii malunt, LABRADEUM, Jovem appellavit: ſive, quod Plutarcho viſum eſt, à ſecuri, quam λάβρυν Lydi vocitant: ſive, quod Strabo mavult, à Labranda vico: ſive, quod refert Lactantius, à Labradeo Jovis hoſpite ac belli ſocio: ſive, quod

Lib. 14.

in quæſt. Gr.

Inſtit. lib. 1. c. 22.

Lib. 12. c. 30. de animal.

ait Ælianus, ab imbre λάβρῳ, hoc eſt vehementi, quem illic Juppiter effudiſſet. Ejus ſtatuæ gladium appenſum ait Ælianus idem. Perinde autem nobis eſt, an gladium, an ſecurim geſtet: utrovis enim ſit armatus, *Stratius* ſeu *Militaris* æquè appellari poteſt.

V. JUPPITER INFANS.

AB armato Jove ad imbellem obiter tranſeamus, qualem videre eſt in Trajani nummo. A parte capitis legitur, ΑΥΤ. Κ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ. In averſa, ſtat figura muliebris ornatiſſima, alumnum ſiniſtro brachio gerens: pro pedibus ejus ad dexteram inſculptum eſt cornucopiæ, ad lævam aquila, cum inſcriptione mutila, ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗΤΩΝ.

Facilis explicatu nummus iſte, ſola raritate & inſolito typo commendandus. Quem enim Jovis ales niſi ipſum deſignat Jovem? & cujus cornu illud fructibus refertum niſi Amaltheæ, à qua nomen accepit? Hactenus viſus eſt Juppiter infans,

capræ

capræ dorſo inſidens, variis in nummis, quòd caprino lacte fingatur enutritus. Sed quantùm capellæ pręſtat regia virgo, tantò reliquis pręſtantius numiſma noſtrum. Facilè enim mihi perſuadeo etiam ex inſcriptione, figuram iſtam partis averſæ ornatu & majeſtate conſpicuam, alteram ex Meliſſi Cretenſium Regis filiabus oſtentare, quæ cum reliquis montis Idæ nymphis, Jovis educandi & cuſtodiendi curam ſuſcepere: cujus beneficii memor Juppiter, ubi adolevit, non ſolùm capram, cujus lac ſuxerat, cęleſtibus Signis intulit, ſed etiam ejus cornu regiis puellis dederat, hac lege, ut illis quidquid in votis eſſet, ſuppeditaret. Cætera apud Mythologos.

VI. MONETA SALUTARIS.

JOVEM ſequetur ſua Juno *& ſoror & conjux*, cum Diana Perſica & aliis quibuſdam aſſeclis minorum gentium, Hippona, Sorte, Cabiro.

Juno, inquam, ſed Moneta, cum novo epitheto *Salutaris*. Illam exhibet denarius argenteus, ſimilis nummo ſecundo familiæ Cariſiæ apud Ful. Urſinum, in antica habens idem caput fœmi-

neum, cum verbo, MONETA; & in aversa instrumenta monetalia, cum hoc solo discrimine, quòd loco nominis T. Carisii Triumviri monetalis, expressa sit illa dictio SALVTARIS.

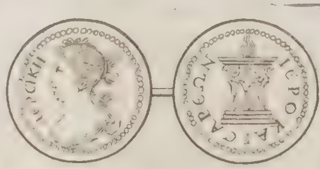
Nemo nescit Junonem cognominatam Monetam, vel propter vocem ex ejus templo auditam, quâ, cùm terræmotus factus esset, paulò ante Romam captam à Gallis, monebantur Romani, ut de sue fœta ipsi procuraretur; vel quòd, ut scribit Suidas, in bello contra Pyrrhum & Tarentinos, indigentes pecuniâ Romani, à Junone, cui sacra fecerant, admoniti sunt, si Justitiæ armis uterentur, pecuniam ipsis non defuturam: quod cùm feliciter cessisset, Monetam Junonem venerati sunt. Hinc profectum, ut numisma, id est moneta inscripta, in ejus templo asservaretur.

Posteriori sententiæ libentiùs assentior, & in nostro nummo tam Junoni Monetæ Deæ, quàm Monetæ ipsi pro numismate acceptæ, *Salutaris* nomen quadrare arbitror. Nam si Deam ipsam Monetam aut monentem spectes, C. Fabricius ipsius mandata servans, non minori æquitate & justitia, quàm virtute bellica effulsit, contra Pyrrhum dimicans. Cùm enim Regis Medicus ad ipsum misisset, pollicitus se dominum suum venenata potione perempturum, Fabricius tantum

ſcelus averſatus, perfidum apud Pyrrhum denuntiavit, & poſt aliquas pugnas cum ipſo, æquo & iniquo Marte commiſſas, tandem victoriâ & magnâ prædâ potitus eſt: ſicque cùm Juſtitiæ armis, juxta monitum Junonis, uſus fuiſſet, magnam vim auri & argenti adeptus eſt, cujus ope bellum confecit, & Monetam ipſam quovis modo ſumptam, *Salutarem* expertus eſt. In tanti ducis fortè memoriam & exemplum, quiſquis argenteum nummum cudit, cogitavit pecuniam eſſe nervum belli, & *Salutarem* Reipublicæ Romanæ, quæ armis tota nitebatur. Nec omittere poſſum proverbium Gallicum, licèt vulgatiſſimum, quo fertur nummos præſentes aptiſſimum ac ſaluberrimum eſſe cuilibet morbo remedium & pharmacum, ac proinde ſalutares dici poſſe.

VII. Diana Persica.

NUMMUM ecce alium profero, æreum illum, parvumque, ſed integerrimum & exquiſitiſſimæ cælaturæ, habentem ab una parte caput Dianæ cum pharetra, & verbo ΠΕΡCΙΚΗ, ab altera aram cum foco, & inſcriptione ΙΕΡΟΚΑΙCΑΡΕΩΝ.

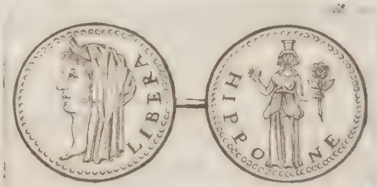
DIANA hæc PERSICA, ut refert Plutarchus in Lucullo, trans Euphratem colebatur ſumma religione, cui ſacræ paſcebantur boves, nullo cuſtode, erantque tantummodo ſigno Deæ notatæ, nempe face vel lampade; ac nullis vinculis alligatæ, per totam regionem vagabantur, nulli uſui alteri quàm ſacrificiorum; nec facilè à quolibet detinebantur. Earum una ſponte ſua, Lucullo flumen cum exercitu tranſgreſſo facta eſt obviam, capite demiſſo, tamquam ſtaret ſub ſecuri, & continuò ad fauſtum omen immolata eſt. Addit doctiſſimus Lilius Gyraldus ex Plinio & aliis, Caſtabalis Ciliciæ oppido, *Perſicæ Dianæ* templum fuiſſe tantæ religionis, ut in eo dicatæ virgines, continuo quodam miraculo ſeu, ut meliùs dicam, faſcino, ſuper prunas nudis pedibus deambularent innoxiè. Sed & Pauſanias refert præcipuo honore cultam fuiſſe *Dianam Perſicam* apud Lydos, & celeberrima templa illi erecta Hypæpis & Hierocæſareæ; cujus poſtremæ teſtis eſt indubitatus nummulus noſter. At Corn. Tacitus loquens de jure Aſylorum, quod ſibi vindicabant plures Aſiæ & Inſularum civitates, quibus modus præſcriptus eſt à Senatu, ad coërcendam licentiam & impunitatem Aſylorum, ac ſeditiones populorum, qui pretextu pietatis in Deos, flagitioſiſſimos quoſque ad templa confugientes

Ann. lib. 4.

protegebant : inter alios populos ; qui de jure Asyli contendebant, memorat *Hierocæsareenses* nostros, qui Senatui exposuere, *Persicam apud se Dianam, delubrum Rege Cyro dicatum: & memorabantur Perpernæ, Isaurici, multaque alia Imperatorum nomina, qui non modò templo, sed duobus millibus passuum eandem sanctitatem tribuerant.*

VIII. HIPPONE.

ALter ecce ęreus secundæ magnitudinis, ab una parte LIBERAM referens facie & nomine; ab altera HIPPONAM, item cum suo nomine.

De Libera trita sunt omnia ; Hippona non ita vulgaris. Hanc ut Deam equorum & stabulariorum antiqui venerati sunt. Tertullianus : *Vos tamen non negabitis jumenta omnia, & cunctos canterios cum sua Hippona coli à vobis.* Ante ipsum cecinerat Juvenalis :

in Apol.

Sat. 8.

——— jurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.

Alii *solam Hippo* in versu ponunt. Eponam mavult Vir eruditus, ex MS. codd. Sed Hippona equorum tutelæ, & Numinis officio magis con-

gruens, ideoque potior videtur inter varias ſcriptorum librorum & excuſorum lectiones. Ejuſdem Viri cl. conjecturæ de Colonia Hippone regio libenter aſſentirem, ſi aut Colonia Hipponenſis alibi cum roſa videretur, aut caput illud muliebre turritum eſſet; quales ſunt Urbium & Coloniarum icones in nummis. Neque diſſentiam omnino, ſi alluſiſſe Monetarium velit ad Coloniam Hipponenſem, & hæc numina, dummodo Liberam & Hipponam à nummo non expungat. Cæterùm HIPPONE non hîc in ſexto caſu, ſed in primo æquè ac Hippona dici poteſt.

Ipſius effigies in ſtabulis collocabatur, ut appoſitè deſcribit Apuleius. *Reſpicio pilæ medio quæ ſtabuli trabes ſuſtinebat, in ipſo meditullio, Hipponæ Deæ ſimulacrum, reſidens ædiculæ, quod accuratè corollis roſeis recentibus fuerat ornatum.* In noſtro certè nummo ſiniſtra manu roſam geſtat, nempe ut roſarum odore fœtor ſtabuli levari poſſit.

Lib. 2.

IX. SORS.

SEquitur SORS in æreo nummo mediocri depicta.

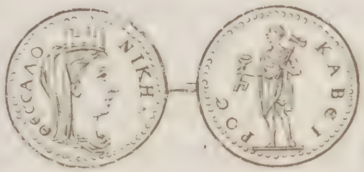
Quid enim aliud caput illud juvenile fœmineum repręſentaret, cùm ſimile ſit omnino capiti item fœmineo, quod Fulvius Urſinus expoſuit in Familia Plætoria ſub nomine Sortis? Litteræ autem C S, quæ ordine inverſo Senatuſconſultum deſignarent, quid hîc ſignificant, niſi *Caſum* & *Sortem?* quæ quidem duo confundit ipſe Cicero, & uſurpat pro fortuna, his verbis. *Quid enim Sors eſt? idem propemodum quod micare, quod talos jacere, quod teſſeras; quibus in rebus temeritas & caſus, non ratio, nec conſilium valet.* Sed & iſti tali in averſa nummi parte poſiti, cum M. Tullio mirificè conveniunt. Quatuor enim ſunt oſſicula quadrilatera, quibus luſitabant veteres, ut manifeſtè inſinuat inſcriptio noſtra rariſſima: QVI LVDIT ARRAM DET QVOD SATIS SIT. Quod ad *Arram* pertinet, quæ in nummo ſine aſpiratione cęlata eſt, ſuſpicor ab antiquis idem obſervatum in ludo, quod noſtris temporibus ſervatur in eo, quam *Primam* vocitamus, ut videlicet cuncti ludentes, in procinctu certam & numeratam pecuniæ ſummam exhibeant, quam recipere non liceat ante ludum conſummatum, quod nos *cavare* dicimus Itala dictione. Annon etiam pro *Arra*, in manus magiſtri ludi deponebatur ea ſumma, quæ reſponderet notis & tabellis quibuſdam ab eo acceptis, pro certa pecu-

Lib. de Div.

niæ ſumma, quibus pauculis ingens argenti pondus deſignabatur, ut jactura levior appareret: ingenioſo lenimento, uſquedum relatæ & repręſentatæ tabellæ pecuniam amiſſam exigerent.

X. CABIRUS.

PRodibit tandem CABIRUS, ſive Deus, ſive Dęmon, ſive Deorum Miniſter, ſecundùm varias antiquorum opiniones. Hunc exhibet nummus æreus ſecundæ magnitudinis ſtantem, ſeminudum, dextrâ incudem aut clavim, aut aliud quidpiam cognitu difficile; ſiniſtrâ malleum geſtantem, cum nomine ipſo KABEIPOC.

Cogit me malleus iſte ab eorum ſtare partibus, qui Cabiros Vulcano & Cabera Protei filia genitos ſentiunt, & ignis uſum atque æris ferrique fabricam homines docuiſſe. Scio hæc ab aliis ad Telchinas aut Idęos Dactylos referri: ſed Telchines & Idęi Dactyli, & Cabiri, immo Curetes & Corybantes, iidem ſunt ex plurimorum ſententia, in quam libentiùs abeo; & ex varietate locorum in quibus degebant aut colebantur, opinor diverſa ſortitos eſſe nomina. Non enim in

Creta

Creta solùm, ubi Jovis educatores habiti sunt Curetes; vel in Phrygia, ubi Magnæ Matris ministri & assessores ab Ida monte Rheæ dicato Idęi Dactyli: sed etiam in Samothrace, Imbro, & Lemno (in qua Vulcani officina) colebantur. Certè Thessalonicenses (apud quos cusus est noster nummus, cum capite muliebri turrito, quod urbem ipsam Thessalonicam designat, addito verbo ΘΕϹϹΑΛΟΝΙΚΗ) hisce insulis sunt vicini. Sub quolibet igitur nomine haberi velimus hos Semones, plurima ad vitam utilia excogitasse dicuntur. Primi omnium, si Diodorum audiamus, greges coëgerunt, & reliqua pecora mansuefecere, mellis usum & venationem induxerunt, & homines ad civilis & communis vitæ disciplinam instituerunt. Enopliam & Pyrrhicham saltaverunt armati, unde fortè Corybantes sunt appellati à galea, quæ Gręcè κόρυς dicitur.

Lib.5.p.230.

XI. DAMNANEUS.

EQuidem nummum æreum Gręcum primæ magnitudinis habui, Antonini Pii, qui in aversa habet figuram equestrem ornatam galeâ, quam Corybantis alicujus existimo. Conjecturæ locum dat Lilius Gyraldus. Enumerans enim Idęos Dactylos, qui & Corybantes sunt Straboni, unum eorum Damnaneum vocat; quod nomen in meo nummo reperitur, etsi aliquantò

C

contractius: pro ΔΑΜΝΑΝΕΥC enim, vel, ut alii meliùs, ΔΑΜΝΑΜΕΝΕΥC, habet ſolùm ΔΑΜΝΕΥC, duplici minùs ſyllaba, ut videre eſt in ectypo hîc appoſito.

XII.
CELMUS.

SEd & alterius Idęi Dactyli nomen me reperiſſe autumo, in æreo ſecundæ magnitudinis, qui exhibet caput barbatum, crinibus incultis, cum verbo ΚΑΛΜΟΣ. Dubitavi aliquantulùm, an legendum eſſet ΚΑΔΜΟΣ; ſed caput illud horridum, nullatenus heroïcum eſt, nec Cadmo Thebarum conditori convenit: ſiquidem Heroës utplurimum juvenes & imberbes in vetuſtis monumentis viſuntur. In averſa cernitur figura nuda ſtans, quæ dextro brachio ad renes inflexo, lęvo puerulum pelli ferinæ inſidentem geſtat, cum inſcr. ΚΩΙΩΝ.

Leguntur Phoronidis carmina, quæ ab Apollonii enarratoribus afferuntur, in quibus tres Idęi Dactyli enumerantur, interque eos unus nomine *Celmis*, quem Ovidius Celmum appellat: *Metam. 4.*

Te quoque nunc adamas, quondam fidissime parvo
Celme Jovi.

Ejus figuram esse reor in aversa nostri nummi, quam Herculis, qui frequens in Cois nummis, primo statim aspectu suspicatus eram : sed deest illi clava; & pellem sinistro brachio involutam, non leonis esse, verùm tigridis aut pantheræ, argumento est minutius animalis caput ab ea dependens. Sed & Hercules apud Diodorum nominatur inter Cabiros. *Lib. 5. p. 230.* Eadem esset igitur in aversa parte integra ipsius Dactyli figura, cujus solum caput, cum vero nomine ΚΑΛΜΩΣ, hoc est CALMUS, visitur in anteriori. Nec mirum antiquissima hæc & fabulosa nomina, post tot retro sæcula, non uno eodemque modo à librariis, imò ab autoribus ipsis repræsentata esse. Danda vetustiori & propè consepultæ memoriæ venia. At securior profectò ex numismatis ipsis, tanquam prototypis, rei veritas colligitur. Cæterùm Dactylus ille Celmus aut Calmus Jovis, quem sinistrorsum gestat adhuc puerulum, nutritius habitus est, ab eoque multùm adamatus, usquedum Saturno expulso, cùm Jovem ipsum

mortalem esse dixisset, ab eo in adamantem, aut, ut aliis placet, in ferrum conversus est. Quidam expulsum ferunt, quòd Rheam Deorum matrem stuprare aggressus esset Cur autem signati Cois in nummis Idæi Dactyli, qui in Asia Minori propriè dicta colebantur? eam, opinor, ob causam, quòd cum Asiæ continenti versùs Doridem Cos insula vicina sit, ad eam propinqui littoris religiones non difficili trajectu commearint. Quicquid sit, sub Cabirorum nomine plurima dicata sunt templa, quorum è numero celeberrimum in Ægypto fuit Herodoto teste, quod ingredi nemini nisi Sacerdoti fas erat. Illud tamen Cambyses evertit & incendit, quamvis Cabirorum iras & indignationem hominibus inexorabiles asserat Pausanias. Quippe non impune tulisse milites Mardonii Persæ, qui in Bœotia stativa habuerunt Xerxis ævo. Cùm enim eorum quidam Cabirorum ædem introissent, vel prædæ cupiditate, vel numinis contemptu, subitâ correptos insaniâ, partim in mare se abjecisse, partim è præruptis rupibus præcipites se dedisse fabulantur. Nec minores luisse pœnas Alexandri Magni milites, qui agrum Thebanum devastantes, in idem fanum irruperant, & fulminibus, aut è cælo missis ignibus exanimatos. *Tantæne ullis Semonibus iræ?*

XIII. SILVANUS

NEque ſilendus hîc SILVANUS Cabiro improbitate nil diſſimilis; quippe quem D. Auguſtinus mulieribus inſidiantem deſcribit. Stat in nummo plumbeo tertiæ magnitudinis, falcem putatoriam, ſive, ut aliis placet, damæ vel alterius animalculi caput cum collo dextrâ gerens, lævâ pedum paſtorale, cum verbo SILVANI. In altera parte viſitur ara ignita, & inſcript. HERMEROTIS.

L. 6. de Civ.

Silvanum à ſilvis quas incolit denominatum, agrorum & pecorum Deum, antiqui venerati ſunt, ut ex pluribus veteribus inſcriptionibus apud Gruterum videre eſt; in quibus, *Deus*, *Dominus*, *Sanctus*, *Sanctiſſimus*, *Cæleſtis*, *Cuſtos*, *Salutaris*, appellatur; eique templa dicantur, dona offeruntur, vota ſolvuntur, gratiæ aguntur, etiam pro ſalute itus & reditus Imp. Cæſaris Auguſti, deinde Antonini Pii & aliorum. Quibus omnibus addi poteſt Virgilianum iſtud:

Silvano fama eſt veteres ſacraſſe Pelaſgos,
Arvorum pecorumque Deo, lucumque diemque.

Ejus tamen petulantiam vix effugere mulieres, etiam adhibitis custodibus, poterant, ut jam laudatus S. Augustinus testatur his verbis: *Mulieri fœtæ post partum, tres Deos custodes Varro commemorat adhiberi, ne Silvanus Deus per noctem ingrediatur & vexet, eorumque custodum significandorum causâ, tres homines circumire limina domus.*

L. 6. de Civ.

Quod autem ad Hermerotem attinet, an Dei sit nomen, cui ara dicata, an verò ejus qui aram erexit, dubitandi locus. Hermeros enim potuit esse numen aliquod, ex Mercurio & Cupidine conflatum, quemadmodum Ερμαθήνα ex Mercurio & Minerva; Ερμηεράκλης ex Mercurio & Hercule, nimirum ob dotes utrique communes: nam & Mercurio Minervæque id æquè tribuebatur, ut sermonis, fori, mercaturæ, palęstræ Præsides essent; & Mercurio Herculique, quòd oris uterque facundissimi haberetur, quòd uterque coleretur in palæstris, quia, ut ait Phurnutus in Mercurio, *robur rationi comes esse debet*: ideoque caput Herculis Termino seu Hermæ imponebatur. Mercurius igitur & Cupido, in una eademque statua fortè & ara culti sunt sub nomine *Hermerotis*, quòd in re œconomica convenirent. Neque enim res domesticæ, quibus præesse Mercurius dicitur, bene cedunt, nisi cum pace, concor-

dia & amore administrentur.

Quòd si mavis Hermerotem eum esse, qui aram in Silvani honorem & cultum dicavit, plures ejus nominis reperies in antiquis monumentis, præsertim apud Gruterum, ubi laudatur *Hermeros* quidam *Officinator monetæ*, sub ævum Augusti; cujus munus & officium in memoriam mihi revocat, aureum apud me nummulum Imp. Mauricii non contemnendum, nec indignum profectò cui locus hîc daretur, nisi jam illum edidisset in lucem eruditissimus & nobilissimus N. *Buterovius*, Regis Christianissimi in ordinandis monetis Consiliarius, in sua de iisdem Monetis accuratissima Dissertatione. Sufficiat igitur hîc annotasse, in eo mentionem fieri officinæ monetalis Viennensis, hac inscr. quæ legitur in aversa parte, VIENNA DE OFFICINA LAVRENTI. & in area nummi, globulo impositum esse monogramma Christi inter A & ω. Sed ut ad Hermerotem regrediamur, alium apud eundem Gruterum reperies, qui insignitur HERMEROS AVG. LIB. A LIBELLIS: atque alterum cum hac epigraphe, HERMEROTI. VICARIO. SVO.

LVPERCVS. SVBVILLICVS.
HORTORVM. ANTONINIANOR.
BENEMERENTI. FECIT.

Quòd si in tanta vetustatis caligine intermicare

pag. 74. n. 1.

pag. 587. n. 9.

aliquid poteſt, ex quo divinare liceat, faciet ruſticum illud officium poſtremi Hermerotis, ut ei nummum noſtrum tribuendum ſuſpicer. Quid enim magis conſentaneum, quàm ut ad armorum pecudumque Deum, ſubvillici vicarius ille, arâ poſitâ confugerit? Sed modus eſto conjecturæ, neque tam exiguis ſuſpicionibus de rebus obſcuriſſimis decernamus.

XIV. Nummus Mytilenæus.

CUm de nummis agamus, qui quodammodo Deorum ſunt proprii, non prætermittendus mihi videtur inſignis iſte Mytilenæorum æreus primæ magnitudinis, præferens ab una parte caput muliebre turritum, cum inſcriptione, ΠΡΩΤΗ ΛΕCΒΟΥ ΜΥΤΙΛΗΝΗ. In averſa videre eſt quaſi conventum aut concilium Deorum, his additis verbis, ΟΜΟΝΟΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ.

Frequens in nummis Gręcis reperitur dictio, ΟΜΟΝΟΙΑ, per quam unaquæque gens aut civitas, ſocietatem aliquo fœdere junctam cum vicinis

cinis urbibus designabat, adhibitis Numinum iconibus, quæ in ipsis colebantur. Sed in nullo alio memini me videre tot figuras. Quinque etenim in nostro numerantur, quarum media sedet Cybele Deûm mater, quæ in Phrygia, & circumpositis minoris Asiæ partibus, in magna veneratione habebatur, ut etiam apud Mytilenęos; quippe quæ sępius in eorum occurrat nummis, & primas in hoc nostro teneat. Vir Cl. ex sceptro quod manu gerit, de Junone & Ομονοίᾳ Samiorum interpretatur. Sed Junonis Samiæ, quæ & Pronuba dicitur, habitus omnino diversus: à capite nimirum ad pedes velata expansis brachiis pingitur. A dextris Cybeles stat cum angue & baculo Æsculapius Pergamenorum patronus, cui adstat Dea quædam, sinistrâ demissâ sistrum tenens, Isidis symbolum perpetuum: nisi malis esse rhombum cum figura sua quadrilatera oblonga, Hecates Byzantiorum Numinis insigne, quo tortis filis confecto, maleficæ quondam mulieres ad deducendam Lunam abutebantur. A sinistris Cybeles locum occupant Diana Ephesina cum suis mammis ac fulcris; & Nemesis, adjunctâ sibi ad pedes rotâ, qualem videmus in quibusdam Smyrnęorum nummis cum Hecate sola comite. De tot Numinum insignibus plura dicere supersedeo, quæ à Syntagmatum autore Lilio Gyraldo

uberiùs enarrata, si cui tantum est otii, reperiet. Mihi satis sit in lucem edidisse elegantissimum numisma, cujus ne typum quidem alibi videram.

CAPUT II.

Illustrium Nummi.

PROXIME ad Deos accedunt Heroës, Reges, urbium Conditores, qui civilem vitam instituerunt. Plures Jo. Faber inter Illustrium F. Ursini imagines nobis exhibuit: aliqui tamen ipsum fugerunt utriusque sexus.

I. CYZICUS.

PRimum inter eos CYZICO locum dabimus, qui olim ad oram Propontidis regnavit, & ab Argonautis ad vellus aureum pergentibus, incautè occisus est. Ipsius vultum juvenilem ac venustum, capite diademato, refert no-

ſter nummus æreus ſecundæ magnitudinis, cum nomine ΚΥΖΙΚΟϹ. In averſa viſuntur duæ tędæ ſerpentibus involutæ, quarum in medio ara cum foco. Inſcriptio ſic legitur, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ.

Ille igitur ipſe Cyzicus Rex in antica nummi parte ſculptus eſt, qui nomen ſuum indidit urbi tantæ inter Aſiaticas Gręcas famæ, ut à Jove in dotem Proſerpinæ datam aſſerat Appianus Alex. *in Mithrid.* quemadmodum & fabulantur Poëtæ, Siciliam in Plutonis & ejuſdem Proſerpinæ nuptiis, novæ nuptæ ab eodem Jove donatam, pro anacalypteriis, quæ ſunt exhibita ſponſę munera, cum recta primùm facie, in virorum conſpectum prodit. Cyziceni itaque Proſerpinam ſummo cultu proſequebantur, prę omnibus aliis Numinibus. Nec ipſi ſoli, ſed etiam Sardiani, quorum geminum numiſma hîc obiter ex ſcrinio meo reprę-ſentari, non ingratum antiquę rei ſtudioſis fore reputo; pręſertim cùm plurima ad Deam pertinentia, in utroque videantur.

II. PROSERPINA.

PRimum ęreum eſt & maximum, in cujus antica parte caput muliebre cum velo, ſub quo corona ſpicata cum papaveribus cernitur, hac pręgrandi inſcript. ϹΑΡΔΙϹ. ΑϹΙΑϹ. ΛΥΔΙΑϹ. ΕΛΛΑΔΟϹ. Α. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙϹ. *Sardis*, *Aſiæ*,

Lydiæ, Græciæ, prima metropolis. In aversa Pluto

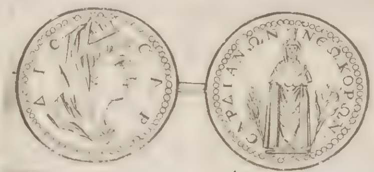

in quadrigis, caput velo volitante circumdatus, suæ divinitatis symbolo, sinistrâ sceptrum tenet, dextrâ Proserpinam rapit. In aëre volitat Cupidinis larva quædam; sub pedibus equorum jacet vasculum: annon quasillus Proserpinæ, aut calathus floribus colligendis, quibus abundabant prata Ennensia, ubi spatiabatur ΚΟΡΗ, tum cùm Ditis thalamo digna visa est? Inscribitur nummus, ΕΠΙ ΙCΟΥ Λ. ΕΡΜΟΦΙΛΟΥ ΑCΙΑΡΧ. CΑΡΔΙΑΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Illud numisma, è maximis ut dixi, cusum videtur tempore Gordiani tertii. Hermophilus enim ille Sardianorum Asiarcha, etiam notatur in aversa parte nummi hujus Imperatoris, apud Occonem in Gordiano tertio. Nec fortè totus à scopo aberrarem, si conjicerem, in eo sub icone Cereris aut Proserpinæ effictam esse Tranquillam ipsius conjugem. De Asiarchis istis plurima scitu dignissima Cl.

Henr. Valesius in Notis ad Eusebium. De Neocoris perlegenda Alberti Rubenii Postuma, quibus rem litterariam egregiè ditavit eruditissimus & cl. Jo. Georgius Græevius, cujus urbanitate eorum mihi copia facta est.

III. PROSERPINA ALTERA.

ALterum Sardianorum numisma item ęreum, sed mediocris magnitudinis, caput habet

fœmineum, partim velo, partim coronâ turritâ insigne; ipsamque urbem denotat addito nomine CAPΔIC. In aversa videre est figuram Proserpinæ, ornatu singulari decoram, & stantem inter spicam frumentariam ac papaver, cum inscript. CAPΔIANΩN NEΩKOPΩN. Sed de nummis hisce duobus, qui integrum commentarium exigerent, paucula hæc dicta ex occasione sunto.

Ad Cyzicenum nostrum redeamus. Ejus aversa in parte duæ illæ tędæ pineæ, in Ætna monte accensæ conspiciuntur, quibus usa Ceres, filiam à Plutone raptam quæritabat; & implexi tędis angues ipsi duo, quibus vehebatur. De pulchritudine & amplitudine Cyzicenæ urbis mira

Lib. 12. Strabo, ubi eam confert cum Rhodo, Massilia, & Carthagine. Sed Florus in Mithridatico, eam alteram Romam appellat, & nobilem civitatem, quæ arce, mœnibus, portu, turribusque marmoreis, Asiaticæ plagæ littora illustrabat.

IV. TEMPLUM CYZICI.

DEbuerat & templorum meminisse, quorum unum eximiæ fabricæ, in altero Regis Cyzici æreo nummo secundæ magnitudinis, exhibere non abs re judicavimus. Illud enim fortassis fuerit omnium ejus urbis pulcherrimum, cujus columnæ altitudine cubitorum L. singulæ singulis ex lapidibus; quod imperante Antonino Pio corruisse ait Dio, ingenti terræ motu, quo Bithynia & omnis Hellesponti ora, concussæ sunt.

Quod autem ad rem nostram nummariam maximè facit, Cyzicum cudendæ Imperialis monetæ privilegio nobilitatam fuisse Sozomenus asserit: & longè ante Sozomeni tempora, habiti in

Lib. 5. *c.* 14.

pretio Cyziceni ſtateres, quòd eleganter ſculpti eſſent. Itaque nil mirum ſi tam pręclaræ urbis conditor Cyzicus apud poſteros commendetur.

V, SMYRNA AMAZON.

ORdine temporum ſequitur Smyrnæus nummus, æreus item, & tertiæ magnitudinis. In eo figura muliebris medio corpore, capite turrito, dextro humero bipennem geſtat. Inſcript. CMΥΡΝΑ. In averſa graditur leo, cum inſcriptione, CMΥΡΝΑΙΩΝ.

Si ſolâ coronâ turritâ inſignis eſſet hæc fœmina, Cybelem Deûm matrem, aut urbis Smyrnę ſymbolum eſſe crederem: ſed bipennis hæc quâ armatur, omnino mihi perſuadet hîc repręſentari Amazonem, quæ Smyrnæ nomen dedit. Leo in averſa parte, virtutem & fortitudinem bellicam Amazonum, & ejus pręcipuè quæ urbem iſtam condidit, deſignare non immeritò credi poſſit. Scio equidem Amazonas à multis pro nugis reputari, qui & Smyrnam ab Ionibus aut Æolibus conditam arbitrantur. Sed alii earum irruptionem commemorant à partibus Scy-

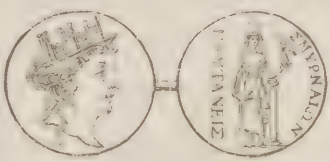
thicis circa annum Mundi ter millesimum: quo tempore occupatis pluribus Asiæ Minoris provinciis, plurimas urbes condidisse dicuntur, & pręcipuè SMYRNAM, ex illustri Amazone denominatam. Quin & Strabo refert, urbes quasdam Asiæ, Amazonum esse cognomines, Ephesum, Smyrnam, Cumam. Et de Smyrna præsertim hæc habet: Σμύρνα δ᾽ ἦν Ἀμαζὼν ἀφ᾽ ἧς τοὔνομα καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῇ πόλει· *Smyrna Amazon fuit, à qua nomen hominibus urbique factum.* Annon liceat tantæ autoritati assentiri nummo teste firmatæ?

Lib. 12.

Lib. 14.

VI. SMYRNÆUS ALTER.

INter alios Smyrnæorum nummos, aureum unum didrachmum habeo, qui ab una parte capite muliebri turrito insignitur, sine ulla inscriptione. Ab altera figuram habet muliebrem stantem, cum calatho in capite, quæ sinistro brachio columnæ innitens, Victoriam eadem manu gestat, cum inscr. ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ.

Non caput illud turritum, pro Cybeles aut urbium symbolo accipi solitum; non figura illa stans, cujus papilla unica sinistra nuda, Amazo-

num

num unam repręsentare videtur, apud quas dexteram quamque à teneris annis comburi moris fuit, ut arcus tendendi liberior esset facultas: non hæc, inquam, induxerunt, ut hujus nummi specimen exhiberem; sed dictio illa ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ, quę rarior in nummis & inscriptionibus, ac supremum magistratum Smyrnensem designat. Qui enim apud Romanos, CONSULES; apud Carthaginenses, SUFFETES; apud Smyrnęos, & alios Gręciæ populos, ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ erant: quo numero, non ita mihi compertum; nisi quòd Athenis quinquageni per vices, quoquo mense ex concilio quingentorum assumebantur.

VII. PRYTANIS.

EOrum nomina in Smyrnęorum numismatis posita fuisse suspicamur, ex inferiùs cęlato secundæ magnitudinis æreo nummo.

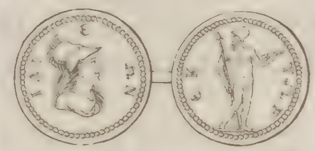

Altera enim parte caput Apollinis exaratum est, in altera nomen ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Artemidori filii Demetrii, cum figura sedente, & verbo CΜΥΡΝΑΙΩΝ. Alter item meus ha-

bet, ΠΡΑΞΑΓΟΡΟΥ ΤΙΡΕΣΙΟΥ, Praxagoræ filii Tiresiæ, cum Prytanis sedentis antiqua icone. Sed & à Prytanibus ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΝ, Atheniensis Curia, sive ædes publicæ, in quibus Senatores Magistratusve consultabant; ubi & cives de Republica bene meriti, publico sumptu, qui honos erat maximus, alebantur.

VIII. HECTOR.

INgentis nominis vetustum Heroëm, in parvo æreo numismate stantem & nudum, prętet caput quod galeâ tegitur, hîc prætermissum nolui. Dextrâ hastam gerit aut spiculum, lævâ fulmen in vola, quantùm discernere sinit vetustas, cum nomine ΕΚΤΩΡ. In altera parte videtur caput Palladis cum verbo ΙΛΙΕΩΝ.

Palladium Trojanum ipsis puerulis notum est, nec mirum si caput Minervæ Iliensium nummi repręsentant. Sed quem Achilles

Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros:
quem etiam Ethnici quidam autores, ut Libanius, irrident, & immodicæ ambitionis reum faciunt, quòd eosdem sibi atque Apollo & Minerva

honores arrogarit. Eum mirum eſt ab aliis non ſolùm Heroa, ſed Deum habitum: Trojani ſiquidem, quos tandiu tutatus fuerat adversùs Grę-corum impetus, eum adhuc viventem & pugnantem, tanquam Deum venerabantur. At mortuo Ilienſes, ut teſtatur Philoſtratus, divinos honores detulerunt. Sed & Thebani, apud quos ad aquam Oedipodiam Hectoris monumentum erat, ipſius oſſa ex Ilio deportare juſſi ſunt ab oraculo, & illi juſta ſolvere tanquam Heroi, ut tradit Pauſanias. In aliis nummis, cum bigis aut quadrigis cęlatus videtur Hector pugnantis habitu; at verò in noſtro ſtat Martis habitu, niſi Jovis eſſe mavis: quippe non ſolùm ſpiculum tenet, & galeâ ornatur ut Mars, ſed lævâ fulmen gerit in vola manus, non quale tulit Magnus Alexander ab Apelle depictus, cujus uno aſpectu tanto timore correptus Caſſander dicitur; ſed velut quietum & innoxium, cætera nudus, virili vultu, & fortè barbato, quantùm in minuto nummo licet intueri, in eoque conveniret cum Hectore, quem pinxit olim Polygnotus Thaſius in ingenti & percelebri illa excidii Trojani, & Græcorum reditus tabula, quâ Delphicum templum decorabatur: ibi enim Hectorem, & Memnonem, & Sarpedonem cum promiſſa barba depictos eſſe Pauſanias idem affirmat.

in Heroïcis.

in Bœoticis.

in Phocicis.

IX.
IDRIEUS.

EN argenteum tetradrachmum, in quo ab una parte caput Apollinis ſeu Solis, ſine inſcriptione; ab altera, figura ſtolata ſtans, dextrâ malleum ſive bipennem tenens, ſiniſtrâ haſtam, cum nomine ΙΔΡΙΕΩΣ.

Hic nummus in notitiam IDRIEI priùs incogniti me induxit, & ad inveſtigandam ipſius ſtirpem & gentem me compulit, quæ ſic ſe habet. Hecatomnus Cariæ Princeps quinque liberos reliquit, ſui regni ſibi invicem ſucceſſores; Mauſolum, & Artemiſiam ſororem, qui more apud barbaros recepto, juncti matrimonio ſunt; Idrieum, & Adam ſororem, item conjuges; & Pexodorum. Mauſolus natu maximus, Caribus primus imperavit; eoque mortuo, Artemiſia regni habenas ſuſcepit biennio, quo ſepulcrum illud inter præcipua totius orbis miracula decantatum perfecit, conjugalis amoris præclarum monumentum. Ei ſucceſſor factus eſt IDRIEUS, qui nummum noſtrum cudit, cum Ada ſorore

& conjuge, an. II. Olymp. CVII. Cùmque ex instituto majorum, Persarum amicus bellique socius esset, ab Artaxerxe Rege sollicitatus, terrestres simul & navales copias conscripsit, ut bellum inferret Cypri Regibus, qui ab Imperio Persico defecerant. Quod ut perficeret, & potentiæ simul ac fidei testimonium exhiberet, brevissimo tempore XL. triremes adornavit, quibus octo millia conductorum pretio militum imposuit, atque in subsidium Regis Persici misit versùs Cyprum insulam: sicque Artaxerxes, ope amici & vicini Principis, rebelles Cyprios subegit. Eo post septem annos in Imperio exactos sublato, Ada uxor superstes, quatuor annos regnavit, donec illam Pexodorus fratrum minimus regno expulit. Hic Persico Imperio addictissimus, principatum tenuit annis quinque, usque ad expeditionem Alexandri Magni, qui subactis Asiæ Minoris provinciis, ADAM IDRIEI quondam nostri conjugem, in regnum restituit, ac tanta veneratione prosecutus est, ut eam pro matre habuerit. Hæc ex Dione Siculo, Plutarcho, & aliis. Caput Apollinis in nummo Idriei Solem designat, qui pro Deo ab Orientalibus populis habebatur. Figura stans in aversa, mihi primùm incognita, tandem pro Jove militari innotuit, quem videre est superiùs cap. I. in nummo quar-

to Jovis Stratii seu Labradei. Interim rerum antiquarum studiosi non ægrè ferent se moneri, in Regio Museo reperiri rarissimos nummos Mausoli & Pexodori seu Pexadori fratrum, solo nomine & pondere à nostro Idrieo diversos.

X. SEUTHES.

NUmmum æreum vides mediocris magnitudinis, in quo caput barbatum, diademate cinctum, fabricæ barbaræ, sine inscriptione. In aversa, figura equestris, qualem videre est in quibusdam Philippi & Alexandri Macedonum nummis æreis, cum verbo ΣΕΥΘΟΥ, quod SEUTHEM Thracum Regem innuit.

Plures hujus nominis fuere Thracum Reges, & de quo hîc agatur decernere, difficillimum est: sed in re dubia, illi postremo qui sub ævum Alexandri Magni, rerum gestarum gloriâ clarus extitit, aliis superiorum temporum, quorum meminere Thucydides & Xenophon, prætermissis, nummum addicemus. Hic anno primo ab Alexandri Magni morte lacessitus à Lysimacho, cui Thracia cum finitimis ad Mare Ponticum genti-

bus cesserat, cum XX. peditum & IIX. equitum millibus sese tutatus est, acerrimâ initâ pugnâ, ex qua uterque magna suorum strage, cum ancipiti victoria recessit, ad majores belli apparatus, ni pax intercessisset, faciendos. Decennio pòst, redintegrato bello, Seuthes Antigoni partes secutus, & Callantianis, qui à Lysimacho defecerant, opem ferens, ipsum Lysimachum Æmi montis transitu prohibiturus accessit; ubi acri commisso prælio, multis utrimque occisis, rursum æquo Marte discesserunt. Quid sibi velit eques in aversa, pro comperto non habeo, nisi fortè Thraces equitatu pollere significet.

XI. RHOEMETALCES.

SEd ne tam leviter à Thracia digrediamur, de aliis Regum Thracum nummis, qui nostri sunt, agere, quamvis ab ævo *Seuthæ* tribus circiter sęculis distent, non alienum judicavimus. Eorum nomina RHOEMETALCES, COTYS, & RHESCUPORIS, quorum historiam ex Dione & Tacito sic colligo. Cùm Rhescuporis junior Cotyis senioris filius, M. Bruti primùm adjutor, postea desertor, à Vologeso natione Besso victus necatusque esset; Rhœmetalces noster, ejus tutor & patruus, ab eodem Vologeso exercitu spoliatus, & ad fugam compulsus est. Sed Romani, qui eundem aliàs contra Bessos M. Lol-

lio duce defenderant, L. Piſonem Pamphyliæ Præfectum miſerunt, ut ei ſuppetias ferret; qui Beſſos & alios defectionis ſocios populos, partim ad deditionem compulit, partim prælio devicit, & iterum rebellantes in ſervitutem redegit. Hujus beneficii non immemor Rhœmetalces, viciſſim Romanos ingenti & periculoſo bello à Dalmatis & Pannoniis impetitos, adeò ut metueretur ne Italiam ipſam invaderent, totis viribus adjuvit, & ſub auſpiciis Tiberii, qui ex Germania Auguſti juſſu in Pannoniam advolarat, Barbaros primùm levi prælio ſuperavit, deinde in Macedoniam irrumpentes, junctis cum fratre Rheſcupori copiis, ingenti prælio attrivit ac delevit. Ex eo, Auguſto percarus extitit Rhœmetalces dum vixit, qui viciſſim ut ſuam erga Imperatorem obſervantiam teſtaretur, nummum æreum ſecundæ magnitudinis percuſſit, quem exhibemus.

In eo ab una parte caput Auguſti, cum inſcriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. In altera, duo capita

capita visuntur, Regis ipsius, & uxoris, seu potiùs Augusti & Liviæ, additis verbis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. Alium possidebat Illustrissimus Lomenius, cum quatuor capitibus, videlicet addito capite Liviæ à parte Augusti, cum signo Capricorni. Sed & memini me videre alterum, apud Magnum Hetruriæ Ducem, quinto capite insignem, nempe Veneris, à parte Augusti & Liviæ.

XII. COTYS.

RHœmetalce mortuo, Augustus ejus officiorum memor, Thraciam omnem inter COTYM ipsius filium, & Rhescuporim Rhœmetalcis fratrem dividens: huic quicquid incultum & hosti vicinum, tradidit; quòd illi esset ingenium atrox, avidum, & societatis impatiens: Cotyi, quia pollebat ingenio miti & amœno, attribuit quicquid pingue, excultum urbibus, & pagis refertum, ac Græcis conterminum. Ipse enim litteras & Poësim callebat. Hinc Ovidius, qui in ejus regno exulavit, ad eum scripsit:

Eleg. 2. lib. 9. de Ponto.

Neve sub hoc tractu vates foret unicus Orpheus,
Bistonis ingenio est terra superba tuo.
Ad vatem vates orantia brachia tendo.

En Cotyis ipsius argenteum didragma. Ab una caput diadematum vides Regis, ut colligitur ex inscriptione ΒΑCΙΛΕΩC ΚΟΤΥΟC. In altera

caput laureatum incognitum, nisi sit Augusti, cum litteris Θ Κ Φ, quæ an sint numerales, & æram quandam computent, an explicari possint, ΘΕΟϹ ΚΑΙϹΑΡ ΦΙΛΟϹ, arbitrii tui esto. Si tamen sint numerales, ut opinor, annum DXXIX. indicabunt, ex conjectura eruditissimi Henr. Valesii, quâ meminisse me voluit, Græcos in notis numeralibus minores numeros majoribus aliquando præponere, ut ΑΙ. pro ΙΑ. id est, undecimo. Quam legem etsi minimè in plurimis, tamen in hisce Thraciis nummis observare licet. Hæc enim æra Θ. Κ. Φ. inverso ordine legi & numerari debet, incipiendo videlicet à nota Φ. sicque habebimus DXXIX. Unde verò hæc cœperit Thracum Æra, aliàs inquiremus.

De æra Spanhemius p. 863

XIII. RHESCUPORIS.

RHESCUPORIS nummus ferreus secundæ magnitudinis, ab una parte diadematum caput refert ipsius, ut innuit inscript. ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΡΗϹΚΟΥΠΟΡ. In altera caput laureatum incognitum, cum tribus notis Β. Μ. Φ. quæ si legantur eodem ordine quo in præcedenti nummo,

Φ. M. B. efficient numerum DXLII. annorum.

Dubitavi, fateor, an hunc ſculpendum traderem: adeò enim rudis & inconcinnus eſt, & ab imperito artifice olim cuſus, ut vix aliquid hominis in hiſce capitibus deprehendas. Verùm id à me tandem obtinuit inſcriptio, quâ Reguli iſtius nomen quo ſcribendum modo ſit, edocemur. Siquidem apud Romanæ hiſtoriæ ſcriptores mirè variatum eſt in iſto nomine, ut optimè notavit Lipſius. Dio enim Ῥασκύποριν, Velleius *Rhaſcupolim*, Suetonius & alii *Thraſcypolim*, ſolus Tacitus *Rheſcuporim* vocat, ut in nummo. Hic ſuo uſus ingenio, nec regni parte quæ illi ceſſerat contentus, Cotym nepotem adgreditur, primò occultè & cunctanter ſub Auguſto, quem vindicem metuebat; deinde aperto bello ſub Tiberio. At quemadmodum Auguſtus, ut ait Suetonius, *Reges ſocios etiam inter ſemetipſos neceſſitudinibus junxit, promptiſſimus affinitatis cujuſque atque amicitiæ conciliator & fautor, nec aliter univerſos, quàm membra parteſque Imperii, curæ habuit:* ita Tiberius metuens, ne ſemel compoſita

cap. 48.

F ij

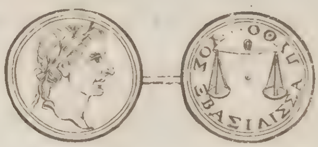
turbarentur, Regibus præcepit, ab armis diſcederent, quæ ſtatim à Cotye dimiſſa ſunt. Sed ſimulans RHESCUPORIS ſe velle de controverſiis colloquio tranſigere, poſtulat ut in locum eundem fœderi ſanciendo conveniant, & tracto in multam noctem convivio, incautum Cotym in vincula conjicit; atque omni Thracia potitus, ſcripſit ad Tiberium, ſtructas ſibi inſidias à Cotye, quem prævenire coactus ſit. Cùmque reſcripſiſſet Tiberius, ut tradito Proprætori Myſiæ Cotye, ipſe ad cauſam dicendam veniret; occidi Cotym jubet, mortemque ſponte ſibi ab ipſo conſcitam ementitur. Non tamen artes Tiberianas eluſit: nam Pomponius Flaccus Regi amiciſſimus, ideoque ad fallendum aptior, in Thraciam miſſus, eum per ingentia promiſſa perpulit, ut præſidia Romana intraret, atque additâ gravi cuſtodiâ, in urbem traxit. Ibi ab uxore Cotyis accuſatus in Senatu, damnatur, & regno privatur; atque Alexandriam devectus, illic, an fugam tentans, an ficto crimine, interficitur. Thracia in Rhœmetalcem filium, quem paternis conſiliis adverſatum conſtabat, & in liberos Cotyis dividitur: iiſque nondum adultis, Trebellienus Rufus datur, qui regnum adminiſtraret ſecundùm mentem Auguſti, qui, ut ait Suetonius, *Rectorem ſolitus eſt apponere Regibus ætate parvis*

cap. 48.

ac mente lapsis, donec adolescerent, aut resipiscerent.

XIV. Pythodoris.

SEd quoniam uxoris Cotyis facta est mentio, omittere non possum apud me reperiri denarium argenteum, cum capite Tiberii; cujus aversa in parte visitur libra cum lancibus, & hisce notis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΟ. . . . ΥΟΣ.

Quæ mihi suspicionem movent, hunc nummum fortè in gratiam Tiberii, & ad designandam ejus æquitatem, à Regina uxore Cotyis percussum, hocque modo ejus inscriptionem resarciri posse, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΩ, vel ΠΥΘΟΝΙΚΗ, aut etiam ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ ΚΟΤΥΟΣ. Ut enim Pytho nomen est fœminis conveniens apud Græcos, nempe Deæ Suadæ, & Dianæ ipsi ex Pausania: ita Pythonice dicta reperitur amasia quædam Harpali, quam Athenis evocarat ipse apud Diodorum. Sed ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ mihi supra reliquas arridet: duas quippe sub ævum Tiberii ejusce nominis Reginas nactus sum apud Strabonem; primam Polemonis Ponti Regis uxorem, quæ cum marito regnavit, eique mortuo

lib. 17.

lib. 11.

in regnum ſucceſſit, & in Colchos, Trapezuntem, vicinoſque barbaros regnum tenuit, prudens mulier, & præeſſe rebus gnara, filia Pythodori Tralliani, aut, ut quidam volunt, Niſſæenſis. Hæc prętер Zenonem Armeniæ Regem datum à Germanico Cęſare, & juniorem Polemonem, filiam etiam ex Polemone conjuge ſuſcepit, cujus ſanè nomen reticetur, ſed matri fuiſſe cognominem ſuſpicari licet. Eaque ſecunda eſt Pythodoris, quæ connubio juncta dicitur Cotyi, eoque per inſidias Rheſcuporis ſublato, vidua cum filio regnante permanſit: ex quo infertur eandem eſſe, cujus mentio in nummo, quæ frequenti Senatu & pręſente Tiberio, in Rheſcuporim Cotyis conjugis interfectorem cauſam dixit, & eodem, quo mater, nomine Pythodoris compellata eſt. Adſtipulantur ſuperſtites in nummo litteræ, ΠΥΘΟ. . . . . . ΥΟΣ, ex quibus facilè conſequitur ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ ΚΟΤΥΟΣ. Patere, lector, conjecturam in ſemeſo nummo, & vetuſtate propè conſumpto.

XV. ININTHIMEVUS.

QUin & liceat mihi hîc apponere nummum argenteum drachmalem, minùs cognitum fateor, ſed rarum, & quem Thracium exiſtimo ex cęlatura & fabrica ſuperioribus ſimili. Habet ab una parte caput barbatum, diadematum, cum

inſcript. ſolida, ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΙΝΙΝΘΙΜΗΥΟΥ. Ab altera caput æquè inſulſum, cum corona laurea, & notis Α. Λ. Φ. hoc eſt, anno DXXXI. juxta pręcedentem canonem priorum Regum Thracum.

Quis ille ſit Regulus ININTHIMEVUS aut THIMEVUS, Antiquariorum diſquiſitioni permitto. Illæ tamen notæ Α. Λ. Φ. ſuperioribus Regibus Cotyi & Rheſcupori coævum fuiſſe deſignant.

XVI. SAUROMATES.

ALter adeſt, de quo libentiùs divinabo, etſi non multò certiùs; quem aurifices aureum, quamvis ex auro minùs probato, aſſeverant, drachmarum duarum pondere.

Imperatoris Septimii Severi vultum habet indubitanter ab una parte, cum tribus notis ΔϘΥ. quæ juxta ſuperiorem æram annum CCCXCIV.

designant. Ab altera barbari Regis diadematum caput cum inscr. ΒΑCΙΛΕΩC CΑΥΡΟΜΑΤΟΥ Incognitum mihi Regem istum fateor, sed ex nummi fabrica, ex Sarmatico nomine, & ex capite Severi, in Sarmatia aut vicina aliqua regione regnasse licet conjicere, & triennalis obsidionis Byzantinæ tempore à Severo factæ, sive amore, sive metu, ratione viciniæ Romanis obnoxium, ipsis aut annonæ & commeatus suppetias tulisse, aut supplendo militi adfuisse. Plura mihi de illo in præsenti non occurrunt, nisi quòd illustrissimus Senatus Princeps N. LAMONIUS, vir supra omnes titulos, aureum melioris notæ quàm sit meus, nuper in suo Gazophylacio reposuit, in quo ab una parte Regis Sauromatæ caput & nomen visitur, in altera caput Trajani sine inscriptione, sed cognitu facillimum. Et quòd Patavii an. MDCLXVII illustrissimus Comes à Lazara, inter immensos veterum nummorum acervos cujusvis formæ, raritatis & metalli, quos mihi cum singulari comitate & eruditione exhibuit, æreum secundæ magnitudinis, cum iisdem omnino capitibus, inscriptione, & simili ferè typo ac in meo cernitur, demonstravit. Sed commodè, dum hæc mente volvo, ad me misit Dissertationem suam de Præstantia Nummorum antiquorum denuò cusam & auctam nobilissimus Ezechiel

Ezechiel Spanhemius. Ipſum adeat ſtudioſus lector, nec alibi lucem quærat.

XVII. Herodes Chalcidensis.

A Thracibus ad Judęos convertimur, occaſione pręclari numiſmatis, ab HERODE Chalcidis Rege percuſſi, cujus explicationi pauca hæc pręmitto. Herodes Agrippa ſenior, à quibuſdam Magnus appellatus, filius Ariſtobuli, quem pater Herodes Aſcalonita peremit, Caio Caligulæ adhuc Cęſari tam familiaris extitit, ut in lectica cum eo iter agens, Tiberio celerem mortem optaret, quo Caius citiùs Imperio potiretur. Quod cùm reſciſſet Tiberius, eum in carcerem detruſit. At mortuo opportunè Tiberio, Caius Agrippam carcere liberatum, Regem Judęæ conſtituit, eique catenam auream ejuſdem ponderis atque ferream, quâ detentus fuerat, dedit, & jus etiam conceſſit in Templum Hieroſolymitanum, in ſacerdotium & res ſacras: tantaque amicitia inter eos coaluit, ut vulgò Romæ jactaretur, Agrippam cum Antiocho Comageno, ipſum Caium ad tyrannidem inſtituere. Nec minori apud Claudium gratiâ valuit, cui poſt Caium occiſum, ęgregiam in adipiſcendo Imperio operam pręſtitit. Ab eo enim impetravit regnum Chalcidis ad Libanum, HERODI fratri ſuo, cujus gratiâ Regum Judęorum familiam at-

tigimus. Hic, poſtquam Agrippa (cujus filiam Berenicen in matrimonium acceperat) Cęſareæ ab Angelo percuſſus interiit, ut narrat D. Lucas; plurima item à Claudio obtinuit, & eâdem quâ frater potentiâ, Judęorum ſummos Pontifices pro arbitrio mutavit; quod jus in ſucceſſores uſque ad exciſa Hieroſolyma tranſmiſit. Quo fit, ut minimè mirum videri debeat, relictum eſſe ab eo grati animi monumentum, nummum inſignem æreum ſecundæ magnitudinis, in quo Claudii ſtudioſus dicitur, φιλοκλαύδιος. Eum ecce, cujuſmodi eſt, repręſento.

Act. 22.

Ab una parte vides caput ſenile Herodis, faſciâ regali præcinctum, cum inſcriptione mutila, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔ . . . . . ΔΙΟΣ. In averſa, ΚΛΑΥΔΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΤ. Γ. in medio coronæ laureæ. Inſcriptionem capitis ſic repono, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, cum ex conjectura rationi, ut mihi videtur, conſentanea, & eo modo quo epithetum ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΣ cernitur in nummis noſtris Ariarathis &

Ariobarzanis Regum Cappadocum; tum ex Occone, qui nummum iſtum vidit, nec pervidit: habet enim in Claudio, ΒΑCΙΑ ΗΡΩΔΗCΦΙΛΟC, ſed inconcinnè, ut patet.

HERODE Chalcidenſi mortuo ſub an. VIII. Claudii, Agrippa junior, ejus nepos, & filius Agrippæ ſenioris, Romæ in aula Imperatoria educatus, Princeps Chalcidis factus eſt, additâ poſtmodum Tetrarchiâ Trachonitidis, dum Judæa ſub Præſidibus Romanis remanſit, quibus militavit ad uſque excidium Hieroſolymitanum. Iſte plures nummos ſub nomine & vultu Veſpaſiani, Titi & Domitiani percuſſit, quorum quatuor apud me reperiuntur ſub diverſis typis: ſed quia non ſunt ex rarioribus, & ipſius Agrippæ ſolum nomen, velut monetarii, in averſa parte reperitur, hîc exhibendos non cenſemus. Ut nec alterum, quem Agrippa pater, ſub nomine & capite Caii percuſſerat, in cujus averſa parte ſtat Victoria cum Regis nomine.

XVIII. HILDERICUS.

SUperiorum temporum Principibus addemus Regem inferioris ævi, HILDERICUM Vandalum. Ipſius nummum argenteum, denario paulò minorem adſecuti ſumus, in quo caput imberbe, diadematum, cum inſcript. D. N. HILDERIX REX. In averſa viſitur figura muliebris

ſtans, utraque manu ſegetes protendens, cum inſcriptione, FELIX KART.

Dubitari non poteſt, quin nummus iſte HILDERICUM Vandalorum in Africa Regem penultimum repręſentet, quem de Eccleſia Catholica bene meritum multi prædicant. Cùm enim Traſamundus, cui ſucceſſit, Arianæ perfidiæ cultor, ut ſine cæde & ſanguine fidem orthodoxam labefactaret, & occultis veluti cuniculis in eam graſſaretur, ſineret Epiſcopos, dum viverent, præeſſe ſibi ſubjectis Eccleſiis hac lege, ne quis in locum defunctorum ſubrogaretur: ſcilicet ut ipſæ Orthodoxorum Eccleſiæ paulatim orbatæ Paſtoribus conciderent; proſpicientes Epiſcopi, hac arte deſolandas Eccleſias, Præſulibus mortuis alios contra Regis mandatum ſuffecerunt. Quod ille iniquè ferens, ducentos ampliùs Epiſcopos Catholicos, ex omnibus Africæ provinciis, in Sardiniam inſulam deportavit. Sed eo mortuo HILDERICUS, qui à Traſamundo ſacramento obſtrictus fuerat, ne Rex factus Catholicos reſtitueret, ut ſacramenti religionem minùs lædere videretur, priuſquam regnum capeſſeret, omnes

ab exilio reduci prçcepit. Elapſis aliquot annis, Athalaricus in Italia Rex, ſpecie vindicandæ Amalafridæ Traſamundi quondam uxoris, quam ad mortem adegerat HILDERICUS, in eum concitavit Gilimerem conſobrinum, qui HILDERICUM regno privavit, atque in vincula conjecit anno regni ſeptimo. Tandem cùm Juſtinianus Imperator in facinus illud inquireret, Gilimer HILDERICUM interfecit, cujus perfidiæ mox pœnas luit, bello impetitus à Juſtiniano, duce Beliſario; qui devictis Vandalis, & extincto eorum Imperio Africano, captum Gilimerem Conſtantinopolim deduxit, & Imperatori in ſolio ſedenti, cum liberis obtulit, acto magnificentiſſimo triumpho.

Quod ad averſam numiſmatis partem attinet, figura muliebris, in manibus ſpicas frumenti habens, ubertatem Africæ, & prçſertim agri Carthaginienſis, deſignat: cujus ergo FELIX appellatur CARTHAGO, etiam in nummis Diocletiani & Maximiani Augg. in quibus ſimilis ferè figura reperitur, dextrâ ſpicas gerens, ſiniſtrâ papavera. Sanè Africæ fertilitatem commendat Æl. Spartianus in Severo & in Peſcennio Nigro, dum ait Severum in illam provinciam legiones miſiſſe, ne Niger eâ occupatâ, Populum Romanum penuriâ rei frumentariæ perurgeret. Sed nihil

magis appoſitum, quàm quod in Alexandro Tyranno eruditiſſimus, & nunquam ſatis laudatus Triſtanus noſter refert ex Tertulliano & Martiano Capella, quorum prior Carthaginienſes vocat VETUSTATE NOBILES, NOVITATE FELICES: alter Carthaginem appellat *Inclytam pridem armis, nunc* FELICITATE REVERENDAM, & BEATAM URBEM ELISÆ. Adeò conſtat Carthaginem, ex quo per Julium Cęſarem reſtaurata fuit, & facta Colonia Romana, priſtinæ cladis oblitam, & hac FELICITATIS laude inſignitam fuiſſe.

lib. de Pallio.
Lib. 6.
lib. ult.

XIX.
PTOLEMÆI DUO ET CONJUGES.

SEd ad ſuperiora tempora revertamur. Hubertus Goltzius in Inſulis Gręciæ, agens de Deliorum numiſmatis, aureum unum exhibet, in quo ab una parte viſuntur duo capita juncta, Apollinis & Dianæ cum voce ΘΕΩΝ: ab altera, eadem capita, cum verbo ΑΔΕΛΦΩΝ, *Deorum fratrum*. Nummum, quem hîc damus, quamprimùm noſter factus eſt, ipſum putavimus eſſe Goltzianum: ſed ubi inſpeximus accuratiùs, in inſcriptione ſimili capita omnino diverſa deprehendimus. Quippe diademate, ſeu faſciâ regali præcincta ſunt; quod Deorum iconibus tribui non ſolet: nec ullum ejus eſt in Goltzii nummo veſtigium. Aureus eſt item noſter & drachmalis,

atque in una parte, cum voce ΘΕΩΝ, habet duo capita, PTOLEMÆI LAGIDÆ cum diademate, & BERENICES conjugis: in altera cum verbo ΑΔΕΛΦΩΝ, capita PTOLEMÆI filii cognomento PHILADELPHI, item diademati, & ARSINOES sororis simul & conjugis.

Nolim existimes, nos temerè & inconsultiùs ejusmodi vultus designare & denominare: eosdem enim cum suo quemque nomine, seorsim in aliis nummis & vidimus, & penes nos habemus, excepto Philadelpho; à quo tamen cusum hunc præclarum nummum arbitror. Mira produnt Historici de mutua pietate utriusque Ptolemæi, parentis & filii; & de concordia, quâ simul Ægypti regnum administrarunt. Siquidem Ptolemæus primus Soter dictus, anno regni XXXIX. cùm magnâ rerum gestarum gloriâ reliquos Alexandri Magni comites & successores anteiret, & adhuc optima corporis & animi valetudine frueretur, inaudito exemplo, Philadelphum filium ex Berenice postrema uxore, posthabito altero natu majore ex Eurydice priore conjuge, Regem renuntiavit: & quod juveni

amorem populi conciliavit, inter ejus aulicos quasi privatus, biennio superstes vixit; idque neglecto Demetrii Phalerei consilio, qui Soteri super Imperii abdicatione consulenti, amicè & liberè responderat: *Si alteri dederis, ipse non habebis.* Hæc abdicatio, & altera eodem ferè tempore à Rege Babyloniæ Seleuco facta, uxoris Laodices, in gratiam Antiochi filii, qui eam deperibat, Tragici effatum destruit:

Nec regna socium ferre, nec tedæ sciunt.

Philadelphus interim mortuos parentes PTOLEMÆUM & BERENICEN venerabundus, DEORUM numero adscripsit: quo jam honore Ptolemæum Rhodii ante annos viginti prosecuti erant. Cùm enim ejus auxiliis gravi obsidione, quâ premebantur à Demetrio Poliorcete, soluti essent, omnem in referenda ei gratia modum excesserunt. Siquidem missis in Libyam theoris, ex Ammonis oraculo sciscitati sunt, an PTOLEMÆUM uti DEUM venerandum censeret: quo annuente, lucum in urbe illi consecrarunt, quadratum exstructis porticibus, eumque locum ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΝ indigetarunt.

In altera parte nummi habes PHILADELPHUM cum sorore ARSINOE, quam sibi more à Persis accepto, matrimonio junxerat. Hæc antequam pareret, diem suum obiit: & ab ea

ARSI-

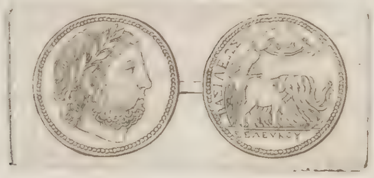
ARSINOITIS Præfectura in Ægypto nomen Pausania teste obtinuit. Aliam quidem ejusdem nominis Arsinoën duxerat, filiam Lysimachi, ex qua Evergetem suscepit. Sed sororis conjugis facies in nummo delineata est, ut patet ex verbo ΑΔΕΛΦΩΝ. Quod ad PHILADELPHUM pertinet, vix Principem alterum repereris, tot tantisque laudibus cumulatum, ab universis cujusque nationis & religionis viris gravissimis. Inter alios Philo illum virtutibus regiis, supra omnes ætatis suæ superiorumque sęculorum Principes, nobilem prædicat. Tertullianus ipse, Ptolemæorum eruditissimum vocat, & omnis literaturæ sagacissimum. Equidem celeberrima, quam collegit, Bibliotheca, & sacrarum Scripturarum interpretatio, quam per LXXII. seniores Judæos immensis sumptibus, & singulari magnificentiâ fieri procuravit, gloriam illi peperit immortalem. Sed ea, quoniam ad nummum nostrum nihil quidquam pertinent, reticemus.

lib. 2. de Vit. Mosis.

in Apolog.

XX.
SELEUCUS.

NOn vilioris erit æstimationis Seleuci nummus argenteus didrachmus, habens ab una parte caput Jovis, ab altera Palladem in quadrijugo elephantum curru, cui superstat anchoræ nota, cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ.

SELEUCUM, à frequentibus victoriis NICATOREM dictum, justitiâ & pietate omnes Alexandri Magni commilitones superasse, refert Pausanias; & inter omina futuræ potentiæ, tum cùm Alexandro in expeditionem Persicam proficiscenti comes adesset, & Pellæ Jovi sacra faceret, ligna aris imposita nullo admoto igne accensa esse. Hinc forsan effectum est, ut Jovis caput, propitii numinis & pietatis suæ monumentum, in nummo nostro signaverit. Sed aliud futuræ Seleuci magnitudinis præsagium narrat Appianus Alexandrinus; nempe in Macedonia paternum focum ingenti flammâ incanduisse, nemine accendente. Admonitam quoque in somnis ipsius matrem, ut quem primo annulum haberet obvium, Seleuco gestandum traderet; regnaturum enim ubicumque forte digito ipsius excideret: reperisse illam ferreum cum insculpta anchora, quem cùm Seleuco tradidisset, ab eo deinde circa Euphratem amissum. Quin & postea cùm adepto regno, Babylone deambularet, impegisse in lapidem, quo effodi jusso, anchoram apparuisse. His mo-

In Atticis.

in Syriacis.

tûs Seleucus, anchorâ in annulo ſignatorio uſus eſt, eamque, ut ex nummo noſtro ſuſpicari licet, monetæ quoque adhibuit. Quod ad elephantos pertinet, eorum tantâ copiâ potitus eſt, ut in bello, quo Antigonum fœderati Reges Ptolemæus, Caſſander & Lyſimachus ejus hortatu adorſi ſunt, ipſe prẹter peditum viginti millia, etiam quadringentas octogenas belluas communem in cauſam produxerit. Neque id verò fidem excedit; quippe cùm præter Meſopotamiam ac vicinas provincias, quæ illi poſt Alexandri mortem obtigerant, etiam ultra Euphratem ad Indum uſque fluvium promoverit Imperium, & hoc quoque trajecto, bellum geſſerit cum Sandrocoto Indorum Rege, à quo quingentos elephantos icto fœdere accepit. Quid quod Elephantis ab Alexandro Præfectus fuit, & poſt ejus obitum in Alexandrinæ ditionis partitione, eorumdem ac equitatus regimen accepit: adeò & caput Jovis, & anchora, & elephanti in noſtro nummo ſignati, epitomen rerum à Seleuco geſtarum non contemnendam exhibent.

XXI.
XXII.
EUSEBIA
ARIARATHIS

DUos hîc jungimus nummos, quia unius ejuſdemque argumenti videntur eſſe. Uterque æreus eſt, ſecundæ magnitudinis. Alter habet caput juvenile, laureâ coronâ cinctum, ſub

LT ::

habitu Herculis, cum templo in aversa parte, & verbo ΕΥΣΕΒΙΑΣ. Alter exhibet caput Palladis, & in aversa montem, cujus apicem tenet volucris alis expansis, eodemque verbo inscribitur, cum reliquiis alterius inscript. . . . ΑΡΕΙΑΣ, fortè ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ.

Duas EUSEBIÆ nomine insignitas urbes fuisse docet Strabo, utramque in Cappadocia; alteram ad Taurum montem, quam plures Tyanam appellant; alteram ad montem Argæum, priùs MAZACAM, postea EUSEBIAM, ultimò CÆSAREAM dictam à Claudio Cæsare, vel à Tiberio secundùm mentem eruditissimi Spanhemii: sed eo nomine privatam à Juliano Apostata, quòd Fortunæ templum cives ejus destruxissent, asserit Sozomenus, & confirmat Cassiodorus his verbis:

lib. 5. c. 4.
lib. 6. Hist. Trip. c. 4.

Ea quoque tempeſtate Cæſaream Cappadociæ maximam ac feliciſsimam civitatem ita vocari prohibuit, (Julianus ſcilicet) *eique antiquam Cæſaris appellationem abrogavit, quam à Claudio Cæſare promeruerat.* Ad poſteriorem hanc pertinere nummi noſtri videntur, quippe cujus major fama, & frequens in nummis mentio, quæque Dynaſtarum Cappadocum Regia & Metropolis habeatur ab eodem Strabone. Quod verò ad Euſebiæ nomen attinet, eo inſignita videtur Mazaca propter Regum duorum patris & filii mutuam pietatem: ſiquidem Ariarathes, ejus nominis, ab eo quem Perdiccas poſt Alexandri mortem interemit, quintus, Ariarathem tantâ reverentiâ coluit, ut is amori reſpondens, abdicatum regnum nato conceſſerit. Quod cùm abnuiſſet filius, ſummâ concordiâ regnum communibus curis adminiſtrarunt, aſſumpto ΕΥΣΕΒΩΝ, hoc eſt *Piorum*, nomine, & ab ipſis ad Mazacam urbem tranſmiſſo. Quod ſuſpicari licet ex Goltziano nummo, in quo eorum alter hoc nomine deſignatur. Cæterùm mutuæ hujus pietatis ſymbolum eſt templum in primo nummo, cum titulo ΕΥΣΕΒΙΑΣ: in altero, avis ſummo Argæo monti Cęſareæ vicino inſidens, quam an phœnicem, an pelicanum interpretemur, dubitari poteſt: utraque enim avis pietati, æquè ac ciconia, tribuitur.

Tab. 2. Inſul. Græc.

Phœnix, qui ſeipſum donat, ut alterum in lucem edat: pelicanus, qui pullos fame deficientes, imò etiam mortuos, proprio ſanguine ad vitam revocare dicitur. Supereſt caput juvenile regium, quod pelle leonina circa collum inſignitur, cum clava Herculea; videturque eſſe Ariarathis, quem expreſſit Goltzius. Ejuſmodi inſignibus junioris Jubæ caput ornatum habemus in nummis, & aliorum qui ab Hercule ortum ducere videri volunt.

XXIII. XXIV. MITHRIDATES PERGAMENUS.

ALterum ecce produco par nummorum Aſiatici Regis MITHRIDATIS PERGAMENI.

Æreus eſt uterque ſecundæ magnitudinis. Prior capite juvenili diademato inſignitur, cum nomine ΒΑCΙΛΕΩC ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ. Habet in

aversa clavam, arcum & pharetram. In secundo visitur caput Palladis cum eadem inscript. & in aversa stat figura Æsculapii, cum verbo ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ.

Quamprimùm Mithridatis inscriptionem legi, Pontici illius Regis, famosi Reip. Romanæ hostis, numisma esse duxi: sed inspecto accuratiùs vultu, & cum argenteis ipsius Eupatoris tetradrachmis collato, faciem omnino diversam deprehendi, & caput illud juvenile, Mithridatis Pergameni esse suspicatus sum, tum propter verbum ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, tum propter diversa in utroque oris lineamenta, tum quòd magnus ille Ponticus in ære sincerus vix reperiatur. Fecit hæc difficultas, ut relicto Pontico, totum me ad Pergamenum contulerim, cujus & nummi rariores, & res gestæ minùs notæ. Ille igitur junior Mithridates, si de illo periculum facere liceat, Pergamenus à Strabone dictus, inter illustres Pergamenos recensetur, ejusque matrem à Galatiæ Tetrarchis ortam, magni Mithridatis pellicem fuisse aiunt. Hirtius verò regio genere ortum, ac disciplinis regiis educatum ab eodem Eupatore, propter nobilitatem Pergamo adhuc puerum asportatum in castra, atque apud eum plurimis annis mansisse: donec Eupatore operâ Pompeii M. devicto & occiso, partes Cęsaris Dictatoris secutus,

lib. 13.

lib. de bello Alex.

ejus amicitiam promeruit : ac initio belli Alexandrini missus in Syriam & Ciliciam ad auxilia accersenda, cum magnis copiis, quas suâ diligentiâ confecit, Pelusium opere & prȩsidio firmatum, quâ die aggressus est, in potestatem redegit. Inde Alexandriam ad Cæsarem contendens, in itinere Ægyptios sibi occurrere ausos, magnâ editâ strage fugavit, ac demum Cæsari in ipso Rege Ptolemæo profligando magnam opem prȩstitit. Itaque ob res strenuè feliciterque gestas, Tetrarchiam Gallogrȩcorum jure gentis & cognationis accepit, à Dejotaro paucis ante annis occupatam & possessam. Pessundato deinde Pharnace, Rex Bosphori à Cȩsare constituitur, ut provincias Populi Rom. à barbaris & inimicis Regibus, interposito amicissimo Rege muniret. Sed ab Asandro, (cujus rarissimum aureum Romæ vidi apud Eminentiss. Cardinalem Maximum) Pharnacis olim Legato, deinde interfectore, occiditur. Herculea insignia in priore nummo adscivit, eò fortè quòd per Achæmenidas, à quibus Pontici Reges orti sunt, ad Herculem genus referret. In secundo visitur Æsculapius, perpetuum urbis Pergamenæ symbolum.

Aliquot illustrium fœminarum nummos, quos plurimi facio, hîc non omittendos censui.

Primus

XXV. PHTHIA.

PRimus æreus secundæ magnitudinis habet caput muliebre, obductum velo, sub quo florida veluti corona visitur, & facies majestate gravis, cum verbo ΦΘΙΑΣ. In aversa fulmen cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΥΡΡΟΥ.

Dubitavi primò esset-ne symbolum Phthiæ, primariæ urbis Phthiotidis provinciæ in Thessalia: & hanc fortè in sententiam iissem, si turritum fœminæ caput esset. Secundò, an esset aliquis vultus effictus ad libitum Monetarii, pro numine quod iis in locis celebretur, ut Junonis Reginæ, quam simul cum Jove Dodonęo in Epirotarum nummis videmus. Tandem, an certæ alicujus mulieris esset effigies. Quare audito, posse peritos pictores discernere, quæ fictitiæ sint imagines; quæ ad verum aliquem vultum expressæ: consulendos mihi super ea insignes nostræ picturæ principes putavi. Hi porro suffragati sunt conjecturæ meæ, de vultu naturali PHTHIÆ filiæ Menonis Thessali, qui in Lamiaco bello vir fuit

magni nominis; pręſertim cùm PHTHIA fuerit uxor Æacidæ Regis Epiri, & mater Pyrrhi, qui in averſa denominatus, ſententię meę favere videtur. Neque abſurdum etiam eſſet, Reginam hanc ſub Junonis imagine, cum florida corona repręſentari: cùm non ſit inſolens in nummis, Illuſtrium vultus ſub Deorum iconiſmo delineari. Antonia Druſi, Agrippina Claudii, Sabina Hadriani, cum corona ſpicata in modum Cereris, apud me viſuntur in ęre, argento, auro: atque ita delineatas reperies apud Æneam Vicum, in Auguſtarum imaginibus.

XXVI. AGRIPPINA CLAUDII.

QUin & nummum Gręcum ęreum, primæ magnitudinis habeo, in quo caput AGRIPPINÆ Claudii effictum eſt ſub icone Cybeles, cum inſcriptione, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΥΠΕΡΙΩΝ CEBACTOY.

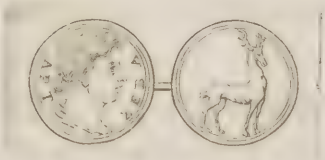

Quamvis enim deſit illi nomen Agrippinæ, abunde tamen ſuppleri creditum eſt ab Antiquariis no-

ſtris, tum per verba ΚΛΑΥΔΙΟΥ CEBACTOY, quæ in hoc caſu regi non poſſunt niſi ab AGRIPPINA conjuge Claudii Auguſti : tum per quandam ſimilitudinem vultus, qui principem iſtam fœminam referre videtur in nummo ; cujus in averſa parte coloſſus capite radiato, coronam trophæo imponit, cum verbo ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ.

XXVII. Livia Augusti.

SEd vix poſſum omittere eximium nummulum, tertiæ magnitudinis, itidem meum, percuſſum vultu Liviæ, ſeu Juliæ Auguſtæ, & nomine Dianæ, ſub inſcriptione ΑΡΤ. ΣΕΒΑ. hoc eſt, ΑΡΤΕΜΙΣ ΣΕΒΑΣΤΗ. In averſa videre eſt cervum Dianæ Epheſiæ, ut in quibuſdam Auguſti nummis.

Omitto plurimos alios tam ſuperioris quàm inferioris ævi, ex quibus conſtat illuſtres perſonas in nummis ſępiſſimè habitu Deorum repręſentari : ac proinde nomen ΦΘΙΑΣ in nummo expreſſum, matrem Pyrrhi poſſe deſignare, etiam Junonis habitu, mihi perſuadeo. Quòd ſi non arrideat opinio noſtra, rejiciatur nummus inter Dearum imagines ſuperiùs exhibitas.

XXVIII. Alexander Epirota.

INterim non ignoramus ſimilem nummum reperiri apud Parutam in ſua Sicilia, ſed ſine explicatione ut ſolet; cujus averſa in parte ſignatum fulmen, ſymbolum fuit Regum Epiri, ut patet ex nummo aureo perraro didrachmo ALEXANDRI fratris Olympiadis in Lucania occiſi; quem plurimi facio, & cujus ectypon præbeo. Habet in antica caput Jovis Dodonæi; in averſa fulmen cum ſpiculo, aſtro, & inſcriptione, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΥ.

Ille enim ALEXANDER EPIROTA, Alexandri M. avunculus, NEOPTOLEMI filius fuit.

XXIX. Cleopatra Physconis.

ALter nummus æreus mediocris magn. præfert caput Reginæ cujuſdam CLEOPATRÆ, ornatum elephantinâ proboſcide, cum inſcript. ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. In averſa viſitur aquila expanſis alis, fulmini ſupervolitans, cum inſcr. mutila, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟ. . . . ΟΥ, ſcilicet ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Extra omnem controverſiam eſſe debet, hanc CLEOPATRAM Ægypti Reginam fuiſſe, non ſolùm ex Ptolemęi Regis nomine Ægyptiis Regibus familiari; ſed etiam ex inſigni aquilæ, eorum nummis inſculpi ſolito. Unde ſequitur, non eſſe Cleopatram illam Syriæ Reginam, quæ ex Ptolemęorum gente oriunda, primùm Alexandro Balæ, dein Demetrio Nicatori, poſtea etiam ipſius fratri Antiocho Sideti nupſit; ac tot cædibus & ſceleribus famoſa fuit, ut nata exitio Syriæ dicatur: in cujus nummis & legitur nomen Antiochi Syriæ Regis. Nec minùs certum mihi eſt, vultum illum minimè eſſe Cleopatræ M. Antonii, ex comparatione nummorum, quos poſſidemus æreos & argenteos. Reliquum eſt, ut inter Reginas Ægyptias, quæ plures ſunt ejus nomenclaturæ, inſpiciamus quænam noſtra ſit. Pręcipua poteſt eſſe controverſia de Cleopatra Magni Antiochi Aſiæ Regis filia, quæ Ptolemęo Epiphani Ægyptio nupſit. Hanc Daniel vocat *Filiam fœminarum*, id eſt, formoſiſſimam: & ab ea deinceps omnes Ægypti Reginas, Cleopatræ nomen

cap. 11. v. 17.

ſumpſiſſe quidam autumant. Dubitari etiam poſſet de Cleopatra ipſius filia, quæ Ptolemęi Philometoris, & Ptolemęi Evergetæ fratrum ſuorum deinceps conjux extitit. Sed neutra mihi videtur cum tanta poteſtate rerum potita, ut nummis vultum ſuum imprimeret, prętcrito vultu Regum, qui ejus ævo ſuperſtites fuerunt.

At CLEOPATRA Philometoris & hujus poſtremæ filia, Cleopatræ Regum Syriæ conjugis ſoror natu minor, multis pręrogativis aucta eſt: quibus facilè adducor, ut eam credam ſibi nummorum cudendorum facultatem, neglectis Regibus, arrogaſſe, ipſiuſque eſſe noſtrum nummum. Ptolemęus enim Evergetes, aliis Phiſcon, conjux & patruus, moriens ipſi regnum reliquit, & ei ex liberis quem illa legiſſet: Inofficioſo ſanè teſtamento, & majoris natu jure in regnum violato, ut mulieri adblandienti gratum faceret; cujus etiam amore percitus, priorem uxorem Cleopatram repudiarat, ejuſdem matrem ex Philometore.

Cùm ergo CLEOPATRA noſtra, poſtrema Evergetis ſeu Phiſconis uxor, regnum in poteſtate haberet, & in minorem filium Ptolemęum Alexandrum pronior eſſet; majorem tamen Ptolemęum Lathurum eligere, à populo compulſa eſt. Sed illum regni ſocium non ferens, & no-

vercali plusquam odio prosequens, turbare non destitit, donec elapsis annis pluribus, duabus ejus uxoribus tractu temporis abductis, populo concitato extorrem egit, accersito specie tenus in ejus locum juniore fratre Alexandro. Nec filium expulisse contenta, Cypri exulantem bello adegit, ut in Syriam confugeret. Interim Alexander, qui precariò tantùm & nomine Rex erat, adeò ut illum autores quidam ex albo Regum Ægyptiorum expungant, crudelitate matris territus, ipsam deseruit, scenico regno privatam & securam vitam anteponens; dum eadem pulsum Cypro Lathurum usque in Syriam, redintegrato bello, cui præsens aderat, persequitur. Sed revocato iterum Alexandro, mox ipsius tædere cœpit: & extrema quæque juniori filio parabat, nisi is insidiatricem prævertens, periculum certum & imminens evasisset. Sic superba illa Regina, quæ filiis & filiabus illudebat, regna, connubia, viros, uxores pro arbitrio & tyrannica dominandi libidine commutans; meritas scelerum pœnas luit, postquam annos ampliùs septem & viginti, omnia susque deque miscuisset. Itaque nil mirum, eam cum potestate regia jus monetæ usurpasse, & nummum nostrum vultu suo signasse. Proboscis elephanti, quâ insignitur, Africæ Imperium designat; cujus partes præcipuas, Ægy-

ptum & Cyrenaïcam regionem, obtinebat.

XXX. IOTAPE.

ALius item æreus ſecundæ magnitudinis, habet ab una parte caput fœmineum cum diademate, & inſcriptione mutila, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ.....ΔΕΛΦΟΥ, hoc eſt, ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. In altera videtur corona laurea, cujus in medio eſt gammarus aut ſcorpius, cum inſcript. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Quatuor ejus nominis illuſtres fœminas comperi. Prima fuit filia Regis Emeſenorum, apud Joſephum, quæ Ariſtobulo Herodis Aſcalonitæ nepoti nupſit, & ſecundam ſibi cognominem filiam genuit. Tertia ibidem deſignatur Antiochi Regis Commagenorum filia, connubio juncta cum Alexandro filio Tigranis, Armeniæ Regis à Nerone conſtituti. Denique iſtis antiquiorem quartam reperimus, filiam Regis Medorum Artavaldæ, quam M. Antonius Alexandro ex Cleopatra filio deſponderat. De duabus prioribus non ambigo: nil ad noſtrum nummum. De quarta dubitavi

Ant. l. 18. c. 7.

dubitavi aliquandiu: ſed dubium diſpellit Dio, cùm eam patri, qui poſt devictum Antonium ad Auguſtum confugerat, ultrò redditam aſſerit, ſine ulla matrimonii mentione. Tandem pro tertia ſtandum eſſe cenſui; tum quia Commagena eſt origine, ut patet ex Commageno ſuo nummo, in quo mentionem fecit, ſive patris Antiochi, ſive conjugis Alexandri ſub cognomine PHILADELPHI, his gentibus familiari, quod adaptari utrique poteſt: tum etiam ex cęlatura numiſmatis, quæ convenit cum ævo Neronis & Veſpaſiani, à quo Joſephus aſſerit Alexandrum IOTAPES conjugem, in Cilicia Regem factum.

lib. 51.

XXXI. PROCLA.

SEd quâ fiduciâ, quo titulo, rurſus ſecundæ magnitudinis exhibebo nummum, ſignatum vultu fœminæ, cujus ortum & ſtirpem, dotes & res geſtas prorſus ignoro? nempe ut excitem Antiquariorum induſtriam, & ſit inter eos aliquis, vel acutior nobis, vel felicior, qui rem abſtruſam aperiat. Habet in antica parte caput fœmineum inſolito ornatu, cum verbis ΙΟΥ. ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΔΑ, *Juliam Proclam Heroïnam*. In averſa ſedet Apollo citharizans, cum inſcriptione, ΕΠΙ СΤΡΑ. ΑΠΟΛΛΩΝΙ. ΜΥΤ. *Prætore Apollonio Mytilenæorum*.

De PROCLA multos consuluimus è Gręcia perinde atque Latio vetustos autores ; multos utriusque historiæ peritissimos nequicquam evolvimus. Fr. Gottifredus, Romanæ antiquitatis illustrissimus genius, conjectabat ex nummi fabrica, cusum fuisse eum tempore M. Aurelii Imperatoris, sub quo Proclus quidam Grammaticus, Consul factus est, & ad Proconsulatum provectus; illiusque filiam esse nostram JULIAM PROCLAM HEROÏNAM; nisi Proclus (qui etiam, ut opinor, Julius Proculus dicitur, à Commodo interemptus apud Lampridium) ex Lycia oriundus esset, quæ multùm distat ab insula Lesbo, in cujus primaria civitate cusus est nummus noster. Alii Proclam nobilem fuisse matronam existimant, de Mytilenęis benemeritam, quam ideo heroïcis honoribus affecerint. Qui plura & certiora nos edocebit, maximam ei gratiam debebimus.

XXXII. ZENOBIA.

IGnotæ Heroïnæ celeberrimam aliam ſufficie-mus, ZENOBIAM Palmyrenorum Reginam, cujus virtutes & pręclaras dotes attingere ſuper-vacaneum eſt, cùm ſit omnibus ob rerum geſta-rum claritatem notiſſima. Duo tamen, eam ne præterirem, perſuaſerunt; raritas nummi cui in-ſculpta eſt, & nomen familiæ *Septimiæ* in eo ex-preſſum. Æreus eſt, mediocris magnitudinis, & à parte capitis exarata ſunt hæc verba, CEΠTI-MIA ZHNOBIA CEB. In averſa viſitur figura Spei, dextrâ florem aut gramen geſtantis, ſini-ſtrâ veſtem ſublevantis more ſolito, cum notis hinc inde L. E. quæ annum regni quintum deſi-gnant.

Qui Zenobiam in triumphum ab Aureliano ductam nobis tradiderunt, ſimul & ipſam libe-ram dimiſſam reliquum vitæ tempus Romæ cum liberis tranſegiſſe aiunt, aut in villa ſua ruſtica, Tiburi vicina, in qua ſummo honore conſenuit: adduntque ab ea duxiſſe originem familiam quan-dam *Zenobiam*. Sed pauci admodum de natalibus

ipſius diſſerunt, & Syram aut Hebręam opinantur, religione & cultu Judæam, deinde Chriſtianam: adduntque Ptolemęorum gente ortam, CCC. annis poſtquam hæc in Cleopatra deſiit regnare. An ex Ptolemęo Philadelpho M. Antonii & Cleopatræ filio? Sanè in epiſtola, quam ad Aurelianum ſcripſit apud Vopiſcum Zenobia, mentionem facit Cleopatræ, quam in morte imitari velle videbatur potiùs, quàm dignitate minui. Sed nihil prorſus de affinitate. At ex nummo noſtro ſuſpicari poſſumus, oriundam eſſe ex familia Septimia Romana; & *Septimiæ* nomen in nummo expreſſum, gentilitium ipſius eſſe, libentiùs crediderim, quàm ZENOBIÆ, quod agnomen aut cognomen ſonat. Fuit certè Septimius quidam inter pręcipuos ultimi Ptolemęi aulicos, qui Pompeium M. occiderunt. Is ſi affinitate per mulierem aliquam Regum conſanguineam conjunctus Ptolemęo fuit, & Ægypto à Romanis ſubactâ, in Syria nomen familiamque propagavit: quidni Septimia Zenobia ex ea gente, ac proinde à Ptolemęis orta credatur? Quin & Septimius Severus Imperator, aliquando ei provinciæ pręfuit, ut patet ex ipſius adlocutione ad exercitus Illyricos apud Herodianum; ab eoque in Syria poſſet originem duxiſſe gens iſta Septimia. Sed in re tanti momenti, & obſcura vetuſtioris ævi caligine, ſub

levi conjectura, abſque ſolidiori fundamento decernere, nimis temerarium.

CAPUT III.

De Nummis quibuſdam Familiarum.

I. CANINIUS AGRIPPA.

HACTENUS Gręciæ, ejuſque nummis fermè unis operam dedimus; nunc quod inſcriptione ſua primus hic nummus admonet, ROMÆ ET IMPERIO navanda eſt. Ac primùm, hoc eſt, Romanis quibuſdam familiis, quæ ut plurimùm ſtante Rep. atque etiam adoleſcente Imperio, illuſtres fuerunt : deinde ſoli Imperio, Romanis ſcilicet Imperatoribus. Utriuſque generis numiſmata nonnulla, ſeu Græcam pręferant, ſeu Latinam epigraphen, deinceps proferemus. De prioribus nonnihil pręluſimus in epiſtola noſtra ad Fr. Gottifredum, plura fortè daturi, niſi Patinus noſter, rei nummariæ illuſtrandæ natus, feliciori genio opus aggreſſus eſſet. Ex quo enim nobis ſuam de reſtituendo Urſino mentem aperuit, ſtudioſiſſimo viro hanc provinciam captanti, rariores noſtros Familiarum Romanarum nummos lubenter ceſſimus, cum

ſuis multò prçclariùs & digniùs in lucem emittendos. Pauculos igitur recèns comparatos hîc ſubjiciemus. Primum occupet locum, qui opportunè nobis hanc in rem advenit, nummus çreus ſecundæ magnitudinis, in quo ab una parte caput muliebre turritum, cum inſcriptione magnifica, ROMÆ ET IMPERIO. In altera ſtat Victoria, dextrâ coronam, ſiniſtrâ palmam tenens, cum his notis, L. CAN. AGRIPPA IIVIR. COR. hoc eſt, *L. Caninio Agrippa Duumviro Corinthus.*

Cuſum Corinthi nummum hunc fuiſſe, certum eſt: at quo tempore, dubitavi; donec recordatus ſum, vidiſſe me inter eximios illuſtriſſimi Lomenii nummos, ſingulariſſimum unum Galbæ Imperatoris, cum capite ipſius & epigraphe ſolita, habentem in averſa templum, cum eadem omnino inſcriptione, L. CAN. AGRIPPA IIVIR COR. Et quia in nummis Galbæ frequens Romæ fit mentio, huc alluſiſſe videtur Duumvir noſter, ut cultum, quo Imperator urbem Orbis dominam & Imperii primariam proſequebatur, in nummo exprimeret: ideo ipſum ævo Galbæ

addicimus. De familia Caninia consulendus Ursinus. Quis ille fuerit Agrippa, non liquet: sed inter primarios viros enumerandum censeo, quia Duumviratus Corinthii præcipuam quandam dignitatem fuisse, eo maximè persuaderi puto, quòd eo munere honestari non renuit aliquando, imperante Augusto, Tiberius ipse jam Cæsar; ut me docet nummus meus, habens ab una parte caput Julii, qui olim coloniam Corinthum deduci curaverat, cum inscriptione, M. AEMI. . . . LABEONE II. . . . D. D. ab altera caput Augusti, cum inscript. TI. CAESARE II. V. . . .

Sed ut prosequamur familiarum nummos, notandum, in amplissima & accurata Fulvii Ursini collectione nummorum ad familias Romanas pertinentium, qui ad septingentos sexagenos accedunt, duos solos reperiri, idque in Antonia familia, maximos argenteos, de numero eorum qui ab Italis dicuntur *Medaglioni*. Quo rariores existimandi mihi videntur duo ejusdem ponderis & magnitudinis, hîc appositi tetradrachmi, quos à regia serenissimæ Christinæ liberalitate accepi, conciliatore illustrissimo & fidelissimo amico Fr. Gottifredo.

Rariores inquam, tum quòd duplici linguâ inscripti sint, Græcâ scilicet & Latinâ: tum quòd memoriam renovent duorum illustrium Roma-

norum, qui Ciliciam deinceps & continenter, Proconsulari potestate, difficillimis temporibus belli Parthici, quod Crassus in suam & Reip. perniciem acciverat, administrarunt. Paulò majores expressit scalptor, quàm reipsa sint: sed ejusdem sunt omnino typi, pręter inscriptionem, quæ in uno his constat notis, AP. AP. F. PVLCHER PROCOS. ΛΑΟ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ΔΑΜΟΚΡΑΤΟΥ ΞΩΣΙΜΟΣ. In altero M. TVLL... IMP. ΛΑΟ. ΛΑΒΑΣ ΠΥΡΡΟΥ. Uterque habet à parte inscripta caduceum & angues duos, qui spiris ingentibus pharetram & arcum amplectuntu. Ab altera visitur corona ex hederæ foliis & baccis; & in medio coronæ cista, ex qua prodit serpens, sine inscriptione.

II. Appius Clodius Pulcher.

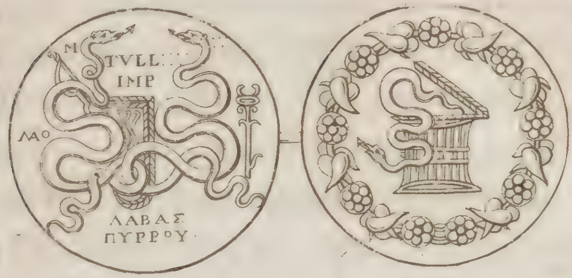
PRimus sub nomine *Ap. Clodii Ap. Fil. Pulchri* cusus est, qui P. Lentulo & Q. Metello Coss. Prętor fuit, & ex Prętura Sardiniam obtinuit: deinde A. U. C. DCXCIX. aut, ut placet Dioni, DCC. cum L. Domitio Ahenobarbo Cos. Magistratu

Magiſtratu exiens, Ciliciæ pręfuit. Pauca apud autores extant de ipſius adminiſtratione in ea provincia, quamvis triennali: niſi quòd Imperatorium nomen, quo inſignitur à Cicerone in Epiſtolis, rem ab eo bene geſtam indicat; ut & ſtudium quod oſtentat, in decernenda ſupplicatione, ob res ab Appio proſperè geſtas. Speravit etiam triumphum: & obtinuiſſet, niſi ademiſſet P. Dolabellæ accuſatio, qui eum de majeſtate & ambitu poſtulavit, tanta contentione, ut niſi Appius, qui ruri pro more remanſerat ob petitionem triumphi, urbem, abjecto triumphandi conſilio, continuò fuiſſet ingreſſus, grave periculum ſubiiſſet. Sed ſimul ac Dolabella acceſſit ad tribunal, paratior viſus eſt Appius, quàm ſperaverat accuſator, eumque ſuâ præſentiâ repreſſit ac retudit. A.U.C. DCCIII. Cenſor factus, cum L. Piſone Cæſaris ſocero, multos Equites & Senatores notavit, invito collegâ; & inter alios Senatu movit Criſpum Saluſtium, qui hiſtoriam conſcripſit: quo effecit, ut hi omnes deinceps Cæſarianas partes ſequerentur. Siquidem Piſo, ut plurium amicitiam genero demereretur, nullum notandum cenſuit. Obiiſſe Appium poſt pugnam Pharſalicam, autor eſt Valerius.

lib. 3.

lib. 1. cap. 5.

L

III. M. TULLIUS CICERO.

SEcundus nummus *M. Tullio M. F. Ciceroni* tribuendus est, qui duodecim circiter annis, post celebrem illum Consulatum, quo Romam à conjuratione Catilinæ liberavit, in administratione Ciliciæ Appio successit, A. U C. DCCII. Pauca item de rebus à Cicerone gestis nota nobis essent, nisi quædam nos ipse in suis ad Atticum & alios epistolis docuisset; quæque ideo hîc minimè omittenda censui. Quòd enim Laodicenses Proconsulis nomen numismatibus suis inscripserint, vel ob rerum istarum claritatem factum est, vel quòd pacis artes eorum in urbe diutius exercuerit. *Nos Asia*, inquit ille, *accepit mirabiliter, adventus noster ne minimo quidem sumptui fuit; levantur miseræ civitates, quòd nullus fit sumptus in nos. Incredibilem in modum concursus fiunt ex agris & vicis, ex domibus omnibus. Mehercule etiam adventu nostro reviviscunt justitia, abstinentia, clementia tui Ciceronis.* Hæc M. Tullius; cui non ita bene cum decessore tunc conveniebat.

lib. 6. Epist. ad Attic.

Nam præterquam quòd parùm amici, immò invisi, à se invicem discesserunt, ut Romam venit Appius, conquestus est quòd Cicero ædificationem cujusdam monumenti, quod provinciales in honorem ipsius construere decreverant, impediret, aut saltem non promoveret; atque etiam Legatos, Romam ituros ad laudandum Appium, distineret. Interim Cicero, rebus statim ordinatis ac compositis in clarissimis provinciæ suæ urbibus Laodicea, Apamea, Synnadis, Philomelo, Iconio, & lustrato exercitu, ad Cybistra Cappadociæ pervenit; ubi dum castra habet, Cappadociæ Regem Ariobarzanem, opem suam implorantem & sibi à Senatu commendatum, præsentibus & gravibus insidiis impetitum, consilio & autoritate sua liberavit. Inde in Ciliciam contendit ad Amanum montem, qui Syriam à Cilicia dividit, cujus incolæ rebus Parthicis favebant. Hic ad III. Id. Octob. magnum hostium numerum cecidit, plures urbes & castella cepit, aut incendit: quibus rebus gestis, IMPERATOR appellatus est, VICTORIA JUSTA, ut ipse ad Coelium Rufum scribit. Certum enim hostium numerum esse oportuit, quo cæso dux exercitus Imperatoris nomen consequeretur: quamvis eâ consuetudine paulatim depravatâ, multi, paucis hostium cæsis, Imperatores appellati sint. Tan-

Lib. 2. ep. 10.

dem Pindenisso Eleuthero-Cilicum oppido primario, LVII. dierum gravi obsidione capto, exercitum in hyberna dimisit per Quinctum fratrem.

Ipse, æstivis confectis, Tharso Laodiceam se contulit, ibique forum egit ex Id. Feb. ad Kal. Maias, omnium dioeceseon, preterquam Ciliciæ. De hoc foro etiam ad Atticum his verbis: *Id. Feb. forum institueram agere Laodiceæ Cybiraticum, & Apameense: ex Id. Mar. ibidem Synnadense, Pamphylium.* Quod ut clariùs intelligatur, sciendum, sub imperio Ciliciensi Ciceronis plures fuisse provincias; nempe Ciliciam ipsam, ex qua tota administratio nomen accipiebat; Pamphyliam, Lycaoniam, & Phrygiæ majoris partem ultra Mæandrum; deinde tres dioeceses, quas Asiaticas vocat, nempe Laodiceam, Cybiram, Apameam, quas Appius quoque rexerat extra ordinem, quippe quæ ad Asiæ Proconsulem antea pertinebant. Quin & Cyprus insula, post Legem Clodiam Pisone & Gabinio Coss. latam, à Lentulo simul cum Cilicia est administrata: item ab Appio & Cicerone, ut latè patet ex epistolis ad Atticum.

Epist 2. lib. 6. ad Atticum.

Ep. ult. lib. 5.

Ep. 67. l. 13.

ult. lib. 5. & prioribus lib. 6

Earum omnium provinciarum seu dioeceseon, prima Procos. Româ advenienti occurrebat LAODICEA, caput unius Asiaticæ dioecesis, quam Cicero maximam appellat. Ad ipsam primò ac-

Ep. 20. lib. 5.

cesserat prid. Kal. Sextiles, provinciam ingrediens. LAODICEAM rediit ineunte mense Feb. ibique mansit usque ad Id. Maias: ibi Jus dicebat, & forum agebat omnium diœceseon. Denique ad LAODICEAM rationes confectas administrationis suæ deposuit. Ex quibus omnibus prerogativis concludere possumus, Græcas hasce litteras ΛΑΟ. in nummis signatas, poni pro integro verbo ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ, & exprimere LAODICEAM urbem, in qua cusi fuerunt. Ad Lycum fluvium sita erat, & à Seleuco Nicatore cum Apamea condita. Et Apamea quidem de nomine uxoris; LAODICEA verò de nomine matris Laodices appellata. Strabo eas vocat Phrygiarum urbium maximas. Quis ergo miretur, fuisse LAODICEÆ, cudendæ monetæ officinam? Angues illi pharetram & arcum amplectentes, ad Herculis arma à quibusdam referuntur in similibus nummis, vel ad serpentes quos elisit. Sed commodius est, opinor, Asiæ symbolum interpretari. In nummis M. Antonii, cui Asiæ regimen obtigerat, post pugnam Philippensem duo similes angues insculpti sunt, ut videre est apud Ursinum in Familia Antonia, numm. VIII. & X. Sed quod omnem dubitationem tollere videtur, in manibus Antiquariorum versatur quinarius argenteus Augusti, ejusdem typi,

lib. 12.

& cum inſcriptione, ASIA RECEPIA, ab Auguſto poſt Antonium devictum cuſus. Equidem apud veteres, ejuſmodi ſerpentes potentiam, ubertatem & genios provinciarum innuere dicuntur, ut notat illuſtris noſter Triſtanus in fine tomi primi, & annotamus in Epiſt. ad Excellentiſſ. COLBERTUM. Caduceo pax & felicitas deſignantur. Sed ciſta illa, ex qua exilit ſerpens, in medio coronæ ex hederæ baccis & foliis contextæ, quæ viſitur in altera parte numiſmatum, ad Bacchum pertinet: vel quòd vini ferax fuerit ditio Laodicenſis; vel quòd inter precipuos urbis Tutelares cultus fuerit Liber pater. In ejus enim orgiis, ejuſmodi ciſta ferebatur, quæ arcana ipſius myſteria continebat. Serpentes etiam geſtabant Bacchantes; unde Catullus:

Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebant,
Pars obſcura cavis celebrabant orgia ciſtis;
Orgia, quæ fruſtra cupiunt audire profani.

Apollonii & aliorum nomina, ſunt Magiſtratuum Grecorum, qui LAODICEÆ & in aliis civitatibus αὐτονόμοις, hoc eſt, legibus ſuis utentibus, erant Pretorum loco, & vocantur στρατηγοὶ utplurimùm in nummis, aliquando etiam ἡγεμόνες. De his vel ſimilibus conqueritur Cicero ad Atticum his verbis, quæ huic commentatiunculæ finem imponent: *Mira erant in civitatibus ipſorum furta*

Epiſt. 2. lib. 6.

Græcorum, quæ Magiſtratus ſui fecerant. Quæſivi ipſe de iis, qui annis decem proximis magiſtratum geſſerant: apertè fatebantur. Itaque ſine ulla ignominia ſuis humeris pecuniam populis retulerunt.

IV. TULLIUS CIMBER.

POſtulare videtur, ſi nulla alia, certè nominis ipſius affinitas, ut M. Tullii nummo ęreo locum hîc tribuamus. Habet in anteriori parte caput muliebre velatum, cum duplici ſpica frumentaria ad pectus, & inſcribitur, ΕΠΙ Μ. ΤΥΛΛΙ. *ſub M. Tullio*. In averſa ſtat Dianæ Epheſiæ ſimulacrum, cum verbo, ΤΡΙΜΕΝΟΘΥΡΕΩΝ, *Trimenothurenſium*.

Nummum iſtum elegantiſſimum dono accepi Romæ ab erudito & ſolertiſſimo rerum antiquarum indagatore Franciſco Camelio, quem Sereniſſima Regina Chriſtina, pro ſua in bonas artes & earum ſtudioſos propenſione, nedum Oratorii ſacris & ſuæ Bibliothecæ pręfecit; ſed etiam in promovendo & adornando veterum ſuorum numiſmatum ſtudio verè regio, illuſtriſſimi Franciſci Gottifredi, nunquam ſatis deflendi, vices

ſuſcipere & reparare meritò juſſit.

Hunc nummum ad pręcedentem M. Tullii Ciceronis familiam referendum, locus in quo cuſus eſt, ſuadebat: ſiquidem TRIMENOTHURITÆ limitanei erant Phrygiæ majoris ultra Męandrum, quæ, ut ſuprà annotavimus, in adminiſtratione Cilicienſi addicta erat Ciceroni. Sed cùm Imperatoris nomen, quod Ciceroniano nummo adſcribitur, deſit in iſto, monumentum ſingulare crediderim illuſtris alterius Tullii, cujus nomen in nummis rarum, nempe TULLII CIMBRI, qui inter pręcipuos Cæſaris Dictatoris percuſſores numeratur. Etenim Trimenothuritæ, apud quos cuſus eſt, inter Phrygiam majorem & Bithyniam ſiti ſunt; at Bithyniæ viciniores. Conſtat autem ex Appiano & aliis, TULLIUM CIMBRUM interfecto Cæſare in Bithyniam, ut eam regeret, properaſſe. Quin & Brutum ipſum ac Caſſium, ob Antonii & junioris Cęſaris potentiam, Româ decedere coactos, uno eodemque momento ad Trebonium in Aſiam, & ad Cimbrum in Bithyniam ſcripſiſſe, ut militum delectum agerent, & pecunias colligerent, autor eſt idem Appianus.

lib. 4. bell. civ.

Igitur TRIMENOTHURITAS ratione viciniæ ſub adminiſtratione Bithynica Cimbrii fuiſſe, & ejus nomine nummos cudiſſe, facilè adducor ut

cor ut credam: quemadmodum in aliis Asiæ provinciis, à Cęsaris percussoribus occupatis, signatam eorum nominibus pecuniam, patet ex familiæ Cassiæ, Juniæ, Serviliæ, & aliarum nummis, quos descripsit Goltzius, & præ manibus habemus.

in percussor. Cæsaris.

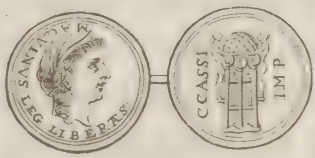
Neque verò facessere cuiquam negotium debet nominis scriptura: quanquam enim Τούλλιον nonnulli scribant, ut Dio; plures tamen cum nummo nostro, Τύλλιον, ut Appianus, & Plutarchus in Cicerone, Cæsare & Bruto. Attilium Cimbrum qui priùs vocitarunt, ex eodem revincuntur nummo: & mendum certè in Gręcis Appiani verbis animadvertit dudum Latinus interpres: ubi enim librariorum vitio Græcè legitur Ατίλιος, ipse Latinè Tullium reddidit. Idem *Tullii Cimbri* nomen apud Senecam multis in locis, & apud Suetonium in Julio legitur. Quem in Suetonii locum Casaubonus: *Tullius*, inquit, *appellatur in omnibus auctorum Latinorum codicibus, & Græcorum nonnullorum.* In hoc Casaubonus peccavit, quòd Lucium Tullium appellaverit, cùm Marcum debuisset, ut ex nummo constat; immò & ex Plutarcho, apud quem cùm Μέτελλος Κίμβρος mendosè vocetur, nemo non videt scriptum esse Μέτελλος pro M. Τύλλιος: adeò in depravata voce vestigium & argumentum veri nominis relictum est.

M

Ex his porrò constat, quæ sit habenda fides nummo argenteo Attilii Cimbri, quem Vir eruditus in lucem edidit, repugnantibus amicis, qui ejus nummo sępius novæ fabricæ notam inusserunt.

V. M. CÆCILIUS AQUINUS.

ECce aureus insignis, & inter rariores reponendus, habens ab una parte caput Libertatis, cum inscriptione, M. AQVINVS LEG. LIBERTAS. In altera tripodem, cum inscriptione, C. CASSI. IMP.

Aquinus, gentis seu familiæ nomen creditum est à pluribus, non nostratibus tantùm, sed Romanis etiam & Italis, qui in re antiquaria principes habiti sunt. Sed re accuratiùs expensâ, cognomen tantùm esse deprehensum est: quippe gentilitia Romanorum nomina, ut rectè observavit Car. Sigonius, in *ius* desinunt, ut *Cornelius*, *Julius*. Quamvis autem pauci aliquot illustres viri, quasi gentilitii nominis expertes, huic regulæ adversari videantur, ut *M. Perperna* & *Norbanus*, Consulares, qui ita in libris, & Capitolinis mar-

lib. de Nomin. Rom.

moribus nominantur: id tamen contigiſſe videtur, aut quòd ipſi cognomine magis quam nomine delectari ſint, ut M. Agrippa, cujus gentilitium *Vipſanii* nomen in lapidibus & nummis vel omiſſum, vel raro admodùm inſcriptum eſt; aut certè, quòd eorum nomina ignota remanſerint. Sed de *Aquino* ne dubitare quiſquam poſſit, facit Corn. Tacitus, dum *Cornelium Aquinum* Legatum nominat, qui Fonteium Capitonem in Germania imperium meditantem, Nerone mortuo oppreſſit. Cujus Legati gens aut familia, dum indubitanter adſeritur *Cornelia*, reſtat ut *Aquinus* cognominis locum retineat. Facit & nummus unus, in quo idem *Cæcilia* genti cognomen tribuitur. Is æreus eſt, ſecundæ magnitudinis, hinc caput Tiberii pręferens, inde bovem cum inſcr. CAEC. AQVIN. IIVIR. MVN. TVR. Ad nullum tamen Aquinorum iſtorum pertinet nummus noſter, ſed ad alterum ſuperioris ævi; quem, niſi me valde conjectura fallit, apud hiſtoriæ Romanæ autores duos latentem reperi. Siquidem Hirtius, aut ſi mavis Oppius, mentionem facit *M. Aquini* Pompeianarum partium, quem hominem novum & parvum Senatorem appellat: conqueriturque Jubæ Regi barbaro potiùs obedientem fuiſſe, quàm Scipioni Imperatori ſuo. Huic etiam Cęſar, poſt victoriam Thapſenſem,

lib. 1. Hiſt.

lib. de bell. Af.

vitam concessit. Certè in codice reperitur *Aquinius*, non *Aquinus*; sed malè: ejusdem enim, ut opinor, meminit App. Alexandrinus, inter illos, qui participes gloriæ cædis Cęsarianæ censeri voluerunt, quamvis socii facinoris non essent; & *Aquinum* vocat, non *Aquinium*. Immò eundem censeo atque *Cæcilium*, quem nomine familiæ suæ *Cæciliæ* paulò antè signaverat inter familiares C. Cassii, postea verò cognomine suo appellavit *Aquinum*. Quòd si familiaris C. Cassii fuit, nil mirum postea legatum ipsius fuisse, ut notat nummus, in bello quod à Bruto & Cassio adversùs Antonium & Octavianum Cęsarem gestum est.

lib. 2. bell. civ.

Tripus ille in nummo signatus, & Apollini sacer, indicat ludos Apollinares, qui ordinantibus & procurantibus Bruto & Cassio celebrati sunt. Erant enim Prętores tum, cùm Cæsarem interfecerunt: ideoque ad eos pertinebat ludorum istorum celebratio, ut Livius pluribus locis docet: quo munere magnificentissimè defuncti sunt, quamvis absentes ob metum veteranorum Cęsaris. Vide Ciceronis Philippicas, atque etiam Ful. Ursinum, qui de his ludis eruditissimè disserit in Familia Junia.

Philipp. 2. & 10.

VI
L. MÆVIUS POLLIO.

MÆviæ gentis, quam non recenset Ursinus, numisma reperi Avenione. Æreum est, &

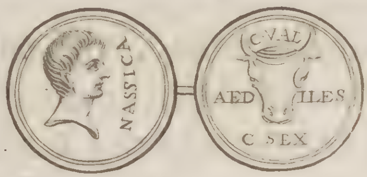
parvum, in antica parte habens laureâ coronâ insignitum caput Augusti juvenis, cum inscript. L. POL. MAEVI. in aversa astrum in medio Lunæ falcatæ, quale videre est in argenteo Augusti denario IV. gentis Petroniæ apud Ursinum. Hujus familiæ fuit, ut opinor, *C. Mævius* Centurio, quem M. Antonius, Alexandriæ obsessus à Cęsare, captivum reduxit tum, cùm eruptione factâ ex urbe Alexandrina, Cęsarianos equites obsidioni adventantes, imparatos & itinere fessos, in fugam vertit. Is adductus in conspectum Cleopatræ, & interrogatus ab Antonio, ecquid de se statui vellet, respondisse fertur: *Se neque salutis beneficio, neque mortis supplicio adduci posse, ut Cæsaris miles esse desineret, & Antonii esse inciperet.* Cujus constantiæ admiratione incolumis abire permissus est. Quis & qualis fuerit *L. Mævius Pollio* in nummo scriptus, nondum comperi.

VII. P. CORN. SCIPIO NASICA.

SExtiæ familiæ nummum ęreum secundæ magnitudinis explicandum susceperam, in quo visitur, cum verbo NASICA, probi illius juvenis

Nasicæ vultus, quem unum ex omnibus dignum Senatus judicavit, qui matrem Idęam ex Asia adventantem exciperet. Sed cùm animadverti, quàm id eruditè Jo. Faber, quàmque copiosè pręstiterit in libro Imaginum Illustrium Ful. Ursini: inutilis hic mihi ac supervacaneus futurus labor visus est. Quia tamen aversam à capite partem scalpello non edidit, in qua C. Valerius & C. Sextius, Ædiles Pleb. ab ipso Fabro recensentur; hîc reponendum putavi nummum meum integrum,

C. SEXTIUS.

ut Antiquariis facerem satis in hac parte, dum Fabro in eo exponendo tam feliciter cessit: simul ut Familiam SEXTIAM, quam Ursinus in suis Familiis Romanis non agnovit, exhiberem.

VIII.
C. SOSIUS.

IGitur ad *Sosiæ* gentis nummum me converto. Æreus est, secundæ magnitudinis, habens in antica parte caput M. Antonii Triumviri, alacri & liberali vultu, sine litteris: in postica tropheum cum duobus captivis, & inscriptione, SOSIVS IMP.

C. Sosius, Syriæ & Ciliciæ ab Antonio Pręfectus fuit, postquam P. Ventidius, devictis Parthis & Labieno, è provincia decessit. Ac primùm quidem *Sosius* Aradios, qui soli Ventidio restiterant, fame & longa obsidione pressos, in potestatem redegit. Deinde Antigonum Judæorum Regem, ultimum ex stirpe Asmonæorum, pręlio devictum, & Hierosolymis quo confugerat obsessum, junctis cum Herode Ascalonita copiis expugnavit, & vivum captum misit ad Antonium, qui ut Herodi gratificaretur, infelicem Principem, novo & inaudito apud Romanos exemplo, Antiochiæ capitali & servili supplicio affecit. Interim *Sosius* relictis Hierosolymis, ubi coronam auream Deo sacraverat in templo, Romæ ex Judæa triumphavit, anno Urbis conditæ DCCXIX. quem triumphum seu victoriam designat trophæum in aversa parte nummi. Sequente anno cùm Antonius in Syriam revertisset, *Sosius* ab omni expeditione bellica quievit, ne suspectus esset Antonio, & pro æmulo infestoque haberetur: ut antea Ventidio contigerat, cujus

rebus fortiter feliciterque gestis, non modò non gratulatus est Antonius, sed etiam invidit; eique, ut refert Dio, imperium abrogavit, quamvis postea triumphaverit. Anno U. C. DCCXXI. *Sosius* Consul factus cum C. Domitio Ahenobarbo, ipsis Kal. Jan. multa frequenti Senatu in Cæsarem Octavianum absentem dixit, Antonii partes magno studio & contentione fovit, etiam adversùs Cæsarem edictum propositurus, ni Tribunus plebis intercessisset. Postea cum collega & plurimis Senatoribus ad Antonium transiit, reverso Cæsare; caussatus, eo præsente non licere Consulibus liberè de Republica agere. Demum prelio navali ab Agrippa superatus est & occisus, cum Tarcondimoto Ciliciæ Rege, paucis ante pugnam Actiacam diebus. Alii asserunt ab Augusto vitâ donatum, receptâ Ægypto.

IX.
C. TREBONIUS.

SOsio Antonianarum partium fautori subjiciendi sunt duo adversæ factionis assertores, *C. Trebonius*, & *L. Statius Murcus*. Utrumque designat parvulus, sed rarissimus, nummus ęreus,

qui ab

qui ab altera parte habet caput Vulcani, ab altera Victoriam in quadrigis, cum inscriptione, STATI. TREBO.

C. Trebonius, & *L. Statius Murcus* C. Cæsari Dictatori primùm adhæserunt. Ille Cæsaris Legatus in Britannia, hostes supervenientes, magno eorum numero cæso, in fugam compulit, & legiones tres, quæ pabulatum iverant, præsidio equitatus, cui præerat, servavit. In Gallia Romanos, in castello Vatuca obsessos à Germanis, liberavit. Bello civili Pompeiano Massiliam, post arduam & diuturnam obsidionem, cepit. Cùmque Cęsar, omnibus bellis civilibus confectis, Consul IV. factus esset, & Dictaturæ honore contentus, Consulatum deposuisset; sibi in tres ultimos anni menses C. Trebonium cum Q. Fabio Maximo suffecit, novo prorsus exemplo. Hinc enim suffecti sive honorarii Consules, tum primùm creari cœpti sunt anno U.C. DCCVIII. Nihilominus conjurationis Brutianæ particeps fuit, ipsique negotium datum est, ut M. Antonium quæsitâ colloquii occasione detineret, ne cum Cęsare curiam ingrederetur, illique suppetias ferret. Tandem cùm Asiam decreto Senatus obtineret, Smyrnæ à Dolabella interceptus, biduo servilem in modum laceratus, ut pecunias publicas exhiberet, capite truncatus est; & cor-

pus omni ludibrio habitum, in mare projectum est. Ita primus percussorum Cæsaris interiit.

L. STATIUS MURCUS.

De L. STATIO MURCO, qui bello Pompeiano Cęsaris Legatus fuit, & ipso cæso à partibus Cassii stetit, plura optimè, ut solet, Fulv. Ursinus in gente Statia. Sed quia dubitat de nomine *Imperatoris*, quod Murco tribuitur in epistola Cassii ad Ciceronem, & in nummo argenteo, quem exhibet ipse Ursinus; non abs re fortè videbitur, si illum meritò adeptum fuisse nomen Imperatorium demonstremus. Ac primò certum est, Dolabellam cum classe Ægyptia, quæ duce Serapione, ut ei suppetias ferret, à Cleopatra missa fuerat, à Murco classis Cassianæ Pręfecto fractum, fugatum, & Laodiceam compulsum, omnique commeatu intercluso, ad mortem adactum à Cassio, urbe captâ. Duas postea retulit insignes victorias, etiam navales; unam ex Rhodiis, ad Rhodum ipsam à Cassio obsessam; alteram ex Domitio Calvino, qui classi Cęsarianæ præerat, & Brundusio solverat, ut ad Cæsarem & Antonium, adversùs Brutum & Cassium in Macedonia militantes, supplementum deduceret. Cùm videlicet Murcus ipse & Domitius Ahenobarbus, qui ad Corcyram in statione erant, ut mari portubusque hostes suos prohiberent, junctis viribus classem Cæsarianam partim

depresserunt, partim incenderunt. In his præliis ars militaris & virtus Murci maximè commendatur; ut nil mirum, si tot victoriis auctus, à militibus *Imperator* fuerit salutatus more antiquo, & hoc nomine gaudeat in veteribus monumentis. Quod ad nummum nostrum pertinet, cusus videtur in Asia, à duobus commilitonibus Trebonio & Statio, qui ambo Legati Bruti & Cassii, libertati & Reipublicæ favebant: præsertim à Trebonio, cui Asia provincia fuerat ab ipso Cęsare decreta, & post ejus cædem à Senatu confirmata.

X.
FABIUS MAXIMUS.

PArvulum æreum, sed raritate & opere insignem, hîc apponemus, cum capite juvenili, & inscript. ΦΑΒΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ. In aversa legitur, ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ ΤΡΥΦΩΝ.

Quamvis immensa me teneret cupido, sincerum veteris illius Herois Fabii Maximi vultum in nummis reperire, ob pręstantem viri famam & virtutem, qui cunctando, & Hannibalis impetus eludendo, rem Romanam restituit. Veritatis tamen amor, quominus illum in hoc nummulo

cęlatum credam, prohibet: ſiquidem vultum illum ad Auguſtum Cæſarem pertinere potiùs cenſeo, & ipſius honori cuſum ab aliquo è Fabia gente, Auguſto ipſi coævo. Quin & ex inſcriptione poſtica, Aſiæ Proconſulem, aut Syriæ Pręſidem licet conjicere. Hierapolis enim, cujus mentio in nummo, in Phrygia & Phœnicia reperitur, quarum prior Aſiæ civitas, altera Syriæ. Sed quia duos Fabios imperante Auguſto, eodem ferè tempore, in Faſtis legimus, nempe *Paulum Fabium Q. F. Maximum* anno U. C. DCCXLII. & *Q. Fabium Q. F. Maximum* anno ſequenti, utrius ſit hic nummus, non tantæ ſum ego temeritatis ut diſceptandum aggrediar, donec plura de eorum actis & muneribus me veterum ſcripta & monumenta docuerint.

XI. SUILLIUS.

MEmorabimus etiam P. ſeu M. SUILLIUM, Quæſtorem quondam Germanici Cæſaris; ac deinde, cùm convictus eſſet acceptæ ob rem judicandam pecuniæ, in inſulam imperante Tiberio deportatum, ut ex Tacito diſcimus. Ejus duplex nummus apud me reperitur; uterque Gręcus, ęreus, & ſecundæ magnitudinis. Primus habet ab una parte caput Bacchi, ſeu Liberæ, cum inſcriptione, M. ΣΥΙΛΛΙ... ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ. In altera templum, cum inſcriptione mutila, &

lib. 4. Annal.

lectu difficillima, ΕΙΝΗ ΣΕΒ. fortè ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΗ ΣΕΒΑΣΤΗ, cujus ævo Suillius in aula Claudii.

ALter habet caput Claudii Imp. cum ſemeſa inſcript. ...ΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡ. *Ti. Claudius Cæſar Germanicus:* & in averſa figuram muliebrem ſtantem, cum eadem inſcrpt. Μ. ΣΥΙΛΛΙΟΣ ΙΕΡΑΠΟ... *Hierapolitanorum.*

XII. SUILLIUS ALTER.

Quamvis autem pręnomen in ipſis legatur MARCUS, in codice verò Taciti PUBLIUS; unum tamen eundemque SUILLIUM eſſe autumo. Primò ex eo quòd nummi Hierapoli in Aſia cuſi ſint, cujus provinciæ Rector extitit, ut patet ex Taciti verbis: *Repertique accuſatores, direptos ſocios, cùm Suillius provinciam Aſiam regeret, ac publicæ pecuniæ peculatum detulere.* Secundò ex imagine Claudii Imp. in altero nummorum im-

lib.13. Annal.

lib. 4. Annal. pressa, apud quem *præpotens, ejusque Principis amicitiâ diu prosperè, nunquam bene usus*, dicitur ab eodem Tacito. Debetur igitur *Suillio* prænomen *Marcus*: atque etiam duplex *ll*, ut in nummo, & apud Carolum Sigonium, qui *Suillios* recenset inter eos qui à pecore nomen sumpserunt. (lib. de Nomin. Rom.) Quod verò ad gesta *Suillii* pertinet, delatoris vicem sępius cum maximo virorum illustrium detrimento sustinuit. Ejus enim operâ Messalina Valerium Asiaticum bis Consulem, cujus hortis olim à Lucullo magnificentissimè excultis inhiabat, subvertit, & ad necem voluntariam compulit: totque aliis perniciem attulit, ut *continuus & sævus accusandis reis Suillius* dicatur à Tacito. (lib. 11. Annal.) Immò cum magna perfidia & prævaricatione, Advocationis munere functus, tandem Nerone ad Imperium evecto, multorum odia meritus, reus factus & damnatus est, incumbente præcipuè Senecâ, cum quo maximas simultates exercuit. Igitur ademptâ bonorum parte, in insulas Baleares pulsus est: in ipso tamen discrimine, & post damnationem ipsam, animo invictus.

XIII. EPRIUS MARCELLUS.

FAmiliis finem imponet nummus Græcus, æreus, secundæ magnitudinis, habens una in parte caput juvenile, cum decoro capillitio, & inscript. ΘΕΟΝ CΥΝΚΛΗΤΟΝ, quæ adulatio-

nem Græcorum redolet, qui Senatui ipſi Romano divinos honores tribuebant: in altera figuram ſtantem, dextrâ pomum, ſiniſtrâ haſtam geſtantem, cum inſcriptione, ΑΝΘΥ. ΕΠΡΙΩ ΜΑΡΚΕΛΛΩ ΚΥ.

EPRIUS MARCELLUS, cujus nomine inſignitur nummus, multùm à Reipublicæ temporibus diſtat: ſed quia famoſus ævo Neronis & Veſpaſiani, ideo minimè prętereundus. Neque ullus dubitandi locus, quin noſter nummus ad ipſum pertineat: quippe alterum nacti ſumus, cum capite Titi, eodem typo, eâdemque prorſus inſcriptione in averſa. Ex quibus patet utrumque nummum, ejus eſſe Eprii Marcelli, qui ſub Nerone & ſucceſſoribus floruit. Fuit acri vir eloquentiâ, accuſator Thraſeæ Peti, quem *virtutem ipſam* vocat Tacitus. In eum magna vi invectus eſt Marcellus, annuente Nerone; & accuſationis præmium reportavit quinquagies ſeſtertiûm. Nerone mortuo, pluribus actionibus impetitus eſt in Senatu ab Helvidio Priſco Thraſeæ genero, qui ſoceri necem ulciſci, Eprii delatoris ruinâ

nitebatur: ac primùm quidem imperante Galbâ, cujus cùm esset dubia voluntas, & multi è Senatu deprecatores intercederent, omissa est actio. Sed repetita iterum pari exitu, imperante Vespasiano, cùm egregiè se tueretur Eprius: donec Domitianus Cęsar, patre ac Tito fratre absentibus, frequenti Senatu abolendam præteritorum memoriam censuit, perorante etiam pro accusatoribus Muciano. Unde Quintilianus in Dialogo de Oratoribus ait: *Quid aliud infestis Patribus nuper Eprius Marcellus quàm eloquentiam suam opposuit? qui accinctus & minax, disertam quidem, sed inexercitatam, & ejusmodi certaminum rudem Helvidii sapientiam elusit.* Pro Consule Cyprum insulam rexisse, colligi potest ex notis ΑΝΘΥ. & ΚΥ. quæ ΑΝΘΥΠΑΤΩ & ΚΥΠΡΙΩΝ designant: & ex figura Veneris pomum gestantis, quam Cyprii præ aliis venerabantur. Quamvis enim figura illa virilis appareat, militari habitu & vestitu, sinistrâ hastam gerens: nihilominus Veneri tribuenda videtur, quæ ἐνόπλιος, hoc est, armata, colebatur à Lacedęmoniis aliisque populis, & mascula dicebatur, teste Macrobio super Virgilii versu

Æneid. 2.

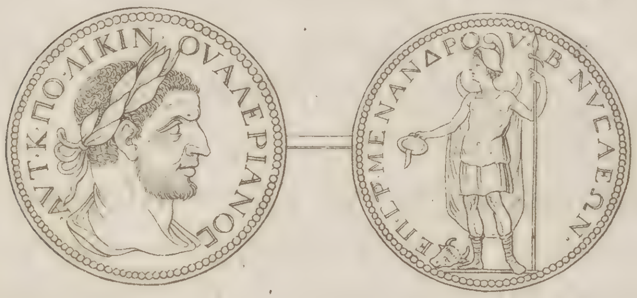
Descendo, ac ducente deo flammam inter & hostes Expedior.

Sic & Luna mas & fœmina existimabatur ab Ægyptiis,

gypriis, & *Lunus* deus dictus miro cultu habebatur apud Carrhenos in Meſopotamia & in aliis Aſiæ locis: quod patet ex nummis antiquis, quorum plures apud me, qui *Lunum* repręſentant, vultu juvenili, cum aſtro falcato in humeris, & pileolo Phrygio in capite.

XIV. VALERIANUS.

MAximum ecce unum, &, ſive integritas, ſive cęlatura ſpectetur, omnino ſingularem; argumentoque noſtro, quamvis ad Romanas familias non pertineat, accommodatiſſimum.

Hunc ego acceptum fero illuſtriſſimo *Malebranchio*, in ſuprema Curia Senatori integerrimo, eruditione, comitate & morum elegantiâ commendatiſſimo. Habet iſte nummus in antica parte caput Valeriani Imperatoris, cum inſcriptione, ΑΥΤ. Κ. ΠΟ. ΛΙΚΙΝ. ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟΣ. In averſa Lunum ipſum ſtantem, eo quo præmonui

habitu, & inscript. ΕΠ. ΣΤΡ. ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ Β. ΝΥΣΑΕΩΝ. Luni pedibus appositum est caput bovinum; sive quia Luna bicornis est, ut taurus; sive quòd in tauro cœlesti excelsior Lunæ sit ascensus, & virtus in hæc inferiora major.

CAPUT IV.

De Nummis Imperatorum.

I. M. ANTONIUS, OCTAVIA.

PERGIMUS ad Imperatorios nummos, inter quos primum ei locum dabimus, qui, si veræ sunt nostræ de eo conjecturæ, primæ notæ ab Antiquariis omnibus esse meritò censebitur. Æreus est, primæ magnitudinis, habens ab una parte tria capita, quorum duo juncta, sunt virilia; tertium muliebre ipsis adversum, cum inscriptione detrita omnino: in aversa triremem cum triquetra nota Siciliæ, & inscr. mutila, ... ITER. PRAEF. . . .

Huic exponendo pauca pręmittimus. Bello Perusino ab Octaviano Cęsare confecto, & L. Antonio in Hispaniam amandato, Fulvia M. Antonii Triumviri uxor, cum liberis Athenas confugit; quò etiam Julia Antonii mater, quæ in Siciliam abierat, à Sexto Pompeio missa est, ut Antonii gratiam adversùs Cęsarem aucuparetur. Illuc & ipse ex Asia advolavit Antonius, & intellectis quæ in Italia magno suorum detrimento gesta fuerant, ac fœminarum querelis incensus; accedentibus etiam L. Libone Pompei socero, & aliis qui honoris causâ Juliam comitati fuerant: Sexto reconciliatus, cum eo bellum Cęsari inferre statuit. Igitur Athenis digressus, & cum ducentis navibus Brundusium appulsus, cives sibi adversantes obsedit, dum Pompeius Italiæ littora & insulas invadit: Cæsar verò Brundusio tuendo P. Servilium Rullum mittit. Interim nunciatur Fulviam, quæ pręcipua belli fax, mortem obiisse. Quo accepto nuncio, utriusque amici conveniunt: nec priùs ab ipsis cessatum, quàm Cæsar & Antonius, depositis armis & simultatibus, in gratiam redirent. Atque ut pax arctiori quodam affinitatis vinculo connecteretur, statutum ut Octavia Cæsaris soror, Marcello marito nuper functo vidua, Antonio desponderetur. In hujus fœderis, quod Brundusinum dictum est,

memoriam cuſus videtur nummus noſter, & in antica parte tria capita, ANTONII, CÆSARIS & OCTAVIÆ, poſita exiſtimo. De duobus prioribus nullum dubium apud eos, qui antiquitatis Romanæ gnari, Antonii & Cæſaris junioris vultus norunt; Octaviæ, ſi unquam conjecturæ locus, tribuendum eſt caput tertium. Nam quod aliud caput muliebre cum duobus iſtis locum habere poſſet? Non equidem Cleopatræ, quam nondum pro uxore habebat Antonius. Nec illi cum Auguſto conveniebat, cujus caput in nummo. Sed à quo cuſus nummus, & quo tempore, non ita liquet. Nihilominus Sexti Pompeii auſpiciis cuſum, mihi perſuadet triquetra nota Siciliæ, quam inſulam tenebat Sextus: atque etiam inſcriptio, licèt mutila, quam ſic auſim reſarcire, IMPER. ITER. PRAEF. CLASS. ET ORAE MARIT. EX S. C. qualis legitur in nummis Pompeianis. De tempore item dubium. Primo intuitu ſuſpicatus ſum, cuſum eſſe nummum ipſo tempore fœderis Brunduſini: tunc enim ſumma erat inter Antonium & Pompeium concordia. Sed ex eo conjectura labat; quòd inter conditiones & pacta ejus fœderis conſtitutum fuit, ut Cæſar bellum contra Sextum ſuſciperet. Quo intellecto, Sextus relictâ Italiâ in Siciliam ſe recepit, ac maria & littora crebris populationibus infe-

ſtavit. Nummi ergo fabrica hoc fœdere aliquot menſibus poſterior eſſe poteſt: cùm videlicet Populus Romanus in ſumma annonæ caritate conſtitutus, interclusis per Sextum commeatibus & frumentationibus conſuetis, Antonium & Cęſarem ad pacem cum eo ſanciendam coëgit, conſtituto ad Miſenum colloquio. Tunc temporis cudi potuit à Pompeio nummus iſte, in gratiam fœderis cum Antonio & Cęſare confecti. Annon etiam poſt annos duos ab ipſo Agrippa? qui devicto fugatoque Pompeio, non ſolùm præfecturam claſſis Cęſarianæ, amoto Calviſio, obtinuerat; ſed etiam belli Siculi peracti gloriâ illuſtris, inſulæ regimen obtinuit, & poſt Sextum, oræ maritimæ & claſſi Pręfectus fuit, ut patet ex nummo aureo ipſius, apud Goltzium in Faſtis. *pag. 193.* Quicquid ſit, maximo antiquitatis detrimento, periit nummi noſtri inſcriptio, tum adverſæ partis, tum averſæ. Similem tamen alterum Romæ nactus eſt Jo. *Vaillant* Bellovacenſis, Medicus peritiſſimus, & rerum antiquarum ſtudioſiſſimus, qui pro ſua benevolentia monitum me voluit, in ſuo nummo Oppii cujuſdam nomen inſcriptum eſſe, quod frequens in M. Antonii & Cleopatræ nummis exaratum eſt: ideoque vultum illum muliebrem Cleopatræ, & juvenile caput M. Antonio ſociatum eſſe Antonii junioris, in ſe-

quenti aureo nummo delineati, quinetiam Cæsarionis ſuſpicabatur. Sed hujuſmodi ſolutio facilis; ſiquidem inter illuſtres viros, quos ad Sext. Pompeium proſcriptionis tempore in Siciliam confugiſſe narrat Plutarchus in Auguſto, memorantur Oppii duo, pater & filius. At Sextus exules Romanos non tantùm benignè excipiebat, ſed etiam idoneos terreſtribus & navalibus ornabat præfecturis, ut ait Appianus. Quid ergo ſi Oppiorum alter munere aliquo aut pręfecturâ donatus à Sexto, quem mari pręcipuè bella geſſiſſe compertum eſt, nummum iſtum ſub ejus auſpiciis percuſſit? Quid ſi poſt cladem Pompeianam cum aliis Sexti amicis ad Antonium confugerit? Quippe Caſſius Parmenſis, Naſidius, & alii Pompeii comites, imò & ipſius ſocer Libo, cùm illum in Aſia pertinaciter, & ſpretis eorum conſiliis, adversùs potentiorem Antonium bellum apparantem cernerent, de rebus ipſius deſperantes, pacti mutuam inter ſe fidem, ad Antonium tranſierunt. Inter eos fuiſſe Oppium opinari pronum eſt, ac deinceps M. Antonio adhæſiſſe, ejus cudendis nummis operam dediſſe, in eiſque exaratum nomen ipſius, quemadmodum & antea in iſto Pompeiano. Quod attinet ad capita in nummo expreſſa, cùm illud Antonio conſociatum, juniorem Cæſarem tantùm referat,

Lib. 4. bell. civ.

quantùm à Cleopatræ ſpecie differt muliebre adverſum, & aliud nihil inſcriptio perſuadeat, primam conjecturam tueri fas mihi erit, donec certius aliquid & manifeſtius appareat, præſertim cum eruditiſſimi Spanhemii ſententia.

Urget amictus, ſignum illud, quod pro triquetra Siciliæ nota accipio, eſſe navis temonem, ac perinde nihil eſſe in nummo, quod ad Sext. Pompeium & Siciliam pertineat. Sed minùs conſulto. Ipſa enim nota, in qua tria crura Sicula Sole clariùs apparent, in meo, qui nunc Regis eſt, nummo ſeparatim ſub prora navis eſt conſtituta, cujus gubernaculum puppis lateri, ut ſolet & decet, adhærens conſpicitur. Igitur in Sicilia fabricatus eſt nummus, ſive à Sex. Pompeio, ſive à M. Agrippa, ut ſuprà conjectatus ſum. At verò cujus eorum juſſu cuſus ſit, neutrum ad filios Antonii aut Cleopatræ ſpectaſſe certum eſt. Sextus-ne Cæſarionem Divi Julii paterni inimici filium in nummo expreſſiſſet, aut Cleopatram ipſius Julii amaſiam, & Pompeianis partibus infenſiſſimam, etiam poſt cædem Julii? Agrippa verò eandem Cleopatram, & M. Antonii filium, Octaviani Cęſaris patroni ſui hoſtes, eo honore coluiſſet? dijudicent antiquitatis ſtudioſi.

II.
M. ANTONIUS, & ANTONIUS FIL.

ALterum M. Antonii nummum inſignem, & inter rariores reponendum, hîc minimè poſſum præterire. Aureus eſt didrachmus, habens ab una parte caput M. Antonii Triumviri, cum inſcript. ANTON. AVG. IMP. III. COS. DES. III. IIIVIR. R. P. C. ab altera caput juvenile Antonii filii ex Fulvia, cum inſcrip. M. ANTONIVS M. F. . . . fortè M. N.

Conſtat apud Hiſtoriæ Romanæ ſcriptores, Antonium Triumvirum duos ex Fulvia uxore ſuſcepiſſe liberos, quorum uterque Antonii nomen obtinuit: quamvis Plutarchus & alii Græci autores majorem natu, Antillum vocitent. Sed Antillus videtur eſſe nomen diminutivum Antonii, & à parentibus adblandientibus filio adhuc puello impoſitum, tanquam ætati tenellæ magis conſonum, ut Quintillus, Secundilla, Livilla, pro Quinto, Secunda, Livia. Marci prænomen parternum habuit natu major: junioris enim prænomen fuit Julius, vel potiùs Julus. Primus patre mortuo, à Theodoro præceptore militibus traditus dicitur apud Plutarchum, à quibus capite

in Antonio.

pite

pite plexus. Suetonius verò in Augusto paulò aliter his verbis: *Antonium juvenem, majorem de duobus Fulviâ genitis, simulacro D. Julii, ad quod post multas & irritas preces confugerat, abreptum interemit.* Reapse Antonius intempestivè, post Actiacam pugnam, Antonium suum ex Fulvia primogenitum, cum Cęsarione perdidit; dum eos positâ prætextâ togam virilem sumere, Regesque, & regni heredes salutari jussit. Quod iisdem haud multò pòst exitio fuit. Cùm enim essent regni successores designati, ab Augusto interfecti sunt, ne res novas molientibus ansam pręberent. cap. 17.

Nullum igitur dubium, quin caput illud juvenile sit majoris natu filiorum Antonii, quod patet ex discrimine prænominum. Junior enim, uti dixi, ab Historicis Julius, vel Julus prænominatur, pręsertim à Dione, qui eum Prætorem anno U. C. DCCXLI. genethlia Augusti equestri certamine & venatione celebrasse narrat, atque etiam ex S. C. epulum Augusto & Senatoribus in Capitolio dedisse; sed postea inter adulteros Juliæ connumeratum, quasi hoc scelere sibi viam ad Imperium pararet, viginti quinque post patrem annis occisum, anno U. C. DCCXLVIII. cùm quadriennio antea Consul fuisset. Huic Horatius Oden dicavit sub pręnomine *Juli:*

Pindarum quisquis studet æmulari,

Jule, ceratis ope Dædaleâ
Nititur pennis, &c.

At frater ejus natu major ANTONIUS, MARCI prænomine gaudens, ille ipſe eſt qui in nummo noſtro deſignatur, & occiſo patre confeſtim periit, quanquam ei deſponſata fuiſſet Julia Cæſaris filia.

III.
AUGUSTUS.

AUGUSTI nummorum anteſignanus erit æreus unus, primæ magnitudinis, & maximis propior, habens ab una parte caput muliebre velatum, cum inſcript. INDVLGENTIAE AVG. MONETA IMPETRATA. In altera Imperator triumphat in quadrigis, manu gerens ſceptrum, cujus in apice aquila, cum inſcriptione, CAESARI AVG. COL. A. A. P.

Poſtremæ inſcriptionis notæ in quibuſdam Claudii, L. Veri, Commodi, & aliorum Principum nummis exaratę ſunt cum ultimo verbo PATR.

& vulgò explicantur COLONIA AVGVSTA PATRENSIS. Sed duæ iſtæ litteræ A. A. punctis interſtinctæ, mihi videntur innuere duo verba diſtincta, nempe AVGVSTA AROE, ſeu AROA. Siquidem urbs Patrenſis primum conditorem ſuum agnoſcit Eumelum, regionis illius indigenam, qui cùm frumenti ſerendi rationem accepiſſet à Triptolemo, urbem ſuam *Aroam* appellavit, à terræ cultu ſumpto nomine. Ἀρόας ὠνόμασεν ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ τῆς γῆς, ut tradit Pauſanias in Achaïcis. Ejectis deinde Ionibus ab Achęis, *Patreus* aut *Patraus*, (apud me enim in argenteo tetradrachmo videtur ΠΑΤΡΑΟΥ, cum equite hoſtem proturbante) *Patreus* inquam, Preugenis filius, Agenoris nepos, Aroës pomœrio ampliato, illam de ſuo nomine *Patras* vocavit. At Auguſtus poſt Actiacam victoriam, cives Patrenſes bellorum injuriâ diſperſos, in urbem ſuam revocavit, quòd ejus portum navigationi opportunum exiſtimaret: illucque Rhyparum, Pherarum, Tritiæ, atque aliarum urbium vicinarum incolas traduxit, earum ditione Patrenſibus attributa: unde terno nomine dicta videtur, *Auguſta*, *Aroë*, *Patrenſis*, à tribus conditoribus, ſeu reſtauratoribus, Eumelo, Patreo, Auguſto. Hos etiam ſolos ex Achęis libertate ſua uti voluit Auguſtus, atque alia in eos beneficia contulit, quibus deductas à ſe

colonias afficere ſolebant Romani. Prҽſertim verò monetæ cudendæ privilegio donatam ab Auguſto licet aſſeverare, ex rariſſima & prҽſtantiſſima inſcriptione, INDVLGENTIAE AVG. MONETA IMPETRATA: quam neſcio an aliquis noſtrorum Antiquariorum ſcriptis unquam tradiderit, aut alias viderit.

Cҽterùm jus cudendæ monetæ ҽreæ Romanas colonias habuiſſe, colligi poteſt ex plurimis prҽſertim Hiſpanicis nummis & Corinthiis, in quibus duplex D. D. explicatum hactenus, *Decreto Decurionum*, intelligi ſolet de licentia cudendi nummi. Quin & alius mediocris Tiberii nummus ҽreus meus, cum inſcriptione à parte capitis, TI. CAE. DIVI AVG. F. AVG. . . . COS. III. habet in averſa, PERMIS. P. DOLABELLAE PROCOS. C. P. . . cum figura ſedente. At peculiarem Auguſti permiſſionem apud me video in nummis duobus; quorum alter primæ magnitudinis, habet ab una parte caput ipſius radiatum, cum inſcript. PERM. DIVI AVG. COL. ROM. & in averſa caput Juliæ uxoris, cum magnifica illa inſcript. IVLIA AVG. GENITRIX ORBIS. Alter ſecundæ magnitudinis, habet caput Tiberii cum eadem epigraphe; & in averſa, duo capita, Germanici & Druſi Cҽſarum. Horum numiſmatum icones, quia reperiuntur apud Ant.

Augustinum & alios, minimè hîc apponendas censui. Sed intelliguntur de cudendæ monetæ potestate ab Augusto facta: mihique omnino videntur adversari doctissimorum virorum sententiæ, qui contendunt, nummos æreos nullos, nisi decreto Senatus, cusos fuisse primis Imperii Romani sæculis, antequam Senatus ipsius autoritas per inferioris ævi Tyrannos deminuta esset. In prædictis enim nulla S. C. mentio, sed tantùm Imperatoris Augusti. Advertant viri clarissimi, quos impensiùs colo, quâ se viâ hinc expediant, pro sua prudentia, & rerum antiquarum experientia singulari.

IV.
AUGUSTUS.

SEquitur denarius argenteus, habens in antica caput Augusti, cum inscript. CAESAR DIVI F. in aversa Cupido insidet delphino inter stellas duas, cum litteris S. P. Q. R.

Similem ferè typum habet Ursinus in secundo nummo familiæ Cordiæ, si stellas excipias; ut in quarto Lucretiæ: & Cupidinis signum ad Juliæ

familiæ originem, à Venere è mari orta ductam, in Julii Cęsaris gratiam impressum à monetario conjicit. Rectè id quidem; sed nummum nostrum addita duplex stella illustriorem reddit: nec tantùm maternam Octaviani Cæsaris originem à Venere, sed & paternam à Julio demonstrare videtur. Ab una enim parte, ut opinor, visitur sidus Veneris; ab altera sidus Julium, & inter utrumque, tanquam nobilissima domus & fortunæ suæ numina & munimina, junior Cæsar delphino insidet, sub imagine Cupidinis. Quot utriusque Cęsaris nummis insculptum sit Julium sidus, vix enumeres. De stella Veneris plura passim apud Philologos. Sed si *Augusti* cognomen exaratum esset in nummo, aut aliud quidpiam, ex quo argumentari liceret, cusum eum esse post occisum Antonium, & receptum Orientem: geminas hinc inde stellas, *Phosphorum* & *Hesperum* interpretarer, Orientalis & Occidentalis indices Imperii: ut in Anastasi Childericiana, super aureo Leonis Imperatoris nummo, duplici sidere insignito, me docet Jo. Jac. Chiffletius, & ipse politæ omnis literaturæ sidus.

V.
AUGUSTUS.

JAm duplicem æreum dabimus nummum, utrumque primæ magnitudinis. Prior est Augusti, habetque tria signa militaria, typo singu-

lari, cum inſcript. AVGVSTO DIVI F. LEG. IV. LEG. VI. LEG. X. In averſa colonus agit boves arantes : inſcriptio legitur non integra, . . . T. . . FLAV. PRAEF. GERM. L. IVVENT. LVPERCO. II. VIR. C. C. A.

Antonius Auguſtinus, & ex eo Occo, in alio Auguſti nummo legunt, TIBERIO CLODIO FLAVO PRAEFECTO GERMANORVM, L. IVVENTIO LVPERCO, DVVMVIRIS. *Dial. 7.*

VI. TIBERIUS.

POſterior eſt Tiberii, habetque ſtatuam ipſius equeſtrem nudo capite, cum inſcriptione, TI. CAESAR DIVI AVGV. F. AVGVSTVS P. MAX. TR. POT. XXXIII. In averſa, tria ſigna militaria ordine conſueto, CATO. L. VETTIACVS II. VIR. & in ſuperiori parte nummi C. C. A. Deletum eſt prænomen Catonis, qui apud Ant. Auguſtinum *Marcus* dicitur in altero Tiberii nummo, ſed non ejuſdem typi.

Poſtremum hunc nummum pluris æſtimo, non ſolùm quòd ſubrarus mihi videatur, ſed quòd illum acceperim ab eruditiſſimo & humaniſſimo viro Nicolao Heinſſio, apud Suecos Oratore Fœderatarum Belgii Provinciarum; cujus olim urbanitatem expertus ſum Hagæ Comitum, cùm illius muſeum omni antiquitatum genere refertiſſimum, datâ operâ inviſi, & facundo ejus alloquio frui mihi conceſſum eſt.

Primus cuſus videtur tribus legionibus IV. VI. & X. Cęſarauguſtæ hyberna agentibus: quæ ſigna militaria manipulorum, more veteri expreſſa, hîc inſculpſerunt. Verùm ut lux interpretationi noſtræ major affulgeat, delibanda hîc à nobis de ſignis militaribus pauca quædam, ad utriuſque nummi intelligentiam planè neceſſaria. Legionis totius ſignum aquila fuit, unius una, vel aurea, vel argentea, ſummæ haſtæ inſiſtens, expanſis alis, fulmen ſæpe, ut in Tiberiano nummo cernis,

nis, unguibus tenens: nec magnæ illa molis, cùm in ſigniferi baltheo, clade Variana, unam delituiſſe Florus teſtetur. Manipulorum autem ſigna primis Reip. temporibus fuerunt, impoſiti perticis fœnei ſtramineive manipuli.

Unde maniplaris nomina miles habet. Ovid. Faſt. 3.

Tales fortè in Auguſtæo nummo aſpicis duos. Poſteriori ævo non fœnum impoſuere perticis, ſed aut velum tranſverſo è ligno pendens, quale inter manipulos medium intueris, mixto ſimul recentiore ritu cum vetuſto; aut manum, ut in ſecundo nummo, fortè ut manus ad manipuli vocem alluderet. Quid autem orbiculi totam haſtam tegentes? Clypeoli ſunt, in quibus aureæ vel argenteæ imagines, Deorum primùm, deinde etiam Imperatorum. Hinc Tacitus: *Vexillarius direptam Galbæ imaginem ſolo adflixit.* Herodianus etiam agens de Maximino: *Poſtquam de ſignis militaribus, illius imagines detraxerunt, prodeuntem mox tentorio cum filio, ut ad eos loqueretur, continuò obtruncant.* Nec tantùm Imperatorum, ſed & virorum principum. Apud eundem Tacitum Druſi imago inter ſigna. *Tua, Dive Auguſte, cœlo recepta mens; tua, pater Druſe, imago.* Immo ipſius Sejani per adulationem apud Suetonium in Tiberio: *Munera Syriacis legionibus dedit, quòd ſolæ nullam Sejani imaginem inter ſigna*

lib. 1 Hiſt.
lib. 8.
lib. 1. Annal.
cap. 48.

coluissent. Sed & nomina Imperatorum in vexillis inſcribebantur. Suetonius in Veſpaſiano : *Aſſenſere cuncti, nomenque ejus vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt.* Ubi obiter obſervandum, nomen *vexilli* indiſcriminatim pro quolibet ſignorum genere accipi. Quamvis vexilla propriè ſint equitum, quæ vela quædam erant quadra, expanſa ad haſtam, ſed vela modica: quale fortè eſt illud in nummo noſtro Auguſtæo inter duos manipulos, & qualia ſunt apud nos in equeſtribus turmis. Quid ergo ſi hîc equeſtre ſignum unum, inter pedeſtria duo, medium dicamus eſſe; quæ ſigna, legiones peditibus equitibuſque, ſed paucioribus equitibus conflatas, repræſentent? In noſtro etiam Tiberii nummo videntur quaſi folia hederacea pendula. An folia & flores, quibus decorabantur ſigna in rebus lætis, aut venerationis causâ? Certè apud Claudianum,

cap. 6.

Mavortia ſigna rubeſcunt
Floribus, & ſubitis armantur frondibus haſtæ.

An verò propria cohortium ſigna fuerint, an ſigna in iis nulla, niſi manipulorum ex quibus erant conflatæ, diſceptent eruditi. Ego quidem nulla niſi manipulorum fuiſſe puto. Verumtamen cùm per ſigna cohortes diſcerni Tacitus dixerit; veriſimile eſt, ſigna ordinum cujuſque cohortis, ab aliis aliarum cohortium diſtincta notis quibuſdam

l. 1. Annal.

fuisse. Certè apud Ful. Ursinum in nummo unico familiæ Neriæ, & in quarto familiæ Valeriæ, visuntur signa militaria cum H. P. Quæ dicta ego velim de Reip. tempore, deque Imperii ætate superiori. Nam inferiori ejusdem ævo, cùm novi se quotidie mores obtruderent, mutatâ Reipub. militiæque facie, suos singulis cohortibus dracones fuisse testatur Vegetius. Hastæ porro, quibus imposita signa, inferiori parte, quod ex nummis patet, acutæ erant, ut in terram defigerentur, sive in castris, sive in acie, cùm staret. Quod iis commune cum hastis militum ceteris erat, de quibus Virgilius, *Stant terra defixæ hastæ.*

Æneid. 6.

VII. TIBERIUS.

ACcedit argenteus drachmalis, integerrimus, & cęlaturæ perquam elegantis, in quo visitur caput Augusti radiatâ coronâ insigne, Gręcâ inscriptione, ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΤΩ ΚΡΗΤΕΣ ΕΚΟΡΑΥ. altera in parte caput Tiberii laureatum, ΤΙΒΕΡΙΩ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΓΟΡΤΥΝΙΩ. sive ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ.

In alio ferè ſimili nummo, ſed à vetuſtatis injuriis non æquè defenſo, à parte capitis Auguſti legitur, ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ Κ. ΓΗΓΩΝ ΕΚΟΡΛΥ. Sole clariùs apparet, utrumque nummum in Creta fuiſſe cuſum: & priorem quidem Gortynæ, quæ hujus inſulæ urbs præclara. In poſteriore verò nihil aliud deſignatur nota Κ, quàm ΚΡΗΤΗ, cum inſolito epitheto ΓΗΓΩΝ, quod poſt accuratam diſquiſitionem, dividendum mihi videtur in voces duas γῆ γῶν, *terra terrarum*. Magna ſiquidem Cretæ dignitas, quæ omnibus Mediterranei maris inſulis, ſi Siciliam exceperis, antecellit, ſive propter Jovis incunabula, ſive propter centum urbes quibus habitabatur, unde Hecatompolis dicta; ſive etiam propter fertilitatem. Quas Cretæ laudes luculenter Virgilius expreſſit:

Æneid. 3. *Creta Jovis magni medio jacet inſula ponto,*
Mons Idæus ubi, & gentis cunabula noſtræ.
Centum urbes habitant magnas, uberrima regna.

Polit. l. 2. c. 8. Sed maximè commendatur ab Ariſtotele, qui eam ad principatum Grçciæ totius ait eſſe natam, & ſitam; quippe quæ omnibus Ægęi maris inſulis imminet, & tum Aſiæ, tum Europæ continenti vicina eſt. Immo addere poſſumus, maximè idoneam eſſe, quæ omnibus Mediterranei maris inſulis & littoribus dominetur. Unde Dio-

dorus ait, propter hunc insulæ situm ad expeditiones in totum orbem adeò opportunum, Herculem Hispanias invasurum, milites in Creta convenire jussisse. Quo fit, ut minùs mirer, vocatam olim in nummis fuisse *terram terrarum*: & nostris etiam temporibus, ab immani Turcarum tyranno viginti quinque solidos annos, tot exercitibus, immo totis Orientis viribus oppugnatam, magno sanè Reip. Christianæ detrimento. Gortynam verò, cujus mentio fit in nummo, quæque jus civitatis suæ Tiberio tribuisse videtur cum cognomine ΓΟΡΤΥΝΙΩ, certum est inter præcipuas Cretenses urbes numeratam fuisse; & cum Phæstiis sibi vicinis continua gessisse bella, usque ad eversionem urbis ipsius Phæsti. Refert Plinius, juxta Gortynam, platanum quandam semper virentem fuisse, Jovis & Europæ thalamo famosam. Cujus rei testem exhibet nummum Gortyniorum Ant. Augustinus, in quo cælata est puella ramis arboris insidens. Notas illas ΕΚΟΡΑΥ in nummo exaratas, usque adhuc non intelleximus.

lib. 4 p. 157.

Dial. 3.

SEd quia de Cretensium nummis agimus, prętermittendum non puto, argenteum drachmalem exquisitissimum, Trajani capite percussum, cum Latina inscript. IMP. CAES. NERVAE TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC.

PART. In aversa fœminam habet rupibus seu montibus insidentem, dextrâ telum, sinistrâ infantulum gestantem, inter figuras duas armatas, cum Greco verbo, ΔΙΚΤΥΝΝΑ ΚΡΥΤ.

Descriptus fuit hic nummus, antequam meus esset, ab erudito Tristano, qui de duplici & bilingui inscriptione, de Diana seu Dictynna Cretensi, & reliquis ad nummum pertinentibus, plura exquisitæ doctrinæ arcana, pro more suo, nos edocet. Sed quia postea meus factus est nummus, & hîc Cretam attigimus; mei juris esse censeo, paucula addere. Illæ siquidem figuræ armis insignes, in mentem revocant enopliam sive pyrrhicam saltationem, quam primùm inventam ferunt apud Cretenses, sive à Pyrrho quodam, ut ait Plinius, sive à Curetibus & Corybantibus. Etenim Rhea enitens, ut referunt Mythologi, & partus dolores dissimulans propter Saturnum filios vorare solitum, Curetum opem admisit, qui tympanorum tumultu, & armorum fragore, infantis vagitus occultantes, Saturnum eluserunt, & Jovem puerulum in abdita montis Idæ loca abduxerunt. Hinc à Virgilio *Creta Jovis magni insula* dicitur.

lib. 7. cap. 57.

Diodor. lib. 5.

IX.
ANTONINUS PIUS.

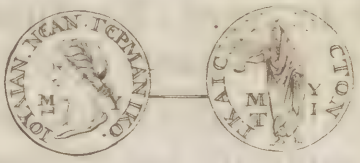
HUjus puerperii pulcherrimum habeo monumentum, quamvis ſine armata ſaltatione, in maximo Antonii Pii numiſmate inferiùs poſito; cujus averſa in parte, Fauſtinæ, ut opinor, partus inducitur, ſub ſpecie matris Idææ, cum tympaniſtis, Satyro & aliis. Nec mirum: ipſa enim Fauſtina in nummis ſuis Rheam habet expreſſam, cum inſcript. MATRIS MAGNAE, cui ſupparem ſe prętare voluiſſe viſa eſt.

X.
JULIA GERMANICI FIL.

VErùm ut conſtitutum ordinem repetamus, prodeat numiſma Gręcum æreum, minimi quidem moduli, ſed eximiæ raritatis, exhibens ab una parte juvenile caput muliebre, iiſdem capillorum ornamentis quàm Agrippinæ ſenioris ęvo, inſignitum, cum inſcript. ΙΟΥΛΙΑΝ. ΝΕΑΝ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ. & in area nummi ΜΥΤΙ. id eſt Μυτιλωαίων. In averſa viſitur figura Caii Cęſaris ſtans velata, ſacrificantis ritu, ut Pontificis ma-

ximi, dextrâ pateram, cum epigraphe, Γ. ΚΑΙ-ΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ, & pariter in area nummi. ΜΥΤΙ. id est Μυτιληναίων.

Hactenus Juliæ junioris, Germanici & Agrippinæ senioris filiæ caput in nummariæ supellectilis studiosorum cimeliis inspectum non audivimus: id autem in Juliæ honorem, & in ejus partus memoriam numisma à Mytilenęis percussum est, dum Agrippina mater cum Germanico conjuge in Syriam proficiscens, Lesbum insulam appulit, ubi Juliam è liberis ultimam enixa dicitur. Ipsa junior, ad distinctionem Juliæ ejus materteræ, sororis Agrippinæ matris, L. Æmilio Paullo, viro consulari, ejus consensu nupta, tandem amore Imperatoris in odium verso, in insulam Pontiam ab ipso relegata usque ad Caii mortem remansit, donec Claudius ejus patruus, ad Imperium evectus, Agrippinam sororem, & ipsam reduxit, ac bona iis restituit. Sed Messalina Claudii uxor, indignè ferens, se à Julia non honorari, non adulari, formæque ejus ęmula, & quod

Tacit. lib. 2.

Dio. lib. 60.

quòd ſæpius cum Claudio ageret, extorrem egit, paratis cum aliis, tum adulterii criminibus, nec multò pòſt illam veneno necavit, ut & paucis abhinc annis maritum ejus M. Vinicium, quem ob conjugis cædem ſuſpectum habebat; & inſuper indignata, quòd ipſe coïtum ſuum recuſaſſet, pariter veneno occidit. Sic maritus & uxor eâdem ſorte malis Meſſalinæ artibus, nullis è matrimonio relictis liberis, perierunt.

XI. BRITANNICUS.

HUic infelicis Juliæ nummo, aliud ſuccedat infelicis pariter, cognati ſcilicet Britannici numiſma, Græcum etiam, æreum, primæ magnitudinis, & raritatis, habens caput juvenile, ſine corona, cum inſcript. ΚΛΑΥΔΙΟC ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟG ΚΑΙCΑΡ. In averſa viſitur figura nuda, ſtans, dextrâ pateram vel quid ſimile præferens, cujus ad pedes cervus, cum verbo, ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ.

Infelicem Britannici ſortem, nemo fuit illi

coævus adeò expers miſericordiæ, qui non lugeret, excepto Nerone parricidâ. Sed & noſtris temporibus nullus eſt inter veteris hiſtoriæ ſtudioſos, cui miſerabilis ejus fortuna dolorem non commoveat. Præclara indoles, adoleſcentia innocens, jus hereditarium ad Imperium, quo novercæ Agrippinæ artibus depulſus eſt; mors immerita, præceps, violenta, cùm decimum quintum ætatis annum vix attigiſſet, tandem pro virili toga, acceptâ ſandapilâ: hæc omnia ingenuis animis miſeranda videntur. Sed quod Antiquarios noſtros premit, vix ullum habent ipſius monumentum; adeò pauca in manus noſtras venere Cæſaris hujus numiſmata. Rariſſimum certè minutum æreum Patavii vidimus, apud illuſtriſſimum Comitem Jo. à Lazara, cum capite Neronis ab una parte, & capite ac nomine Britannici in altera. Unicum jactat Occo ſe vidiſſe. Nos alterum, quem damus, ſolum offendimus, inter tot myriades, quas contrectavimus; in tot muſeis, quæ ſcrutati ſumus. Hæc duo poſtrema Triſtanus pro ſua eruditione, & incomparabili monumentorum Græcorum peritia deſcripſit; quamvis neutrum ſe vidiſſe teſtetur. Sed quia, ut ipſe nobis indicat, hujus noſtri poſterioris ſolum præ manibus habuit ectypon, cui cum prototypo noſtro non omni ex parte convenit: nihil detractu-

rum me tanti viri meritis & famæ censui, si mei nummi & conjecturæ copiam studiosis facerem; cùm per ipsum non steterit, quin ectypon illud, quod acceperat, fidelioris & accuratioris esset notæ. Meus equidem nummus nil differt à Tristani descriptione, à parte capitis Britannici. Sed quem in aversa depinxit equum, in meo cervus est indubitanter, aut dama, suis insignis cornibus, qualia juniorum hujusmodi ferarum esse solent. Quæ me res adducit ut credam, figuram illam stantem & nudam, esse Solis, qui in ipsa Caria, cujus Alabanda civitas est, ut in reliquis Orientis provinciis, tanquam præcipuum numen colebatur. Etenim cervum Soli attributum, ut ipsius cursum volocitate sua designaret, memini me videre in nummis. Binos Græcos testes adducam.

XII. TRAJANUS.

PRiorem æreum, primæ magnitudinis, Trajani nomine & capite, cum inscriptione vulgari. Hic in aversa exhibet figuram Osiridis,

quem unum eundemque cum Sole existimatum, sciunt omnes Ægyptiæ mythologiæ periti. Non immemor in verbo ΚΟΠΤΗΤΩΝ. & notis L. ΙΓ. ☲. nec in descriptione Præfecturæ Coptiticæ in Ægypto, apud quam percussum est numisma; unum in prȩsenti sufficiat: Osirim nostrum sinistrâ cervum gestare, tanquam symbolum Solis, & rapidissimi cursus ipsius.

XIII. BALBINUS.

SEcundus nummus, item æreus, est Balbini Imper. sed mediocris magnitudinis, ideoque perrarus, cum inscript. ΑΥΤ. Κ. ΚΑΙΛΙ. ΒΑΛΒΕΙΝΟC. Habet in aversa templum, in quo ante aram stat figura Solis, capite radiato, dextrâ itidem cervum ferens, cum inscr. ΜΙΛΗCΙΩΝ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ.

Refert Pausanias in Arcadicis, fuisse apud Milesios nobilissimum Apollinis simulacrum, quod Xerxes sustulerat, illos criminatus, bello quod Græcis intulerat, propensiores Atheniensibus fuisse; iisque à Seleuco multis post annis redditum. Fuit

etiam celeberrimum olim oraculum Apollinis Didymęi; qui, quòd Mileti ejus templum esset, Milesius quoque dictus est. Sanè idem videtur esse fanum illud, quod repręsentat nummus. Atenim pro foribus ipsius videre est statuam illam famosam Apollinis, dextrâ cervum præferentem. Istorum auctoritate nummorum impulsus sum ut facilè credam, in aversa nummi Britannici, figuram illam nudam & stantem, esse Solis, propter cervum illi vicinum; quamvis radiis solaribus non sit redimitum caput Apollinis: sine ipsis enim sæpius effingitur, præsertim in statuis; & nummus noster vetustate sua illos potuit habere ita detritos, ut non appareant. Quicquid sit, fruatur lector hisce nummis non contemnendis: & si quam habeat super iis meliorem conjecturam, ejus copiam facere ne gravetur.

XIV. GALBA.

ŒDipo mihi conjectore opus est, qui argenteum Galbæ denarium explicet. Habet in antica caput istius Imperatoris, cum epigraphe, GALBA IMPERATOR. In postica caput fœmineum cum notis, REST. NVM.

De his verbulis multi multa. Quidam, *restituto nummo*; alii, *restituta Numidia.* Ego addo, & audeo, *restituto numine.* Quod priusquam possim statuere, expendendæ mihi sunt aliorum opiniones.

Ac primò de *restitutione nummi*, hoc est rei monetariæ, *per Galbam*, assentiri non possum. Cùm enim Imperium vix septimestre degustaverit, & à multis æmulis impetitus fuerit; rebus suis firmandis vacavit potiùs, quàm condendis de re nummaria legibus: pręsertim cùm ea nihil admodum detrimenti sub ejus decessoribus cepisset, ut patet ex legitima ratione, sinceritate & pondere nummorum istius & superioris ævi. Neque verò ullum hujusmodi restitutionis à Galba factæ vestigium, in omnibus antiquæ historiæ monumentis, opinor, repereris. Adde suspectum esse vel nomen ipsum *nummi*, quod nusquam mihi lectum in nummis ipsis: sed sicubi restitutionis istius est facta mentio, *monetam* usurpari.

Certè in pręclaro Augusti numismate à Patrensibus cuso, superiùs exhibito, legitur, *Indulgentiæ Aug. moneta impetrata:* pro gratiarum actione, & memoria licentiæ cudendi nummi. Sic etiam in Alexandri Severi nummis legitur, *restitutor monetæ*, & *moneta restituta*; nil prorsus de *nummo.*

Probabiliùs itaque loqui videntur, qui de *restituta Numidia* numinum explicant. Scio in rebus gestis Galbæ vix ullam apud autores, hujus nominatim provinciæ fieri mentionem: sed meminisse oportet, illum non solùm præfuisse Aquitaniæ & Germaniæ, verùm etiam Africæ, ac demum Lusitaniæ: Africæ, inquam, non tertiæ parti orbis terrarum; sed minori, quæ majoris istius provincia est, in qua sita Numidia. Romani enim, teste Appiano, Africæ hujus propriæ, alteram partem vocant veterem, ademptam scilicet Carthaginiensibus: alteram, quæ priùs Jubæ regnum fuerat, à C. Cęsare postea occupatam, novam appellant, quæ est Numidia. Cùm igitur ea comprehendatur sub Africa propria, cui pręfuit Galba, potuit ita bene meritus esse de Numidia, ut restitutor ejus sit appellatus; pręsertim si attendamus quæ refert Suetonius. *Africam pro Consule biennio obtinuit, extra sortem electus, ad ordinandam provinciam, & intestina dissensione, & barbarorum tumultu inquietam: ordinavitque magnâ severitatis ac justitiæ curâ, etiam in parvulis rebus.* Hæc, inquam, non omnino improbabilia viderentur, nisi superesset scrupulus duplex. Primùm enim *Numidiæ* nomen nusquam in nummis legitur, ut Africę, Libyę, Mauritanię. Deinde figura illa muliebris, Deę potiùs ali-

lib. 4. bell. civ.

lib. 7. cap. 7.

cujus, quàm provinciæ, speciem præ se fert: ubi enim aut corona turrita? aut aliud insigne proprium ac peculiare, cujusmodi est Africæ leo, elephas Libyæ, equus Mauritaniæ.

Faciunt ista, ut meæ de *restituto numine* conjecturæ firmiùs adhærescam; & *Fortunæ* ipsi dicatum asseram nummum, ejusdem Tranquilli autoritate fultus, qui ait: *Galbam sumptâ virili togâ, somniasse Fortunam dicentem, stare se ante fores defessam, & nisi ocyùs reciperetur, cuicumque obvio prædæ futuram. Utque evigilavit, aperto atrio, simulacrum æneum Deæ, cubitali majus, juxta limen invenisse, idque gremio suo Tusculum, ubi æstivare consueverat, avexisse; & in parte ædium consecratum, menstruis deinceps supplicationibus & pervigilio anniversario coluisse.* Ex his videre est *numen restitutum*, quod malè habitum fuerat. Itaque sive *numen restitutum*, sive *restitutam Numidiam* malis, utrinque Suetonius adest. Eligant eruditi, utri faveant sententiæ: neque enim ita meæ sum tenax, ut in alteram, si annuerint, abire non sim paratus.

lib. 7. cap. 4.

XV. OTHO.

JAm vereor ne reclamet omnis eruditorum cœtus, & me convicio explodat, qui Othonem æreum vendicem, ingens ad hanc diem Antiquariorum offendiculum. Nusquam vidimus, exclamant

mant ferè universi. Quid tum? Nonne quotidie eruuntur è terræ visceribus, & veterum monumentorum ruinis, numismata & toreumata nulli antè conspecta? In eo enim admirandum est antiquitatis studium, quòd nullis limitibus circumscriptum sit, sed nova in dies & nondum agnita suppeditet. Habet iste secundæ magnitudinis nummus in antica parte caput Othonis, radiatâ coronâ insigne, quales plurimi Neroniani conspiciuntur, & cum inscript. ΟΘΩΝ ΚΑΙΣΑΡ. vultus, ab oris Othoniani auro argentoque expressi lineamentis, non multùm abest. In aversa parte visitur figura nuda, dimidiato corpore, cum verbo ΜΑΡΩΝΕΙΤΩΝ.

De figura ista, conjectura difficilis; est enim vetustate corrosa, & hîc pro libito cælatoris expressa. An Bacchi dicemus esse, an Liberæ, Maronæorum numinum? an Maronis, expeditionum Bacchi comitis? Maroneam verò in Thracio littore sitam si consideres, immenso mari ab Italia discretam, & à Germania Vitellii fautrice lon-

giùs etiam dissitam, ab Othonis partibus eam stetisse colliges, ex Corn. Taciti verbis: *Longinquæ provinciæ, & quidquid armorum mari dirimitur, penes Othonem manebant: non partium studio, sed erat grande momentum in nomine Urbis, ac prætextu Senatus.* Quòd si prætextu Senatus, Imperium sibi longinquis in provinciis Otho stabilivit, quidni Othonis vultu ac nomine cusi sunt in iis ærei nummi, prętextu Senatus, penes quem cudendæ monetæ æreæ potestatem omnem fuisse, arbitrati sunt viri docti.

lib. 1. Hist.

Sed Otho ille tuus, instabat amicus, solo Cęsaris nomine insignitur; cùm tamen uno eodemque puncto temporis Imperator, Cæsar, Augustus, sit renuntiatus. Hinc, ut verum fatear, injectus mihi scrupulus est; sed is tamen, qui facilè possit evelli. Nempe potuit à Græco monetario, Cęsaris nomen pro Imperatoris nomine usurpari. Quidni enim, cùm familiaris receptaque vulgò sit utriusque vocis synonymia? Et in Evangelio ipso numisma census, percussum vultu & nomine Tiberii, qui jampridem Imperator erat, dicitur esse Cæsaris tantùm. Deinde plures Imperatores video in nummis Gręcis, immo & Latinis quibusdam, cum solo Cęsaris nomine, diademate aut coronâ, quæ Imperii nota est, redimitos. Testem advoco inferiùs positum in Græco num-

Matth. c. 22.

mo, Antoninum Pium laureatum, adepto Imperio, cum ſolo *Cæſaris* nomine. Teſtem etiam, rariſſimum Neronis nummum parvulum plumbeum, aut, ut aliis placet, ſtanneum, nuper mei juris factum, cujus memini in Epiſtolà de Nummo Britannico ad Trichetum; qui à parte capitis laureati & imperatorii, inſcribitur NERO CAESAR. cum his notis in averſa, PAVLLIN. ad Suetoniam familiam pertinentibus. Alius Neronis nummus argenteus, capite item laureato, habet, NERO CAESAR. in averſa aquilam leg. inter duo ſigna cohortium. Sed & in Muſeo Regio repoſui Græcum Nervæ nummum ſecundæ magnitudinis, cum his ſolis verbis, ΝΕΡΟΥΑΣ ΚΑΙΣΑΡ. in cujus averſa ſtant Dioſcuri.

Tandem de galericulo & coma, quæ in omnibus aureis & argenteis Othonis nummis ſubdititia conſpicitur, in hoc æreo minimè, negotium nobis faceſſitur. Sed iſti Romæ, & in Italia, vel vicinis provinciis percuſſi ſunt, ubi viſus & notus Otho. At de illius capillitii modulo, qui reſcire potuiſſent, præſertim cùm paucis menſibus imperaverit, tam longè diſſitæ gentes, Aſiaticæ aut Africanæ? Equidem nummos Othonis æreos, Ægyptiæ fabricæ, ſinceros Pariſiis videmus; quos ipſius non aſſererem, propter vultus diſſimilitudinem, niſi ejus nomen haberent pro indice &

vindice: quemadmodum videmus nummos Galbæ, Titi, Domitiani, in ipſa Ægypto cuſos, adeò inepti & inconcinni operis, ut Imperatores iſti, niſi eorum adeſſet nomen, agnoſci minimè poſſent.

XVI. OTHO iterum.

EJuſmodi eſt æreus ille mediocris magnitudinis, Othonis alter nummus, quem ſecundo loco exhibemus, habetque in antica parte caput Othonis laureatum, cum ſemeſa inſcriptione, ... ΟΘΩΝΟΣ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. In averſa videre eſt caput Iſidis cum notis L A.

Huic nummo Sereniſſimus Princeps Gaſto Dux Aurelianenſis, ὁ μακαρίτης, inter alios quoſdam Othonianos ſibi oblatos, convocatis innatâ ſuâ benignitate Pariſienſibus antiquitatis ſtudioſis, primam vetuſtatis & ſinceritatis laudem detulit. Alterum metallo, inſcriptione & capitibus ab utraque parte omnino ſimilem, ſed pondere & mole paulò leviorem, Patavii nactus ſum apud eruditiſſimum Octavium Ferrarium, primarium elo-

quentiæ & historiæ Professorem in Academia Patavina, qui eum Regi Christianissimo suo nomine offerendum mihi commisit: munus studioso harum elegantiarum Rege non indignum, & ab eo summâ gratissimi animi testificatione acceptum. Quin & alium, sed minùs integrum, eâdem in urbe vidi Othonem æreum antiquum Græcum, hisce non dissimilem, apud illustrissimum Jo. Comitem à Lazara, cujus locupletissimi musei suprà in Sauromatæ Regis nummo meminimus.

Sed & novissimè anno M. DC. LXX. vir clarissimus Jo. Baptista Caponus, Bononiensis Medicus & Philosophus insignis, elegantem de Othonibus æreis libellum Christianissimo Regi offerens, nostris assertis fidem fecit, cum altero item Græco ejusdem Imperatoris nummo. In hoc tamen Othoni meo minùs favet, quòd nominis ipsius duas primas literas OΘ detraxerit integrè; cùm tamen in prototypo pro majori parte reliquæ sint, & ab ipsius vetustatis injuria vindicatæ: eo prorsus modo, quo à cælatore in hujus commentarioli ectypo expressas videre est. Ne quis autem sibi persuaderet, tres Othones istos ab una eademque manu esse, prohibet omnium ponderis, magnitudinis, typique diversitas. Cæterùm caput illud Isidis in aversa nummorum

iſtorum exaratum, ut & Canopi in altero minimo item Regio, Ægyptum deſignat Othoni obnoxiam, idque ſcundùm mentem Taciti. *Ægyptus*, inquit, *omneſque verſæ in Orientem provinciæ, nomine ejus tenebantur:* quæ verba ſuperiori noſtro Maronæo Othoni non adverſantur. Poteſt etiam ex hujus Deæ ſigno argui idem Otho, quem huic peregrino numini addictiſſimum ex Suetonio diſcimus, ejuſque *ſacra ſæpe in lintea religioſaque veſte celebraſſe.*

Hiſt. lib. 1.

lib. 7. cap. 12.

XVII. OTHO arg.

Atque ut abſolvamus, quidquid ad Othones noſtros pertinet; argenteus ecce tetradrachmus, qui ex incomparabilis noſtri Peireſcii Gazophylacio, ad eruditi Triſtani muſeum tranſlatus, ac demum noſter factus eſt.

Viſitur in antica parte caput Othonis affabre cuſum, idemque laureatum, ſed cum aliquibus Neroniani vultus lineamentis, quæ mihi in mentem revocant Suetonii verba: *Super cæteras gratulantium adulantiumque blanditias, ab infima plebe ſa-*

lib. 7. cap. 7.

lutatus Nero: primiſque epiſtolis ſuis ad quoſdam provinciarum Præſides, NERONIS *cognomen adjecit.* Eadem ferè Tacitus : *Atque etiam Othoni quibuſdam diebus, populus & miles, tanquam nobilitatem ac decus adſtruerent*, NERONI OTHONI *acclamavit.* Inſcribitur hic nummus, ΑΥΤΟ-ΚΡΑΤΩΡ ΟΘΩΝ ΚΑΙϹΑΡ ϹΕΒΑϹΤΟϹ. In averſa oleæ ramo tranſverſo inſiſtit aquila alis expanſis, & roſtro coronam lauream tenet, cum Luna creſcente inter crura, & palmæ ramo ad alam dextram. Inferiùs exaratum eſt, ΕΤΟΥϹ Α. *anno primo.*

Hiſt. lib. 1.

Typus ille partim ex ſe patet; eſt enim aquila inſigne Romani Imperii : partim ſenſu communis eſt cum aliis Othonis nummis aureis & argenteis, in quibus legitur *Pax orbis terrarum*, & *Securitas P. R.* quæ in noſtro olea deſignantur: *Victoria Othonis*, quæ hîc per palmam & coronam, & cum ſpe proxima felicioris adhuc ſucceſſus per creſcentem Lunam deſignatur. Suetonius tamen in Othone : *Tribus quidem, verùm mediocribus prœliis vicit.*

lib. 7. cap. 9.

Alios Othonis æreos nummos, etiam Latina dictione cum literis S. C. domi foriſque, ſed maximè apud illuſtriſſimum Harlæum in famoſo ejus Muſeo, conſpeximus, quos hîc referre inconſultis patronis æquum non duximus, ne lo-

cum iis prępripiamus plura & potiora, quæ meditantur, diſſerendi. Sed neque apologias ſcribimus. Interim noſtri ſuperiùs exhibiti, ſubjecti ſunto ſeveriori eruditorum trutinæ, qui non ex vulgato rumore, ſed ex aſpectu ipſo dijudicent.

XVIII. Vespasianus.

NUmmus argenteus Græcus, tetradrachmus, habet in antica caput Veſpaſiani, cum inſcriptione, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥΕϹΠΑϹΙΑΝΟϹ ΚΑΙϹΑΡ. In averſa ſtat figura Jovis, dextrâ pateram geſtantis, ſiniſtrâ ſcipionem, cum aquila manui ſuperpoſita, ΕΤΟΥϹ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ Η̄. hoc eſt, *Anno novi templi octavo.*

Sebaſtianus Erizzus Venetus, inter Antiquarios ſuperioris ſęculi clariſſimus, inſcriptionem hujus numiſmatis refert ad Salomonis templum, à cujus ædificatione annum illum octavum computat in ſuo Veſpaſiano, his verbis: *Nell' ottavo anno dall'edificatione del ſacro tempio fabricato dal Re Salomone.* Quod equidem non capio. Nam ſi primam Hieroſolymitani templi conſtructionem ſpectes,

ſpectes, Veſpaſianum ea mille ampliùs annis antecedit : ſi ſecundam à Zorobabele, eodem hæc quoque ſexcentis annis eſt antiquior. Tertia quidem Templi reparatio noviſſimè cœpta eſt, & perfecta ſpatio annorum octodecim ab Herode Aſcalonita, qui proximè ad tempora Veſpaſiani acceſſit, ſed non pervenit tamen : ſiquidem infanticida ille anno Chriſti ſecundo ſublatus eſt, Veſpaſianus circa annum Chriſti decimum tertium natus. Itaque nullum imperantis Veſpaſiani numiſma cudi potuit anno octavo Templi Hieroſolymitani quovis modo ſumpti. Deinde quid, amabo, Veſpaſiano cum hoc Templo, quod ipſius auſpiciis à Tito deletum eſt ? Igitur expendamus, num templa quædam ędificaverit Veſpaſianus, quibus poſſit nummi hujus inſcriptio competere. At duo certè extruxit magnificentiſſima, *Paci* alterum, in quod præclara quæque ſpolia Hieroſolymitani Templi tranſtulit; alterum *Jovi Capitolino*.

Quod ad primum attinet, ex Tacito & aliis, anno ſexto imperii Veſpaſiani conditum eſt, ipſo VII. & Tito VI. Coſſ. cùmque decem tantùm annis imperaverit, quatuor ſolis ſupervixit ædificationi templi *Pacis* : ac proinde cudi non potuit nummus ipſius viventis, anno octavo conſtructi templi *Pacis*, cùm quarto fatis conceſſerit.

Non poteſt igitur de alio novo templo intelligi noſter nummus, quàm de templo *Jovis Capitolini:* cujus etiam Jovis figura cernitur in averſa parte nummi. Nempe vigente bello civili Vitelliano, Sabinus Veſpaſiani frater, & Domitianus filius, qui Romæ partes ipſius fovebant, dum è Judęa adventaret, Capitolium occupaverant. Sed cùm eſſent à Vitellianis obſeſſi, in ipſo pręlii ardore, ignis immiſſus (ab utra parte incertum) Capitolium, & ipſum Jovis templum, antiquæ urbis pręclarum monumentum, abſumpſit. Sabinus captus & occiſus, Domitianus vix effugit. Sed converſo in perniciem Vitellii bello, ut primùm ingreſſus eſt urbem Veſpaſianus, templi hujus inſtaurationem ſuſcepit anno primo imperii: & ab eo reſtaurato æram quandam computaſſe videtur in hoc nummo, quem cudit anno imperii nono, Capitolini templi reparati octavo. Verùm ut ſincerè ſemper agamus, eruditus Henric. Valeſius hęc verba, ΕΤΟΥϹ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ Η. interpretatur, *anno novo ſacro octavo*, nempe imperii Veſpaſiani, cujus anni ſacri vocabantur, quòd rem Romanam renovaſſet atque inſtauraſſet: quemadmodum in inferiorum Imperatorum nummis legitur, *novi ſæculi reparatio.* Cæterùm de templi Capitolini ſolenni reparatione & magnificentia, mira produnt Tacitus, Suetonius &

alii. Sed quia ad propoſitum noſtrum nil conferunt, reticebimus ea conſultò, ut Trajanum & Hadrianum attingamus.

XIX. TRAJANUS.

FRequens in nummis viſitur columna illa Trajani, ſeu potiùs turris, in qua inſtar cochleæ, interiùs per circuitum conſcendebatur, uſque ad epiſtylium, ſtatuâ ipſius Trajani decorum; quæque opere anaglyphico exteriùs bella cum Dacis peracta, & innumera antiquitatum monumenta, Romæ etiamnum exhibet. Sed nunquam, niſi

in ſubjecto nummo, vidi columnam iſtam ſolidam & nudam, cum impoſita faſtigio Noctua. Pars adverſa hujus nummi ærei, primæ magnitudinis, capite Trajani illuſtratur, cum epigraphe, IMP. CÆS. NER. TRAIANO OPTIMO GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P. In averſa ſtat columna ipſa cum inſcr. SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS.

Nummi hujus explicationem commodè & minimo labore mutuari posse mihi videor ex aureo Magni Constantini nummo, apud illustrissimum Sevium, qui habet in aversa Noctuam in cippo, cum inscriptione, SAPIENTIA PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI. Item ex encomio ejusdem Principis, apud Trebellium Pollionem in Gallieno: *Claudius, à quo Constantinus*, vel ut alii rectiùs, *Constantius vigilantissimus Cæsar originem ducit.* Ex utroque patet, prudentiam & vigilantiam, quæ noctuâ designantur, esse virtutes imperatorias, quarum ope generosissimi Principes Trajanus & Constantinus, tot tantisque bellicis expeditionibus defuncti, nomen æternum acquisiere. Quemadmodum enim nocte visu pollet Noctua; ita nihil tam reconditum ac difficile, quod prudentia & vigilantia non penetret & assequatur.

XX. SEVERUS.

SEd & providentiam sub altero typo usurpavit in nummis Sept. Severus, ut patet in aureo pulcherrimo, quem hîc subjicere operępretium duxi.

Habet in antica caput Severi cum epigraphe, SEVERVS PIVS AVG. In aversa caput Medusæ, cum verbo PROVIDENTIA. An quòd Pallas, prudentiæ & providentiæ numen, gestet in pectore Medusam cum Ægide?

XXI. SEVERUS ALTER.

UTramque verò Severus idem, in altero aureo affabre admodum cuso circumferre voluit videri in antica, quæ inscribitur, L. SEPT. SEV. AVG. IMP. XI. PART. MAX.

Scilicet Ægide & Gorgone illâ horrificâ, lævo humero insculptâ, non solùm terrorem hostibus à se incutiendum, sed etiam prudentiam militarem designavit.

XXII. HADRIANUS

ALteram virtutem, non ita inventu facilem in monumentis Imperatorum, nobis exhibet argenteus Hadriani nummus drachmalis, quem debeo urbanitati amicissimi viri, & eruditissimi Archiatri Rotomagensis, Ægidii Gallemantii. Habet in antica caput Hadriani, cum inscriptione, HADRIANVS AVGVSTVS P. P. in aversa figuram stantem, dextrâ extensâ pa-

teram gestantem, cum epigraphe, PATIENTIA AVGVSTI COS. III.

Sanè Christianorum est potiùs virtus illa, quàm Ethnicorum; & Aristoteles in Ethicis, ejus mentionem habet perexiguam: immo ibidem eam virtutem deprimere videtur his verbis: *perferre contumelias, servile est.* Illam tamen, sed ambitiosè potiùs quam verè, in nummo pręfert Hadrianus: quippe patiens minimè dici potest, qui in malis quibus conflictatur, vindictæ desiderio tenetur, aut se totum desperationi permittit, ut excellentissimè nos docet naturæ totius sagacissimus indagator *Curæus de la Chambre* in suis humanorum Affectuum Characteribus. At in dimittendis & dissimulandis injuriis non multus fuit Hadrianus, qui tot Senatores ob leves suspiciones neci dedit; ut & Apollodorum architectum sola æmulatione artis suæ. An ejus virtutis, quæ tota est in ferendis adversis, specimen dare potuit, qui morbum extremum adeò impatienter tulit, ut abjectâ omni spe, violentas sibi manus inferre voluerit, & amicos enixè rogaverit, ut

cap. 6.

vitæ ſuæ finem accelerarent? In hoc ſolo patientior viſus, quòd Sabinę uxoris moroſitatem faciliùs tulit; ſi tamen illam ipſam, ut quidam autumant, non ſuſtulit.

XXIII. ANTINOUS.

NEque hîc prętermittendus duplex Antinoi nummus, unus inſignis mole, typo, raritate; habens in antica caput iſtius adoleſcentis, cum toto pectore, & verbis, ΑΝΤΙΝΟΟϹ ΗΡΩϹ. In averſa ſublimis tollitur inter alas gryphi figura ipſius, cum inſcriptione, ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΟΙϹ ΙΠΠΩΝ.

XXIV. ANTINOUS iterum.

ALter mediocris magnitudinis, cum capite ſolo, & eâdem inſcriptione, habet in averſa upupam avem in medio coronæ laureæ, cum literis fugientibus, & ita attritis, ut adhibitâ diuturnâ & iteratâ meditatione vix aſſecutus ſim, ΑΜΙϹΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑϹ. quas voces partim lego, partim conjicio ex ſimili inſcriptione, in ar-

genteo Hadriani, qui penes me eſt, nummo.

Refert Tacitus, Chalcedonenſes ab oraculo Pythio cæcos appellatos fuiſſe, quòd priores Byzantiis ad Boſphorum Thracium advecti, minùs proviſa locorum utilitate, pejora elegiſſent, ubi urbem conderent. Sed multò gravior fuit eorum cæcitas, dum pudendorum facinorum miniſtros inter divos annumerare attentarunt. Quippe Antinoum, illum Hadriani exoletum, ut videre eſt in averſa parte maximi numiſmatis, gryphi adminiculo in cœlum conſcendentem, omnibus intuendum exhibent. At non ii ſoli, ut Hadrianum ſibi demererentur, qui ejus memoriæ ſtatuas, templa, urbes dicaverat; ſed plures etiam alii Grçciæ populi, ex Antinoi anima ſidus exortum eſſe, ac tum primùm apparuiſſe, mentiebantur. Et hoc eſt fortaſſe, quòd ille dextrâ ſuper caput revolutâ geſtare videtur.

Neque verò multò minor eſt Amiſenorum petulantia, qui nummum alterum percuſſerunt. Nempe illum inter Heroas & Semideos admittunt & nominant, ſuamque intempeſtivam in illius

lius cultu pietatem oſtentant, ſub figura upupæ, quæ apud veteres pro ſymbolo pietatis erga Deos & parentes habebatur. Niſi malimus hanc aviculam eſſe imaginem pietatis, ſeu potiùs inſaniæ, ipſius Antinoi erga Hadrianum patronum, cujus causâ mortem obire non dubitavit. Cùm enim Hadriano, dæmonum cultui & magicis artibus addictiſſimo, perſuaſum eſſet & ſtatutum, ſacra quædam impia peragere, in quibus humano ſanguine litandum, & animâ voluntariâ opus eſſet; Antinoum ſe ſponte ſua immolandum præſtitiſſe ferunt: quamvis aliis Nilo demerſum fortuitò placet. Cæterùm circa priorem nummum, hîc omittendum non puto, duplici orthographia *Chalcedonis* nomen ſcribi apud Græcos. Plures enim, immo fermè univerſi autores, ſcribunt ΧΑΛΚΗΔΩΝ, ſolus Strabo ΚΑΛΧΗΔΩΝ, litteram Κ à ſecunda ſyllaba in primam transferens, & viciſſim Χ in ſecundam. At verò nummi omnes quos vidi, Straboni favent, & habent ΚΑΛΧΗΔΟΝΙΩΝ, & alii ex Dorica dialecto ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ, ut meus ſuperior, & alter mediæ magnitudinis, de quo Triſtanus tomo II. Tranquillinæ nomine, cujus etiam vidi prototypum æreum apud Illuſtriſſ. Brienneum. Alterum vidi apud cl. V. Car. Patinum, cum capite Juliæ Domnæ, qui in averſa lyram ſeu citharam habet, cum in-

V

ſcriptione, ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ. Immo & inter meos urbium Græcarum nummos viſitur unus Chalcedonenſium, cum capite Apollinis in antica, & tripode in averſa, ac verbo ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ. Goltzius tamen ſuos cum X in principio dictionis exhibuit; ut vix ſcire poſſimus utrorum ſit error, an librariorum, an monetariorum: dum interim liquet utroque modo exarari & ſcribi. ΙΠΠΩΝ, ut opinor, nomen eſt Prætoris, ſeu Præfecti, qui Chalcedonenſibus dicat numiſma in honorem Antinoi.

XXV. ANTONINUS PIUS.

NUmmus ecce æreus maximus, habens caput laureatum Antonini Pii cum inſcript. T. ΑΙΛ. ΚΑΙCΑΡ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. in averſa parte Jovem nubibus aut rupibus inſidentem, manus ſiniſtræ volâ fulmen exhibentem, dexterâ è cornucopiæ profundentem in terram innumeras minutias, quaſi rorem aut pluviam. Inferiùs jacet

figura coloſſica cum capite radiato, cujus ad pe-

des constructa videtur ædicula, seu templum, cum vicina cupressu, & inscriptione, ΠΕΙΩ. ΕΦΕ-ΣΙΩΝ. hoc est, *Pio. Ephesiorum.*

Alius ejusdem fere typi adservatur in Museo Regio, habetque in aversa ΠΕΙΩΝ ΕΦΕΣΙΩΝ, non verò ΠΕΙΩ, & plures veluti turres superadditas, à se invicem distantes: sed figura jacens caput non habet radiis redimitum, ut in meo, & videtur esse fluvii alicujus. Illum descripsit illustrissimus Abbas Brunotius, in eruditissimo & accuratissimo, quod confecit, Regiorum Numismatum Indice, his verbis: *Hujus nummi area dat nobis Jovem sedentem in nube, qui dextrâ pluviam guttatim impertitur terræ, à figura Fluvii ad ima areæ jacentis avidè, ut videtur, receptam. Lævâ verò fulmen gerit non minax, sed quietum, in vola manus: à cujus parte duæ turres saxis impositæ. In loco paululùm depreßiori templum in conum desinens, cum arbore cupresso: à dextra verò pluviatilis Jovis, turris alia scopulo humiliori imposita est.* Hæc vir nobilissimus pro munere, quo præclarissimè fungitur, in custodiendo & ordinando Museo Regis Christianissimi. Interim facilè mihi persuadeo, iconismo illo Antoninum Pium designari, qui, si ullus unquam Imperator, suis erga mortales meritis, Deorum beneficentiam imitatus est: atque ideo sub figura Jovis Benefici ab Ephesiis gratum

animum teſtantibus exhibetur. Quod ad jacentem figuram illam coloſſicam pertinet, ſuſpicatus ſum aliquando, eſſe ſymbolum ſive terræ totius, ſive provinciæ ſolius Epheſinæ aut Ionicæ, quæ poſt grave aliquod incommodum, ſive terræmotus, ſive anguſtioris annonæ, aut ſterilitatis, Antonini Pii ſubſidiis recreata ſit: in cujus rei gratiam dedicatum fuerit illi templum iſtud. Sed quia radiis, quantùm vetuſtas aut ærugo ſinit conjicere, coronata figura jacens illa videtur, non verò turribus, ut fieri ſolet in urbium & provinciarum iconibus: vereor ne vim aliquam patiatur hæc explicatio. Utut eſt, fruantur eruditi inſignis hujuſce numiſmatis myſteriis, & expendant, an non hæc figura ſit fluvii alicujus; prȩſertim cùm inter rupes à capite ad calcem diſtendi videatur; & an cupreſſus illa ſepulchrum potiùs quàm templum deſignet. Quòd ſi, ut par eſt, arrideat illis inſcriptio nummi Regii ΠΕΙΩΝ ΕΦΕCΙΩΝ, *Piorum Epheſiorum*, ſanè hoc imperatorio adjuncto ſeu cognomine, Epheſii ſe Antonini totos eſſe profitentur; & cultum ſingularem, quo illum proſequuntur, notum faciunt.

XXVI. Antoninus iterum.

ECce iterum Antoninus Pius in nummo æreo primæ magnitudinis, cum ſemeſa inſcriptione .... ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC CΕΒ.... In averſa

muliebrem habet figuram, ſeminudam, monti ſeu rupibus inſidentem, & dextero brachio innixam, quæ ſiniſtrâ manu floſculos geſtat. Pone ipſam erigit ſe arbuſtum quoddam fluviatile. In medio nummo legitur ΡΟΔΟΠΗ. in ambitu, ΗΓΕΜ. Μ. ΠΟΝΤ. CΑΒΕΙΝΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟ.

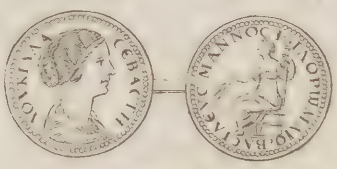

Patet cuſum fuiſſe nummum juſſu *M. Pontii Sabini Præſidis Philippopolitani* in Thracia, qui Rhodopei montis, huic urbi vicini, ſymbolum in eo ſignavit. Sed quod Philologis noſtris non ingratum fore confido, videtur hic nummus ortam ſuper Rhodope inter Mythologos litem poſſe dirimere. Vetus enim interceſſit diſſidium de ortu Rhodopes, à qua mons nomen accepit. Quidam fuiſſe Thracum Reginam aiunt, ibi ſepultam, aut in montem ipſum converſam, ut placet Ovidio. Alii filiam Strymonis fluvii, quæ à Neptuno compreſſa, Athon genuit, etiam monti cognominem. Poſterioribus favet iconiſmus mulieris. Neque enim diademate, vel coronâ, aut

alio, quali decet Reginam, cultu insignitur: sed intecto & pene nudo corpore Naiadem omnino repręsentat. Deinde flosculus quem sinistrâ gerit, & arbustum illi vicinum, fluviatiles sunt notæ Flos enim ille, idem videtur esse, qui ab Herbariis vocatur nymphæa, quia locis aquosis gaudeat; estque herbæ genus in paludibus nascens & aquis stagnantibus: alio nomine Heracleon, quod Nympha quædam Herculis amore capta, in hanc herbam feratur commutata. Ex quibus omnibus colligere licet, figuram in nummo expressam, Rhodopen designare, Strymonis fluvii filiam.

XXVII. LUCILLA L. VERI.

LUcillæ L. Veri nummus argenteus hîc locum obtineat. Habet in antica parte caput ejusdem Lucillæ cum inscriptione, ΛΟΥΚΙΛΛΑ CEBACTH. In aversa Cererem sedentem, cum epigraphe, ΒΑCΙΛΕΥC ΜΑΝΝΟC ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟC.

Rarior mihi videtur hic nummus, tum quia

Grecus, tum quia Regis barbari nomen minùs notum profitetur. Savotius enim noster, qui de raritate nummorum antiquorum disseruit, inter rariores reponit, argenteos imperatorios qui Græca inscriptione gaudent : quod utplurimùm ita esse sumus experti, præcipuè in fœminis. Quisnam verò fuerit Rex ille *Mannus*, vix didicimus ex Dione, qui refert Trajanum ad bellum Parthicum progredientem, *Manum* quendam Regem Arabum, qui ultra Euphratem ex adverso Comagenes, inter Osrhoënos, seu Edessam, & Armeniam majorem degunt, suspectum habuisse; tum quòd vocatus, ad Imperatorem non accessisset; tum quòd auxiliares copias Adiabenæ Regi Mebarsapi, Romanorum hosti, suppeditasset. Hujus filius, aut nepos ejusdem nominis *Manus*, aut potiùs cum duplici *nn*, ut in nummo, MANNVS, is esse potuit, qui eundem cudit in honorem Lucillæ, quæ Antiochiæ degebat, non longè ab hujus Reguli ditione. Siquidem L. Verus Imperator, Avidium Cassium contra Vologesum cum toto exercitu & optimis ducibus mittens, Antiochiæ cum uxore Lucilla remanserat; specie, ut omnia constitueret, & commeatum exercitui compararet: re quidem vera, ut otio & genio indulgeret. At verò *Mannus* Romano milite undique circumseptus, Philoromæi nomen accepit,

lib. 68.

ne quid incommodi pateretur; cùm reipſa ille, & alii Reges inter Imperium Romanum & Parthicum ſiti, neutri, niſi coacti, adhęrerent. Quod verò cognominis fuerit ei, qui Trajano imperante Arabes regebat, id familiare erat Regibus Syriæ vicinis eodem nomine appellari; ut Edeſſenis, quorum *Abgarus* erat nomen ordinarium, quemadmodum Ægyptiorum *Ptolemæus*.

XXVIII. PERTINAX.

ARgenteo nummo ſuccedat argenteus, in quo caput Pertinacis, cum inſcriptione, IMP. CAES. P. HELV. PERTIN. AVG. In averſa parte ſtat figura muliebris, dexterâ teſſeram frumentariam, ſiniſtrâ cornucopiæ geſtans: inſcribitur, LIBERTATIS CIVIBVS.

Duplex rariſſimæ iſtius inſcriptionis afferri poteſt ratio. Prima, quòd poſt necem Commodi, qui nobiliorum fortunis & vitæ, quandiu vixit, inſidiatus eſt, Romani omni metu liberati, quaſi recuperatâ libertate, Pertinaci gratulantur. Ita & Senatoribus obviis, ut memorat Dio, plebs accla-

Lib. 73.

acclamabat, ἄγε ἄγε, ἐσώθης, ἐνίκησας, *Age age, ſalvus evaſiſti, viciſti.* Commodus enim omnia violenter agebat, & ſtatuam ſibi poni juſſerat pro curia, quæ arcum tenderet (ejuſque typum ſervo in nummulo æreo Grǽco) ut etiam imagines ipſæ terrorem atque minas præ ſe ferrent. Hanc Senatus illo occiſo ſuſtulit, proque ea *Libertatis* imaginem repoſuit. Quæ verò libertas & ſecuritas Senatus excogitari poſſit eâ major, quâ gaudebat, Imperium adepto Pertinace, qui Falconem Conſulem opibus & nobilitate clarum, ſibi inſidiantem, non permiſerit à Senatu damnari, exclamans: *Abſit, ut me imperante ullus Senator etiam jure occidatur.*

Alteram inſcriptionis rationem figura illa muliebris, teſſeram frumentariam manu geſtans, ſuppeditat. Nimirum initio principatus ſui, cùm Populum Romanum gravi annonæ caritate preſſum videret, noſſetque ſeditiones Romæ ex ejuſmodi penuria ſæpe ortas; ipſe navi conſcensâ obviam frumentatoribus ivit, ut eorum adventum acceleraret: nec priùs ab hac cura & ſollicitudine deſtitit, quàm de Falconis defectione nuntium accepit. Cùm igitur rei frumentariæ abundantiſſimè providiſſet, & civium ſuorum inopiam levaſſet frequentibus congiariis, quibus per teſſeras fiebat frumenti largitio: nummus hic argenteus

in memoriam accepti beneficii cuſus eſt. At viciſſim ipſe erga Deos non ingratus videri volens, alterum nummum, quem tum argenteum, tum æreum penes me habeo, procudi curavit: in quo à parte averſa figura muliebris ſedet, manu dexterâ duas frumentarias ſpicas oſtentans, cum epigraphe, OPI DIVINÆ; ut & auxilii divini memorem ſe præberet, & pręcipuè *Opi* ſeu *Terræ*, quæ frumenta profert, honorem haberet.

XXIX. JULIA SEVERI.

PUlcherrimum æreum primæ magnitudinis nummum aggredior, acceptum olim à Cl. Viro Stephano Mazureo, cognatione & amicitiâ mihi conjunctiſſimo, cujus ſtudio & diligentiæ debetur, utplurimùm, quidquid eſt pretio aut raritate apud noſtros Antiquarios conſpicuum. Pręfert in antica parte caput Juliæ Severi, cum epigraphe, ΙΟΥΛΙΑ ΑΥΓΟΥϹΤΑ. In averſa Bacchus vultu juvenili, corpore nudo, dextrâ thyrſum gerens, ſedet in curru cum Iſide, quę turriculam aut modium habet in capite, & cornucopię in ſiniſtra. Impreſſa eſt tigris aut panthera ſub Baccho ad latus currus, quem vehunt Centauri duo mas & fœmina, hęc duplicem inflans fiſtulam. Ante ipſos exultat puer Ciſſus, hederę plantę cognomini vicinus. Ad lęvam Iſidis ſtat Cupido dextrâ facem gerens. Cęterùm Bac-

chus & Cissus corniculis, seu flammulis, in fronte sunt insigniti. Inscript. NIKAIEΩN.

Laborem facessit quibusdam primo intuitu Bacchus cum Iside junctus, donec meminerint eundem illum esse atque Osiridem, qui vir Isidis & frater, apud Ægyptios. Nam Ausonius sic canit: *Epigr. 29.*

Ogygia me Bacchum vocat,
Osirin Ægyptus putat.

Idem pluribus testantur Plutarchus, Herodotus, & Diodorus Siculus, qui aiunt in sacris Bacchi & Osiridis, easdem observari ceremonias; utrique vitem tribui, simul & hederam, quæ linguâ Ægyptiâ vocetur *Chenosiris*, hoc est, planta Osiridis; utrumque Nisæ educatum, utriusque comites Satyros & Panes. Immo serpens ipsa, cum qua Osiris in tabula Isiaca Bembi videtur, fuit amica Bacchi, & Orgiorum ejus comes individua, ut in argenteis Laodicensium numismatibus superiùs annotavimus. Præ omnibus de his appositè cecinit Tibullus: *in Iside & Osir. lib. 2. lib. 1. lib. 1.*

Te canit, atque suum pubes miratur Osirim
Barbara, Memphitem plangere docta bovem.
Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem;
Hic viridem durâ cædere falce comam.
Illi jucundos primùm matura sapores
Expressa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos nescia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora tristitiæ dissolvenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licèt durâ compede pressa sonent.
Non tibi sunt tristes curæ, nec luctus, Osiri;
Sed chorus & cantus.

Cùm idem sit Bacchus atque Osiris, quis miretur comitem adesse Isidem in nostro nummo, Plutarcho prçsertim affirmante ex Anticlide, eos connubio junctos?

Bacchus igitur, ut vir Isidis, primas tenet in curru, nudus ipse, cujus rationem reddit Phurnutus. *Simulachra*, inquit, *Bacchi nuda fiebant, ut vini naturam ostenderent, quæ secreta revelat.* Hinc vulgatum, *in vino veritas.* Dextrâ thyrsum

ſive haſtam tenet, cujus mucro hederâ lambente protegebatur: quod ſignificat, inquit Macrobius, vinculo quodam patientiæ obligandos impetus furoris. Habet enim hedera vinciendi obligandique naturam: vini verò calor ad furorem ſæpe hominem propellit. Quidam illi thyrſum tribuunt, quòd ebriorum pedes officium ſuum haud planè peragant ſine ſcipione: alii verò, quòd compotatio rarò ſine rixa & lite finiatur. Ad oram currus depicta eſt tigris, vel panthera; ſive quòd vinum, ut jam dixi, furorem hominibus induicat; ſeu potiùs, quòd moderatè ſumptum, ferinos ruſticorum animos conciliet; ſive etiam quòd Bacchus triumpho Indico ejuſmodi feras currui junxerit. Martialis:

lib. 8. epig. 26.

Nam cùm captivos ageret ſub curribus Indos,
Contentus geminâ tigride Bacchus erat.

Illum quidem inter pantheras educatum plurimi tradunt. Ælianus de Animalibus, pantheræ quoddam genus ἄμπελον, hoc eſt, vitem vocari ait, eodem nomine cum frutice vinifero. At quemadmodum Bacchus, vel Oſiris, omni naturæ humidæ præeſſe exiſtimatur: ita Iſis terra eſt, vel natura rerum ſubjacens Soli; ideoque illi modius in capite, & cornucopiæ in brachio ſiniſtro, veluti frugum parenti, adſignatur in nummo. Adeſt illi Cupido, qui ejus filius cenſetur; vel quia ex

lib. 10. c. 39.

Chao & Terra, quæ Isis est, natum fabulatur Hesiodus; vel quia Isis eadem atque Venus, Cupidinis mater.

Centauros Bacchi vectores non solus repræsentat noster nummus, sed etiam Nonnus eos ipsius currui subjungit; quia insignes vini potatores apud veteres existimati sunt. Testis cum Lapithis pugna, in nuptiis Pirithoi & Deidamiæ. Ante Centauros currum vehentes cernitur ludibundus puer Cissus, hederaceo stipiti, cui nomen dedit, adhęrescens. Cùm enim in Bacchi comitatu saltaret cum Satyro, humi ab eo letaliter afflictus, ab ipso Baccho in hederam est mutatus, quæ κίσσος Gręcè, & exinde ipsi sacra: vel, ut fabulas mittamus, quia contra ebrietatem facere censetur. Cornua verò ideò Baccho attributa refert Diodorus, quòd primus boves sub jugum miserit, idem atque Osiris, ut suprà retulimus ex Tibullo:

lib. 16.

lib. 5.

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.

lib. 4.

Aliam tamen tradit rationem Diodorus idem, nempe quòd sit Ammonis filius, quem arietinis cornibus insignem nemo nescit. Aliam adsignant alii, quòd vinolentia proterviam & contumaciam pariat, quæ per cornua designatur. *Cornua*, inquit Festus, *Libero patri tribuuntur, eò quòd homi-*

nes nimio vino truces fiant. Veteres etiam pro poculo, cornu bovis utebantur. Sed quia cornua Bacchi in nummo noſtro minutiſſima ſunt, & ſolares radios potiùs imitantur, quàm animalium cornua; in memoriam revocant Ægyptiorum doctrinam, qui Bacchum aiunt eſſe luminis inventorem & autorem, immo eſſe Solem ipſum: unde *Ignigena* vocatur ab Ovidio, non ſolùm quòd à fulminata Semele ſit genitus, aut propter igneam vini naturam, ſed quòd ſit ipſe Apollo. Hinc cum face accenſa in manu repręſentabatur ab Ægyptiis & Græcis, apud quos λαμπτήρειος vocatus eſt, & feſta ejus λαμπτήρεια à Pallenenſibus celebrata. Inter noſtros etiam Latinos Sidonius Apollinaris cecinit: *Poëm. 22.*

Caput aurea rumpunt
Cornua, & indigenam jaculantur fulminis ignem.

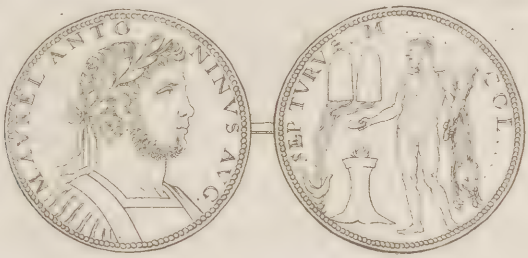
Et ante ipſum Horatius illum deſcendentem ad inferos, id eſt, in occaſum vergentem, deſcribens: *lib. 2. Od. 19.*

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum.

Quid Baccho cum Nicæenſibus, qui nummum cuderunt, pluribus ediſſerit eruditus noſter Triſtanus, cujus in meſſem falcem mittere religio eſt. Ipſum adire licet, nec quemquam doctrinæ purioris & ſanioris avidum pœnitebit.

XXX. ANTONINUS CARACALLA.

JUliam matrem comitabitur filius, Antoninus Caracalla, in æreo primæ magnitudinis nummo, cum capite laureato, pectore loricato, & inſcriptione, M. AVREL. ANTONINVS PIVS AVG. In averſa parte cęlatus eſt Hercules nudus, ſtans, dextrâ libans patera ſuper aram ignitam, lævâ clavam & pellem leoninam geſtans. Eo coram ſaxea quædam moles conſpicitur, duabus columnis in modum metarum diſtincta, cujus ab infima parte aquæ defluunt. In ima parte nummi videre eſt conchylium: inſcriptio ſic legitur, SEP. TYRVS M. . . . COLO. hoc eſt, *Septimiæ Tyrus Metropolis Colonia.*

De hoc nummo pauca mihi dicenda, quamvis amplam & fœcundam meſſem ſuppeditet. Quem enim paulò antè laudavi, Triſtanus in Hadriano, ſuper inſigni Gordiani tertii nummo, cujus pars averſa eaſdem columnas refert, tantâ eruditione & diligentiâ diſſeruit, ut omnino nihil addi poſſit.

Comment. to. 1. pag. 491.

ſit. Mei tamen nummi copiam ſtudioſis faciendam cenſui, tum quia nondum, quod ſciam, editus fuit, ac peculiari typo cuſus eſt; tum quia illis anſam præbebit diſceptandi, num columnæ illæ ſint Herculeæ toties decantatæ, ad Gades Tyriorum coloniam poſitæ; an etiam aquæ illæ interfluentes, pro freto Gaditano accipi poſſint; an non potiùs deſignent *Petras Ambroſias*, undis innatantes, quibus firmatis ſuperſtructa dicitur antiqua Tyrus: de quibus pręſertim copiosè Triſtanus loco citato, conſulendus. Quod ad concham in infima nummi area poſitam pertinet, dubitari non poteſt, quin exhibeat conchylium purpuræ vel muricis Tyrii, ex cujus cruore fiebat purpureus ille color, toto orbe celeberrimus, magnatum & virorum principum veſtibus intingendis.

XXXI.
ALEXANDER SEVERUS.

ALter æreus, ſecundæ magnitudinis, capite Alexandri Severi percuſſus eſt, ſine corona, cum inſcriptione, M. AVR. ALEXANDER CAES. Habet in averſa Cæſarem ipſum ſtantem, paludatum, dextrâ ſceptrum demiſſum tenentem, lævâ haſtam puram: à ſiniſtra ſtant duo ſigna militaria, cum inſcript. INDVLGENTIA AVG. S.C.

Y

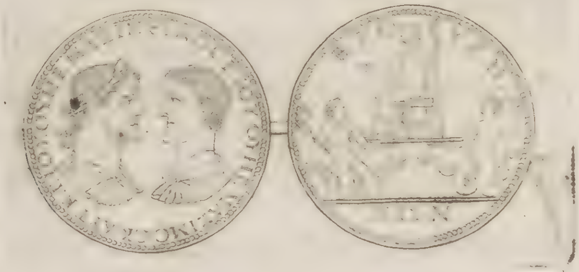
Novus hic indulgentiæ typus, necdum in nummis visus; qui tamen historiam scrutanti confestim & facilè constabit. Neque enim solâ Deæ sedentis imagine, quæ dextrâ pateram, lævâ hastam gerit, hæc virtus adumbratur in nummis; sed etiam iis, quos producit, effectibus nonnunquam designatur. Sic in nummis Sept. Severi & Antonini Caracallæ, *Indulgentia in Carthaginienses*, signatur icone matris Deûm, leoni insidentis, seu potiùs Deæ Cœlestis, quæ hujus urbis peculiare numen. At in nostro Severus Alexander, seu potiùs Senatus Romanus, Elagabalum demereri volens, & ipsius indulgentiam extollere, quâ Cæsaris nomen & dignitatem Alexandro contulerat, *Indulgentiæ Augusti* nummum cum figura Alexandri Cæsaris consecravit. Immo & alterum primæ magnitudinis assecutus sum, ejusdem Alexandri Cæsaris, cum icone Deæ Spei, & eâdem *Indulgentiæ* inscriptione in aversa. Siquidem Julia Mæsa sagax & providens fœmina, Elagabali avia, animadvertens ipsum ob nefanda flagitia

apud probos quosque offendisse, & suspectans contemptum ac indignationem omnium ordinum, quæ Romæ in ipsius perniciem vergebat; ut Imperium familię suę conservaret, Elagabalo vix decimum octavum annum agenti persuasit, ut Alexandrum sibi sufficeret, qui principatum illi ab omni molestia & cura liberum pręstaret, ac res humanas curaret: dum ipse Imperator, Deorum, ac pręcipuè sui Elagabali, cultui & ceremoniis vacaret. Quod illi, alioquin levi ac stolido adolescenti, probatum cùm esset; Alexander, Cęsar appellatus est, & Consul factus cum Elagabalo, à quo in filium adoptatus est. Sed propter morum discrepantiam illicò ipsum facti pœnituit, nec desiit Alexandro apertè & occultè insidiari, donec in castris prętoriis cum matre Soëmiade miserrimè dilaceratus est; ipso Alexandro Imperatore acclamato, ut videre est apud Herodianum.

XXXII. MAXIMINUS & MAXIMUS.

SOla raritas, & typus insolens, ęreo sequenti secundę magnitudinis hîc locum dabit. Ostentat duo capita Imperatoris Maximini laureati, & Maximi Cęsaris absque corona, cum epigraphe, ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥ. ΟΥΗΡ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC, Γ. ΙΟΥ. ΟΥΗΡ. ΜΑΞΙΜΟC Κ. hoc est, *Imp. Cæs. C. Jul. Verus Maximinus. C. Jul. Verus Maximus*

Cæs. In aversa parte bini Tritones figuram in superiori parte nummi sellæ insidentem, quæ dextrâ pateram, lævâ tridentem, vt videtur, gestat, altero quisque brachio sustinent. In gyro scriptum est, ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ.

Hujus postremæ vocis orthographia ancipitem me tenuit. Prusa enim, apud quam cusum existimo nummum, ΠΡΟΥΣΑ, non ΒΡΟΥΖΑ, scribi solet. Sed huic evellendo scrupulo plurimùm confert Ezechiel Spanhemius, qui in erudita & accurata, quam edidit de Præstantia & Usu Num. antiq. Dissertatione, annotavit istas litterarum permutationes non casui aut errori tribuendas, sed pronuntiationi litterarum inter se affinium aut similium: quod confirmat ex Luciani dialogo litterarum, in quo Σῖγμα queritur se ex Smyrnęorum quibusdam nummis expunctum esse à Ζῆτα suum locum occupante. Quod etiam exemplis illustrat Vir nobilissimus, & de re antiquaria meritissimus. Ita & Β pro Π, itemque Ζ pro Σ in

verbo Βρουζηνῶν poni credimus ; nec aliam, quàm *Prusam* urbem designare : præsertim cùm ævo posteriori *Bursia* dicta sit per B, cùm Orchanes Turcarum Imperator in ea Imperii sui sedem constitueret : & ipse Linguarum Thesaurus *Brusam* enuntians, illam ad *Prusam* reducat. Scio in nummis solitum scribi Γρουσέων aut Γρουσιέων : sed quidni à Γρουσα Γρουσηνῶν, ut etiam à Βρουσα Βρουσηνῶν dicamus, superioribus auctoritatibus & conjecturis firmati. Quòd si Prusæ nummus adjudicetur, ei procul dubio tribuendus quæ in Bithynia ad Olympum montem, & in ora Propontidis *ad mare* dicitur. Quod conjicere licet ex marinis istis numinibus in nummo cęlatis. Tritones enim Neptuni & Salaciæ filii traduntur à Mythologis. Quo facilè adducor ut credam, figuram illam in throno sedentem, ipsius esse Neptuni, qui in hac urbe maritima colebatur. Quamvis etiam ad Jovem referri posset, qui sæpius quàm Neptunus sedentis habitu designatur in nummis, nisi tridens repugnaret. Sed ut nihil, quod ad præclarum hunc nummum elucidandum conferre potest, prætermittam, monuit me pro sua intima benevolentia R. P. Gabriel Cossartius Societ. J. inscriptionem ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ in aversa nummi expressam, quam ego ad Prusam Bithyniæ retuli, pertinere posse ad ΒΟΡΥΖΑΝ urbem, quam Stephanus sitam

in Ponto refert: idque ſi literam P poſt O reponamus, unde tranſlatum eſſe errore Monetarii credi poteſt, ita ut legatur BOPΥZHNΩN. Ego tanti viri auctoritati lubens ſum aſſenſus. Vir cl. Joan. *Vaillant*, Bellovacenſis Medicus, nihil in verbo BPOΥZHNΩN mutandum obteſtatur, & urbem nobis indicat in Phrygia ſitam, quæ ab Hierocle BPOΥZOΣ appellatur, unde BPOΥZHNOI. Macedonius TΩN BPOΥZHNΩN Epiſcopus Concilio Conſtantinopoli anno DXXXVI. habito ſubſcripſit.

XXXIII. Gordianus tertius.

JAm Gordiani tertii nummum profero, æreum, mediocrem, in quo Imperatoris iſtius caput laureatum, & epigraphe, AΥT. K. M. ANT. ΓOPΔIANOC. In averſa templum tetraſtylum videtur, cujus in medio ſtat Dea velata nubentis habitu, nempe Juno pronuba. A parte ſiniſtra in gradu infimo, quo ad templum aſcenſus, viſitur capſa quædam in modum thecæ hortenſis, cum aibuſtulo, & verbo CAMIΩN.

Diu hæsi, fateor, super mysticæ hujus arculę, quæ nusquam mihi in nummis occurrerat, explicatione. Primo intuitu suspicatus sum esse vas aquæ salientis, ad ablutionem eorum, qui templum libationis aut sacrificii causâ accedebant. Dubitavit etiam aliquis, num columnę templi fuerint ligneæ, & novo quodam miraculo vel pręstigio ramos emiserint, radicibus in terram actis. Tandem arcanum mihi videor assecutus, ex Pausania in Achaïcis. Samii, apud quos cusus nummus, magna ambitione referunt, Junonem apud se natam ad Imbrasum fluvium, sub *Vitice* planta ex viminum genere; quæ diu postea in templo Junonis visa est, ἐν τῷ Ηραίῳ, ubi adhuc Pausanię ipsius ævo ostendebatur: illudque est arbustulum, quod è regione columnæ nummus repręsentat. Vitex verò, frutex est in arborem assurgens, in fluminum ripis ac torrentum alveis nascens, ramis prælongis lentisque, foliis olivæ, sed mollioribus: Græci ἄγνον vocant, quod nobis *castum* sonat. Hinc est, quòd matronæ Athenienses, Festa Thesmophoria in honorem Cereris celebrantes, quia castitatem servabant.

Perque novem noctes venerem tactumque virilem
In vetitis numerant,

ut cecinit Ovidius: ex foliis viticis cubilia sibi substernebant, quia, ut ait Ælianus, vitex exi- *lib. 9. de anim. cap. 26.*

ſtimatur ab veneris appetitione prohibere, unde vulgò ab Herbariis *Agnus caſtus* vocitatur. Si velis eſſe ſymbolum Junoniæ pudicitiæ, non repugnabo.

Quod ad templum pertinet, ab Argonautis ipſis dedicatum tradit idem Pauſanias, illuc ſigno Deæ ab Argis devecto, quod antiquiſſimum eſſe ſcribit, utpote opus Smilidis Æginetæ, qui Dędalo æqualis fuit. Eratque velata Juno habitu nubentis, ut in nummo: & ſacra ejus anniverſaria, nuptiarum ritu à Samiis celebrabantur, quia apud eos adoleverat, & Jovi nupſerat.

XXXIV. GORDIANUS ET TRANQUILLINA.

ALterum ecce Gordiani tertii nummum æreum primæ magnitudinis, cum adverſo capite Tranquillinæ uxoris, & inſcr. ΑΥΤΟΚ. Κ. Μ. ΑΝΤ. ΓΟΡΔΙΑΝΟΝ. ΣΑΒ. ΤΡΑΝΚΥΛΛΙΝΑΝ. ϹΕΒ.

In altera parte rupibus inſidet figura muliebris, capite turrito, cujus capiti imminet eques ſagittarius, aut Centaurus decurrens: hæc dextrâ ſegetes

getes tenet, & ante pedes ejus figura nuda cernitur, brachia, more natantis, inter aquas extendens, cum inſcriptione, ΑΥΡ. CΕΠ. ΚΟΛ. CΙΝΓΑΡΑ. *Aurelia Septimia Colonia Singara.*

Maximi apud Antiquarios momenti & exiſtimationis ſemper fuere coloniarum nummi, & earum præſertim, quæ versùs longinquos & remotiores Imperii limites deductæ ſunt. Romanam enim potentiam latiùs prædicant, quæ gentes quaſi toto orbe diſſitas, coloniarum ope, in officio continebat. Inter cauſas enim coloniarum deducendarum enumerantur præcipuæ duæ: prima, ut populi ſubacti coërcerentur; altera, ut hoſtium incurſiones reprimerentur, eſſentque tanquam præſidia partis bello provinciis. Hinc Cicero eas vocat Imperii propugnacula: *Eſt*, inquit, *operæpretium diligentiam majorum recordari, qui colonias ſic idoneis in locis, contra ſuſpicionem periculi collocarunt, ut propugnacula Imperii eſſe viderentur.* Sed ſi ulla unquam acquiſita bello provincia, opus ejuſmodi præſidiis habuit, certè Meſopotamia, quam, cùm diſſita longiùs, & hoſtibus potentiſſimis, nempe Parthis ac Perſis, finitima eſſet, ſic erat tueri difficile, ut eam Hadrianus, cum quibuſdam aliis à Trajano in poteſtatem Populi Romani redactis, deſerere ſatiùs duxerit, ut & Philippus poſt illum, cæſo Gordiano.

de lege agr contra Rull.

Ejus est provinciæ Singara, Rhetavorum civitas, cujus mentio in nummo, à qua & Singarena regio nomen invenit: quæ, si non primùm à L. Aurelio Vero, qui per Avidium Cassium legatum in his Orientalibus provinciis contra Vologęsum Parthorum Regem bellum gessit, saltem postea à L. Septimio Severo colonia facta videtur. Satis hoc innuit *Septimiæ* gentile nomen, quo insignitur; nec abnuit alterum *Aureliæ*. Quippe Severus tanta dignatione M. Aurelium Antoninum prosecutus est, ut illum patris loco habere voluerit, teste ipsius nummo, in cujus aversa parte DIVI M. PII F. appellatur. Sed Æl. Spartianus illum ait in Marci familiam transire voluisse, & filium suum majorem Bassianum, apposito *Aurelii Antonini* nomine, Cæsarem appellasse; & eò usque processisse hanc erga Marcum propensionem & cultum, ut scelestum illum ejus filium Commodum in Divos retulerit, & Antonini nomen omnibus deinceps Imperatoribus adscribendum censuerit. Hinc est fortè quod ejus demortui reliquiæ in M. Antonini sepulcrum illatæ sunt. Cùm igitur *Aurelia* & *Septimia* denominetur *Singara*, illuc à Severo coloniam deductam potiùs crediderim, quàm à Vero, qui Antiochiæ Parthici belli tempore otiabatur. Severum autem ipsum, Nisibim usque, à qua non longè di-

in Severo.

ſtat Singara, penetraſſe ſcribit Dio; militeſque *lib. 75.* ejus, poſtquam Seleuciam, Babylonem, Cteſiphontem, aliaſque remotiores urbes occupaſſent, ad ſuperiores partes Tigris, cui adjacet hæc colonia, pedeſtri itinere aut navigiis rediiſſe. Similem poſtea expeditionem ſuſcepit Gordianus adversùs Regem Artaxerxem, qui Parthicum Arſacidarum Imperium aboleverat, & Niſibim uſque pervenit, vicinaſque gentes. Inter eas Singareni præclarum hunc nummum, in honorem ipſius & uxoris Tranquillinæ, cuderunt. Figura illa muliebris, in averſa parte ſedens, cincto turribus capite, urbis Singaræ typus eſt, dextrâ fruges fertilitatis indices tenens. Sagittarius eques, Parthorum & Perſarum militiam deſignat, quæ potior equitibus & arcu: figuram verò nudam, ad pedes mulieris ſitam, flumen Tigrim exhibere, non omnino à ratione alienum puto.

XXXV. PHILIPPUS FIL.

JAm æreum ſecundæ magnitudinis exhibebimus, in quo caput Philippi filii, cum inſcript. M. ΙΟΥ. ΦΙΛΙΠΠΟϹ ΚΑΙϹΑΡ. In averſa parte ſtant tres figuræ muliebres, obverſis tergis junctæ, cum modiis aut turriculis in capite, quarum media, quæ totum exhibet vultum, facem alteram dextrâ gerit, alteram ſiniſtrâ: quæ dexterior eſt, ſerpentem dextrâ, lævâ clavim antiquæ for-

mæ : quæ ſiniſterior, dextrâ flagellum, lęvâ ſtimulum aut gladium. Earum ad pedes ab utraque parte canis. Inſcribitur, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ.

Teſtantur qui de rebus Indicis ſcripſerunt, à multis Indiæ populis non honoris causâ dęmones, ſed timoris, adorari, ne ipſis videlicet noceant. Idem de Ethnicis dici poteſt, qui olim pro Diis habebant Vejovem, Pavorem, Pallorem, & alia ejuſmodi terricula. Immo Febri uti Deę multas aras erexerunt Romani : &, ut ait Val. Maximus, Febrem ad minùs nocendum templis colebant. Quid de iis dicemus, qui Furiis divinos honores tribuerunt, ut à Romanis Græciſque factitatum? Earum certè fanum Athenis, Romæ lucum fuiſſe, à Tullio docemur. De earum templis, ſacriſque videndus Pauſanias, qui eas ait à Sicyoniis vocari Εὐμενίδας, ab Athenienſibus σεμνὰς θεάς. quo minùs mirari debemus, à Tragico Poëta *ſceleris ultrices Deas* nuncupari. Tres ſorores conſtituuntur, Alecto, Tiſiphone, & Megæra. Illarum habitum deſcribit Strabo, qualem ferè refert nummus noſter,

lib 3. de Nat. Deor.

Corinth.

in Medea.

dum ait apud Cassiteridas insulas, homines furiis esse similes, nempe colore fusco, ***tunicis ad talos demissis, cingulo pectus incinctis***, baculosque manu gestare. At in nummo nostro terribilius quiddam baculis gerunt, nempe serpentes, tædas, flagella, stimulos, quibus plenæ Poëtarum, cùm de Furiis loquuntur, paginæ. De clavi, quam gestat earum una, vix habeo quid dicam, nisi significari fortè inferorum fores ab ea pro arbitrio claudi & reserari. Canes ad earum pedes non abs re constituuntur: appositè enim confirmant eorum opinionem, qui eas aiunt apud inferos *Furias* dici & *Canes*, apud superos *Diras* & *Aves*. Inter quos Servius ad illud Virgilii,

Lib. 4. Geogr.

Visæque canes ululare per umbram,
Adventante Deâ:

Æneid. 6.

Canes, *Furias* interpretatur. Cæterùm qua de causa Furias in Philippi junioris nummo cęlaverint Antiochenses, haud ita facilè dictu est. Satiùs visum fuisset eas apponere nummis Philippi patris, ultrices scilicet insignis perfidiæ, quâ Gordianum Imperatorem innocentissimum interemerat.

XXXVI. MARINUS

AGmen claudent Imperatores duo, de numero eorum, quos Tyrannos nuncupamus; ut nullius generis veteres nummmos, quantùm suppeditat antiquaria nostra supellex, præteriisse videamur.

Prior nummus æreus eſt, primæ magnitudinis, & oſtentat caput nudum, ſenile, calvum, aquilæ volanti ſuperpoſitum, cum inſcript. ΘΕΩ ΜΑΡΙΝΩ. In altera parte Roma galeata clypeo inſidet, lęvâ haſtæ puræ innixa, dextrâ aquilam tenens, cui inter alas expanſas impoſitæ ſunt icunculæ duæ: inſcribitur, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙΤΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑϹ.

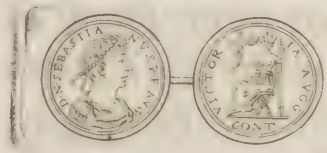
Similem à parte capitis nummum exhibuit Octavius Strada in Vitis Impp. ſed cum hoc diſcrimine in averſa, quòd pro Roma in noſtro ſedente, ſtantem exhibeat Palladem. Verùm nec iſtum edidiſſemus, niſi impuliſſet raritas, & quorumdam opinio, nummum Stradæ pro fictitio habentium. Ejus igitur ſinceritati ſuffragabitur hic noſter. At non multò, quàm ipſe, plura ſuper eo diſſeremus. Extant enim de Marino pauca apud Romanę hiſtorię ſcriptores, qui etiam quaſi ex incerto rumore aſſerunt, illum poſt Gordiani tertii obitum, regnantibus jam Philippis,

ab Illyrico aut Mœſico exercitu electum, cùm Sarmatico limiti prępoſitus eſſet, ut Romanam ditionem adversùs Scythas irrumpentes tueretur; tum à militibus ipſis rerum novarum cupidis interemptum, cùm jam Decius à Philippo miſſus adversùs Marinum, cum ingentibus copiis adventabat. Sed mirè torquet ſtudioſos noſtros illa conſecratio, & Divi nomen expreſſum in nummo. Qua de re nihil unquam à me, pręter meras conjecturas, auditum profiteor: quæ, quoniam in nummorum explicatione non omnino deſpiciuntur, ſuum hîc locum, uſque dum ab hiſtoria lux affulgeat major, obtineant. Dubitatur ſcilicet, an relatus inter Deos Marinus fuerit, à militibus ejus interempti pœnitentibus, & vindicem extimeſcentibus Philippum, qui poſt cęſum Marinum, etiam eos qui à partibus ipſius ſteterant, ad ſupplicium depoſcebat: an à Decio, qui ut reliquias fautorum Marini ſibi conciliaret, hac arte pręluſerit Imperio, ad quod ab exercitu Illyriciano aſſumptus & coactus dicitur. Aliquando etiam conſecrationem hanc Philippo ipſi tribuimus, ut à ſe Marianæ cędis invidiam in rebelles converteret. Quin & ipſius nutu cuſum hunc nummum, ex ſimili Philippi ipſius apud nos nummo, ſuſpicari licet; cujus nummi parti averſæ, Philippopolitæ ſimilem omnino typum & inſcri-

ptionem appoſuere, cum duabus iſtis icunculis. Dijudicent eruditi. Cæterùm Romam & aquilam in hoc nummo, nihil aliud niſi Romanum Imperium deſignare, mihi facilè perſuadeo.

XXXVII. SEBASTIANUS.

ALter nummus argenteus eſt, & parvulus, habens in anteriori parte caput conſerto ex gemmis cingulo redimitum, cum epigraphe, D. N. SEBASTIANVS P. F. AVG. In poſteriori ſedet figura muliebris, capite turrito, Romæ, ut opinor, dextrâ victoriolam tenens, cum inſcript. VICTORIA AVGG.

Rarus eſt ille inter Tyrannos Sebaſtianus in nummis, ſed multò in hiſtoriarum monumentis rarior; ex quibus vix didicimus fuiſſe illum fratrem Jovini, qui ſub ævum Honorii, Galliarum Imperium ſibi vindicavit: cum quo etiam à Conſtantio Nobiliſſimo Cæſare, ejuſdem Honorii auſpiciis, profligatus & interemptus eſt. Illum Oroſius ad hoc ſolum arma ſumpſiſſe ait, ut Tyrannus moreretur.

lib. 7. cap. 42.

Quin

XXXVIII. VERINA.

QUin & hîc locum inveniat Tyranni Baſiliſci ſoror, cujus ope ille Imperium Orientis invaſit. Ejus nummus aureus minutus, ſed rarus, exhibet caput fœminæ, cum inſcriptione, ÆL. VERINA AVG. In averſa videtur crux in corona laurea, cum notis CONOB.

Verina Imperatoris Leonis primi uxor, fratrem habuit Baſiliſcum, qui cùm claſſem mille navium, ipſius Leonis auſpiciis, adversùs Genſericum Vandalorum in Africa Regem eduxiſſet, ſive ignaviâ, ſive proditione, in fugam verſus eſt; ac deinde Conſtantinopolim reverſus, maledictis impetitus, cùm perfidiæ reus conclamaretur, omnes ſibi infenſos animadvertens, ad aſylum templorum confugit, & Verina ſorore liberatus, Perinthum amandatus eſt. Hæc Leone marito, quinquennio pòſt, vitâ functo, Leonis junioris patrem & tutorem Zenonem Iſauricum, generum ſuum, in adminiſtrando Imperio conſortem aſſumpſit. Sed intra annum mortuo etiam Leone ſecundo adhuc puero, cum Zenone qui Impe-

rium adeptus fuerat ipſa diſſidens, triennio elapſo Baſiliſcum fratrem ad Imperium evexit; adeò ut Zeno Imperator, Verinæ ſocrus ſuæ inſidiis circumventus, cum Ariadna uxore, ipſius Verinæ filia, Iſauriam versùs aufugerit, imperante interim per viginti menſes Baſiliſco cum Marco filio: donec Zeno exercitu amicorum ope comparato, Baſiliſcum ipſum viciſſim à ſuis proditum, in Cappadociam cum uxore & filiis amandavit, ubi trucidati omnes, ſeu ut alii autumant, igne & aquâ interdicti, fame & frigore perierunt. De Verinæ obitu nihil certi apud hiſtoriæ ſcriptores: ſed veriſimile eſt eâdem ruinâ involutam, niſi imperante fratre obierit. Quidam à Zenone in Ciliciam deportatam referunt, deinde in munitione quadam obiiſſe, quæ Papyrii nominata. Conſule Nicephorum Calliſti, atque Baronium, qui anno Chriſti ID. LXXIIII. eam laudatę pietatis fœminam aſſerit, ex Metaphraſte in Actis Matronę Pergenſis, VIII. Novemb. Typus nummi in averſa vulgaris.

XXXIX. P. VENTIDIUS.

APpendicis loco duos alios nummos, nuper mei juris factos, hîc exhibebo. Prior argenteus eſt denarius, & capiti tertio ſuperiùs inter Familias, quarum unam exhibet exquiſitę raritatis, inſerendus. Pręfert pars altera barbatum

caput M. Antonii Triumviri, cum lituo & inſcriptione mutila, M. ANT. IM... hoc eſt, *M. Antonius Imperator.* Altera pars figuram ſtantem incognitam, quę dexterâ haſtam geſtat, lęvâ pateram, cum inſcriptione, P. VENT... PONT. IMP.

P. Ventidium, cujus nomine illuſtratur nummus noſter, nemo eſt qui neſciat captum bello ſociali adhuc puberem, & cum matre captiva in triumpho Pompeii Strabonis ductum; deinde jam adultum, equis meritoriis & vehiculis conducendis victum quæſiiſſe. Sed poſt illud fortunæ ludibrium, cùm ſub C. Cæſare Dictatore in Galliis militaſſet, per omnes honorum gradus evectus eſt. Senator & Tribunus plebis primò factus, & cùm M. Antonii partibus ſe addixiſſet, uno eodemque anno Prætor, Conſul, & Pontifex renuntiatus. Deinde Orientalibus provinciis prępoſitus, Parthos & Labienum devicit, ac Romanorum primus de iis triumphum egit. Demùm poſt obitum publico funere elatus fuit. Plura apud hiſtoriæ ſcriptores.

XL. Trajanus Decius.

POsterior nummus æreus eſt, & maximus, Trajani Decii capite percuſſus, cum inſcript. ΑΥΤ. Κ. Γ. Μ. ΚΥΙΝΤ. ΤΡΑΙΑΝ. ΔΕΚΙΟϹ ϹΕΒ. In averſa cernitur mulier amicta velo, divinitatis ſymbolo, infantulum lævâ ſuper genu retinens, in medio trium armatorum, quorum ope protegi videtur. Inſcribitur his notis, ΑΠΑΜΕΩΝ... ϹΤΡΑΤΟ...

Nummus hic, niſi eum malis ordine Imperii poſt Philippum Juniorem collocare, inter octavum & nonum Capitis IV. nummum reponendus eſt. Quippe quæ illic in Cretenſi nummo Trajani, de partu Cybeles diximus, mirè confirmat & explicat. Quis enim non videat viros illos tres, armis inſtructos, Curetes eſſe aut Corybantes, qui clypeorum & gladiorum colliſione & crepitu, Saturno puerperii notitiam pręripiunt: unde poſtea originem duxit Enoplia ſeu Pyrrhicha ſaltatio,

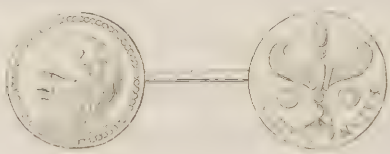
quæ in honorem matris Deûm, & ſervati Jovis memoriam celebrabatur. Superſedemus igitur ampliori interpretationi, quâ ſuperiùs ſumus ad nummos illos utcumque defuncti. Cavendum enim profectò, ne ſuprà quàm aut probetur humanis lectoribus, aut inſtituti noſtri ratio poſtulet, libelli hujus moles excreſcat. Quòd ſi qui fortè prolixioris operæ cupidi, interpretationum noſtrarum exiguitatem, ne dicam ſterilitatem, improbent; meminerint ii quod jam inde ab initio profeſſus ſum, non hîc à me juſtos commentarios ſcribi, nec illuſtrandam deditâ operâ rem nummariam eſſe ſuſceptam; ſed promiſſa dumtaxat rariorum noſtrorum numiſmatum ectypa, quorum aſpectu, & noſtrâ, qualis ea cumque eſt, proluſione, ad uberiora quædam & decretoria de iis edenda judicia, ipſorum eruditionem & induſtriam provocarem.

EPISTOLARUM ARGUMENTA.

EPISTOLA
DE CHARONDÆ EFFIGIE in Catanenſi Nummo expreſſa.

Clariſsimo & Eruditiſsimo Viro
PETRO SEGVINO,
D. Germani in Vrbe Antiſtiti,

RAPHAEL TRICHETUS DU FRESNE S. D.

QUEM mihi alterâ die ex tua locupletiſſima antiquitatum congerie nummum oſtendebas, Vir clariſſime, ad Catanenſes pertinere inſcriptio ſatis declarat, ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. Sed mihi, fateor, negotii multum faceſſit barbati ſenis in antica nummi parte expreſſa imago: omnino enim volebam quis ille eſſet cognoſcere.

Et certè primo aſpectu ex naſo, qui ſimus; ex fronte, quæ depilis; ex oris facie, quæ invenuſta; Socratem Sileno ſimilem (ut illum in Sympoſio deſcribit Xenophon) vidiſſe putaveram. Sed quid Socrati cum Catanenſibus? Ad hæc mihi nummum attentiùs inſpicienti, cornigera ſenis illius facies apparuit. Quis autem Socrati cornua unquam aſſignaret? Similem ferè nummum dedit Paruta, inter Catanenſes ſuos numero ſecundum; niſi quòd viri effigies quernâ, ut videtur, coronâ redimita eſt. Si conjecturæ locus datur, expreſſam à Catanenſibus in hiſce nummis Charondæ effigiem crediderim. Hic Catanenſis fuit, & ſuâ ætate (floruit autem, ut notat Diodorus Siculus, circa Olympiadem LXXXIII.) ſapientiâ clarus, Pythagoræ olim ſectator, philoſophiam in vicinis magnæ Gręciæ urbibus docentis. Charondas autem non ſolùm civitati ſuæ leges ſcripſit, ſed & aliis Chalcidicis per Italiam civitatibus, ut legimus apud Ariſtotelem. Et certè apud Ælianum, præter Catanenſem, Rheginenſium etiam Rempublicam ab eo conſtitutam fuiſſe legimus, cùm patriâ aliquando pulſus apud illos exularet. Rhegium autem, ut Catanam, à Chalcidenſibus conditum ſcribunt Strabo & Heraclides in lib. de Politiis. Thurinis etiam, qui Rheginenſibus finitimi erant, jura dedit, ut notat Diodorus

lib. 12.

l. 2. Polit. cap. ult.

lib. 3 var. hiſt. cap. 17.

Diodorus Siculus, unde Thurii nomen illi attributum apud Valerium Maximum: quem locum malè legit Aldus Manuccius, qui in Commentariis ad librum Ciceronis de Legibus, Charondam Tyrium, & pessimè Alexander ab Alexandro, qui Chartaginensem fecit. Probabile igitur est, & verisimile, Catanenses, ut civis sui de Republica optimè meriti memoriam conservarent, nummos suos illius imagine obsignasse. Divinis enim propemodum honoribus Legislatores suos decorabat Antiquitas, illosque vel Deos, vel Deis genitos reputabat. Sic Zaleucus Charondæ condiscipulus, post Locrensium urbem legibus munitam, sub nomine Minervæ apud ipsos Locrenses prudentissimus habitus est, ut scribit Valerius Maximus. Divinum autem aliquid in Charonda denotant appicta capiti cornua, qualia & Jovem Hammonem, & alios, quos potentia Deos fecit, gestare videmus. Cornu enim potentiæ symbolum fuisse norunt omnes. Quid verò legibus potentius? In altera nummi parte sceptrum alatum, promptam & velocem eloquentiæ vim significat, quâ olim usus Mercurius, qui

> *—— feros cultus hominum recentum*
> *Voce formavit.*

Verba autem alata appellavit Homerus: unde & alatam Mercurio virgam dedit Antiquitas, quæ

lib. 6. c. 5.

lib. 1. c. 2.

1. Odyss. v. 121

& priſcos Legiſlatores Mercurio aſſimilavit, ut Moyſem, quem Artabanus, apud Euſebium de Præparatione Evangelica, Mercurium ab Ægyptiis vocatum fuiſſe dicit. Quem Moyſem cornutum quoque fuiſſe notant & deſignant Paginæ ſacræ, ſi bene ſanctus Hieronymus, quæ Hebraïcè in Exodo legerat, Latina fecit: aliter enim loquuntur ſeptuaginta Interpretes. Pateras ex utraque caducei parte effictas, ad religionem pertinere (quæ politices ferè ſemper pars fuit) tritius eſt quàm ut demonſtratione indigeat. De Charonda hoc unum addam, quòd illius ſepulcrum ex marmore Catanæ inventum fuit juxta ædem D. Agathæ, circa principium ſęculi pręteriti, ut notat Fazellus in Hiſtoria Sicula, cum arca ſtannea, in qua oſſa ejus recondita erant: nec monumento deerat inſcriptio. Sed hoc tandem noſtra ætate ante annos circiter triginta per ſummam incuriam, vel potiùs injuriam, demolitum fuiſſe tradunt ultimi rerum Sicularum ſcriptores. Et hæc ſunt, ORNATISSIME SEGUINE, mea criteria. Tu judex eſto & arbiter, pro munere quo fungeris in ſummo rei antiquariæ tribunali. Ex Bibliotheca noſtra.

lib. 9.

lib. 3. cap. 1.

PETRI SEGUINI

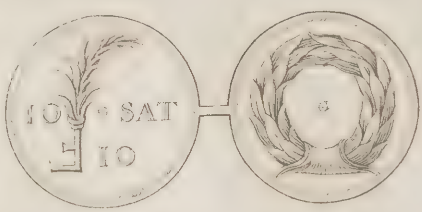
Ad Clariſſ. & Eruditiſſ. Virum

RAPH. TRICHETUM DU FRESNE

EPISTOLA

DE NUMMO BRITANNICO.

LICEAT mihi apud te, ERUDITISSIME TRICHETE, unâ aut alterâ pagellâ ludere in re antiquaria, & doctiſſimam illam ac ſeriam epiſtolam tuam, quâ me dignatus es ſub titulo Charondæ, his anni primordiis hoc ludicro veluti compenſare. Nummus eſt mihi plumbeus, magnitudine denarii Romani argentei, pondere tantillum majori, antiquus citra omnem dubitationem, cujus ſpeciem tibi exhibere volui.

Ab una parte coronam vides, ab altera digamma, cui insitus est palmæ ramus cum hisce notis, IO. SAT. IO. Fateor, ut ad familias Romanas & nummos Consulares sum propensior, me illum primo intuitu retulisse ad C. Sentium Saturninum, qui Consul fuit anno Urbis conditæ DCCXXXIIII. Nec certè pluribus literis quàm his tribus, SAT. Saturnini cognomen expressit Fulv. Ursinus in ultimo Sentiæ Familiæ nummo. Sed adhibitâ diligentiori meditatione, animadverti me aberrasse à scopo; & ad inferiora tempora me demittens, sub imperio Ti. Claudii cusum fuisse hunc nummum, omnino mihi persuasi. Ac primò constat gravissimorum virorum autoritate, Claudium, quamvis in administrando Imperio, immo & privata domo, stolidissimum, tamen reperisse tres literas, quas reliquis jam inventis adjecit: atque inter eas præcipuè numerari digamma, facie literæ Ⅎ inversæ, ut in hoc nummo cernitur. De tribus literis testatur Suetonius his verbis: *Novas etiam commentus est literas tres, ac numero veterum quasi maximè necessarias addidit, de quarum ratione cùm privatus adhuc volumen edidisset, mox princeps non difficulter obtinuit, ut in usu quoque promiscuo essent.* Sed & Cornelius Tacitus idem affirmat, postquam de literarum inventoribus prolocutus est. *Claudius*,

lib 5. cap. 41.

lib. 11. Annal.

inquit, *tres literas adjecit, quæ uſui imperitante eo, pòſt obliteratæ, aſpiciuntur etiamnunc in ære publicandis plebiſcitis per fora & templa fixo.* At verò de digamma ſolo Quintilianus ait, non inutiliter Claudium Æolicam illam Ⅎ ad uſus literarum adjeciſſe. Quin & doctiſſimi viri Lipſius & Torrentius fatentur, illud digamma in vetuſtis ævi Claudiani marmoribus paſſim occurrere, ut *pomœrium terminaⅎit ampliaⅎitque.* Sic, *OctaⅎiaDiⅎi Auguſti, XV. ⅎIR.* pro *Octavia Divi Auguſti XV. VIR.* & ſimilia. Cùm igitur digamma ſolis Claudii temporibus viguerit, & eo per boletum ſublato deſierit eſſe in uſu, ut patet ex Tacito; atque etiam in inſcriptionibus ipſo imperante exaratis, quæ hucuſque remanſerunt, reperiatur: exiſtimo & nummum noſtrum eo imperitante cuſum fuiſſe. Hoc ut libentiùs credam adducunt me reliqua, quæ in utraque ipſius nummi parte inſculpta cernuntur: nimirum corona, palma, & notæ IO. SAT. IO. quorum omnium argumenta ad ſolius Claudii tempora, & res in iis geſtas referri poſſe arbitror. Ac primùm notas illas, IO. SAT. IO. ſic explico, IO SATVRNALIA IO. Auctor mihi & fundus eſt Dio, ex quo, niſi me fallit animus, conjecturam meam eruditis approbabo. Expeditionem adversùs Britannos Claudius impulſu cujuſdam extorris ſuſceperat: ſed

lib. 1. cap. 13.

lib. 60.

cùm exercitus Gallici, quos in Insulam præire jusserat, abnuerent, indignè ferentes se in alterum velut orbem amandari, & cunctatione sua commodum belli tempus tererent; Claudius adhuc in Urbe commorans, rei certior factus, Narcissum libertum, cujus gratia apud Imperatorem semper fuit maxima, ad eos misit. Ille receptus intra castra, legati tribunal ausus est conscendere, ut milites alloqueretur : sed indignati, ejusmodi homuncionem munera Imperatoris obire & usurpare, in risum & cachinnos effusi conclamaverunt, *Io Saturnalia Io:* & Narcissum aversantes, ad A. Plautium legatum conversi, in Insulam trajecere. Nemo nescit, in festis Saturnalibus, quæ per aliquot dies mense Decembri agebantur, Romæ Equites, immo & Senatores, abjectâ togâ, solitos synthesim induere (id brevis & servilis vestis genus) ac servis accumbentibus & epulantibus ministrare, cùm interim togas induerent isti, & in omnibus dominorum vices gererent. Ita jocus ille militaris, quo Narcissi exploditur audacia, & carpitur incuria Claudii, qui libertorum mancipium audiebat, in hoc nummo expressus videtur post adeptam victoriam : quod convenit cùm antiquo Reipublicæ more, quo in triumphis milites Imperatori victori & triumphanti solebant per sales & facetias illudere. Pal-

mam & coronam ad victoriam pertinere, clarius eſt quàm ut explicatione indigeat : ſed illam eſſe Britannicam perſuadent omnino ſupradicta. Et certè Claudius ipſe, qui auditis ſuorum rebus egregiè geſtis, Româ advenerat, ut huic bello præſens aliquam gloriolæ partem captaret : poſt devictos Britannos tanti fecit hanc victoriam, ut quamvis dies non ampliùs ſexdecim in Britannia egiſſet, præter nomen imperatorium in exercitu vetuſto more ſumptum, etiam Britannici nomen acceperit, Senatuſque ei decreverit triumphum, ludos annuos, & arcum trophæa ferentem in Urbe, aliumque in Gallia, unde in Britanniam ſolverat ; & ipſe poſt peractum magnificentiſſimè triumphum, etiam Conſularibus ac Senatoribus qui ei in hac militia affuiſſent, triumphalia inſignia conceſſerit. Ut mirum videri non debeat, ſi in tanta & tam communi omnium alacritate, etiam palmæ & coronæ nummis inſculptæ ſint : quemadmodum & in aliis cujuſcumque metalli, arcus hujuſmodi cum trophæis & ſtatuis equeſtribus deſcriptos habemus. Sed ut ex omni parte conſtet, nummum noſtrum ritè Britannicum vocari, & in ea Inſula plures cudi ſolitos plumbeos, (quamvis alii velint eſſe ſtanneos) memini me vidiſſe Pariſiis apud noſtram Αθηνῶ Anglicanam, Suſannam Lavalliam, nummum ejuſdem ponde-

ris & metalli, cujus anteriori in parte caput Carausii, (quem in Britannia dominatum fuisse norunt omnes) cum aversa rarissima hisce verbis concepta, EXPECTATE VENI. Sed & alterum possidet illustrissimus Sevius, vir omni laude major, similem pondere & metallo, qui Neronis caput præ se fert: in altera verò parte figuram stantem, cum verbulo non toto, PAVLLIN. quod innuit indubitanter illustrem ævo illo Suetonium Paullinum, qui in eadem Insula Neronis legatus, sæpius adversùs Britannos depugnavit: & famosam illam Reginam Bunduicam, quæ octoginta Romanorum & sociorum millia trucidaverat, cùm ducentis hominum millibus fudit. Pauca hæc tibi, VIR CLARISSIME, à te provocatus repono; quæ tu velim accipias, quasi specimen aut potiùs pignus majorum in selecta Musei nostri numismata meditationum, quas à me jampridem amicissimis conviciis exigere non cessas.

PETRI

PETRI SEGUINI
EPISTOLA

Super dubiis quibuſdam ad nummos Familiarum Romanarum Fulv. Urſini ſpectantibus.

Ad Illuſtriſſ. & Eruditiſſ. Virum

FRANCISC. GOTTIFREDUM

Equitem Romanum.

TANTI faciunt ſtudioſi omnes tibi innoteſcere, aut per te cæteris, VIR ILLUSTRISSIME, ut revocata jam videantur heroïca illa doctrinarum tempora, quibus ſi quis eruditione aut ſapientiâ præ cæteris inſignis erat, ejus viſendi ſtudio litterarum amantes omnes, ad extremos uſque terrarum fines properabant. Ut enim Pythagoras, Memphiticos vates; Plato, Ægyptum & Archytam Tarentinum; Apollonius, Brachmanas & Gymnoſophiſtas inviſerunt; ut ad T. Livium ab ultimis Hiſpaniæ Galliarumque finibus acceſſiſſe quoſdam nobiles legimus, & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat,

unius hominis fama perduxit : ita & hoc ævo ex universis terræ partibus, ad ædes tuas concurritur ab omnibus, quotquot antiquitatis studio tenentur, qui Romam contendunt, ut eruditionis tuæ fructus uberiores percipiant. Quidni? si & Regium illud Sidus orbis Christiani, quod nunc Urbem illustrat, CHRISTINA, inquam, illa incomparabilis, quamprimùm te inter primores nobiles Romanos, sibi advenienti occurrentes conspexit, commota tui nominis famâ, quam præsens augebas, honorificentissimê compellavit, & te selegit unum, à quo Romanæ antiquitatis arcana cognosceret. Quo consilio & museum tuum adiit sępius, ut congeriem illam veterum numismatum totius Europæ primariam inviseret, & te super his dissertantem audiret, probaret, miraretur.

Hujus tuæ eruditionis fruendæ gratiâ, VIR ILLUSTRISSIME, dicam lubens, Romam sum profectus: & qui olim solo peregrinandi animo vix adolescens illud iter aggressus fueram, septem abhinc annis, jam seni vicinus, iterum emensus sum, tui famâ nominis evocatus. Quàm felicibus auspiciis, quàm fausto successu, quàm comiter à te exceptus sim, quàm liberaliter habitus, edicere non opis est nostræ. Hinc mihi novus Romanæ antiquitatis amor increvit, quam vix

olim delibare contigerat. Inde ſeries nummorum Imperialium, cujuſcumque magnitudinis & metalli, congeſſi, te manu quaſi ducente, & tuis informante pręceptis ac conſiliis, ſive in comparandis genuinis & ſinceris, ſive in explodendis fictitiis, & rarioribus dignoſcendis. Sed tibi præſertim debere me profiteor ſeriem Familiarum Romanarum non ignobilem, quippe qui me impuliſti ad colligendos earum nummos, quos Conſulares appellant multi, de quibus Fulvius Urſinus præclarum illud & immortalitate dignum opus conſcripſit. Quod te duce feliciter adeò conſecutus ſum, ut omnium familiarum, centum ſexaginta quatuor numero, quas in lucem edidit, cùm ſola mihi deſit Horatia, & ſpes illius recuperandæ non deſit: atque adeò plures ſeptingentis quadraginta Fulvianis nummis poſſideam; pręter ducentos quinquaginta abſimiles, quorum ne meminit quidem: in quibus tamen dignoſcuntur viginti familiæ, quas non recenſuit, omnes archetypos & indubitatæ vetuſtatis. Illorum præcipuè meditationi ut incumberem, hortatus es: quod ut pręſtarem, cùm primùm Lutetiam Pariſiorum reverſus ſum, meque tuis auxiliis deſtitutum ſenſi, ad eundem Urſinum confugi, quem in rebus ſanè reconditis, mihique priùs incognitis, ducem me ſecutum profiteor. Neque tamen

ita me illi obnoxium credidi, ut alia identidem sentire non liceret. Ut enim in antiquis oraculis sæpius duplex sensus, immo & contrarius occurrebat: ita & in veterum nummorum inscriptionibus multa visuntur, quæ multiplicem patiuntur ut lectionem, ita & explicationem; tum propter vetustatis injuriam, presertim in æreis, in quibus rubigo novas & fictitias literas videtur inducere prioribus corrasis; tum quòd crescente in dies conquirendi studio, reperiantur alii similis quidem fabricæ, sed elegantioris, aut magis integræ, qui novam lucem afferunt; tandem quòd è terræ visceribus eruantur quotidie alii nusquam visi, qui conjecturas priores, quibus sæpe nititur numismatologia, ad veriorem & solidiorem sensum reducunt. Exemplo nobis erit unus idem Ursinus, qui cùm in commentario Familiæ Sestiæ affirmet Familiam Sextiam, per literam X, in nummis nusquam reperiri: nihilominus inter Illustrium imagines petitas ex ipsiusmet Ursini Bibliotheca, quas prelo dedit Antuerpiæ Theodorus Gallæus cum notis Jo. Fabri, nummus exhibetur in Appendice sub litera H, cum capite P. Cornelii Scipionis Nasicæ, in cujus aversa parte, ut videre est in Commentario, Ædilis inscribitur C. Sextius, adnotatâ etiam per ipsum Fabrum familiarum differentiâ, quòd Sestia, patritia fuerit;

pag. 35.

Sextia, plebeia. Nimirum poſt editas à Fulvio Urſino Familias Romanas, prodiit, ut veriſimile eſt, nuper repertus nummus ille rariſſimus, cui ſimilem inter ęreos meos mediæ magnitudinis annumero.

Quæ in inſcriptionibus difficultas, eadem in capitibus virorum illuſtrium dignoſcendis contingit; tum vitio ſculptorum aut monetariorum, qui minori arte & curâ nummos procuderunt; tum quòd ævi longinqua vetuſtas tantùm valuit mutare, cum maximo dolore Antiquariorum, qui Heroum & ſummorum Ducum ora ſincera, poſt res tam pręclarè geſtas, præ manibus habere geſtiunt. De veteribus igitur nummis diſſertatio, ut dixi, ſæpius conjecturâ niti cogitur, & plurima tractare, quæ in utramque partem agitari ancipiti probabilitate poſſunt; plurima, quæ hominum ingenia exerceant, eaque honeſtiſſimis excitent contentionibus, nec irritent, dummodo ſolius veritatis indagandæ causâ, vel honeſtæ occupationis & animi levandi gratiâ, in medium adducantur; non livore & animo detrahendi famæ ſummorum virorum, qui ſuperioribus temporibus antiquitati ſtuduerunt, & primi in hoc aperiendo campo operam ſuam utiliter impenderunt.

Hoc impulſus ſtudio, ſed paratus imprimis de

controverſiis omnibus, in decretis tuis tanquam oraculis acquieſcere, VIR ERUDITISSIME, ſuper dubiis quibuſdam ad F. Urſini Familias, & præcipuè Pompeiam ſpectantibus, te conſultum volui. Quippe inter alia diutius ferre non poſſum, Cnæum Pompeium Magnum, cujus egregia facinora miratur orbis terrarum, cujus fama & magnitudo rerum geſtarum ignota eſt nemini, ignoto vel ſanè incerto adhuc vultu in manibus noſtris verſari, quamvis plurimis nummis inſculptus ſit. Jam ab antecedentibus annis cœperat hæc moveri controverſia, ut patet ex Fulvio noſtro in Commentario ad Familiam Pompeiam. Sed memini, dum Florentiæ verſarer, ſubortam denuò aliquam ſuper hac re diſceptationem, inter antiquitatis ſtudioſos, quorum primas tenebat amicus noſter Petrus Fittonus, Anglus, Cimeliarcha Sereniſſimi Leopoldi, Magni Ducis Etruriæ fratris, quem rerum elegantiorum ſtudio peræquè ac ſanguine Principem unicè colis. Nimirum aiebat vir probus, & in re nummaria verſatiſſimus, quem mors inopina ſummo eruditorum luctu nobis eripuit, in plurimis nummis argenteis Familiarum Urſini, ſeu præcipuè Minatiæ & Naſidiæ, impreſſam eſſe faciem Cn. Pompeii Magni, ſed à multis non agnoſci, immo à quibuſdam confundi cum capite Sexti Pompeii filii.

Ex illo curiosiùs in hanc rem inquirere aliquoties volui; & à partibus ejus stare eò lubentiùs cœpi, quòd Plutarchus aliquam nobis Pompeiani vultus, cum prędictis familiarum nummis similitudinem indicare videtur. Gravis siquidem ille Historicus, suorum Illustrium ora & habitum solet describere, ut ex eorum delineatione aliquam seu virtutum, seu vitiorum quasi imaginem exhibeat. Postquam igitur de ortu & natalibus Heroïs nostri quædam pręlibavit, duplicem notam Pompeiani vultus adsignat. Ac primò refert, illum ab adolescentia tanto decore & vigore vultus extitisse, ut Alexandro Magno similis esse vulgò existimaretur: deinde capillitium sensim & paulatim assurgens prętulisse: ὢ δὲ τις καὶ ἀνάστολὴ τῆς κόμης ἀτρέμα; quod interpres vertit, *jam modicè surrecta coma.* Et novissimè expressit Comment. in Numismata Ducis Arschotani Antuerpiæ, his duobus versibus, quorum autorem reticuit:

in Pompeio.

Tabula 1 in Pompeio.

Ille, hircâ cui subrigitur coma fronte, decorum
Et gratum terris, Magnus, caput.

Quod ad vultus juvenilis decorem, & Alexandri Magni lineamenta attinet, nequaquam in nummis Pompeianis agnosci possunt, cùm omnes qui Pompeii vultu insigniti sunt, post ipsum occisum percussos fuisse oporteat. Nemo enim nescit stante & vigente Republicâ, civi Romano, quan-

tæcunque ille dignitatis esset, non licuisse monetæ vultum suum imprimere dum viveret; ac si cujus illustris vel de Republica benemeriti facies in nummis visitur, id à posteris ejus, vel à monetariis inferiorum temporum esse factitatum, ut qui familiarum suarum decora omnibus nota esse vellent. Et certum est, inter præcipuos & insolitos honores C. Jul. Cæsari Dictatori decretos, constitutum fuisse, ut pecunia ipsius vultu signaretur. Quòd si qui fortè existiment, amicos Pompeii, vultum ipsius viventis pecuniæ impressisse, ut contigit Cęsari: primùm ægrè id de Pompeio persuadebunt, qui & foveret Rempublicam, & populi libertatem tueri se profiteretur. Deinde quâ tandem id ætate Pompeii factum, si unquam factum est? Certè cùm arma S. P. Q. R. moveret adversùs Cæsarem, quo tempore quinquaginta & octo natus annos, quî referre de vultu Alexandrum Macedonem potuit, anno ætatis trigesimo tertio è vivis sublatum? neque enim sexagenario ferè Pompeio eum tribuissent nummi vultum, quo in adolescentia aut juventute conspicuus fuerat, sed illum à senectute venerabilem, qui tunc omnibus notus erat. Etenim sculptores pictoresve, cùm alicujus ducunt effigiem, præteriti temporis rationem non habent, sed præsentis: ne, si conferatur cum prototypo, minùs

minùs convenire videatur. Id etiam obſervant, cùm mortui cujuſque exprimunt imaginem, ut eam referant formam, quæ præ ſe ferebat extrema vita; ut faciliùs agnoſcantur, quorum memoria recentior. Nullus igitur monetarius ad juvenilis & anteactę vitę Pompeii tempora recurriſſe putandus eſt, cùm nummos ipſius jam mortui vultu percuſſit: ac proinde requirenda in iis illa Pompeii & Alexandri ſimilitudo non eſt, de qua ne Plutarchus quidem ipſe vulgi opinioni ſubſcribit.

Jam verò ſecunda nota capillitii modicè aſſurgentis in ſumma fronte, Sole clarior in Pompeianis nummis apparet. Facilè hîc aliquos eorum expreſſiſſem ad ſupplendos defectus ectyporum, qui nobis exhibentur in vulgatis codicibus, niſi ſuſpicionem vitare vellem, me ad mentem meam confictos appoſuiſſe. Sed appello eruditorum fidem, qui aliquos Pompeii nummos poſſident, & pręſertim familiæ Minatiæ, de qua nullus dubitare poteſt, quin duo argentei in ea recenſiti, ad Cn. Pompeium Magnum pertineant: tum quòd in iis nihil ſit prorſus, quod ad Sextum referri poſſit: tum etiam quòd Cnæi pręnomen in iis expreſſum ſit. Tertium ejuſdem familiæ Minatiæ argenteum habeo, ab Urſino prætermiſſum, cum

eodem capite & inſcriptione Cn. atque averſa parte diverſum à duobus Urſinianis. Equidem ut nihil intentatum reliqui, ad acquirendos quoſque nummos Pompeii patris vultum exhibentes, pro mea in magnum virum neſcio qua propenſione, nullus eorum me præteriit, qui memorantur à Fulvio etiam in Familia Pompeia, nec primus aureus, nec reliqui omnes, quos ſummâ curâ atque etiam expensâ conquiſitos, majori diligentiâ diſcuſſi, & cum duobus familiæ Minatiæ nummis collatos, per omnia ſimiles reperi. In omnibus, inquam, capite Pompeii inſignitis, notam illam capillitii aſſurgentis, à Plutarcho memoratam, deprehendi; niſi quòd undecimi argentei minùs affabre cuſum caput, de eo ſolo dubitare aliquantulùm impellit, propter imperitiam monetarii. Sed in cęteris præſertim argenteis, vetulus ille vultus, frons rugis pluribus quaſi ſulcis exarata, genæ diductæ & concavæ, indubitanter ſpeciem præ ſe ferunt viri ſenioris, & ferè ſexagenarii; non verò juvenis, qualis erat Sextus tum, cùm anno ætatis quadrageſimo à M. Titio interemptus eſt.

At quoniam pręcipua controverſia eſt de primo illo rariſſimo & exquiſitiſſimo aureo, tribus capitibus Cn. Pompeii & filiorum inſignito; au-

ſim affirmare, eum ſolum plurimùm conferre ad litem componendam. Qua parte enim unicum viſitur caput, quod vulgò Cnæi patris ęſtimatur, nulla hîc ἀνάστολὴ τῆς κόμης. Crines enim illius promiſſi, & in frontem ſunt caduci : tantùm abeſt ut ſint arrecti, & velut ab ipſa fronte revulſi, quales videre licet in familiæ Minatiæ nummis, immo & in altero duorum minorum capitum, quæ in averſa parte hujuſce aurei ſunt inſculpta, videlicet in eo quod dextram occupat. Illud enim eſſe Pompeii patris exiſtimo, ex adverſo filii natu majoris, tum propter cincinnum illum capillitii modicè aſſurgentis, qui in integris & affabre cuſis nummis, qualis eſt à Plutarcho deſcriptus, dignoſcitur: tum propter rugas in fronte apparentes, & genas concavas, quæ in vultu etiam minuto & compendioſo ſenilem patris ætatem referunt, nec florenti filii ætati conveniunt. Neque verò vultum illum unicum ant[e]rioris partis hujus nummi ex eo quis argumentetur eſſe Pompeii patris, quòd ſit junior, & majorem Alexandri ſimilitudinem exprimat. Nam præterquam quòd barbatus eſt, quod nuſquam vidimus in nummis aut ſtatuis Alexandri ; in eo cernitur neſcio quid rude, agreſte, ac conſonum moribus Sexti, qualis deſcribitur à Paterculo, *Adoleſcens* *lib. 2.*

ſtudiis rudis, ſermone barbarus; quod multùm abeſt à forma Alexandri, & comitate Pompeii patris. Deinde circumſcriptus cernitur coronâ querceâ, ut fatetur Urſinus ipſe: ideoque exiſtimandum non eſt cum Fulvio, expreſſam eſſe in hoc aureo nummo coronam lauream, quam Senatus Pompeio patri conceſſerat, feſtis ſolemnibus geſtandam; ſed potiùs querceam, quam ob cives ſervatos, ut loquar cum nummis, Sextus Pompeius meruerat. Siquidem Sextus in proſcriptos à Triumviris plurima pietatis officia exercuerat, cùm ſubmiſſis ad Italiæ littora navibus, profugorum eſſet perfugium, receptoſque benignè, liberaliter & honorificè haberet, ac demùm compoſito fœdere cum Antonio & Cęſare Octaviano, plurimos patriæ reſtitueret, inter quos fuere Claudius Nero vir Liviæ, & M. Titius, qui poſtea ipſummet Sextum interfecit. Unde & fieri poteſt, ut etiam ejus beneficii in cives & magnates Romanos impenſi gratiâ, Sextus, *Pius* appellatus fuerit. Scio illud fortaſſis aſſumpſiſſe cognomen ob pietatem in Cnæum patrem, cujus vindicandi causâ arma ſumpſerat: quod innuit apud Urſinum ſeptimus familiæ Pompeiæ nummus, in quo videre eſt antiquum illud monumentum pietatis filiorum in parentes, ſub ſymbolo duorum

fratrum Catanensium Amphinomi & Anapiæ. Equidem in prælio Mundensi, in quo Pompeii juvenes à Cæsare Dictatore fusi & profligati sunt, Pompeianis partibus pro tessera PIETAS fuit: sed nil obstat quominus duplici titulo *Pii* nomine donatus fuerit, & propter observantiam in patrem, & propter charitatem in patriam & cives suos. At certum est, coronam querceam, servati civis fuisse notam & præmium honorarium, ideoque civicam appellatam: ac proinde corona in illo aureo expressa, nullo modo caput Pompeii patris designat, nec ad ipsum pertinet, (quippe nec est laurea, qualis fuerat illi decreta) sed ad Sextum filium, qui quernam illam meruerat.

Inscriptiones autem & signa Pontificatus vel Auguratus, & alia quibus Fulvius suam de vultu Sexti in denariis argenteis vult stabilire sententiam, nihil efficiunt; cùm vel ipso fatente Fulvio Ursino, loquens M. Tullius de Sexti Pompeii auguratu, vocet paternum auguratus locum. Ex quo intelligitur Augurem quoque fuisse Pompeium patrem, ac proinde lituo Pompeii nummo apposito, æquè patrem ac filium posse designari. Fac autem destitutum me hoc præsidio, neque ad Pompeium Magnum perti-

Philipp. 3.

nuiſſe unquam auguratum: non continuò tamen faterer, magiſtratus illius inſignibus, Sexti vultum deſignari. Hæc enim ſymbola, ipſæque adeò inſcriptiones, non iis ſemper quibus appoſita ſunt capitibus conveniunt, ſed magiſtratus ſæpius deſignant, aut Triumviros Monetales, quorum autoritate cuſi ſunt. Quod patet ex decimo octavo familiæ Corneliæ nummo, qui etiam primus Claudiæ, in quo viſitur caput cum verbo, MARCELLINVS. Illud enim caput ab Urſino & aliis Antiquariis cenſetur eſſe Marci Marcelli, ejus qui Syracuſas expugnavit, & fuit Conſul quinquies; cujus etiam monumenta in averſa parte cernuntur: non verò Cn. Cornelii Lentuli Marcellini, qui Conſul fuit anno Urbis conditæ DCXCVII. & cujus fortè curâ percuſſus eſt nummus. Intelligitur idem ex primo familiæ Sanquiniæ, in quo caput cuſum eſt cum nomine M. Sanquinii III. VIRI. Nemo tamen exiſtimat caput illud eſſe Sanquinii, ſed Auguſti vulgò eſſe creditur: quamvis Goltzius, nobilis ille ſculptor, ad Julium, propter ſidus capiti impoſitum, referat, ſed malè. Imago enim hujus denarii, ut optimè notat Fulvius Urſinus, eſt junioris cujuſdam viri, nec Cæſarem Dictatorem repræ-

ſentare videtur. Sidus verò Julium videmus æquê ac in nummis Sanquinii, impoſitum capiti Auguſti, in averſa parte aurei Tiberii Imperatoris, cum inſcriptione, DIVOS AVGVST. DIVI F.

Sed & viſuntur alii nummi cum capite Auguſti, quorum utraque in parte nulla ipſius, ſed alterius cujuſpiam fit mentio. Teſtis Hubertus Goltzius, qui in Auguſti numiſmatis æreum Grȩcum in ipſius honorem à Cȩſareenſibus percuſſum exhibet, cujus anteriori in parte caput Auguſti prȩnotat, cum inſcriptione, ΘΥΗΔΙΟΣ ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. in averſa verò templum cum verbis, ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. At non exiſtimatur vulgò caput illud eſſe Vedii Pollionis, cujus nomen in nummo, ſi fides Goltzio, qui equeſtris quidem ordinis fuit, ſed libertini generis: quem etiamſi viventem inter amicos adhibuit Auguſtus, ipſi tamen mortuo nullum honorem haberi voluit, immo & ædes ipſius, ut refert Nonnius ex Dione, ne quod ejus monumentum extaret, diruit, porticumque ſuperextruxit Liviæ nomine. Quòd ſi in propria cauſa teſtis eſſe poſſim, eſt mihi nummus æreus ſecundæ magnitudinis, in quo caput Auguſti, cum inſcriptione, L. POL. MÆVIVS. pars

Tab. 74. num. 23. & 24.

aversa similis est quarto nummo familiæ Petroniæ, in qua visitur astrum inter falcatæ Lunæ cornua, sine ulla Augusti mentione: nec tamen quis existimet caput esse L. Mævii Pollionis, viri incogniti.

Non hîc recenseo plures nummos capite C. Julii Cęsaris insignitos, in quibus nulla prorsus ipsius inscriptio, sed tantùm Triumvirorum Monetalium, aut aliorum Magistratuum, familiarum Flaminiæ, Livineiæ, Mussidiæ, Semproniæ, Voconiæ. Non eos, in quibus caput M. Lepidi, cum inscriptione *Sepulliæ* & *Vibiæ*: non alios cum capite M. Antonii, & nomine *C. Sosii* ipsius legati; in quibus omnibus nuda illustrium virorum capita reperiuntur cum nominibus Magistratuum. Mitto, inquam, hos omnes, quia inscriptiones non apponuntur capitibus in anteriori parte, sed in aversa tantùm: & satis superque ex præmissis exemplis & rationibus demonstratum est, reperiri posse caput Cn. Pompeii Magni cum inscriptionibus & monumentis ad Sextum filium spectantibus: vel si essent aliqua, quæ ad Sextum unum pertinere constaret. Unum addam circa nummum Nasidiæ familiæ, nomen Neptuni appositum capiti in eo expresso, cum delphino & tridente, posse innuere, illud

illud esse Pompeii patris, ex notis & similitudine tertii familiæ Pompeiæ nummi, qui in honorem ipsius cusus est à M. Terentio Varrone Proquæstore, cum sceptro, aquila, & eodem delphino, ad indicandum maris imperium Pompeio Magno delatum, cùm adversùs piratas Proconsulari potestate missus est, ut docet ipse Ursinus. Mirum igitur non est, si Sextus alludens ad maritimum illud patris imperium, & celerem felicitatem, quâ bellum illud confecerat vigente Republicâ, eum colat tanquam Neptunum alterum; cujus etiam veluti tutelæ acceptos ferat felices eventus rerum secundarum in mari Siculo, tum cùm classis Augustęa tempestatibus quassata fuit & disjecta.

Atque ut prosequar alios quosdam scrupulos, qui mihi suborti sunt in iisdem evolvendis Fulvii Ursini Commentariis; ad unum vel alterum Corneliæ familiæ nummum, si tua id ferat humanitas, VIR ILLUSTRISSIME, me convertam. Unus est XV. ejus familiæ, in quo caput diademate cinctum visitur, cum verbo, FEELIX: quod esse Fausti filii Sullæ, asserit Ursinus. Scio Jo. Fabrum, in Commentar. ad imagines Illustrium Ursini, ejusdem esse sententiæ; & causam hujus ornamenti regii ex eo pe-

tere, quòd Faustus sub Pompeio Magno militans, diadema quoddam ex spoliis Mithridaticis, post victoriam adeptus fuerit. Sed cur civis Romanus capiti suo imponat insigne illud regium, Reipublicæ adhuc vigenti intolerandum? cùm pater ipsius, etiam in summa potestate, vitandæ invidiæ causâ Dictaturam deposuerit. Quin potiùs diadema in aversa parte nummi, memoriæ ergo posuisset Faustus, sicut videmus quatuor coronas in quinto denario tabulæ pręcedentis, ad indicandas Sullæ victorias: si tamen honori Fausti verti posset spolium illud, non hosti ereptum in pugna, sed à Caio quodam Mithridatis collactaneo acceptum, qui suffuratus illud fuerat è gazophylacio Regis demortui; cujus facti postea Phraati filio pœnas dedit. Liceat igitur pace eruditorum virorum suspicari, caput illud denarii XV. esse Jugurthæ Regis: prorsus enim Africanum, barbaricum & Βασιλικὸν esse videtur. Notum omnibus est quid Sullæ cum Jugurtha fuerit; & descripta est certè rei gestæ summa in XVI. denario, & in quo infelix ille Numida, Sullæ à Boccho socero vinctus traditur, cum eadem epigraphe, FEELIX. Cur non ergo caput solum Jugurthæ reponatur in XV. nummo, cùm integra & magis explicita

Plutarchus in Pompeio.

historia cusa sit in XVI. presertim cùm utriusque nummi similis inscriptio rem unam eandemque signare videatur, & illud Sullæ cognomen, FEELIX, æquè apponatur in XV. denario, capiti illi de quo est controversia, atque appositum est toti historiæ Jugurthæ in XVI. Sententiæ nostræ ante annos aliquot Gandavi, suffragabatur nobilissimus, & rei antiquariæ peritissimus, Valcurius Schinkelius, qui inter plurimos exquisitæ raritatis & vetustatis nummos, huic nostro similem unum possidebat, & Jugurthæ nomine jam designaverat in loculis. Nobis etiam accessit calculus eruditissimi & urbanissimi Gevartii Antuerpiæ, quem inclytæ illius urbis tanquam precipuum decus, antequam iterum hanc epistolam ederem, inviseram.

Alter familiæ Corneliæ nummus est XXXI. qui aversa in parte statuam equestrem exhibet, quam Augusti esse censet Ursinus, cum inscriptione, COSSVS CN. F. LENTVLVS. Ego libenter inquirerem, an non etiam referri posset ad victoriam & trophęum A. Cornelii Cossi, qui Consul fuit anno U. C. CCCXXV. Quippe inter ædes sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas, quas restauravit Augustus, memoratur Templum Jovis Feretrii, in quo resti-

tuit opima ſpolia, quæ Coſſus Larti Tolumnio Veientium Regi ad Fidenas interfecto detraxerat, ac Jovi conſecrarat. Itaque trigeſimus ille primus nummus fortè cuſus eſt in memoriam priſci illius Ducis, & ad referendam Auguſto gratiam, qui vetuſtum familiæ Corneliæ decus jam penè abolitum renovavit. Eòque lubentiùs irem in hanc ſententiam, quòd ſtatua equeſtris illa, dextro humero ſpolia ſive trophæum ferat.

Sed plùs juſto procedit epiſtola noſtra, neque ſuis ſe finibus continet, quos ut adhibeamus tandem, unicam addemus dubitatiunculam de tertio nummo æreo Greco familiæ Papiriæ. Ille ſiquidem minùs videtur tribuendus C. Papirio Carboni, fratri Cn. Papirii Carbonis ter Conſulis; neque item C. Carboni, qui Pretor fuit, & Conſul anno U.C. DCXXXIII. Multò minùs C. Carboni, qui Pretor anno DLXXXV. Sardiniam & Corſicam obtinuit. Neque enim, ut cenſet idem Urſinus, à Niceenſibus Corſicæ populis cuſus eſt, ſed Niceæ in Bithynia percuſſus fuit. Quod patet ex aliis ejuſdem provinciæ nummis, eodem nomine C. Papirii Carbonis inſignitis: quorum unus loco ΝΙΚΑΙΩΝ, habet ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ. At Nicea & Nicomedia ſunt

primariæ civitates unius & ejuſdem Bithyniæ. Sed & alterum poſſideo cum verbo ΒΙΘΥΝΙΕΩΝ, & eâdem inſcriptione C. Papirii Carbonis. Nullus itaque ſupereſt dubitandi locus, quin cuſi fuerint hi nummi in Bithynia, & quidem ab eo, quem apud Dionem reperiſſe me exiſtimo, C. Papirio Carbone ejuſdem provinciæ Rectore. Ille ſiquidem cùm accuſaſſet M. Cottam Bithyniæ Proconſulem, qui magnam pecuniæ vim, decedens ex eadem provincia, corraſerat; ob eam accuſationem, quamvis prętet plebis Tribunatum, honorem nullum alium geſſiſſet, Conſularibus tamen honoribus exornatus eſt, ut refert Dio circa annum U.C. DCLXXXVII. Acilio Glabrione & Piſone Coſſ. pro conſuetudine iſtius ævi, quâ prętet pœnas reis peculatus inflictas, etiam accuſatoribus honores habebantur. Sed cùm ipſemet Carbo poſtea eandem Bithyniam obtineret, & nihilo quàm Cotta leviùs peccaſſet, ab ejus filio viciſſim in judicium tractus, reuſque peractus eſt. Cùm igitur C. Papirium Carbonem Rectorem Bithyniæ teneamus, cujus nomine cuſi ſunt nummi per totam eandem provinciam, ac pręcipuè Nicęæ & Nicomediæ: non eſt cur ad alios ſuperioris ævi, atque ad Nicęenſes Corſicæ populos recurramus.

lib. 36.

Hæc ſunt paucula, VIR ILLUSTRISSIME, quæ tuo examini ſubmittenda cenſui, tum quia primas agis in excelſiſſimo antiquitatis Romanæ theatro, tum quia id mihi de tua ſingulari benevolentia polliceor, ſi quid à me peccatum fuerit, amicâ cenſurâ emendatum iri. Quòd ſi ex hac opella noſtra lucem Urſinianis Commentariis aliquam accedere poſſe cenſes: quantulum idcumque eſt, eruditæ conſuetudini tuæ debere me profiteor. Vale. *Ex Muſeo noſtro Pariſino prid. Non. Jun. A. R. S.* M. DC. LX.

OCTAVII FALCONERII DISSERTATIO DE NUMMO APAMENSI

Deucalionei Diluvii typum exhibente.

AD PETRUM SEGUINUM S. Germani Antißiodor. Parif. Decanum.

EXPECTATE VENIS, DOCTISSIME SEGUINE, (te enim veterum nummorum, ut ita dicam, ſermonis conſultiſſimum, verbis alloquar ex ipſo rei nummariæ penu te promente deſumptis) expectate, inquam, omnibus, quotquot in Urbe Æterna ſtudio antiquitatis tenemur; mihi verò etiam exoptate, cui ad deſiderium fruendi eruditione tua atque doctrina, accedit quoque recordatio ſingularis tuæ erga me humanitatis; cùm ante novennium fermè Lutetiam peregrinandi cupiditate ductus, à te in celebri illo Muſeo tuo comiter exceptus, ſelectiſſimorum nummorum conſpectu dignatus, donatus etiam eleganti illâ tuâ de Nummo Britannico Epiſtolâ, quam paulò antè edideras: mi-

In Epiſt. ad Trichetum, ex Nummo Carauſii.

rificè verò erga te virtutemque tuam affectus, in Urbem me recepi. Ubi quàm altè mihi ſemper animo hæſerit memoria tuorum in me meritorum, neminem alium teſtem appellabo, quàm chariſſimum tibi caput, quem ego ob morum ſuavitatem, atque inſignem rerum antiquarum ſcientiam plurimùm colo atque obſervo, Franciſcum Gottifredum; à quo diſcere etiam poteris, me, cùm inſperatum ab eo de proximo tuo Romam adventu nuntium accepiſſem, præ gaudio propemodum exiluiſſe. Opportunè verò accidit, ut quo ferè tempore hæc ad nos de te allata ſunt, inviſenti mihi, quod non rarò facere ſoleo, Gottifredum ipſum, obtulerit ille typum pridie à te acceptum nummi Severo ab Apamenſibus cuſi, in cujus averſa parte eadem cernebantur, quæ in nummo hoc Philippi, de cujus explicatione ſum acturus. Quo de nummo quòd tu tanquam Antiquariis veſtris ignoto, hominem, tuo omniumque judicio, nummorum peritiſſimum conſulere videbaris, in mentem ſtatim venit, occaſionem optatiſſimam offerri mihi, obſervantiam erga te meam tibi Romam advenienti publico aliquo monimento declarandi, ſi meam de præclariſſimo Philippi numiſmate conjecturam tuis auſpiciis vulgarem, quam anno ſuperiore, Epiſtolâ ad Gottifredum leviter attigeram; cujus quidem ille exemplum

plum ad te ſtatim miſit, me licèt nonnihil repugnante, quòd cenſuram tuam, ac tui ſimilium, quos acerrimi judicii viros Lutetiæ complures eſſe ſcio, in re, quæ non ita probabilis videretur, ac ſuis etiam pręſidiis, quod in tumultuaria ſcriptione aliter fieri non potuerat, deſtitutâ, haud immeritò reformidarem. Quod igitur antiqui moris erat, ut Cęſaribus provinciam aliquam adeuntibus, nummi de eorum adventu cuderentur, tanquam publicæ gratulationis indices, faciam nunc ipſe jure privato; teque inter Antiquarios noſtræ ætatis nemini ſecundum, tertiò jam ad Urbem venientem, editione inſignis hujus nummi gratulabundus excipiam. Erit quoque hoc munuſculum, levidenſę licèt, & craſſo etiam filo, xeniorum loco, quibus te Romæ hoſpitem de more proſequar: quæ ſi minùs raritate aut pretio, eo ſaltem tibi placitura non vanus fortaſſe augur ſim, quòd & ad ingenium tuum facta, & novitate ipſa nonnihil oblectamenti eo in genere, quo maximè delectaris, allatura ſint. Accipe ergo, VIR CLARISSIME, quem tibi amoris obſequiique erga te mei monumentum lubens do ac dedico, Apamenſem hunc nummum, inſignem ſanè; ac nulli, meo quidem judicio, raritate, aut eruditæ antiquitatis commendatione poſthabendum.

Is, ut vides, Philippi ſenioris caput præfert laureatum de more, atque inſcriptione conſueta, niſi quòd Marci prænomen omiſſum errore haud in nummis infrequenti, ΑΥΤ. Κ. ΙΟΥΛ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΥΓ. *Imp. Cæſ. Jul. Philippus Aug.* In averſa verò navigii genus quodpiam cernitur (quo enim alio nomine id rei appellem ignoro) tetragoni, atque aquis innatantis, in quo ſimulacra duo pectore tenus extant, virile alterum, alterum muliebre, cui velum è capite dependet. Ex ea autem, quam, ſi placet, deinceps Arcam nominabimus, prominent duo veluti tigilli erecti, quibus tranſverſus alter innititur. Huic columba inſidet, alteri ſimilis, quæ ramuſculum unguibus tenens, aliſque expanſis, non longè ab Arca volantis ſpeciem præbet. Ante Arcam duæ itidem figuræ, quarum virilis muliebrem ponè ſequitur: utraque verò ejuſdem planè vultus atque illæ, quæ in Arca ſunt, ut mecum viri harum rerum periti ſentiunt. Ornamenta capitis in muliebri, eadem.

Verùm in hoc differunt duæ istæ quæ Arcam præeunt, quòd utraque dextrum lacertum in cubitum erectum habet; quod in iis quæ in Arca sunt, nequaquam apparet. Inscriptionem ita lego, ΕΠ. Μ. ΑΥΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Β. ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ. *Sub M. Aur. Alexandro II. Pontif. Apamensium.* In fronte verò Arcæ hæ tres literæ non obscurè apparent, Ν, Ω, Ε. Hujus sanè typi tres mihi nummos, eosque æreos maximos (*Medaglioni* vulgò) vidisse contigit. Unum scilicet, eumque omnium integerrimum, cujus hîc ectypum exhibuimus ex celeberrimo Museo Magni Etruriæ Ducis, cujusque mihi visendi copiam fecit pro sua singulari humanitate LEOPOLDUS Etruriæ Princeps, quem literis bonisque artibus alendis fovendisque natum, non modò Italia, sed Gallia etiam vestra, ac quicquid est in Europa universa hominum literatorum admiratur & prędicat. Alterum possidet PETRUS OTTOBONUS Cardinalis, egregiis animi dotibus, insignique doctrina atque usu rerum pręclarissimus; cui è veterum nummorum aspectu gravissimis à laboribus solatium quærere non tam oblectamento est, quàm decori iis qui hac eruditionis parte delectantur, amplissimi Ordinis ornamentum ingens sibi laudis socium habere. Tertium penes se habet AUGUSTINUS CHISIUS Farnesii

Princeps, ALEXANDRI VII. Pont. Max. fratris filius, in cujus Museo alia etiam ejusdem raritatis ac pretii numismata extant. Ita fato quodam accidisse videtur, ut quotquot, quantùm ego scio, illustris hujus antiquitatis monumenti exempla lucem viderunt, iis in amplissimum locum pervenisse sorte obtigerit. Cæterùm egregiam huic Philippi nummo lucem præbet, ac vicissim mutuatur, Severi quem diximus, cujus typus à te ad Gottifredum missus; in quo ego quoque me tibi non leviter obligatum sentio, quòd conjecturæ meæ asserendæ tantum presidii attuleris. Et verò non committam, ut ejus aspectum eruditorum oculis invidendo avarus nimiùm atque adeò iniquus videar in iis abscondendis, quorum ipse nonnisi beneficio tuo particeps factus sum. Illum ergo ex tuo ectypo descriptum hîc profero, quem cum nostro Philippi conferre, haud erit studiosis, opinor, injucundum.

Ejus anterior pars, ut videre eſt, Severi caput laureatum habet cum inſcriptione vulgari, ΑΥΤ. Κ. Λ. ΣΕΠΤ. ΣΕΟΥΗΡΟΣ ΠΕΡΤΙ. *Imp. Cæſ. L. Sept. Severus Pertinax.* Averſa, eadem quæ in Philippi nummo, ſi pauca excipias, quorum diverſitas neſcio cęlatori ne, an ei qui nummum excudit, tribuenda ſit. Vereor enim, ne is ad diverſam, quâ imbutus eſſet circa explicationem hujus nummi, opinionem cęlum accommodaverit. Ac primùm vehementer ſuſpicor, Arcæ quidem ſchema non aliud eſſe hîc, atque in noſtro; ſed pręjudicio ſcalptoris factum eſſe, ut quæ re vera in utroque erecta Arca fingitur, cujus vertex ſit pars ea, cui columba inſidet; in hoc ita repræſentetur, ac ſi quicquid ſpatii intercedit à loco ubi poſita eſt columba, ad eum in quo figuræ deſinunt, Arcæ ipſius longitudinem metiatur: quod verum minimè eſſe ex noſtro manifeſtò patet. Qualis enim eſſet Arcæ hujus forma, quæ quinque lateribus conſtaret, verùm haud æqualibus, anterioribus verò ita in obtuſum angulum coëuntibus, ut quaſi in cuneum deſinant? Quòd autem ille unicum tantùm in fronte latus expreſſerit, illudque ad normam directum inde fortaſſe fieri potuit, quòd nummo in hac parte vetuſtate attrito, angulum ex concurſu duorum laterum, qui in noſtro perſpicuus ſatis eſt, mini-

mè deprehenderit. Eò etiam refero quòd volucris, quæ ramum unguibus tenet, ad aquilæ ſpeciem, aut alicujus ex accipitrum genere, effiƈta ſit: ex tribus enim aliis Philippi illam non aliam eſſe, quàm columbam, proculdubio conſtat. Variat quoque hîc nonnihil ſchema figurarum, quæ ſunt in Arca. Harum namque quæ dextrum latus obtinet, brachiis ſeminudis atque ad peƈtus adduƈtis apparet, altera lęvum itidem brachium ſeminudum oſtendit, neque ei velum è capite dependet, ut in noſtro. Sed de his ii viderint, quibus nummi ipſius archetypum oculis uſurpare contigit. Inſignis verò atque eruditorum obſervatione digna inſcriptio, ΕΠΙ ΑΓΩΝΟΘΕΤΟΥ ΑΡΤΕ. ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΑΠΑΜΕΩΝ. *Sub Agonotheta Arte. Magnetum Apamenſium.* Agonothetæ quippe hîc nomen inſcriptum eſſe videtur, tanquam ejus, à quo in Apamenſium Faſtis diſtingueretur is annus, quo nummus iſte cuſus eſt. Cujus verò generis ſit, quidve denotet hoc loco Agonothetæ Magiſtratus, haud eſt propoſiti noſtri inveſtigare; deque re iſta opportuniùs egimus in Notis ad Inſcriptiones Athleticas, quas vulgabimus aliquando.

Jam verò, ut ad nummum noſtrum revertamur, quò clariùs pateat, ad quam potiſſimùm ex diverſis urbibus, quæ Apameæ, ſeu Apamiæ

nomen tulerunt, referendus ille ſit, ante omnia neceſſarium arbitror de earum numero atque origine paulò curioſiùs inquirere. Sex itaque numero hujus nominis urbes agnoſcunt Ortelius, atque ejus autoritatem ſecutus, ni fallor, Triſtanus. Ego verò nonniſi quinque eas fuiſſe libentiùs crediderim, quot itidem à Stephano diverſis in regionibus numerantur. Primo loco ſit, quæ omnium celeberrima fuiſſe videtur, Apamea Syriæ, olim Pella Macedonibus, de cujus origine, ſitu, atque agri fertilitate multa apud Strabonem. Secundum obtineat Apamea Phrygiæ, Cibotus dicta, inter Aſiaticas urbes poſt Epheſum dignitate proxima, ad confluentes fluviorum Marſyæ & Męandri poſita, ad quam pertinet inſignis ille Gordiani nummus apud Triſtanum, aliuſque rariſſimus Tiberii ex theſauro CHRISTINÆ, cum inſcript. ΑΠΑΜΕΙΑC ΠΡΟC ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ. Atque hæ quidem duæ notiſſimæ apud ſcriptores, pręter quas unam in Bithynia, alteram in Media habet Strabo, quæ illi, ut opinor, eadem cum ea, quæ in Parthia, apud Ragas. Ac quantùm ſanè ad tres priores pertinet, Straboni omnino conſentit Stephanus. Diverſę verò ſunt illi, ἡ ἐν τῇ Μεσηνῶν γῇ τῷ Τίγρητι περιερχομένη, *quæ in Meſene, Tigride circunfunditur*, quæque ab eodem in Perſide ponitur, Ἐδίοις πρὸς ἄρκτοις. Alię quoque

in Gordiano num. 19.

cap. 12.

tom. 2.

Plinio atque aliis urbes Apameæ nomine, quæ ab iis quas adhuc nominavimus, diverſæ videri poſſint. Non ideo tamen earum numerus temere augendus; exiſtimandumque potiùs, ſcriptores, ut aliàs ſępe populorum atque regionum, hîc urbium harum nomina confudiſſe. Ac ne longiùs à re noſtra abeamus, Stephanus idem, ſeu potiùs ejus Epitomator Hermolaus, illam ipſam Meſenes regionem, in qua Apameam collocat, quam rectè quidem diviſum alveo Tigrim complecti vult, ἐν ᾗ σχίζεται ὁ Τίγρις ποταμὸς, alibi pro Meſopotamia accipit, quòd ea ſit ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγριδος μεσαζομένη, *à duobus fluviis Euphrate ac Tigri intercepta*, ut jam obſervavit Salmaſius. Quo veriſimilius fit, Apameam, quæ ἐν τῇ Μεσηνῶν γῇ Stephano dicitur, eandem eſſe cum illa, quæ aliis in Meſopotamia ponitur. Neque verò diſſimulabo Plinium, pręter iſtam in Meſene Apameam, de qua lib. 6. cap. 27. aliam quoque ad Euphratem, *in Zeugmate* dictam, agnoſcere. Sed & ipſe falli ob regionum vicinitatem potuit, aut hæc eadem fortaſſe eſſe cum ea, quam Strabo in Media ponit, ut & illa, quam Plinius Mediæ oppidum facit, *Raphane* cognominata, eadem videtur fuiſſe, quæ Straboni in Parthia eſt, ut Ortelio etiam placuit; atque ex eo probabilius redditur, quod narrat Strabo, Parthiam olim

in Exercit. Plin. p. 698.

lib. 5. cap. 24.

lib 11.

olim haud ita amplam fuiſſe provinciam, ſuâ verò ætate amplificatam additis Camiſenâ & Chorenâ regionibus, & quicquid eſt uſque ad Portas Caſpias, & Aragos, ſeu *Ragas*, ac Tapyros, quæ olim Mediæ fuerant: cujus quidem rei ignoratione veriſimillimum eſt erroris occaſionem prębitam iis qui poſt Strabonem ſcripſerunt, eandem urbem pro duabus uſurpandi, quas crederent in diverſis regionibus poſitas. Atque in re ſimili allucinatus videtur diligens alioqui Antiquitatum Hiſpanicarum ſcriptor Geneſius Sepulveda, qui Pacem Juliam à Pace Auguſta, ſeu Colonia Auguſta Pacenſi diſtinguit, quas quidem unam eandemque urbem eſſe multis adversùs ipſum adſtruit Andreas Reſendius, opuſculo ſingulari de Colonia Pacenſi. Quin & Strabo ipſe, attento minùs lectori Apameam unam in Parthia, alteram in Media poſuiſſe videri poſſit; cùm tamen unam eandemque fuiſſe, quæ *apud Ragas*, vix dubitari poſſit, ut locum utrumque ex libro 11. conferenti manifeſtum erit. Quòd ſi quiſpiam Apameas à ſcriptoribus aliquando confuſas minimè largiatur, ego contrà, non ſex Apameas, ſed vel ſeptem aut octo, ex diverſis autorum locis evincam. Nam pręter celebrem illam Phrygiæ, aliam quoque cognomento Ciboton, ex Ptolemęo & Græca Epiſcopatuum Notitia, in Piſidia

lib. 5. cap. 2. poſt Geograph. Sac. Caroli à S. Paulo.

oſtendam, quæ tamen in ea provincia nulla fuit, ſolaque Ptolemęo impoſuit regionum vicinitas: Phrygia enim, quæ Straboni παρόρειος, ſeu *pedemontana*, Piſidiæ erat contermina. Ac quod probabile minùs ſit, duas in ſola provincia Bithynia Apameas aſſeram, alteram à Pruſia conditam, quam Strabo, Ptolęmeus, Zoſimus & alii norunt; alteram, quam Nicomedem Epiphanem condidiſſe autor eſt Stephanus, atque ex eo Euſtathius in Schol. ad Dionyſium Periëgetem: quod tamen me nemini perſuaſurum probè ſcio. Illa quoque ad adſtruendum Apamearum numerum non levis conjectura, quam mihi ſuppeditat inſignis Appiani locus in Syriacis, ubi hæc de urbibus à Seleuco Nicatore conditis. Πόλεις δὲ ᾤκισεν ἐπὶ τὸ μῆκος τῆς ἀρχῆς ὅλης ἑκκαίδεκα μὲν Ἀντιοχείας, ἐπὶ τῷ πατρὶ, καὶ πέντε ἐπὶ τῇ μητρὶ, Λαοδικείας· ἐννέα δ' ἐπωνύμους ἑαυτοῦ· τέσσαρας δ' ἐπὶ ταῖς γυναιξὶ, τρεῖς Ἀπαμείας, καὶ Στρατονίκειαν μίαν. *Urbes autem condidit per longitudinem imperii ſui, ſedecim quidem Antiochias à patre denominatas, quinque à matre Laodiceas, novem ſibi cognomines Seleucias, quatuor ab uxoribus, tres Apameas, unam Stratoniceam.* Nam ſi tribus his Apameis, quas Seleucum ab uxore denominaſſe Appianus memorat, unam in Phrygia addas ab Antiocho ejus filio exſtructam, alteram in Bithynia à Pruſia; quinque jam habebis, quot re vera extitiſſe ar-

pag. 118. pag. 124.

bitror hujus nominis urbes, quarum ſanè quatuor ab Apame Seleuci uxore, Antiochi Soteris matre, appellatæ, una ab altera itidem Apame Pruſiæ uxore, cui fortaſſe id nominis fuit, quòd ad Apamem illam Seleuci, genus ſuum aliquo modo referret: nam propagatum Apamæ nomen in Apame Antiochi ſorore, quæ Magæ in matrimonium collocata eſt, obſervo ex Pauſania.

in Attic.

Proximum eſt jam ut quoniam de Apamearum numero egimus, de earundem appellatione atque etymo nonnihil dicamus. Mirificè enim hîc quoque variaſſe video tum veteres ſcriptores, tum etiam nonnullos ex recentioribus, ut infrà oſtendam. Apamearum porrò originationem ex Hebraïca lingua duxit Salmaſius, cui etiam adſtipulari video virum noſtra ætate eruditione celebrem. In ea enim id vocabulum, *urbem cinctam vel circundatam*, ſonare narrat; idque ad illud referendum, quòd *omnes urbes quæ Apameæ vocatæ ſunt, inter amnes ſitæ fuerint:* quemadmodum & Gades inſulam, & Gaddir Hiſpaniæ urbem inter duo Bœtis oſtia, & maris undique aquis circundatam, à Phœnicio vocabulo nomen derivaſſe, quod *ſepem*, & περίφραγμα, & *locum circunſeptum* ſignificat. Sed vereor ne ille hoc loco, ut aliàs ſępe, nova potiùs quàm probabilia dicere voluiſſe videatur. Quicquid enim ſit de origine ipſa,

in Exercit. Plin. p. 826.

an ſcilicet ſatis hîc quadret, quando ea manifeſto tot autorum conſenſu ad Apamem refertur; vix credo omnes urbes, quæ Apameæ nomen tulerunt, inter amnes ſitas fuiſſe; quod neque ex veteribus Geographis colligitur, & ipſe ſaltem probare potuiſſet. Neque enim Apameam Bithyniæ, aut illam quæ in Parthia erat, interamnas fuiſſe produnt ſcriptores; deque earum etymo alioquin adeò inter eos convenit, ut aliam ejus originem inveſtigare, lucem planè ſit in meridie quærere. Conſtat igitur Apameas omnes ab Apamis duabus illuſtribus ac regiis fœminis vocitatas: ac ſi res ſubtiliùs examinanda ſit, ab antiquiore illa uxore Seleuci, à qua alteri nomen derivatum veriſimile eſt. Verùm & circa Apamem ipſam variè erraſſe ſcriptores comperio. Livius illam Seleuci ſororem facit. *Migratum inde* (inquit ille) *veteribus Celanis, novaque urbi nomen inditum ab Apame ſorore Regis Seleuci.* Ubi Salmaſius libertate ſanè plùs quàm Decembri legit *uxore, quòd editiones malè habeant: ab Apame ſorore Seleuci.* Id audacter ſanè factum, MSS. Codd. reclamantibus; meo autem judicio etiam frivolè. Sicuti enim in magnorum autorum erroribus notandis, diligentiæ laudem affectare, φιλολόγου eſt, ejuſque in quo reverentiam antiquitatis deſideres: ita in omnibus eorum apicibus tuendis an-

lib. 38.

xiè laborare, aquam planê cribro haurire est. Nam, ut Quintiliani verbis utar, & labuntur aliquando, & oneri cedunt: nec semper intendunt animum, & nonnunquam fatigantur. Familiaria verò illis hujusmodi μνημονικὰ ἁμαρτήματα, qualia non modò Galenum, Maximum Tyrium, atque alios; sed disertissimum etiam Romuli nepotum admisisse advertit H. Stephanus ac Critici passim. In Livio autem fatalis quodammodo videri possit hujusmodi in cognationis appellationibus incogitantia: cujus quidem illustre exemplum à nemine adhuc, quod sciam, observatum, suggessit mihi vir longè doctissimus atque eruditissimus Alexander Pollinus. Qui enim apud Livium lib. 27. ait Massiva, se orbum à patre relictum cum *avunculo* Masanissa in Hispaniam trajecisse; *fratris filius* à Masanissa ipso appellatur apud eundem lib. 28. ubi hæc de Masanissa. *Propè attonitus ipso congressu Numida, gratias de fratris filio remisso* (Massiva) *agit.* Opportunè magis atque ingenuè Glareanus ad eum locum, de quo superiùs (miror autem inter tot viros doctos, qui in Livio emendando aut illustrando operam collocarunt, illum unum hîc vidisse) Romanæ Historiæ Principem, quantùm licet, excusat; quasi is circa hujusmodi barbarorum nomina haud multùm fuerit sollicitus. Neque est cur quispiam Li-

Instit. Orator. lib. 10. cap. 1.

in Notis ad Æschylum.

vium tuendi anxius, ipſum cum autoribus cęteris conciliare laboret, quòd nempe Apame eadem Seleuci ſoror atque uxor eſſe potuerit, ſolenni Ptolemæorum atque aliorum etiam Aſiaticorum Regum more: veniendum enim illi in controverſiam erit cum Strabone, qui Apamem Seleuci uxorem, Artabazi filiam fuiſſe prodit. Apamem quoque, Livii veſtigia ſecutus, Seleuci non uxorem, ſed ſororem fecit Triſtanus. Sed, quod mirari ſatis nequeo, Strabonem lib. 12. tanquam Livio concordem in ſententiam ſuam citat; qui tamen diſertè ibidem Apamem, Seleuci uxorem nominat. Strabonis verba ipſa, ne Triſtanum indictâ causâ damnaſſe videar, huc afferam. Sic igitur ille loco ſupradicto: Εντεῦθεν δὴ ἀναστήσας τοὺς ἀνθρώπους ὁ Σωτὴρ Αντίοχος εἰς τὴν νῦν Απάμειαν, τῆς μητρὸς ἐπώνυμον τὴν πόλιν ἀπέδειξεν Απάμας, ἣ θυγάτηρ μὲν ἦν Αρταβάζου, δεδομένη δ' ἐτύγχανε πρὸς γάμον Σελεύκῳ τῷ Νικάτορι. *Atque inde* (è veteribus nempe Celænis, loquitur enim de Apamea Phrygiæ) *cùm cives tranſtuliſſet Antiochus Soter in eam, quæ nunc dicitur Apameam, ei à matre Apama nomen fecit, filia Artabazi, quæ nuptum data fuerat Seleuco Nicatori.* Quod verò Plinium ſibi eadem de re teſtem advocat cap. 29. lib. 5. perperam etiam facit: nam neque apud Plinium loco citato verbum ullum de Apame; neque alibi illam Apamem Seleuci

lib. 12.

in Gordiano num. 39.

ſororem dixiſſe puto. Quomodo enim ſibi conſtaret qui alio loco hæc habet? *Item Apamia, cui nomen Antiochus matris ſuæ impoſuit, Tigris circunfunditur.* Ubi notandum, Apameam ab Antiocho conditam illam dici à Plinio, quæ in Meſene, quod & Solinus credidit, ſi id verum eſt quod ſuprà innuimus, Apameam apud Tigrim non aliam re vera eſſe, quàm quæ aliis autoribus in Meſopotamia ponitur. Sed uterque fallitur, ſi verus eſt Strabo, cujus autoritatem ego ſequi malim. Ea enim eſt Apamea Phrygiæ, ut vidimus: niſi fortè plures Antiochus Apameas, matris nomine denominatas, condidit; qua tamen de re nihil, quod ſciam, apud ſcriptores. Diverſo tramite à vero aberravit Stephanus, cui Ἀπάμεια Συρίας πόλις ἀπὸ Ἀπάμης τῆς Σελεύκου μητρός. *Apamea urbs Syriæ ab Apame Seleuci matre.* Quod quàm verum ſit, ex Appiano & Strabone ſuprà citatis ſanè patet. Atque hinc obiter animadvertere licet, quàm cautè hujuſmodi autores legendi ſint, qui magno literarum detrimento non ipſi αὐτοπρόσωποι nobiſcum loquuntur; ſed ineruditis poſterioris ævi Grammaticis larvam commodant, qui illos non modò in epitomen redigendo decurtarunt, ſed inficetis etiam ſuis gloſſematis corruperunt; quod, cùm Stephano, tum Suidæ atque aliis accidiſſe notarunt viri docti. Cęterùm inter

lib. 6. c. 27.

tot diverſas Apameæ nomine urbes appellatas una Romanorum colonia fuit, Plinio ac Strabone autoribus, Bithynienſis Apamea, ut ex Ulpiano etiam oſtendit Panvinius. Cujus quoniam hîc mentio incidit, haud ſanè ſilentio præteribimus, quantùm circa ejus appellationem pugnare inter ſe videantur Strabo ac Plinius. Strabonis verba ſunt: Ἀναλαβὼν δ᾽ ἐκεῖνος ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτὰς, ἐπωνόμασεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ μὲν Προυσιάδα πόλιν τὴν Κῖον, τὴν δὲ Μυρλείαν Ἀπάμειαν ἀπὸ τῆς γυναικός. *Is* (Pruſias ſcilicet) *has urbes à ruderibus excitatas Cium, Pruſiadem à ſe, Myrleam ab uxore, Apameam denominavit.* Apamea igitur Strabonis ætate, quæ olim Myrlea, ut alibi diſertiùs etiam ille eodem libro. Contrà Plinius loco paulò antè citato. *Deinde flumen Gebes, & intùs Helgas oppidum, quæ Germanicopolis alio nomine Booſcete, ſicut Apamia, quæ nunc Myrlea Colophoniorum.* Anne verò eandem Bithyniæ urbem, quæ Strabonis tempore Apamea dicta eſt, Plinii ſęculo ſuum illud antiquum nomen repetiiſſe credibile eſt? Augeri ſuſpicio poſſit, quòd Cium quoque urbem, quam Pruſiadem à Pruſia vocatam ex Strabone audivimus, veteri item nomine appellat Plinius eodem capite, ubi deſcriptionem Bithyniæ proſequitur. *Poſtea ſinus, in quo flumen Aſcanium, oppidum Bryllion, amnes Hylas & Cios cum oppido ejuſdem nominis.* Sed quomodo

lib. 3. c. 32.
lib. 12.
lib. 3. de Rep. Rom.
lib. 12.

quomodo rursus quæ Plinio Myrlea, posterioribus temporibus Apamea appellari potuit à Zosimo, Stephano, Eustathio, in Notitia Greca Episcopatuum, in subscriptionibus Conciliorum; idque nominis tandiu constanter retinere, quod ad sua usque tempora durasse Sophianus testatur? Credideram aliquando Plinium cum Strabone autoritate critica reconciliari posse, mutatâ, quòd ibi mendum suspicarer, veteri lectione, ut uno tantùm verbo transposito legeretur: *sicut, quæ nunc Apamia, Myrlea Colophoniorum.* Sed quorsum id, si rursus committendus ille mihi foret cum Mela, quem non semel citat ac laudat Plinius, & non pauca etiam ab ipso mutuatur? Mela siquidem ait in descriptione Bithyniæ, in qua nullam Apameæ mentionem facit: *Trans Rhyndacum est Dascylos, & quam Colophonii collocavere, Myrlea:* quod admiratione dignius est in eo scriptore, qui Straboni fuit propè æqualis. Hæc profectò obscura sunt, atque ἀσύστατα; sed de iis illustrandis aut componendis viderint eruditi. Ego verò, ut tandem de Apameis loquendi finem faciam, addam corollarii loco, quod inobservatum minimè videtur prætermittendum, ter à Strabone, tres diversas hujus nominis urbes, cum tribus itidem *Laodiceis* componi; (plures enim fuerunt *Laodiceæ* nomine urbes, non una tantùm

lib. 1. cap. 19.

Syriæ, ut existimasse videtur Joannes Quintinus in Præfatione ad Zonaram in Canones) quod quidem haud temerè fecisse accuratissimum scriptorem verisimile est, eòque potiùs respexisse credendum, ut eas conjunctim nominando, ὁμόνοιαν illam, seu societatem mutuam significaret, quæ inter urbes hujus nominis intercederet, quod scilicet disertiùs tradit de Apamea & Laodicea Syriæ, quæ, ἐλέγοντο ἀδελφαὶ διὰ τὴν ὁμόνοιαν, *propter concordiam Sorores dicebantur*: quemadmodum etiam appellatas esse Laodiceam & Seleuciam ex Eustatio disco. Hujus verò appellationis originem ad id referendam censeo, quòd cùm urbes istæ ab eodem essent conditæ Seleuco Nicatore, ac veluti ejusdem patris filiæ, cognomentum illud affectionis ad declarandam inter se mutuam ex cognatione benevolentiam usurparent. Neque aliàs insolitum in antiquitate civitates, sorores appellari. Sic Uticam Carthaginis sororem Tertullianus in lib. de Pallio; ideo fortasse, quòd, ut habet Mela, essent Utica & Carthago *ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ*. Sic Sodoma & Samaria sorores Hierusalem appellantur à Hieronymo ex Ezechielis cap. 16. uti jam notavit Ludovicus *d'Orleans* in Comm. ad Tacitum. Quod verò ad OMONOIAC vocabulum illustrandum facit, solenne illud quidem in nummis ad designandam

lib 16.

in Schol. ad Dion. Perieg.

lib 1. cap. 7.

lib. 11. Annal.

inter duas aut plures etiam urbes fœderis societatem, non dubito te olim observasse in locupletissimo Gottifredi nostri Thesauro pręclaros æreos nummos maximos, in quibus illustrium pręcipuè civitatum ΟΜΟΝΟΙΑΝ legere est; ΕΦΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ in M. Aurelio. ΕΦΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ. ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΣΙΛΙΝΕΝΤΟΣ in Commodo. ΕΦΕΣΙΩΝ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ. ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Κ. ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ in Gordiano. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΕΦΕΣΙΩΝ in Otacilla Severa. Nihil autem eo verisimilius, quod ipse animadvertisti ex egregio illo tuo ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ, ad designandam ΟΜΟΝΟΙΑΝ, seu fœderis communionem apponi solitas in hujusmodi nummis icones numinum, quæ in unaquaque urbe potissimùm colerentur. Cui sanè opinioni tuæ non parùm favent, quos & abs te apud eundem Gottifredum observatos puto, selecti nummi, in quorum aversis partibus totidem numinum icones, quot in iis urbium mentio fit, non sine consilio appositas credere consentaneum est. Nam sicuti è duobus M. Aurelii & Commodi, in quorum altero ΕΦΕΣΙΩΝ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ; in altero verò, ΣΤΡΑ. Μ. ΣΕΛΛΑΙΟΥ. ΟΜΟ. ΝΕΙΚΟΜ. ΣΜΥΡ. illud Dia-

næ Ephesiæ & Jovis, hoc Cereris & Cybelis icones exhibet; ita in egregio nummo Antonini Pii, qui ΣΜΥΡ. ΠΕΡΓ. ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝ. habet, Dianam Ephesiam, Fortunam, & Æsculapium cernere est.

Ac de Apamearum historia, quòd à re nostra alienum minimè videbatur, prolixiùs quidem tecum egi, VIR DOCTISSIME, non quòd novi quicquam, quodve eruditionem tuam fugeret, me dicturum esse confiderem; sed ut quæ sparsim apud veteres scriptores de iis habentur, veluti unico conspectu ob oculos repræsentarem: quod & tibi haud ingratum fore spero; mihi verò etiam opportunum, ut tibi rem propiùs inspicienti, meam de insigni hoc nummo Apameæ Syriæ tribuendo opinionem faciliùs probem, cui, ob ea quæ infrà dicturus sum, non invitus, ut puto, accedes. Venio nunc ad nummi ipsius explicationem, cujus quidem summam, ut paucis aperiam, aio in ejus aversa, quantùm conjecturâ assequi licet, decantati illius Deucalionei Cataclysmi memoriam ab Apamensi Monetario fuisse expressam; illud, quod navigii genus quodpiam diximus Arcam repræsentare, cujus ope servatum Deucalionem narrant fabulæ, in Arca Deucalionis ipsius & Pyrrhæ simulacra extare. Deucalionis sanè Cataclysmus notissima res est, si quæ

ulla, apud Mythologos, atque earum celeberrima, quas è ſacris Bibliis depromptas, ac veluti per manus traditas ab hominum memoria, conſtanter retinuit Antiquitas. Verùm ita fabularum involucris larvata veritas, ut in Noëmico potiùs Diluvio Deucalionei originem, quàm in Deucalioneo Noëmici hiſtoriam liceat agnoſcere. Mirificè quippe, ut eſt fabularum inconſtantia, Diluvii hujus cauſſas, tempus, modum confuderunt veteres, ut etiam non ſemel, quod re vera accidit, ſed ter aquis demerſum Orbem terrarum crederent: ut omittam quæ de Deucalione ipſo, quem non unicum tantùm, ſed triplicem eſſe voluerunt, deque ratione & loco, quo ille primùm ex aquis emerſerit, perperam commenti ſunt; quæ hîc referre longum ac ſupervacaneum eſſet. Non adeò tamen illi, in tenebris licèt poſiti, cæcutierunt, ut veſtigia nulla veritatis, quam ex ipſis ſacris Literis, aut ex antiquiſſimorum ſcriptorum monimentis ſunt mutuati, in eorum fabulis ſit deprehendere; liceatque de iis illud uſurpare, quod de Poëtarum filiis Lactantius, illos non omnino mentiri ſolitos, ſed figuris involvere & obſcurare quæ dicerent. Sic ut Noë Arcam Moſes, ipſi Deucalioni κιβωτὸν, aut λάρνακα tribuerunt: unde Larnaſſus, Stephano teſte, vetuſtis illis temporibus dictus, διὰ τὴν τῶ Δευκαλίωνος

de Orig. error. lib. 2.

λάρνακα αὐτόθι προσενεχθῆναι, qui poſtea unius literæ mutatione Parnaſſus Theſſaliæ mons; quò, ut ad Armeniæ montes delatam aquis Noë Arcam habetur in Veteri Teſtamento, ipſi quoque appulſam Deucalionis Arcam crediderunt. Sic columbæ miſſionem, ut de Noë legimus, Deucalioni aquarum è facie terræ dilabentium indicio fuiſſe ab iis traditum. Porrò Deucalionei Cataclyſmi, atque Arcæ etiam, in qua illum ſervatum fama fuit, innumeros planè autores meminiſſe nemo, vel leviter eruditus, ignorat, Mythologos præſertim ac Poëtas; quos inter, Chriſtianum hominem, Chriſtianæ etiam poëſeos ſacris initiatum Nonnum, non puduit exploſam jam fabulam recoquere his grandiloquis verſibus, quibus poſt deſcriptum Ogygium Diluvium, hæc de Deucalioneo.

Dionyſ. lib. 3.

Δεύτερος ὄμβρος ἔην, ὅτε κυκλάδος ἄντυγα γαίης
Χεύματι λυσσήεντι κατέκρυφε δύσνιφον ὕδωρ,
Δευκαλίων ὅτε μοῦνος ὁμόστολος ἥλικι Πύῤῥῃ
Ολλυμένων μερόπων ἐνὶ λάρνακι κοιλάδι τέμνων,
Χεῦμα παλινδίνητον ἀτεκμάρτου νιφετοῖο
Ηέρος ὑδατόεντος ἕλιξ πορθμεύετο ναύτης.

Altera pluvia erat, cùm circularis ambitum terræ
Fluctu inſano abſcondebat infeliciter ningens aqua,
Deucalion cùm ſolus comes cum coæva Pyrrha
Pereuntium hominum in cava arca ſecans

Fluctum revolutum immensæ pluviæ
Aëris aquosi in gyrum trajiciebatur nauta.

Ubi ſanè λάρνακα, *navim* Lubinus verterit, neſcio, cùm λάρναξ *arca* ſit paſſim Græcis ſcriptoribus. Omnium verò maximê, fabuloſum hunc Catacly ſmum, ad Noëmici exemplum expreſſit Lucianus in Syntagmate de Dea Syria. Locum integrum, quando id res ipſa poſtulare videtur, huc afferre non verebor. Poſt Diluvii igitur compendioſam narrationem, hæc ille de Deucalione. Δευκαλίων δὲ, μοῦνος ἀνθρώπων ἐλίπετο ἐς γενεὴν δευτέρην, εὐβουλίης τε, καὶ τοῦ εὐσεβέος εἵνεκα. ἡ δέ οἱ σωτηρίη ἥδε ἐγένετο. λάρνακα μεγάλην, τὴν αὐτὸς εἶχε, ἐς ταύτην ἐσβιβάσας παῖδάς τε, καὶ γυναῖκας ἑωυτοῦ ἐσέβη. ἐσβαίνοντι δέ οἱ ἀπίκοντο σύες, καὶ ἵπποι, καὶ λεόντων γένεα, καὶ ὄφιες, καὶ ἄλλα, ὁκόσα ἐν γῇ νέμονται πάντα ἐς ζεύγεα. ὁ δὲ, πάντα ἐδέκετο, καί μιν οὐκ ἐσίνοντο, ἀλλά σφισι μεγάλη διόθεν φιλίη ἐγένετο. καὶ ἐν μιῇ λάρνακι πάντες ἔπλευσαν, ἔστε τὸ ὕδωρ ἐπεκράτεε. *Deucalion autem ſolus hominum relictus eſt in ſecundam generationem, prudentiæ & pietatis gratiâ. Servatus autem fuit hoc pacto. Magnam quandam arcam, quam ipſe habebat, liberis & uxore in eam impoſitis, conſcendit. Ingredientem ſequuti ſunt apri, equi, leones, ſerpentes, & alia quæcunque in terra paſcuntur, bina cuncta. Quæ omnia excepit: nec ipſum lædebant; ſed magna inter eos divinitus erat concordia, unaque in arca omnes navigarunt, quandiu aqua ſuperavit.* Conſtat ita-

que (nam hæc de Deucalione à Græcis accepiſſe fatetur Lucianus) ad Noëmicæ illius Arcæ imitationem, Deucalionis κιϐωτὸν, ſeu λάρνακα effinxiſſe veteres Fabulatores. Quod idcirco dixiſſe volui, ne quiſpiam contra quàm in nummo noſtro apparet, non arcâ, ſed cymbâ potiùs, aut quovis alio navigii genere ſervatum, opinione veterum Deucalionem opponat, fretus Ovidii autoritate, apud quem hæc de Deucalionis ad Parnaſſum appulſu legere eſt.

Hîc, ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte tori parva rate vectus adhæſit
Corycidas nymphas, & numina montis adorat.

Sat. 1. Aut Juvenalis, cujus hi ſunt verſus:

Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Navigio montem aſcendit, ſorteſque popoſcit,
Paulatimque animâ caluerunt mollia ſaxa.

A quibus ſanè ob eam, quâ Poëtarum jure utuntur quidlibet audendi poteſtate, non exacta admodum expectanda eſt in rerum antiquarum narratione diligentia aut fides. In noſtro verò nummo, quantùm in re tali fieri potuit, Arca non dubiè expreſſa. Nam vix aliud apud veteres etiam eſſe potuit, κιϐωτȣ̃, ſeu Arcæ ſchema, quàm quadrilaterum, quale hujus fuiſſe ex duobus quæ apparent lateribus, videtur: potiſſimùm enim ejus uſum fuiſſe recondendis veſtimentis docet nos

Ariſtophanis

Ariſtophanis Scholiaſtes, quo autore, κίστη, *ciſta*, ac κιβωτὸς, *arca*, in eo præcipuè differunt, ὅτι ἡ μὲν εἰς ὑποδοχήν ἐστιν ἐδεσμάτων· ἡ δὲ, ἱματίων, καὶ χρυσοῦ ἡ κιβωτός. *Quòd ciſta eduliis condendis; arca veſtimentis atque auro ſervando eſt.* In eo autem iſta à vulgaribus differt formâ, quòd altiùs aſſurgit, ac veluti camerata eſt. Ac tres illi, ut apparent, tigilli, erecti duo, tranſverſus alter, Arcæ ipſius, meo judicio, orthographiam deſignant; quod neceſſe erat ad exhibendam interiorem ejus partem, ubi Deucalionis & Pyrrhæ collocanda ſimulacra erant: ut non ab re prorſus Arcam noſtram, θυριδωτὴν, *feneſtratam*, ut eam, cujus mentio apud Pollucem appellare liceat. Jam verò exhibita inferiùs aquarum ſpecies, quibus innatantem Arcam cernere eſt, annon conjecturæ noſtræ ita ſuffragatur, ut vel ex hoc uno eam æquis lectoribus me probaſſe, jure poſſim contendere? Verùm nulla repręſentati hîc Deucalionei Cataclyſmi illuſtrior nota, quàm binæ illæ columbæ, quarum altera Arcæ vertici inſidet, altera oleæ ramum, ut tua etiam atque aliorum fert opinio, unguibus tenens, Arcam versùs volatu ferri videtur. Quo nihil appoſitè magis fieri poterat ad exprimendam, ſeu veriùs ob oculos ponendam duplicem columbæ miſſionem à Deucalione factam, quam in hunc modum refert Plutarchus.

in Equit.

lib. 10. *c.* 31.

de ſolert. Animal.

Ii

Οἱ μὲν οὖν μυθολόγοι τῷ Δευκαλίωνί φασι περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην, δήλωμα γενέσθαι χειμῶνος μὲν εἴσω πάλιν ἐνδυομένην, εὐδίας δ' ἀποπτᾶσαν. *Sanè qui fabulas narrant, ii columbam aiunt ex arca emiſſam, Deucalioni certum indicium detuliſſe tempeſtatis, cùm rurſus ingrederetur; ſerenitatis verò, cùm avolaſſet.* Illud namque à columba ſupra arcam quieſcente ſignificatur; hoc à referente ramum, qui dilabentium aquarum indicio fuit. Cęterùm ſimulacra, quæ in Arca ſunt, Deucalionis & Pyrrhæ eſſe, adeò poſt ea quæ diximus, res ipſa clamare videtur, ut vix monitore, nedum interprete, opus ſit. Illud potiùs animadverſione dignum, quorſum pertineant utriuſque extra Arcam icones. Quando autem etiam hariolari in re obſcura licet, conjecturam, ſeu veriùs ſuſpicionem de ipſis meam proponere minùs verebor, Deucalionem ſcilicet ac Pyrrham nihil aliud fortaſſe hoc loco agere, quàm ex Themidis oraculo magnæ parentis poſt tergum oſſa jactare, ut cum Ovidio loquar. Certè figurarum geſtus is eſt, ut non malè ei tribui poſſit, qui aliquid poſt tergum projecturus ſit, in nummo prę̨ſertim, qui non ita peritum ac diligentem artificem ſortitus fuerit. Adde, quòd prę̨termittendum minimè eſt, velatum Pyrrhæ caput, ut in iis Themidis prę̨cipitur apud Ovidium.

Et velate caput, cinctasque resolvite vestes, Metam. 1.
Ossaque post tergum magnæ jactate parentis.
Quod tamen in Deucalione minimè observatum, ac contrarium etiam in Pyrrha, quantùm ad vestem discinctam attinet, ultrò fateor. Sed meminerint ii, quibus hęc minùs arriserint, me Davum hîc, non Oedipum agere.

Jam verò hoc loco, si unquam alibi, patrocinio tuo mihi opus est, VIR DOCTISSIME, quando rem planè incredibilem, atque ab Antiquariis vix sine risu audiendam cogor proponere; inscriptum nempe in Arcæ fronte ΝΩΕ nomen. Ac primùm ego te hîc testem appello, qui in re nummaria

——tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius:
quamvis ubi res ipsa loquitur, vix ullum testibus locum relictum esse videatur. Vidisti ipse non sine admiratione in ejus, quem hîc excusum exhibemus, archetypo literas tres, Ν, Ω, Ε; in illo verò, qui est Ottoboni Cardinalis, non obscurè primam Ν: nam in Chisio literę ęvo prorsus deletę. Vidit eos ipsos nummos Antiquariorum solertissimus, cujusque judicio nemo non acquiescat, Franciscus Gottifredus. Viderunt alii etiam viri cordati atque eruditi, quorum nomina, ne hîc judicium instruere videar, consultò reticeo. Ne-

que eſt cur vereatur aliquis, quòd aliter ſit in nummo Severi, (in quo Pariſienſis ectypi fidem ſequi cogor) ne hæ tres literæ integri vocabuli pars ſint, cujus reliqua in altero Arcæ latere, vetuſtate fortaſſe attrita minimè deprehenderim; illudque fortaſſe ſit, quod βουστροφηδὸν, ſeu ſiniſtrorſum, legi debeat, ΝΩΕΜΑΠΑ, pro ΑΠΑΜΕΩΝ. Nam, pręterquam quòd literæ Ε & Ν, ut nunc ſunt, perversè ad eam ſcripturam eſſent collocatæ; viderint quibus hæc ſuſpicio occurrat, num id, quod in fronte Arcæ ſupereſt ſpatii, quatuor, ut opus eſſet, integras literas, ΑΠΑΜ capiat: diſcantque interim à me, teſtimonio tuo atque aliorum, qui nummum à me ſuper hac re conſulti inſpexerunt, in altera Arcæ parte nihil minus, quàm literæ alicujus veſtigia apparere. Hæc de re ipſa pręfati, illos qui in Diſſertatione noſtra hunc nummum inſpecturi ſunt, tantiſper judicium ſuſtineant rogamus, dum, quod ſpero, conſequemur, nos hîc non omnino fruſtra fuiſſe oſtendamus. Neque verò ipſi pro ſua eruditione atque doctrina negabunt, opinor, quod ex Chriſtianis autoribus, qui adversùs Gentes ſcripſerunt, manifeſtum eſt, Barbaros, atque ipſos etiam Gręcos, plurima ex Judaïcis antiquitatibus, éque ipſis ſacris Bibliis tranſtuliſſe ad ſuperſtitiones ſuas, ac ſacra, colore veluti aliquo religionis, aut

consensu saltem antiquitatis commendanda. Mitto, existimasse Clementem Alexandrinum, Numam Romanorum Regem, illum Mosis è scriptis fructum cepisse, ut Romanos à Dei simulacro, vel in hominis, vel in cujuspiam animantis speciem fingendo averteret. Mitto etiam, quod, ex eodem Clemente, Aristobulum Peripateticum sensisse video, Platonem Hebręorum leges atque instituta curiosè diligenterque investigasse, ac planè excussisse: Numenium Philosophum itidem apud Clementem, nihil aliud Platonem esse contendere, quàm Mosem Atticâ linguâ loquentem. Atque, ut propiùs in rem nostram descendam, quæ de Gigantibus commenti sunt veteres Mythologi, non aliunde originem duxisse, quàm ex iis, qui ex Angelorum Dei cum filiabus hominum concubitu nati sunt filii, haud obscurè innuit Josephus. De Turris autem Babylonicæ ædificatione non solùm disertum Sibyllæ testimonium profert Josephus idem; sed Abydeni etiam atque Eupolemi antiquorum scriptorum, ex Alexandro Polyhistore Eusebius. Verùm hæc trita quidem, ac vulgò passim obvia. Illa non item, quæ de rebus è sacra Historia ad Gentium mythologiam traductis animadverterunt Viri docti. Nam in uno Baccho, mirum quot quantaque ad Mosaïcorum gestorum similitudinem conficta in

lib. 1. Strom.

lib. 1. Antqui cap. 4.

ibid. 5.

Præp. Evang. lib. 9. cap. 14.

veterum monimentis deprehenderunt. Ipſum nempe in Ægypto natum, ſtatimque arcæ incluſum, atque in aquas projectum. Ad hæc, aquam ab ipſo, percuſsâ thyrſo petrâ, eductam, flumina itidem thyrſi ope exſiccata, ac trajecta; quodque animadverſione dignius, ab autore Hymnorum, qui Orphei nomine circunferuntur, Bacchum, & Μίσλω, pro *Moſe*, & θεσμοφόρον, *legiferum* fuiſſe appellatum, & bifidas etiam in vertice comas habuiſſe; quemadmodum & Moſes, vulgò corniger: ne quid dicam de baculo hederaceo à Baccha in ſerpentem verſo, deque offuſis apud Indos tenebris, dum Bacchæ interim luce fruerentur; quæ ſanè nonniſi ex antiquioribus Mythologis Nonnus in Dionyſiaca tranſtulit. Inſignia quoque ſunt ad hunc locum quæ habet Pauſanias, Eurypilum, cùm Arcam Libero ſacram recluſiſſet, in qua ejus ſimulacrum aſſervabatur, eo viſo ſtatim mente excidiſſe; quod ex illo Samuelis eſt 6. 19. ubi Betſemitas à Deo percuſſos legitur, quòd in Arcam introſpicere auſi eſſent. Omnino verò ad plagam à Philiſthinis in Hæmorrhoidibus acceptam ob Arcam neglectam illa expreſſa ſunt, quæ de Phallos Baccho dedicandi origine è fabulis deprompta venditat Ariſtophanis Scholiaſtes, Athenienſes ob ſpreta Bacchi myſteria in pudendis morbo correptos, non antea

in Acharnen.

ab eō convaluiſſe, quàm Phallos, hoc eſt illarum partium icones, in quibus Numinis iram experti fuerant, ipſi ſacraſſent. Sed & illuſtria Veteris Teſtamenti nomina profanis diverſarum gentium ſcriptoribus innotuiſſe nemo ſanè ignorare poteſt, qui pręter vulgata illa de Moſe apud Diodorum, Tacitum, Juſtinum alioſque, nonum Euſebii librum de Præparatione Evangelica legerit, in quo ille, cùm de Abrahami rebus geſtis Hecatæum juſtum volumen ſcripſiſſe tradit; tum verò Jacobi, Joſephi, Jobi, Davidis, Salomonis, Jeremiæ Prophetæ mentionem fieri apud antiquos ſcriptores, Beroſum, Demetrium, Ariſtęam, Artapanum, Theodotum, Eupolemum, Alexandrum Polyhiſtorem, Nicolaum Damaſcenum, Melonem, Philonem, Abydenum, Megaſthenem, ex eorundem monimentis oſtendit. Generatim verò antiquitatum Hebraïcarum veſtigia extare in Syrorum, Chaldæorum, Phœnicum hiſtoriis refert Joſephus: quarum hiſtoriarum autores nominat, Theophilum, Theodotum, Mnaſeam, Ariſtophanem, Hermogenem, Euhemerum, Cononem, ac Zopyrionem. Jam verò Noëmici Diluvii, Noëque ipſius, Arcæ ligneæ beneficio ſervati meminiſſe pręter Beroſum, Hieronymum quoque Ægyptium, ac Nicolaum Damaſcenum, teſtatur Joſephus idem. Quin ut Diluvium Noë

lib. 1. adv. Ap.

Antiq. lib. 1. cap. 4.

Medis & Assyriis scriptoribus haud ignotum fuisse probet, profert Eusebius luculentum Abydeni testimonium, quod, quandoquidem lepidam ob aniles assutas fabulas Diluvii narrationem continet, huc adscribere non abs re futurum existimo.

Præp. Evang. lib. 9. cap. 12.

Μεθ' ὃν ἄλλοι τε ἦρξαν, καὶ Σείσιθρος ᾧ δὴ Κρόνος προσημαίνει μὲν ἔσεσθαι πλῆθος ὄμβρων Δεσίου πέμπτῃ ἐπὶ δέκα, κελεύει δὲ πᾶν ὅτι γραμμάτων ἦν ἐχόμενον, ἐν Ἡλίου πόλει τῇ ἐν Σιππάρεισιν ἀποκρύψαι. Σείσιθρος δὲ ταῦτα ἐπιτελέα ποιήσας, εὐθέως ἐπ' Ἀρμενίους ἀνάπλεε, καὶ παραυτίκα μιν κατελάμβανε τὰ ἐκ Θεοῦ. τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ ἔπειτα ὧν ἐκόπασε, μετίει τῶν ὀρνίθων πεῖραν ποιούμενος, εἴκου γῆν ἴδοιεν τοῦ ὕδατος ἐκδῦσαν, αἱ δὲ ἐκδεχομένου σφέας πελάγεος ἀχανέος, ἀπορέουσαι ὅκῃ καθορμίσονται, παρὰ τὸν Σείσιθρον ὀπίσω κομίζονται, καὶ ἐπ' αὐτῇσιν ἕτεραι, ὡς δὲ τῇσι τρίτῃσιν εὐτύχεεν, ἀπίκοντο γὰρ δὴ πηλοῦ καταπλέοι τοὺς ταρσοὺς θεοί μιν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίζουσιν. Τὸ δὲ πλοῖον ἐν Ἀρμενίῃ περίαπτα ξύλων ἀλεξιφάρμακα τοῖσιν ἐπιχωρίοισι παρεῖχε. *Huic tum alii plerique, cùm etiam Sisithrus in Imperio successit, cui cùm Saturnus imbrium vim maximam decimoquinto mensis Desii fore prædixisset, & quicquid literis comprehensum erat, id totum apud Heliopolim Sipparorum occultari seponique jussisset, & is Dei mandatis obsequutus, continuò navigationem Armenios versùs instituit, in qua repentino divinæ prædictionis eventu occupatur. Tertio autem die, quàm tempestas remitti cœperat, aves emittit explorandi gratiâ sicubi terram undis emersam atque existentem viderent.*

Quæ

Quæ cùm immensum in pelagus incidissent, nec quò succederent omnino quicquam occurreret, ad Sisithrum denuò revolarunt, aliæque postea similiter emissæ. At cùm tertiò idem fecisset, votique compos evasisset, (quippe volucres alis limo plenis redierant) illicò Deorum numine, hominum societati oculisque subducitur; navigium autem ad Armeniam appulsum, amuleta suis è lignis confecta, quæ de collo suspensa gestarent, indigenis suppeditavit. Nonne vides hîc, VIR DOCTISSIME, Mosaïcæ veritatis manifesta vestigia in iis, quæ noster de avium missione ac reditu, deque Arcæ, cujus ille loco, ut Berosus quoque, navigium finxit, ad Armeniæ montes appulsu? ut meritò Sisithrum hunc eundem cum Noë fuisse, ita fortasse Assyrio vocabulo appellatum crediderit, qui hunc ipsum Abydeni locum profert in libris adversùs Julianum, Cyrillus Alexandrinus. Nonne egregia inserta commenta de prænunciato à Saturno Diluvii die, datisque Sisithro mandatis de recondendis in urbe Heliopoli literarum monimentis? Observatu etiam digna mihi videntur, quæ de amuletis è ligno Arcæ ab Armeniis sibi comparatis refert, quod etiam de bitumine ab ea abraso narrat Berosus apud Josephum. Diluvii item historiam, licèt haud adeò prolixam legere est apud Eusebium, ex Melone in Opere adversùs Judæos:

lib 1. Antiqu. cap 4.

Præp. Evang. lib 9. cap. 19

Κατὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ἀπελθεῖν τὸν περιλειφθέντα ἄνθρωπον μετὰ τῶν υἱῶν ἐκ τῶν ἰδίων ἐξελαυνόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· διανύσαντα δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐλθεῖν εἰς τὴν ὀρεινὴν τῆς Συρίας οὖσαν ἔρημον. *Virum quendam, qui cum filiis diluvium effugerat, ab indigenis Armeniâ pulsum, ædibusque ac possessionibus ejectum suis, intermediam regionem transgressum, in desertos Syriæ montes secessisse.* Ubi animadvertas velim quæ de homine illo ignoto ex Armenia profugo, atque in Syriam montanam, eamque incultam ac inhabitabilem se recipiente, hîc narrantur. Illa enim non contemnendæ suspicioni aditum patefaciunt, ex hac recepta apud Syros opinione invaluisse postmodum, fabulis subinde irrepentibus, tam magnam Diluvii memoriam, quantam ex Luciano inferiùs videbimus; idque ob rei ipsius magnitudinem, aut quòd eam fortasse Syriæ partem, quæ deserta hîc dicitur, ab eo primùm excultam, aut insigni aliquo hujusmodi beneficio affectam crederent ejus regionis incolæ. Illum verò non alium fuisse, quàm Noë, Syrus scriptor credidit Nicolaus Damascenus. Ejus de hac re verba ex libro 96. hæc extant apud Josephum. Ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν Βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι, καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι· γένοιτο δ'

lib. 1. Antiqu. cap. 4.

αὐτοῦ ὄλινα καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν Ἰουδαίων νομοθέτης. *Est super regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos Diluvii tempore servatos ferunt, & quendam arcâ vectum in hujus vertice hæsisse, ac reliquias lignorum ejus longo tempore duravisse; qui fortasse is fuit, de quo etiam Moses scribit Judæorum legislator.* Quod verò hîc Nicolaus Damascenus tradit, reliquias lignorum Arcæ diu perdurasse, mirificè facit ad illa Chrysostomi, Oratione de Perfecta Charitate: Οὐχὶ καὶ τὰ ὄρη μαρτυρεῖ τῆς Ἀρμενίας, ἔνθα ἡ κιβωτὸς ἱδρύθη; οὐχὶ καὶ τὰ λείψανα αὐτῆς ἕως νῦν ἐκεῖ σώζεται πρὸς ἡμετέραν ὑπόμνησιν; *Nonne etiamnum* (Diluvium) *Armeniæ montes testantur, ubi constitit Arca? nonne hodieque ibi servantur ejus reliquiæ ad nostram commonefactionem?* Eadem ante Chrysostomum de Arcæ reliquiis testatus est his verbis Theophilus Antiochenus in libris ad Autolycum, si modò is ejus operis autor est. ἧς κιβωτοῦ τὰ λείψανα μέχρι τοῦ δεῦρο δείκνυται εἶναι ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς ὄρεσιν. *Arcæ hujus reliquiæ adhuc durare perhibentur in montibus Arabicis*, seu veriùs *Armenicis*, ut apud Theophilum reponendum censuit Bochartius.

tom. 6. edit. Savil. pag. 748.

lib. 3.

in Geograph. Sac.

Hæc sanè ad ostendendam non absurdam in nummo hoc nostro inscriptionem Noëmici nominis apud æquos lectores sufficere videantur. Ex iis namque verisimile fit obscuram confusamque

fabulis Noë ipsius notitiam, aut certè famam in Syria obtinere potuisse, seu ob Armeniæ provinciæ vicinitatem, in quam vel Syrorum scriptorum testimonio delatum Arcâ Noë Syri haud ignorarunt; sive quòd Noë tanquam alicujus magni nominis viri apud eos memoria invaluisset: quemadmodum (ut in re haud dissimili non alieno exemplo utar) *inter optimos, electos, & animas sanctiores* CHRISTUM & Abrahamum censuit Alexander Severus, atque utriusque effigiem in Larario habuit, teste Lampridio in ejus Vita. Quæ quidem Noë fama eò faciliùs apud Syros disseminari potuit, quòd Syriâ universâ (ut est apud Josephum) à Davide, victo Damascenorum Rege Adado, in ditionem suam redactâ, vectigalique redditâ, consentaneum, immo planè necessarium fuit, in devictam gentem unà cum imperio, Hebraïcarum quoque rerum notitiam propagatam. Cujus etiam rei argumento esse possit insita, ut vidimus, animo Syri Imperatoris, Abrahami sacra quædam, ut cum Quintiliano loquar, memoria, quam ille, ut par est credere, à majoribus acceptam coluit. Nam & Abrahamum Damasci regnasse tradit Nicolaus Damascenus, ejusque nomen suâ etiam ætate celebre fuisse apud Damascenos, apud quos & vicum ostendi, quem vocarent Abrahami Domicilium. Ac, quod obi-

lib. 1. Antiqu. cap. 4.

ter obſervo, Alexandrum Severum erga ritus Judaïcos proclivem fuiſſe, ex eo haud perperam fortaſſe quiſpiam conjiciat, quòd is, ut eſt apud Lampridium, ab Antiochenſibus atque Alexandrinis convicii loco, *Archiſynagogus* fuerit appellatus. Archiſynagogi quippe ſacerdotium, proprium ac peculiare Judæorum habitum fuiſſe, haud dubiè colligitur ex Epiſtola Hadriani ad Phlegontem apud Vopiſcum in Saturnino, in qua hæc ille. *Nemo illic* (de Ægypto loquitur) *Archiſynagogus Judæorum, nemo Samarites, nemo Chriſtianorum Preſbyter, non Mathematicus, non Haruſpex, non Aliptes.* Hæc, inquam, omnia ad conjecturam noſtram fulciendam ſuffectura videantur apud eos, qui faciliori ingenio ſunt. Verùm ut ſeverioribus etiam atque emunctioris naris ſatis, ut poſſumus, faciamus, addemus quæ circa Noë ac Deucalionis nominum analogiam atque, ut ita dicam, ſynonymiam graviſſimos ſcriptores tradidiſſe comperimus. Primus conjecturæ noſtræ autoritatem faciat, qui Chriſtianam Religionem non tam eloquentiâ atque doctrinâ, quàm ſanguine tutatus eſt, Juſtinus. Inquit ille ad gentes: Ὅθεν καὶ ἐπιμένει ὁ Θεὸς τὴν σύγχυσιν καὶ κατάλυσιν τοῦ παντὸς κόσμου μὴ ποιῆσαι, ἵνα καὶ οἱ φαῦλοι ἄγγελοι, καὶ δαίμονες, καὶ ἄνθρωποι μηκέτι ὦσι, διὰ τὸ σπέρμα τῶν Χριστιανῶν, ὃ γινώσκει ἐν τῇ φύσει ὅτι αἴτιόν ἐστιν. Ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν οὐδὲ ὑμῖν

Apolog. 1.

ταῦτα ἔτι ποιεῖν, καὶ ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ τῶν φαύλων δαιμόνων δυνατὸν ἦν, ἀλλὰ τὸ πῦρ τὸ τῆς κρίσεως κατελθὸν, ἀνέδην πάντα διέκρινεν, ὡς καὶ πρότερον ὁ κατακλυσμὸς μηδένα λιπὼν, ἀλλ' ἢ τὸν μόνον σὺν τοῖς ἰδίοις παρ' ἡμῖν καλούμενον Νῶε, παρ' ὑμῖν δὲ Δευκαλίωνα. *Quocirca Deus confusionem & interitum totius mundi, per quem mali angeli, & dæmones, & homines non ampliùs extent, fieri nondum permittit, propter ſemen Chriſtianorum, quod naturæ rerum cauſſam eſſe novit. Abſque eo enim ſi eſſet, fieri haud quaquam poſſet, ut vos adhuc iſta faceretis, & à pravis dæmoniis ita agitaremini; verùm deſcendens judicii ignis, omnia propalam dijudicaret: ſicut antea quoque diluvium neminem reliquum faciens, præter unum cum ſuis, apud nos cognominatum Noë, apud vos autem Deucalionem.* Juſtinum excipiat Hebraïcarum rerum peritiſſimus Philo, quem ita diſſerentem audire, operæpretium eſt. Ἠξίωσε γὰρ ὁ ποιητὴς τὸν αὐτὸν καὶ τέλος γενέσθαι τῆς κατακρίτου γενεᾶς, καὶ ἀρχὴν τῆς ἀνυπαιτίου, διδάσκων τοὺς ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον λέγοντας ἔργοις, οὐ ῥήμασιν, ὅτι καθ' ὃν εἰσηγήσατο νόμον ἐν τῇ φύσει τῶν ὅλων, αἱ σύμπασαι μυριάδες ἀνθρώπων μετ' ἀδικίας, ἑνὸς ἀνδρὸς οὐκ ἄξιαι, δικαιοσύνῃ συμβιοῦντος. Τοῦτον Ἕλληνες μὲν Δευκαλίωνα, Χαλδαῖοι δὲ Νῶε ἐπονομάζουσιν, ἐφ' οὗ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν συνέβη γενέσθαι. *Voluit enim Conditor rerum omnium, ut idem homo, & damnati generis eſſet finis, & initium innoxii, eos qui providentiam negant docens rebus magis quàm verbis, quòd juxta legem naturæ,*

lib. de Præm. & Pœn.

se autore, proditam, innumerabiles mortales injusti, indigni sunt qui cum uno homine cum justitia vivente, conferantur. Hunc Græci Deucalionem, Chaldæi Noë nominant, cujus ætate ingens diluvium accidit. Noë nomen Chaldaïcæ linguæ vocabulum disertè tradit hîc Philo; quod sanè notandum: nam & hoc facit ad id astruendum, quod paulò antè dicebamus de verisimili apud Syros hujus nominis notitia. Sed omnium apertissimè mihi suffragatur, quem jam citavimus, Theophilus Antiochenus, cujus in libris ad Autolycum disertum est de hac re testimonium. Νῶε καταγγέλλων τοῖς ἀνθρώποις μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσεσθαι, προεφήτευσεν αὐτοῖς, λέγων· Δεῦτε, καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν. Διὸ οἰκείως Δευκαλίων ἐκλήθη. *Noë mortalibus diluvium prædixit hortans: Venite, Deus ad pœnitentiam vos vocat. Inde propriè Deucalion* ἀπὸ τοῦ καλεῖν, *id est vocando, dictus est.* Ubi Græcorum morem non obscurè agnoscere licet, peregrina nomina in notiora ac Græcis auribus accommodatiora commutandi, quem quidem, tanquam ipsorum proprium Josephus olim animadvertit: post narratam enim posterorum Noë per universum terrarum Orbem dispersionem, hæc subdit. Καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ μετέβαλον· ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκεῖν τοῖς περιοικοῦσι τρόπον ἔλαβον, Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ

lib. 3.

lib. 1. Antiqu. cap. 6.

ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο, καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν, αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς αὖ ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν. *Porrò gentium quædam adhuc ſervant derivatam à ſuis conditoribus appellationem, quædam etiam mutaverunt: nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ, Græcis potiſsimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſæculis veterem locorum gloriam ſibi uſurpaverunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniunt, dumque tanquam ad ſuum jus attinerent, mores quoque proprios in illas invehunt.* Quod verò in gentium ac populorum appellationibus fieri ſolitum à Græcis narrat Joſephus, id quoque in nominibus propriis perſonarum, illuſtrium pręſertim, ab iiſdem factitatum probabile eſt. Atque hæc quidem de inſcripto in nummo hoc noſtro Apamenſi Noë nomine, de quo maluimus minùs fortaſſe cuipiam probabiliter, quàm nihil omnino dicere: quod ſanè fieri ſine nota, in re adeò ſingulari, atque in nummis hactenus inaudita vix potuiſſet. Cæterùm de eo ſtatuere cur illud in fronte Arcæ poſitum, atque utrumne, quod aliquis fortaſſe ex hoc ipſo contendat, Noë etiam Diluvium hîc repręſentetur, integrum cuique relinquimus. Mihi certè arridet magis ob ea quæ inferiùs dicentur, ad Deucalionis & Pyrrhæ Cataclyſmum in nummo noſtro alluſum fuiſſe;

aut

aut ſaltem (quod in idem recidit) confusâ apud Syros inanibus figmentis antiquâ veritatis traditione, Noë Diluvium ad Deucalioneæ fabulæ ſpeciem ab Apamenſibus expreſſum.

Supereſt nunc, ut quid hæc Deucalionei Cataclyſmi repręſentatio ad Apameam Syriæ attineat, paucis oſtendam. Lucianus itaque (nam rei hujus origo paulò altiùs repetenda) in eo, quod ſuperiùs citavimus, Syntagmate de Dea Syria, quo Hierapolitani Templi non minùs antiquitate quàm religione celeberrimi hiſtoriam fusè perſequitur, inter alias, quæ de ejus conditoribus apud Hierapolitanos opiniones ferebantur, illam quoque extitiſſe narrat, Deucalionem, cujus temporibus aquarum diluvium fuerat, Templum illud dedicaſſe; idque ut faceret, ei occaſionem prębuiſſe, quod ipſi etiam incolæ Sacræ Civitatis memorabant, eò loci, ubi exſtructum deinde Templum, ingentem olim voraginem factam, quæ univerſam Diluvii aquam abſorbuerit: hanc ſupra exſtruxiſſe Deucalionem ædem Junoni ſacram, quo etiam nomine ab ipſis Dea illa Syria colebatur. Similis apud Pauſaniam fabula de hujuſmodi voragine in Templo Jovis Olympici Athenis, ut vulgò credebatur, à Deucalione exſtructo, in quam etiam univerſam Diluvii aquam defluxiſſe fama erat, ac neſcio cujus religionis

in Attic.

Ll

ritu, quotannis placenta è melle & farina projiciebatur. Ut verò ad Lucianum redeamus, quid in ejus, quam diximus, rei memoriam ab Hierapolitanis fieri ſolitum eſſet, narrat his verbis. Δὶς ἑκάστου ἔτεος ἐκ θαλάσσης ὕδωρ ἐς τὸν νηὸν ἀπικνέεται. Φέρουσι δὲ οὐκ ἱρέες μοῦνοι· ἀλλὰ πᾶσα Συρίη, καὶ Ἀραβίη, καὶ πέρηθεν τοῦ Εὐφρήτεω, πολλοὶ ἄνθρωποι ἐς θάλασσαν ἔρχονται, καὶ πάντες ὕδωρ φέρουσι, τὸ πρῶτα μὲν ἐν τῷ νηῷ ἐκχέουσι. μετὰ δὲ, ἐς τὸ χάσμα κατέρχεται, καὶ δέχεται τὸ χάσμα μικρὸν ἐὸν ὕδατος χρῆμα πολλόν. τὰ δὲ ποιέοντες, Δευκαλίωνα ἐκ τῷ ἱρῷ τόνδε νόμον θέσθαι λέγουσι, συμφορῆς τε καὶ εὐεργεσίας μνῆμα ἔμμεναι. *Bis quotannis ex mari aqua in ædem defertur; quam non Sacerdotes modò ferunt, ſed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem habitant, multi homines ad mare veniunt, indeque omnes aquam afferunt, quam in ædem primùm effundunt: deinde ea in hiatum delabitur; ab eo quamvis parvo ingens copia recipitur. Qui hæc faciunt, Deucalionem eo in templo legem hanc tuliſſe dicunt in calamitatis & beneficii monumentum.* Verùm tum ejus Cataclyſmi, tum ipſius etiam Deucalionis, alia quoque in Hierapolitano Templo monumenta extabant. Namque & ii, qui coloſſeos illos trecentarum ulnearum priapos, quos Bacchus in veſtibulo Templi dedicaſſe dicebatur, quotannis certis temporibus aſcendebant, ac dies ſeptem, ita religione ſuadente, in eorum apicibus commorabantur, id Deucalionis

gratiâ facere à nonnullis existimatum refert Lucianus idem, in memoriam calamitatis. Ὅκότε οἱ ἄνθρωποι ἐς τὰ οὔρεα καὶ ἐς τὰ περιμήκεα τῶν δενδρέων ἤεισαν, τὸ πολλὸν ὕδωρ ὀῤῥωδέοντες· *Quando homines in montes & in altissimas arbores ascenderunt, aquarum inundationem metuentes.* His illa etiam addenda, de aureo signo, quod in interiore Templi parte medium inter simulacra Jovis & Junonis positum erat; quodque alii quidem ad Bacchum, alii ad Semiramidem, alii verò ad Deucalionem certiori, ni fallor, conjecturâ referebant. Vetustiorem quippe originem, quàm Semiramidis temporibus conveniat, illamque Deucalionei planè ævi, quod propter obscuritatem ἄδηλον à veteribus Chronologis appellatur, ea redolere videntur, quibus signum illud describit Lucianus, digna sanè, quæ silentio minimè prætereantur. Sic inquit ille: Ἐν μέσῳ δὲ ἀμφοτέρων ἕστηκε ξόανον ἄλλο χρύσεον, οὐδαμᾶ τοῖσι ἄλλοισι ξοάνοισι εἴκελον. τὸ δὲ, μορφὴν ἰδίην οὐκ ἔχει, φορέει δὲ τῶν ἄλλων Θεῶν εἴδεα· καλέεται δὲ σημήϊον καὶ ὑπ' αὐτῶν Ἀσσυρίων. οὐδέ τι οὔνομα ἴδιον αὐτῷ ἔθεντο, ἀλλ' οὐδὲ γενέσιος αὐτοῦ πέρι, καὶ εἴδεος λέγουσι. *Porrò in utriusque medio* (Jovis nempe ac Junonis) *stat simulacrum aliud aureum, simulacris aliis nequaquam simile, quod formam propriam non habet, sed aliorum Deorum formam gerit: & ab ipsis etiam Assyriis vocatur Signum; nec dum ipsi proprium nomen imposuere: sed neque de*

generatione ipſius, neque de ſpecie quicquam dicunt. Quod verò columbam ſigni illius vertici inſidentem ii opponerent, qui id ſimulacrum ad Semiramidem pertinere exiſtimabant, non certum adeò ejus rei indicium erat, ut ad Deucalionem etiam referri non poſſet. Scio equidem Semiramidem columbæ ſpecie ab Aſſyriis coli ſolitam; quod etiam nominis Græcè, περιστερὰν ὄρειον, *columbam montanam* ſignificare tradit Heſychius, reclamante tamen Scaligero in Euſebianis: verùm ex hoc ipſo contrarium potiùs colligi, meo quidem judicio, potuiſſe videtur. Nam ſi columbæ ſpecie Semiramis ab Aſſyriis colebatur, haud ritè ſatis ac rectè ſignum illud Semiramidem repræſentare videri poterat, in quo ſcilicet columba non primas partes obtineret, ſed tanquam rei alterius ſignum eſſet. Neque enim arbitror, ſi aut noctuæ ſpecie Minervam, aut pavonis Junonem veteres coluiſſent, rectè ad eorum Theologiam is feciſſet, qui harum Dearum ſimulacris noctuam aut pavonem in vertice appoſuiſſet, quas numinibus iis deſignandis adhibere conſuetum eſſet. Simulacri etiam virilis ſpecies, quæ Baccho aut Deucalioni quadraret, Semiramidem vix aptè referre poterat. Contrà verò Deucalionem à columba vertici inſidente deſignari probabile eſt, ob inſignem operam ab ea Deucalioni navatam, in de-

pag. 37.

ferendo dilabentium aquarum indicio; eòque etiam fortaſſe ſpectabat, quòd Galli, qui Deæ ſacra adminiſtrabant, columbam, χρῆμα ἱρώτατον, *rem ſanctiſſimam*, ut Luciani verbis utar, haberent, quam neque tangere æquum exiſtimarent; ac ſi inviti tetigiſſent, eo die, ἐναγέες, *execrabiles* haberentur. Sed hæc ambigua forſitan, quæque in utramvis partem accipi poſſint: illud ad Deucalionem id ſimulacrum pertinere non obſcurum indicium, quod in ea ipſa pompa, quâ bis quotannis aqua è mari ad Templum deferebatur, ſignum iſtud portaretur. Quid enim Baccho aut Semiramidi commune cum Diluvio, in cujus ἀνάμνησιν id fieri ſolitum, ex Luciano didicimus? Ex his ergo omnibus manifeſtum eſt, ingentem in celeberrimo illo Deæ Syriæ Templo, Deucalionis ac Diluvii, quod ſub ipſo fuit, memoriam viguiſſe. Quàm verò magna fuerit ejus Templi religio, quàmque latè propagata apud finitimas nationes, hinc conjicere licet, quòd & inde Hierapoli nomen, hoc eſt Sacræ Urbi, factum ſit ei, quæ aliàs Plinii teſtimonio Bambyce, Strabonis verò etiam Edeſſa appellata; tum etiam ex iis, quæ de ejus donariis atque opibus, deque incredibili gentium ad illud concurſu, occaſione annuarum celebritatum, Lucianus memorat. Quamobrem vix dubium eſſe poſſit, quin ejuſdem

lib. 5. cap. 23.
lib. 16.

Templi religiones ac ſacra in diverſas regiones fuerint tranſlata; ne dum Apameam, quę in eadem provincia erat, atque ab Hierapoli non longè diſtans. Quin & à vero non ita prorſus aberrarit, qui alias quoque hujus nominis urbes (harum namque tres aliæ à Stephano recenſentur) à celeberrima illa Syriæ, ſacra ſimul ac nomen mutuaſſe arbitretur. Quicquid enim ſit de illis duabus, quarum unam in Creta, alteram in Caria ponit Stephanus, illam certè, quæ inter Phrygiam & Lydiam dicitur, quæque, utpote fontium copiâ, ac lanarum tincturâ nobilis à Strabone laudatur, ejus quæ in Syria erat veluti coloniam fuiſſe, non contemnendum indicium eſt, quòd in ejus deſcriptione Gallos, tanquam templi neſcio cujus miniſtros Strabo idem memoret, quales in Hierapolitano illo Deæ Syriæ fuiſſe ex Luciano audivimus. Hujus profectò Sacrorum inter diverſas urbes communionis non rara in antiquitate exempla reperire eſt. Cereris myſteria eodem ritu, quo Eleuſine, peragi ſolita apud Pheneatas, teſtis Pauſanias; Eleuſina verò eadem cum Samothraciis fuiſſe, aut altera ex alteris deducta, liquet ex Diodoro: Samothracia in Lemnum & Imbrum propagata, Strabonis atque Euſtathii authoritate oſtendit Hieronymus Aleander. Dianæ Tauricæ ſacra non ſolùm Ariciam

lib. 13.

in Arcad.

lib. 3. & 5.

in Explicat. Tab. Heliaca.

translata, quod notissimum est; sed Spartam quoque in vicum Limnæum, & alibi in Cappadocia & Ponto: qua de re insignis extat Pausaniæ locus in Laconicis. De Persica verò eruditè, more tuo, observasti, illam non modò Hierocęsareæ coli solitam, quod ex rarissimo nummo Musei tui ostendis; sed etiam Castabalis Ciliciæ oppido, Hypępis, & alibi in Lydia. Quid Jupiter ille Cretensis, seu Critagenes, aut Marnus, qui cùm in Creta & Gazæ pręcipuis honoribus, tum verò à Corinthiis, Atheniensibus, Bœotiis, nomine ὑετίου ac ὀμβρίου colebatur, ut disertè probat Tristanus? Quid Casius, qui & Seleuciæ Pieriæ, ut ex nummo satis constat, & apud Pelusium atque alibi multis in locis, quod Tristanum virum eruditissimum non fugit? Quòd si à nummis exempla petenda sint, quod ad rem nostram magis facit, proferam è CHRISTINÆ Reginę Thesauro unum Domitiani, in quo ΠΥΘΙΟС ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, *Pythius Trallensium*; idem sanè qui disertiùs ΑΠΟΛΛΩΝ ΠΥΘΙΟС in alio Neronis è Museo Magni Etrurię Ducis, qui sanè ad aliquam aliam Gręcarum urbium pertinet. Proferam itidem rarissimos ΝΙΚΑΙΩΝ in Antonino Pio, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ in M. Aurelio, aliumque ejusdem Augusti insignem, cujus inscriptio, ΕΠΙ Μ. ΤΟΥΛΛΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΑΥΤΑΛΙΩΤΩΝ,

in Plantilla num. 6.

in Trajano num. 7.

in quibus omnibus eadem Deę Syrię effigies, quę in nummis ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ Philippi, & aliorum etiam Cęsarum. Dianę verò *Venatricis* iconem, quo cognomine non uno in loco illam coli ſolitam autor Pauſanias, non ſolùm exhibebo in nummo Pergęorum Agrippinæ, in quo ΑΡΤΕΜ. ΠΕΡΓΑΙΑ, *Diana Pergæa*, & Gazæ, qui ad Fauſtinam pertinet; ſed in alio etiam Fauſtinæ ΑΜΑ-CΤΡΙΑΝΩΝ, & Elagabali ΕΦΕCΙΩΝ, atque in rariſſimo Agrippinæ ΑΚΜΟΝΕΩΝ, quem nuper edidit Carolus Patinus veſter. Ac demùm, ut ſemel omnia dicam, utar exemplo, quo nullum illuſtrius ſit apud eos qui in nummis verſantur, à Dianæ Epheſiæ cultu petito, cujus effigiem eâdem planè formâ, quâ in celebri illo Epheſino templo colebatur, cernere eſt in inſigni nummo Apameæ Phrygiæ, apud Triſtanum, & in ſelectis ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ in Trajano, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ in L. Vero, CΑΜΙΩΝ in Geta & rariſſimis Auguſtarum, ΑΜΑCΤΡΙΑΝΩΝ nempe in Domitia, ΑΓΚΥΡΑC in Plotina, & ΦΑΝΕΑC ΠΟ-ΛΕΩC CΥΡΙΑC in Fauſtina. Neque reticebo, quando id & locus ipſe ſuadet, & opinioni noſtræ etiam ſuffragatur ſuſpicionem, quam habeo, ΟΜΟΝΟΙΑΝ illam in nummis, cujus ſuprà mentionem fecimus, aliquando ad Sacrorum communionem iſtam inter diverſas urbes ſignificandam,

in Gordiano num. 19.

ex Theſ. Reg.

candam, adhibitam fuiſſe. Moveor enim exemplo duorum ſingularium nummorum, in quorum altero, qui ad Gordianum pertinet, ΕΦΕϹΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ legitur; in altero, qui ad Domitianum, ΟΜΟΝΟΙΑ ϹΜΥΡ. ΕΦΕϹΙΩΝ. In hoc enim unica Dianæ Epheſiæ cernitur effigies; in illo verò ejuſdem ſimulacrum in navi poſitum, cui propè adſtat altera figura alata, quod ad delata Epheſo Alexandriam Deæ hujus ſacra non ineptè referri poſſe arbitror: ut contrà de Iſiacis Alexandriâ Epheſum tranſlatis accipi commodè poſſit alter Gordiani, in quo ΕΦΕϹΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, & figura Iſidis velificantis, qualem etiam habet alius *Col. Iul. Cor.* in Antonino Pio, qui ſanè Corinthi quoque peculiaribus honoribus cultam fuiſſe Iſidem argumento eſt; quemadmodum apud Elaïtas etiam, quod colligere licet ex ſingulari atque eximiæ raritatis Greco nummo, qui altera quidem parte caput Romæ oſtendit, ut prodit inſcriptio, ΘΕΑ ΡΩΜΗ; alterâ verò figuram Iſidis pectore tenus expreſſam, cum inſcriptione, ΕΠΙ ϹΤΡ. Π. ϹΑΛΩΝΙΟΥ ΕΛΑΙΤ. Nihil autem magis conjecturæ noſtræ favet, quàm preclarus alter Græcus itidem nummus, cujus in anteriori parte circa Alexandri Macedonis caput, ΑΛΕΞΑΝΔΟϹ (ſic habent conſtanter duo quos

ex Muſ. Reg. & Chiſio.

adhuc vidi) ΚΤΙΣΤ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ, in aversa verò figuræ duæ muliebres, quæ simul dextrâ templum sustinent, in quo duo pariter simulacra cernere est; ut nihil illustrius fieri potuerit ad significandam communionem sacrorum inter duas urbes, quarum nomina habet inscriptio, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. Quos quidem nummos ex insigni ac planè regio CHRISTINÆ Reginæ Museo, aliosque etiam, quorum superiùs mentionem feci, non tam publici juris facere placuit, ut conjecturæ meæ lucem afferrem, quàm ut rei nummariæ studiosis pręclarissimos nummos, ac nunquam antea editos, veluti indigitando, intactum iis campum patefacerem ad uberiorem eruditionis fructum percipiendum.

Verisimile itaque fit illustrium, quos adduximus, exemplis, ab Hierapolitano Templo unà cum Deæ Syriæ sacris ac religionibus communicari etiam cum Apamensibus potuisse Deucalionei Cataclysmi memoriam, eodem fortasse ritu quotannis celebrandam, quo, Deucalionis ipsius pręcepto apud Hierapolitanos fieri consueverat. Hæc si cuiquam non arriserint, ille saltem haud negabit, opinor, rei hujus, tanquam in Syria, ob ea, quæ de Hierapolitano Templo ex Luciano attulimus, sanè celeberrimæ repręsentationem

in Apamenſium nummis excudi facilè potuiſſe. Sed in eo fortaſſe controverſiam movebunt nonnulli, quòd cùm in nummo illo Severi, in quo eadem exhibentur, Magnetum pariter atque Apamenſium nomina legantur, Cataclyſmi hiſtoriam in numiſmatibus ſuis repræſentare, non tam Apamenſes Syriæ, quàm qui in Phrygia erant, fuiſſe ſolitos. Nam ΜΑΓΝΙΤΩΝ Phrygiæ à Strabone mentio fit, & Μαγνησίας πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ in fœdere Smyrnęorum ac Magnetum, ex illuſtri Marmore Arundelliano apud Seldenum: quocirca, cùm harum duarum urbium in eo nummo conjunctio, fœderis alicujus inter ipſas, aut, quod Vir eruditiſſimus cenſuit, coloniæ ex altera in alteram deductæ indicio ſit; utravis tandem de cauſſa id acciderit, Apamea, ad quam nummus ille pertinet, rectiùs ob Magnetum vicinitatem, Phrygiæ quàm Syriæ eſſe dicatur. Neque ego in hoc illis vehementer repugnem; addamque potiùs, quibus conjecturam ſuam confirment ſi libeat, nonnulla circa Apameam Phrygiæ obſervatione ſanè digna, quæ deliberanti mihi, Apameæ ne Syriæ, an ei quæ in Phrygia fuit, nummum hunc Philippi adjudicarem, animo ſe ſe obtulerunt. Fuit enim, cùm me ancipitem teneret cognomentum illud κιβωτοῦ, *arca*, quod à non paucis ſcriptoribus Apameæ Phrygiæ tanquam pro-

lib. 12.

pag. 30.

prium ac peculiare tribui videbam: cùm interim de ejus origine apud illos altum esset silentium. Neque satis omnino mihi, ut tum fuit, Salmasius faciebat, cujus opinio fuit Apameam illam Κιβωτὸν fuisse vocatam, quòd, ut est apud Strabonem, emporium esset & receptaculum, ac velut Arca mercium communis totius Asiæ. Namque occurrebat alioquin animo illa autoris Sibyllinorum Oraculorum carmina:

lib. 1.

Ἔστι δέ τις Φρυγίης ἐπὶ ἠπείροιο μελαίνης,
Ἠλίβατον τανύμηκες ὄρος Ἀραρὰτ δὲ καλεῖται.
Ὅττ' ἄρα σωθήσεσθαι ἐπ' αὐτῷ πάντες ἔμελλον.
Ἐν τούτῳ μεγάλη τε πόθη κατατεθύμιος ἦεν.
Ἔνθα φλέβες μεγάλου ποταμοῦ Μαρσύου πέφυκαν.

Sive, ut versus ratio constet, quemadmodum legit Bochartius:

Geograph. sac. lib. 1. cap. 3.

(Μαρσύου ἔνθα φλέβες μεγάλου ποταμοῖο πέφυκαν.)
Τοῦ δὲ κιβωτὸς ἔμεινεν ἐν ὑψηλοῖο καρήνῳ
Ληξάντων ὑδάτων.

Assurgit Phrygiæ mons quidam in finibus atræ
Arduus, alta petens, Ararat quem nomine dicunt,
Quòd fatale fuit illic evadere cunctis,
Optatâque frui tandem charâque salute:
Fluminis unde alti Marsyæ manat origo.
Hujus in excelso postquam cessantibus undis
Constitit Arca jugo.

In quibus, quòd Arcæ mentio fiebat delatæ ad

montem Phrygiæ Ararat prope Męandri fontes, adeòque non longè ab Apamea, nonnihil ſuſpicionis inciderat, ne quod urbi illi cognominis erat, Κιϐωτὸς, ob veterem fortaſſe aliquam fabulam de commentitio Gręcorum Cataclyſmo, ſuppoſititius ſcriptor avidè in rem ſuam arripuiſſet, ad ineruditum commentum de Arcæ Noëmicæ eò loci appulſu pro Sibyllino Oraculo venditandum. Ego verò conjecturam meam vix proponere auſus eſſem, niſi eam Viri eruditiſſimi autoritate niti poſtea cognoviſſem, cui in pręclaro opere de Greographia Sacra eadem ferè placuiſſent. Cęterùm, ut idem doctè monet, atque obſervat etiam Triſtanus, mirificè hoc loco nugatus eſt noſter, ſi id credidit. Aliæ enim ſubeſſe potuerunt cauſſæ, cur Apamea illa, Κιϐωτὸς fuerit appellata, quàm quòd in proximo Arca conſtitiſſet: unamque haud minùs certè iſtâ probabilem affert Triſtanus idem, quòd Apamea à tribus fluviis illam ambientibus, Marſyâ, Obrimâ, Orgâ, in arcæ modum clauderetur; quemadmodum & unus ex Alexandriæ portubus, teſte Strabone, Κιϐωτὸς dictus, eò quòd ut ex ejus deſcriptione conjicere licet, undique concluſus eſſet. Tunc verò demùm de origine hujus Apameæ cognominis placere magis cœpit Salmaſii opinio, cùm hęc ipſa animo verſanti mihi, recordatio ſubiit inſignis nummi ad Ha-

lib. 1. cap. 3.

in Gordiano num. 19.

lib. 17.

ex Theſ. Reg.

drianum pertinentis, in quo figura Fluvii ſedentis inter prçruptæ rupis ſcopulos, à quo ſine dubio Marſyam reprçſentari, cùm ea argumento ſunt, quæ de ejus origine ex arce ſumma Celænarum tradunt ſcriptores, tum verò apertè prodit nummi ipſius inſcriptio, ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΑΡΣΥΑΣ ΚΙΒΩΤΟΣ, *Apamenſium Marſyas Arca;* qua inſcriptione ad provenientem ab eo flumine Apamenſi agro fertilitatem, meo quidem judicio, alluditur: quemadmodum haud abs re diceret, qui aut Sequanam Lutetiæ veſtræ penu, aut Tyberim urbis Romæ divitias appellaret. Quòd ſi minùs navigatione Apamenſibus Marſyas profuit, quòd eum σφοδρῷ καὶ κατωφερεῖ τῷ ῥεύματι, *vehementi atque præcipiti fluxu* Apameam præfluxiſſe liquet ex Strabone, unde fortaſſe καταῤῥάκτης Herodoto dictus; irrigandis agris certè utilis eſſe potuit, atque ex eo abunde ubertatis Apamenſium urbi illatæ laudem promereri. Eodem itaque ſenſu Apameam ipſam *Ciboton* appellatam libenter crediderim, quæ, quod ipſi Marſyas erat, Arca eſſet Aſiæ, ut Strabonis etiam verbis utar, τῆς ἰδίως λεγομένης, hoc eſt, ejus quæ vulgò *minor* dicitur, cujus eodem Strabone teſte, ἐμπορεῖον μέγα, magnum ac celebre emporium erat. Cui ergo Severi nummum, quem diximus, Apameæ Phrygiæ adſcribere libeat, ad Hierapolim itidem Phry-

lib. 12.

giæ, me non invito, eorum quæ in ejus averſa habentur, originem haud incommodè referat: quò, ſicuti ab Hierapoli Syriæ unà cum nomine, ſacrorum quoque communionem, ſimulque vetuſtas Deucalionei Diluvii religiones propagatas, haud eſt à vero omnino alienum; ita ex ea, in ejuſdem provinciæ urbem Apameam eaſdem transferri potuiſſe nihil repugnat; niſi (quod alicui fortaſſe placuerit magis) religioſæ hujus Cataclyſmi originem, ex Apamea Syriæ in hanc Phrygię deducere ſatiùs videatur. Horum enim utrumque ne cuipiam inveriſimile videri poſſit, illuſtribus jam allatis exemplis ſacrorum ac rituum ex una in plures ac diverſas urbes deductorum, ut arbitror, effecimus. Ac de nummo quidem Severi liberum cuique judicium eſto. Mihi verò liceat interim conjecturę meę indulgere in noſtro Philippi, Apameæ Syriæ, quod initio monui, tribuendo. Nam Arabi Imperatori à Syrię potiùs urbe, quàm Phrygię, nummum hunc percuſſum vehementer mihi perſuadet, cùm prona, ut nulla magis in adulationem Syrorum natio, ſi quid Polybio fidei; tum verò maxmè peculiaris, quę Syris cum Arabibus erat conjunctio ac veluti neceſſitudo, ſive διὰ τὴν ἐκ τοῦ ὁμορεῖν ἐπιμιξίαν, ob quam Arabas etiam Syros à nonnullis appellatos Euſtathius docet, ſive, quod rectè

lib. 5.

in Schol. ad Dion. Perieg. pag. 119.

de Diis Syr. Syntag. 2. c. 4. monet Seldenus, ob peculiarem utrique genti ſacrorum ac religionis communionem. Notabile ea de re eſt Strabonis teſtimonium. *lib. 1.* Τὸ τῶν Ἀρμενίων ἔθνος, καὶ τὸ τῶν Σύρων, καὶ τῶν Ἀράβων πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατά τε τὴν διάλεκτον, καὶ τοὺς βίους, καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας. *Armeniorum, Syrorum, & Arabum gentes multum præ ſe ferunt cognationis ſermone, vitâ, & corporum formâ.* Quamobrem evecto ad rerum humanarum faſtigium homine Arabe, probabile eſt Syros, ſi quos alios, in populari veluti ſuo ornando colendoque honoribus certaſſe. Quod ſanè in hac obſequii parte, quæ numiſmatum percuſſione conſtat, abunde eos pręſtitiſſe, arguunt frequentes in Philippo Syriacarum urbium nummi, quarum in iis (ſi latè adeò accipienda eſt Syria, quàm doctorum virorum opinione patuit olim) nomina occurrunt, ΖΕΥΓΜΑΤΕΩΝ nempe, ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, ΦΛ. CΑΜΟCΑΤΕΩΝ, CΕΛΕΥΚΕΩΝ, ac Niſibitarum etiam, quorum in Theſauro Magni Ducis nummus rariſſimus extat cum inſcriptione, ΙΟΥ. CΕΠ. ΚΟΛΩ. ΝΕCΙΒΙ ΜΗΤ. Id etiam illuſtrius patet ex inſigni nummo æreo maximo ejuſdem Philippi, qui inter rariores Muſei Chiſii numerandus eſt. In ejus averſa, quam hîc formis excuſam damus, leo gradiens affabrè expreſſus, ante quem thyrſus erectus, ac lemniſcis concinnè vinctus.

vinctus. Supra leonem nescio quid cernitur, quod nonnullis ædicula, aliis verò genus quodpiam galeri sacerdotalis videtur, ob eas quas ex eo dependentes vittas credunt. Extat in Museo Barberino Apamensis alter ad Commodum pertinens, hujus planè geminus, si inscriptionem excipias, quæ est hujusmodi, ΑΠΑΜΕΩΝ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤ. ΝΙΚΙΑΝΟΥ. Ego verò de explicatione hujus Apamensis nummi ampliùs deliberandum censeo, neque de ea seriò differendi hîc locus. Unum tantùm, quod in mentem venit, obiter proponam, num, quando ob thyrsum appositum aliquid hîc latere, quod ad Bacchum pertineat, licet conjicere, ea fortasse Bacchi cista, seu potiùs arca, sit, non illa quidem mysteriorum, quam passim videre est in nummis ΚΡΗΤΑΙΩΝ, ΚΩΡΥΚΙΩΝ, ΚΥΔΑΙΩΝ apud Goltzium, reclusam nempe, ac serpente ex ea prodeunte; sed ea, cujus jam suprà meminimus, ab Eurypylo Trojani excidii temporibus pro virili prędæ parte acceptam, quam ab Eurypylo ipso Patras delatam autumabant ejus urbis incolæ; apud quos quod in ea asservabatur Bacchi simulacrum, Æsymnetæ cognomine, præcipuis honoribus colebatur; qua de re multa Pausanias in Achaïcis. Sed jam ex nummi ipsius conspectu de hoc decernere uni-

Nn

cuique liceat. Ipſum namque quàm diligentiſſimè fieri potuit, excudendum curavimus.

Quod autem ad rem noſtram facit, notanda ejus inſcriptio, ΕΠΙ. Μ. ΑΥΡ. ΑΛΕΖΑΝΔΡΟΥ. Β. ΒΕΛ. ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ. Ex ea enim conſtat percuſſum fuiſſe hunc nummum ab Apamenſibus eodem anno, quo alter à me explicatus, in quo, ut hîc, *M. Aurelii Alexandri, II. Pontificis Apamenſium*, nomen legitur. Nam Αρχιερέως nomine, tanquam ἐπωνύμου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ſeu *annum deſignantis*, Faſtos conſignari ſolitos in Græcis urbibus, ex nummis atque lapidibus manifeſtum eſt; ut & nos monuimus in Notis ad Inſcriptiones Athleticas, & multis adſtruit Seldenus ad inſigne illud marmor fœderis Smyrnęorum & Magnetum, quod ΕΠΙ ΙΕΡΕΩΣ ΗΓΗΣΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΥ ΔΕ ΠΥΘΟΔΩΡΟΥ, *Sub Pontifice* (Smyrnæorum) *Egeſia, Pythodoro autem* (Magnetum) *Stephanephoro*, ſancitum legitur. In hoc verò

in Marmor. Arundell pag. 135.

M. Aurelio Alexandro, si cuipiam, quæ de deductis è Templo Hierapolitano Apameam ritibus ac religionibus diximus, probabuntur, facilè sacerdotalis illius dignitatis vestigia mecum agnoscet, cujus fortasse usus, ut alia multa, ab Hierapolitanis ad Apamenses transferri potuit. De Hierapolitani illius prærogativis hæc Lucianus Syntagmate jam citato de Dea Syria. Ἀρχιερεὺς δὲ ἄλλος ἑκάστου ἔτεος ἐπιγίγνεται· πορφυρέην δὲ μοῦνος οὗτος φορέει, καὶ τιάρῃ χρυσέῃ ἀναδέεται. *Summus autem Sacerdos alius quotannis surrogatur: qui solus purpuream vestem gerit, & aureâ tiarâ redimitur.* Illud verò BEΛ. quod in hac ipsa inscriptione legitur, annon torquendis eruditorum ingeniis factum videatur? cujus enim id vocabuli initium esse dicendum sit, quod huic loco quadret? Porrò in eo à me dissensurum neminem existimo, quin (quicquid tandem vocabuli id sit) ad sequens Ἀρχιερέως referri debere censeat. Quò enim aliò pertinere vox ea possit, quæ inter illud Ἀρχιερέως, sacerdotii dignitatem, ac B. dignitatis ipsius obitæ numeralem notam posita sit? Quòd si hîc quoque divinandum est, dicam, quòd nummum consideranti mihi unicè occurrit, eòque libentiùs dicam, quòd conjecturalem hanc interpretationem meam, ut ut ab aliis accipienda sit, tibi certè non omnino displicuisse cognovi.

Nihil igitur aliud, quantùm ſuſpicari licet, illo BEΛ. denotatur, quàm BEΑΤΙCΤΟΥ, ut inde M. Aurelio Alexandro, ad *Pontificis* dignitatem, *optimi* quoque, ſeu potiùs *præſtantiſsimi*, titulus accedat. Scio equidem, rem novam in re nummaria, atque exemplis minimè fultam à me proponi. Sed quamvis hujuſmodi ſacerdotiorum epitheta reperire in nummis minimè ſit; iis non ſemel inſignita Magiſtratuum nomina habent veteres lapides, in quibus appellationes leguntur, ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ, aut ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, *illuſtriſsimi*, ſeu *clariſsimi Prætoris*, aut *Proconſulis*. CEMNOTATOY APXONTOC, *præclariſsimi Archontis*. ΕΞΟΧΟΤΑΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ, *præſtantiſsimi Prophetæ*: quod etiam ſacerdotii genus eſt, ut noſti. Atque in nummis ipſis, licèt, ut diximus, haud peculiariter adhibita hujuſmodi epitheta ad appellationes ſacerdotiorum, non ignotus omnino eorum uſus, cujus exemplum præferunt nummus rariſſimus Valeriani, in quo tria vaſa cum palmis & inſcriptione, ΜΕΓΙCΤΩΝ ΑΡΙCΤΩΝ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, & alter itidem rariſſimus Gallieni, cujus in corona è lauro inſcript. CΙΔΗΤΩ̄Ν ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗC ΕΝΔΟΞΟΥ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Ubi Sidam, illam, ut exiſtimo, Pamphyliæ urbem, Cu-

mæorum coloniam, *clarißimæ* ac *nobilis* epithetis inſignitam vides. Sed ut Philippi nummos fœcundos uſquequaque oſtendam rerum inſolitarum, duobus iis, quorum antea mentionem feci, tertium addam æreum itidem maximum ex Muſeo Joannis Pauli Ginetti utriuſque Signaturæ Referendarii. Habet is in anteriori parte, utriuſque Philippi atque Otacillæ etiam capita, cum inſcriptione, CONCORDIA AVGVSTORVM. In averſa verò templum rotundæ ſtructuræ, ac columnis etiam fultum, in cujus faſtigio aquila, in ejus verò medio, quò per gradus acceſſus patet, ſimulacrum cernitur, quod Apollinis eſſe oſtendit inſignis inſcriptio, EX ORACVLO APOLLINIS. Qui ſanè nummus, cùm indubitatæ antiquitatis ſit, ut noſti, documento iis eſſe poterit, qui, quos ipſi oculis non uſurparunt novitate quoquo modo ſingulares, continuò falſitatis damnant; mihi verò etiam præſidio, ut ducto è re ſimili exemplo niſus, faciliùs penes eos qui hæc legerint, fidem inveniam, quam tu mihi, VIR ERUDITISSIME, pro ea, quâ apud eruditos autoritate polles, patrocinio tuo etiam conciliabis. Illud vereor potiùs, ne audaciæ in eo notam ſubierim, quod, ut vulgò aiunt, coram Roſcio geſtum facere voluiſſe

videar. Sed, utcunque tandem res ceſſerit, præclarè mecum actum putabo, ſi vel uni tibi conjecturam meam probaverim; quòd ut me conſecuturum ſperem, tua facit ſingularis humanitas: cęteris verò perſuadeam, me non ad aucupandam ingenii aut eruditionis laudem, à qua plurimùm me abeſſe facilè intelligo; ſed, quod initiò profeſſus ſum, deſiderio teſtatam publicè faciendi obſervantiam erga te meam, hæc de Apamenſi Nummo pro mea tenuitate diſſeruiſſe.

PETRI SEGUINI

AD

OCTAVIUM FALCONERIUM

NUMMUS REGIUS.

ALEXANDRO Severo, & Trajano Decio Romanis Imperatoribus, ſuas ex veteribus nummis vindicare conjuges te arbitro, VIR ILLUTRISSIME, aggredior. Nam ſive præſtantem illam, quâ polles, rei antiquariæ cognitionem ſpecto, judicem te repoſcit hæc cauſa: ſive ſumma, quibus tibi ſum obſtrictus, beneficia conſidero, tibi hæc grati animi, quantulacunque eſt, ſignificatio debebatur. Vix Romanos fines ineunte anno ſuperiore attigeram, cùm tu ſingulari comitate occurriſti; conſignaſti diem illum publico gratulationis tuæ monumento, eruditiſſimâ ſcilicet illâ tuâ de Nummo Apamenſi Diſſertatione, quam mihi tanquam adventorium munus nuncupaſti: tantoque honore nihil uſquam de te meritum proſecutus es, ut referendæ gratiæ mihi nullus ſuperſit locus. Quanta

deinde benignitate, toto urbanæ meæ commorationis tempore, aditum mihi aperuisti ad eruditissimos homines, meque in eorum cœtus admisisti! Quàm amicè intima studiorum tuorum, & arcana musei tui hospiti Transalpino aperuisti! illa venerandæ vetustatis monumenta, quæ jam pridem colligis, illas eruditorum temporum reliquias, quæ ad te tanquam ad patronum undique confluunt; illas selectorum codicum, librorumque MSS. opes, quas ex Germanica lectione, tibi ab Alexandro VII. Pont. Max. ad Cardinales Thunnensem & Spinulam apud Cæsarem renuntiandos, mandata, in Urbem reportasti. His nempe veluti accessionibus eruditionem illam summam, cujus pridem specimina coram eodem Summo Pontifice in privatis, ad quæ admittebaris frequens, colloquiis, dederas, ornatiorem effecisti.

Quem igitur componendæ controversiæ, quæ in præsenti eruditos exercet, de Alexandri Severi, & Decii Trajani uxoribus, digniorem alterum judicem delectum velimus? Plures siquidem veterum numismatum studiosi, ne dicam omnes, SALLUSTIAM BARBIAM ORBIANAM, Trajani Decii uxorem agnoverunt, donec in celeberrimo Eminentissimi Cardinalis Boncompagni museo, visus dicitur æreus secundæ magnitudinis nummus,

nummus, cujus in altera parte, ALEXANDRI SEVERI Imperatoris caput insculptum est, cum solita epigraphe; in aversa verò caput & inscriptio, SALLVSTIÆ BARBIÆ ORBIANÆ. Ex eo Romæ in summo rei antiquariæ tribunali, Alexandro tribui conjux Barbia Orbiana cœpit, eoque verisimiliùs, quòd ipsi quartum decimum annum imperanti, nullam aliam tribuant nummi. Scio apud Goltzium in Thesauro, & Occonem in Alexandro, Sulpitiam Memmiam ejus uxorem designari, ut apud Lampridium & quosdam alios: sed neque ab Occone nummi ulli testes adducuntur, & quem affert Goltzius, adulterinum propè suspicor, quales ipsius ævo plurimi, à pręclaris quibusdam chalcographis, antiquitatis modum & vestigia sectantibus, cusi sunt, sive ut artem suam ostentarent, sive etiam ut studiosis illuderent. Sed quamvis probatæ sinceritatis esset nummus Goltzianus, quod viro de antiquitate bene merito lubenter concesserim: tamen cùm Lampridius ipse Memmiam, quòd pater ejus de imperio cogitans occisus sit, Alexandri gratiâ excidisse referat, Memmiæ ipsius vice, Imperatoris thalamo dignatam Orbianam, opinari licet. Quippe Alexander Severus aliam uxorem ducere, aliâ vel repudiatâ, vel è vivis sublatâ, potuit: ut

olim Nero, qui pari annorum numero imperans, tres uxores duxit, Octaviam, Poppeam, & Statiliam Messalinam, quarum vultu & nomine nummos cudit. Illudque conjecturam nostram firmare videtur, quod in numismatis Barbiæ Orbianæ, majorem omnino fabricæ similitudinem est agnoscere cum nummis Alexandri Severi, quàm Trajani Decii, cujus uxor ad hoc tempus fuit credita. Quinetiam comæ & reliquus ornatus in Orbiana, idem est prorsus atque is, qui videtur in Julia Mamæa Alexandri matre. Et in æreis ejusdem Orbianæ, primæ magnitudinis nummis, videntur in aversa figuræ duæ stantes, maris altera, altera fœminæ, sub typo CONCORDIÆ AVGG. quarum prior, quæ dextrum est ad latus, juvenilem potiùs Severi Alexandri, quàm senilem & rugosum Trajani Decii vultum refert, ut in nummis quibusdam integerrimis facilè dignoscitur, & optimè annotavit eruditus Spanhemius.

in Differt. de Præst. numis.

Hæc me, ut Romanis suffragarer judicibus, qui Alexandro Severo Barbiam Orbianam conjugem tribuunt, impulerunt, VIR NOBILISSIME; non quòd Boncompagneum nummum ipse viderim: hoc enim, quicquid adhibuerim diligentiæ, non licuit, ut de ejus sinceritate certior fierem; sed oculatorum testium fide, ac præser-

tim illuſtriſſimi Fr. Gottifredi, qui mihi unus inſtar omnium eſt, nitor.

Abjudicatâ igitur à Decio Barbiâ Orbianâ conjuge, altera ipſi reſtituenda eſt : quod feliciter prę-ſtare videtur rariſſimus ęreus ſecundæ magnitudinis Gręcus nummus, qui in Muſeo Regio Pariſiis adſervatur. Habet in anteriori parte duo capita adverſa Trajani Decii cum corona radiata, & Herenniæ Etruſcillæ cum luna creſcente circa humeros, & ſequenti epigraphe, ΑΥΤ. Κ. Γ. ΜΕ. Κ. ΤΡΑ. ΔΕΚΙΟϹ ϹΕΒ. ΕΡΕΝ. ΕΤΡΟΥϹ-ΚΙΛΛΑ ϹΕΒ. hoc eſt, *Imperator Cæſar Gaius Meßius Quintus Trajanus Decius Auguſtus. Herennia Etruſcilla Auguſta.* In averſa vir togatus duos agit boves arantes, ſuper quos librat ſe aquila expanſis alis. Inſcribitur ϹΕΠ. ΚΟΛ. ΡΗ-ϹΑΙΝΗϹΙΩΝ L. ΠΡ. *Septimia Colonia Rheſaniorum A. Pr.*

Quid enim conſociata viri mulieriſque capita, additis DECII & ETRUSCILLÆ nominibus, niſi utrumque conjugem deſignant ? pręſertim in

eadem nummi area, ubi reperiri ſimul non ſolent, niſi qui ejuſdem tori aut imperii participes fuerint. Fateor quidem extare multis in nummis juncta utriuſque ſexus capita, non conjugum, ſed alio affinitatis aut cognationis vinculo conjunctorum, ut matris cum filio, aviæ cum nepote; teſte Agrippinâ cum Nerone, Juliâ Domnâ, aut Juliâ Mœsâ cum Antonino Caracalla, Juliâ Mamæâ cum Alexandro Severo. Ipſis enim, cùm Auguſtæ renuntiatæ eſſent, à filiis & nepotibus hanc reverentiam exhiberi par erat. Sed Imperatorem cum filia, nam Etruſcillæ pater habitus ad hanc diem Decius fuerat, non ita facilè reperies. In præclaro Claudii Imperatoris nummo videntur quidem ejus filiæ Claudia & Octavia, Britannico fratre medio: ut & in Vitellii, ejus liberi; ſed ſine titulo Auguſtæo; & quod maximè notandum, ſeparatim reponuntur in averſa parte tantùm, hiſque verbis additis, LIBERIS AVG. vel LIBERI IMP. At in eadem nummi facie, quoties cum Imperatorum vultu muliebres vultus reperiuntur, nunquam non habentur conjuges: niſi ſi quid aliud inſcriptio deſignet, aut proprii nominis, aut adjuncti alicujus, ut MATER AVG. in Alexandro & Mamææ nummis.

Aliæ quædam ſuppetunt, quæ Trajano Decio

Herenniam Etruſcillam aſſerant, non contemnendæ rationes. Primùm enim & Decius junior *Herennius Etruſcus* dictus eſt, & ſoror ejus Voluſiani conjux, *Herennia Etruſcilla* nuncupata. Unde autem id nominis uterque, niſi ab Herennia Etruſcilla parente traxit? Ab altero enim parentum neceſſariò nomen illud ſumpſere. At nihil de familia Herennia in omnibus Decii patris inſcriptionibus, neque ille uſquam Etruſci nomen accepit. Hæc igitur Herennii & Etruſci nomina trahere ab eo non potuerunt ejus liberi, ſed ab aliqua ipſius conjuge, quæ alia non poteſt eſſe, quàm Herennia Etruſcilla noſtra, cujus cognominis & Decii filia fuit, Etruſcilla Voluſiani: niſi velimus adoptiva eſſe nomina, & adoptionem hîc aliquam, cujus nulla eſt in hiſtoriis mentio, temerè confingamus.

Deinde Trajani Decii numiſmata maxima Latina, quorum averſa in parte deſcripta eſt FELICITAS, aut VICTORIA cum S.C. tantam affinitatem & fabricæ ſimilitudinem habent cum maximis item Her. Etruſcillæ nummis, in quibus ſedet figura PUDICITIÆ cum S. C. ut qui eos minimùm expendere voluerit, eodem tempore cuſos fateri cogatur. Contrà verò Sall. Barbiæ Orbianæ nummi, Decianis ſunt operis

formâ ipsâ dissimiles: similes verò, ut dicere antè memini, Severianis seu Alexandrinis, quorum integer & perfectus orbis est, & artificii major elegantia, quàm in omnibus Decii & Etruscillæ nomine ac vultu percussis; quibus est id commune utrisque, ut & delineati sint rudiùs, & eorum sit orbis inęqualis, imò figura tota, quadratę videatur sępius quàm orbiculatę similior.

Denique omni exceptione majus testimonium dicit nummus secundę magnitudinis Gręcus apud nos, Heren. Etruscillæ caput & nomen habens in anteriori parte, & in aversa eundem Coloniæ Rhesæniorum typum, qui in Deciano regio nummo cernitur: ex quo facilis est conjectura, eodem typo percussum uxoris numisma quo fuerat mariti, ut ipsi gratum facerent Coloni Rhesæniani.

Hæc & meæ de Her. Etruscilla, & vestræ Romanorum de Barbia Orbiana firmandæ sententiæ, si tibi, VIR ILLUSTRISSIME, satis sunt, mihi quidem satis videntur esse. Neque enim facessere negotium potest, aut editus à Tristano nostro Græcus Hostiliani nummus, in cujus aversa parte cujusdam Orbianæ vultus cernitur: quem eundem priùs in Hostiliano exhibuerat Occo, qui tamen illam Trajano Decio conjugem tribuit: aut Gruteriana inscriptio, quæ Valentiæ in Hispania visitur in hunc modum:

pag 274. 2.

GNAEAE
SEIAE. HEREN
NIAE. SALLVS
TIAE. BARBIAE
ORBIANAE. AVG.
CONIVGI. DOMI
NI. NOSTRI. AVG.
VALENTINI. VE
TERANI. ET
VETERES.

Hæc, inquam, deterrendis nobis minimum virium habent. Nam Gnææ ac Seiæ prȩnomina, quæ in Hostiliani nummo & Gruteri lapide reperiuntur, cùm in nummis Barbię Orbianę, quam Alexandri Severi profitemur conjugem, non extent: duas esse Orbianas omnino diversas arbitrari licet, imò certò asserere.

Cùm autem & Augusti conjux in inscriptione dicatur posterior hęc Orbiana, nec cujus Augusti designetur: suspicari pronum est, alicujus fuisse ex Deciorum genere, quibus addictissima fuit Valentia civitas, ut ex aliis apud Gruterum inscriptionibus duabus eadem in urbe repertis apparet, quæ ab iisdem Valentinis Veteranis & Veteribus, Q. Herennio Etrusco, & C. Valenti Hostiliano Decii filiis, positę sunt. Imò si quis erit, qui Trajani ipsius Decii conjugem fuisse pertina-

pag. 274. 1. & 3.

ciùs contendat, me quidem non admodum repugnante fiet. Alteram enim alteri ſucceſſiſſe Decii conjugem, Etruſcillæ ſcilicet Orbianam, quid vetat? Et hæc fortè aperiri via poſſit, conciliandis utriſque partibus, ac componendæ controverſiæ, ſi Alexandro Salluſtia Barbia Orbiana, Decio Gnæa Seia Orbiana tribuatur. Utut eſt, ſive Decii, ſive Hoſtiliani conjux, hæc poſterior Gnæa Seia Orbiana fuit: Alexandri Severi & Barbiæ Orbianæ ſeu filiam eſſe, ſeu neptem, augurari poſſumus. Neque enim ab Alexandri morte ad uſque Deciorum imperium anni ſolidi XVII. intercesſerunt, quemadmodum & plures Julias, Agrippinas, Domitillas, Fauſtinas habemus in antiquis nummis & lapidibus.

Quantùm ad averſam regii nummi partem attinet, ejus explicationi minimum operę tribuendum puto; quippe quæ hîc ſolùm acceſſionis locum tenet. Et vulgaris eſt typus ille Sacerdotis jugum boum agentis: quique ſulcum aratro ducens, urbem in quam colonia deducebatur, ejuſque agrum circumſcribebat, antequam Curatores ejus diviſionem & aſſignationem aggrederentur. De ratione Coloniarum deducendarum, plura apud Sigonium de antiquo Jure Italiæ. De Rheſęna Meſopotamiæ urbe, accuratè Triſtanus in pluribus Decii Trajani nummis ad ipſam pertinentibus.

lib. 2. cap. 2.
tom. 1. in Decio.

nentibus. Aquila ditionis Romanæ coloniam designat. Notas numerales L. ΠP. explicabimus ΕΤΟΥϹ ΠΡΩΤΟΥϹ, de anno primo imperii Deciani. Nisi malis interpretari anno CXC. nempe coloniæ deductæ. Solent enim Græci nu[illegible]ros minores majoribus præponere, verbi gr[illegible] AI. ponere pro IA. id est, undecimo, ut vid[illegible] est in Tabulis Siculis Galterii: & benignè me monuit eruditissimus Henr. Valesius, cujus sententiæ quantùm deferant literati omnes, non ignotum tibi, etiam in tam dissitis oris degenti. Sed unde initium sumpserit hæc Rhesęniorum æra, ampliùs inquirendum esset. Nam Septimiæ nomen à colonia assumptum, insinuare videtur deductam eam à Septimio Severo: cujus tamen imperium tot annis à Deciano non distat, nimirum XL. circiter. Tutius igitur, has notas L. ΠP. de Trajani Decii imperii anno primo explicare.

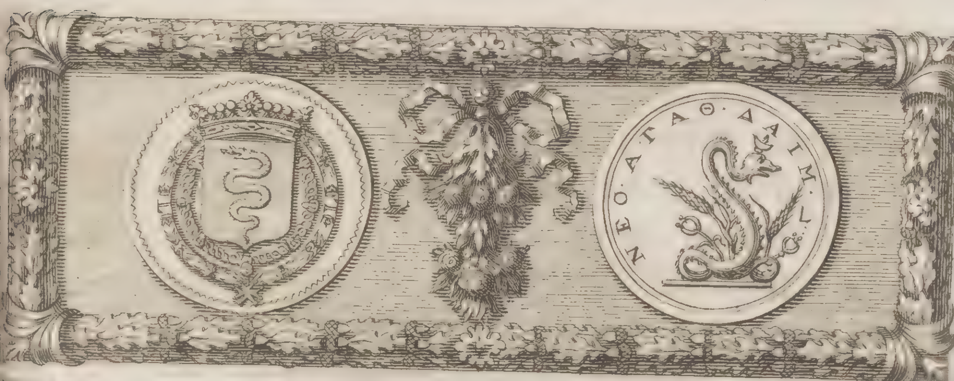
Hæc est, VIR ILLUSTRISSIME, mearum super uxoribus Imperatorum Alexandri Severi & Trajani Decii conjecturarum summa, quæ si non adeò feliciter cesserint, tamen observantiæ erga te meæ specimen exhibebunt. Neque enim unicuique datum est, antiquitatis arcana & nodos explicare. Tibi peculiare est, studiosis facem præferre. Tui juris est, non solùm de Græca & Romana Historia, sed & de qualibet alia vetustiori

decernere. Teſtis eruditiſſima & ingenioſiſſima illa tua de Nummo Apamenſi & Diluvio Noëmico Diſſertatio, quæ etſi primo aſpectu mentes eruditorum quorumdam perculit; tamen poſtquam in reconditiorem ejus doctrinam penetrarunt attentiùs, non tantùm ſententiæ ſuæ ſuffragatores, ſed etiam ingenii & eruditionis admiratores ſeſe ultrò profeſſi ſunt. Teſtes Inſcriptiones Athleticæ, doctiſſimis illuſtratæ commentariis, labor ille tuus extremus, quem Romæ nunc primùm prodeuntem, cupidè quicquid eſt in Gallia literatorum expectat. Perge, VIR PRÆSTANTISSIME, & natales clariſſimos, virtutis eruditioniſque tuæ ſplendore in dies illuſtra. Dat. Pariſis Kal. Octob. M. DC. LXVIII.

PETRI SEGUINI AGATHODÆMON,

Excellentissimo Viro

IO. BAPT. COLBERTO REGNI ADMINISTRO.

QUAM opportunè accidit, VIR EXCELLENTISSIME, ut dum illustrium curarum partem Regio antiquarum rerum Thesauro impertiris, repertum in eo sit, gentilitio tuo stemmate insignitum, vetus Ægyptiæ fabricæ numisma, cum lemmate pręclaris tuis dotibus accommodatissimo. In eo scilicet anguis ille di-

vinæ Veritatis ſuffragio prudens, inter pacis & ubertatis indices, papavera ſpicaſque frumentarias, cernitur, adſcripto elogio, ΝΕΟΣ ΑΓΑΘΟΣ ΔΑΙΜΩΝ, *Novus bonus Genius*. Quæ rariſſimi nummi ſymbola, quàm aptè omnia unico COLBERTO congruant, quis non videt? Quis percuſſum deſignando tibi nummum non dicat, & tuis adumbrandis virtutibus laudibuſque tantò antè proviſum? Sanctiſſimum quippe vetuſtioris Theologiæ myſterium fuit, angues ΘΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΑΣ eſſe, uti & provinciarum genios; quò pertinet Virgilianum illud:

Æneid. 5.

Incertus geniumne loci, famulumne parentis
Eſſe putet.

Sancitum iiſdem religionibus erat, ut Salutis, Victoriæ, Pacis, Abundantiæ, Felicitatis, Prudentiæ non tam imagines & figuræ, quàm numina ipſa, ſerpentes haberentur. Quare comites Diis additos & refert Juſtinus Martyr, & teſtantur Mercurii, Palladis, Cereris, Æſculapii & aliorum vetera in nummis ſimulacra: in quibus Mercurii caduceum, pacem & felicitatem; Pallados Ægis, prudentiam & victoriam; ſerpens in ciſta Bacchi, vitem inventam; Cereris currus alatis ſerpentibus junctus, frumenti ſemina ubertim & abundanter toto orbe diſperſa; anguis Æſculapii baculo involutus, ſalutiferum gramen, oſtendunt.

Apolog. 2.

Certiſſimos quoque viæ duces ſerpentes eſſe, & juvandis Regibus divinitus mitti, ſatis intellexit Regum ille maximus Alexander. Cùm enim ad Ammonis oraculum per arenoſa Libyæ deſerta proficiſceretur, in iiſque incertus viarum exercitus aberraret; repente prodierunt angues duo, & primum agmen præceſſerunt: quibus conſpectis, imperavit ducibus ſuis ſequerentur, prodigioque obtemperarent. Nec perperam: ipſum enim ad oraculi ſedem rectà duxerunt, ubi de fortunato rerum ſuarum eventu futuro certior factus dicitur.

Arian. lib. 3.

Quid de Chiorum nummo dicam, in quo ſerpens ingentibus ſpiris orbem terrarum amplectitur, & veluti fovet, cum inſcriptione, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, *Æſculapii Servatoris?* An non ille idem anguis eſt, quem Epidaurii rarò, ſed nunquam ſine maximo ipſorum bono viſum, eodem quo Æſculapium cultu venerati ſunt; quem eundem Romani, graſſante iniquâ ac peſtiferâ lue, quaſi unicum ſuo malo remedium, ampliſſimâ & ornatiſſimâ legatione ab Epidauriis impetratum, in inſula Tiberina collocarunt? Hujus quidem rei illuſtre monumentum Antoninus Pius Imperator, antiquitatum Romanarum ſtudioſiſſimus, inſculptum voluit numiſmati maximo in primis raro, quod Româ nuper allatum, & in

Vide Theſaur. Regium.

Livius dec. 1. lib. 10.

Valer. Max. lib. 1. c. 8. h. 2.

Regio Museo reconditum, intuendo expleri nequeunt, quotquot intuentur Antiquarii. Neque enim sola Græcia, cujus leviuscula fides, sed & Roma ipsa, serpentem felicis tutelæ symbolum existimavit. Teste Sulla Dictatore, qui cum in agro Nolano ante Prętorium sacra faceret, ab infima ara subitò anguis emergens, pro omine victoriæ, quam ille continuò de hostibus reportavit, acceptus est.

Cic. 1 de Div.
Valer. Max. lib. 1. cap. 6.

Denique in nummis argenteis Impp. Claudii & Vespasiani, Victoria serpente duce progreditur. Quin & Magni Alexandri nummus æreus nobis Victoriam in bigis raptim decurrentibus exhibet, comite serpente. Hinc erga ipsos magnatum amor: nec sola Olympias, aliæque in Macedonia Bacchantes, Orgia celebrantes, iis delectatæ sunt; sed & Imperatorum solertissimus Tiberius serpentem dilexit, & propriâ manu cibavit.

Plutarchus in Alex.
Suet. l. 3 c. 73.

Si igitur tam felix antiquis serpentum aspectus occursusque visus est, VIR EXCELLENTISSIME, quàm faustum omen capere licet ex eo, qui nobis regia numismata scrutantibus nuper occurrit? quem transmisisse ad hanc ætatem, & tibi consecrasse videtur antiquitas, grata videlicet in antecessum, & quasi præsentiens eruditas illas & elegantes curas, quibus reliquias suas, ex

omnibus collectas sęculis, in Regio Museo tanquam in sacrario collocas. Quæ cùm, illustrissimi tui stemmatis ornatu ac decore gestiens, in angue, in epigraphe, in papaveribus istis spicisque ingentes nobis providentiæ tuæ fructus spoponderit: nos certè & ad hanc diem uberes cepimus, & ex iisdem symbolis uberiores in posterum ominamur. Sive enim artes excultas attendimus, quibus opificum animos à languenti desidia revocas, & inutilium hominum pondere Rempublicam jussu Regis exoneras: sive insignem illam Academiam, in qua tot præstantes viri regiâ munificentiâ ex omnibus Europæ partibus evocati, assiduis laboribus & eruditis solicitudinibus curas ingentes tuas pro modo suo æmulari contendunt: sive annonæ & commercii studium, quo familiis nostris alimenta provides, & gentium toto orbe dissitarum opes nostris oris importas: sive securitatem publicam, quæ nos à grassatorum tutatur incursu: sive tandem Urbis nitorem ac munditiem intuemur; nec Mercurium desideramus, nec Palladem: adesse nobis Bacchus & Ceres, adesse Æsculapius & Hygeia videntur: immo quicquid unquam per numina ista hominum generi collatum antiqua superstitio credit, regiis superatur beneficiis: quibus, ex LUDOVICI nutu, proque excelsi illius animi

magnitudine dispensandis, una COLBERTI mens, una ΑΓΑΘΟΥ ΔΑΙΜΟΝΟΣ prudentia par erat. Perge, VIR EXCELLENTISSIME, ornandis pacis artibus ac studiis, Regis animum à bellicis laboribus quasi per inducias avocare; immo ejus vitam à certissimis, quæ fidenter adibat, periculis defendere. Sic te Deus amet, sic augeat; sic tibi Gallia universa gratissimo animo studeat; sic fidelissimis tuis prudentissimisque consiliis ita Rex confidat, ut sit semper populorum suorum amor & deliciæ, hostium terror, spes sociorum, omnium in se studia venerationemque convertat.

NUMISMATA
ELEGANTIORA
MUSEI
ABBATIÆ S. GENOVEFÆ
PARISIENSIS,

Ex ære tam mediocris quàm minimi moduli.

I.
JULIUS
CÆSAR.

CAPUT Julii Cæſaris laureâ coronatum, cum hac inſcriptione, IIVIR. CORINT. Ex adverſa parte ſpectatur caput Auguſti abſque laurea, cum hac epigraphe, M. ANT. HIPPARCO M. NONNIO BASSO. Percuſſus eſt nummus iſte à Corinthiis in honorem Auguſti, & in grati animi monumentum erga Julium Cæ-

ſarem fato functum, qui eorum urbem reſtauraverat, Coloniamque Romanam effecerat, cùm per L. Mummium everſa fuiſſet, ut legitur in Dione: *Corinthum verò Carthaginemque urbes antiquas, ſplendidas & illuſtres, quæ jam perierant, reſtauravit, atque ibi Colonias Romanorum deduxit.* Unde in pluribus nummis hæ videntur litteræ, C. L. I. COR. quæ ſignificant, *Colonia laus Julia Corinthus.* Hipparcus autem & Baſſus erant Duumviri, qui urbem Corinthum tunc adminiſtrabant.

II. Drusus & Germanicus frat.

Hic nummus inſcribitur, ΔΡΟΥΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΑΔΕΛΦΟΙ. *Druſus Cæſar, Germanicus Cæſar fratres.* Druſus iſte erat filius Tiberii; Germanicus autem ipſius Tiberii nepos, quem Auguſti juſſu in filium adoptaverat: unde frater Druſi hîc dicitur. Ambo ſunt togati, ambo in ſellis curulibus ſedentes: iſte ut Pontifex gerit ſimpulum; legitur enim in ejus nummis DRVSVS CAESAR TI. F. AVG. PONT.

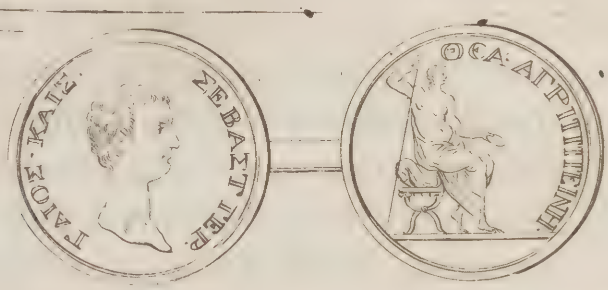
alter verò lituum, muneris Auguralis quod exercebat ſymbolum, geſtat. In averſa hujus numiſmatis parte hæc habentur verba, ΕΠΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΛΕΩΝΟΣ CΑΡΔΙΑΝΩΝ. *ſub Alexandro Cleone Sardianorum Prætore.* In medio coronæ legitur ΚΟΙΝΟΥ ΑCΙΑC. quibus verbis colligitur hanc coronam lauream Druſo & Germanico decretam fuiſſe unanimi conſenſu urbium Aſiæ.

III.
GERMANICUS & AGRIPPINA.

CAput Germanici abſque laurea, ΘΕΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ. *Deo Germanico.* & in nummi area ΜΥΤΙ. id eſt ΜΥΤΙΛΙΝΑΙΩΝ. In averſa autem parte legitur ΘΕΑΝ ΚΑΙΟΥ... ΑΓΡΙΠΠΙΝΗΝ, ſupple ΜΗΤΕΡΑ. *Deæ Caii matri Agrippinæ.* Unde colligitur hoc numiſma percuſſum fuiſſe Caligulæ tempore à Mytilinenſibus in honorem Germanici & Agrippinæ ejuſdem Imperatoris parentum, quòd ad inſulam illorum Leſbon quondam appuliſſent, in qua Agrippina peperit Juliam, ut ſcribit Tacitus: *Petitâ inde*

Eubœâ, tranſit Leſbum, ubi Agrippina noviſsimo partu Juliam edidit.

IV. CALIGULA.

CAput Caligulæ ſine laurea, cum inſcriptione ΚΑΙΟΣ ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΓΕΡ. *Caius Cæſar Auguſtus Germanicus.* In averſa parte ſpectatur mulier ſeminuda ſedens, dextrâ haſtam, ſiniſtrâ pateram gerens, cum hac epigraphe, ΘΕΑ ΑΓΡΙΠΠΙΝΗ, *Dea Agrippina*, elegans ſanè monumentum conſecrationis inter Divas pręſtantiſſimæ hujus fœminæ matris Imperatoris Caii, cui poſt mortem honores decrevit ampliſſimos; ſiquidem teſte Dione, *ejus oſſa & fratrum defunctorum ſua manu legit, & Romam allata, in Auguſti ſepulchro condidit.*

V.
TRAJANUS.

CAput Trajani cum laurea, ΑΥΤΟΚ. ΚΑΙΣ. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝ. ΣΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. *Imperator Cæſar Nerva Trajanus Auguſtus Germanicus Dacicus.* In averſa autem parte caput Jovis laureatum, cum his verbis, ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑΣΥΛ. ΑΥΤΟΝ. ΝΑΥΑΡ. ΡΟΕ. Percuſſus fuit hic nummus in honorem Trajani à Dora civitate maritima Phœniciæ ad radices mōtis Carmeli: tribuitur huic civitati titulus Sacræ & Azyli, *Doræ ſacræ aſyli ſui juris navium præfecturam habentis.* Hæc autem ultima prærogativa cuſtodiæ navium ideo ipſi conceſſa eſt, quòd eſſet Colonia Sidoniorum, qui ex eo quod primi artis nauticæ inventores crederentur, pręfecturæ navium jure fruebantur. Variis etiam donati ſunt privilegiis à Pompeio, ut habetur in Joſepho Antiq. lib. 4. *Maritimas verò Gazam, Joppen, Doram, has omnes Pompeius liberas eſſe juſsit.* Quod accidit anno ab Urbe C. DCXCI. cùm Syriam in provinciam redegit; cui numero ſi addatur ΡΟΕ, quæ litte-

ræ efficiunt CLXXV. erit annus DCCCLXXVI. & XVII. poteſtatis Tribunitiæ Trajani, (cùm Imperator in Syria eſſet) quo hic nummus vulgatus eſt, ut optimè notavit vir antiquitatum peritiſſimus Joannes *Vaillant*. Dorenſes autem Jovem, cujus caput hîc effinxerunt, maximè colebant.

VI. TRAJANUS iterum.

CAput ejuſdem Trajani pari ornatum inſcriptione, niſi quod hîc additur ΑΡΙΣΤΟΣ, *optimus*. Notam etiam habet ſingularem, in qua legitur iſtud verbum, ΔΑΚΙΚΟΣ. Averſa autem pars exhibet genium urbis metropolis Ioniæ, ut indicat epigraphe ΜΗΤΡΟΓΟΛΕΙΤΩΝ ΕΝ ΙΩΝΙΑ. Hæc autem urbs ſita erat prope Mæandrum fluvium, inter Epheſum & Smyrnam. Juxta eius figuram videtur in hoc nummo Jupiter, qui ei offert ſuam aquilam in arrham & pignus tutelæ & ſecuritatis, quam ipſi promittit.

VII. ANTONINUS.

CAput Antonini, ΑΥΤ. ΚΑΙC. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΟΝΕΙΝΟC. *Imperator Cæſar Titus Ælius Antoninus*. In averſa parte ſpectatur mons Argæus cum antro ſuo, legiturque hæc epigraphe, ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΓΑΙΩ. Hoc numiſma editum fuit ab incolis Cæſareæ in Cappadocia prope montem Argæum, in honorem Antonini Pii. Urbs iſta quondam Mazaca appellabatur, eratque regni metropolis: at cùm Archelaus, Cappadociæ à M. Antonio Rex conſtitutus, pro illo, tanti beneficii memor, in bello Actiaco pugnaſſet, non ſolùm ab Auguſto in cæteros ſeverè animadvertente abſolutus eſt, fugiens pœnas, ſed paulò pòſt Armeniam minorem & Tracheam Ciliciam donum accepit; in æternum cujus rei beneficium urbem metropolim mutato nomine CÆSARÆAM appellavit.

VIII. Commodus.

COmmodi caput laureâ coronatum, ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. ΑΝΤ. ΚΟΜΜΟΔΟC. *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Antoninus Commodus.* In averſa parte conſpicitur Hercules imberbis, capite redimito, cum hac inſcript. ΓΑΔΑΡΕΩΝ Γ. Μ. C. *Gadareorum anno* CCXLIII. Hic nummus editus fuit ab urbe Gadara, ſita juxta lacum Geneſaret in Palęſtina, in honorem Commodi, qui ſub Herculis habitu depingi gaudebat: quod accidit anno CCXLIII. æræ eorumdem, quæ incœpit anno ab Urbe condita DCXCI. cùm Syria per Pompeium in provinciam redacta fuit, teſte Joſepho, qui hæc habet. *Gadaram paulò antè dirutam inſtauravit in gratiam liberti ſui Gandarenſis Demetrii.* Si autem duo illi numeri DCXCI. & CCXLIII. ſimul jungantur, efficient DCCCCXXXIV. ejuſdem Urbis conditæ, qui incidit in ſeptimum Tribunitiæ poteſtatis Commodi, quo hic nummus percuſſus dignoſcitur, ut annotavit Jo. *Vaillant* in lib. de Epochis inedito.

Capur

IX.
PLAUTILLA.

CAput Plautillæ uxoris Caracallæ, ΠΛΑΥΤΙΛΛΑ CEBACTH. Videtur in aversa parte Pegasus cum hoc verbo, ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ. Hunc nummum Corcyræ insulæ, vulgò *Corfou*, incolæ, quæ modò subest ditioni Reipublicæ Venetæ, cudi fecerunt in honorem Plautillæ filiæ Plautiani, qui ex ea ducebat originem. Pegasus autem hîc appositus denotat quòd cùm hujus insulæ cives olim à Corintho huc transmeassent, eâdem notâ, quâ Corinthii, suam signabant monetam, quæ Pullus vocabatur, teste Tucydide: *Pullus autem dicitur nummus Corinthius, quòd Pegasum haberet insculptum.*

X.
DIADUMENIANUS.

DIadumeniani Macrini filii caput, M. ΟΠ. ΑΝΤ. ΔΙΑΔΥΜΕΝΙΑΝ. ΚΑΙCΑΡ. Figuram exhibet Junonis pronubæ velo contectæ aversa pars, juxta quam Pallas galeata cum hoc verbo inferùs scripto, ΓΑΒΑΛΕΩΝ. Hæc urbs Cœlosyriæ, de qua superiùs disseruimus, num-

mum istum in honorem Diadumeniani edidit; cùm esset in Syria bellum Artabano Parthorum Regi illaturus, antequam ejus exercitus per Elagabali copias fuisset deletus; quo prælio infelix ille Princeps occubuit. Juno autem cum Pallade in illa urbe colebatur, quæ hîc amplo nuptiali velo circundatur, gestatque in capite ornamentum, quod tutulus Festo & Varrone testibus vocabatur.

XI. BALBINUS.

CAput Balbini laureatum, AYT. K. ΔEK. KAI. BAΛBEINOC CEB. *Imperator Cæsar Decius Cælius Balbinus Augustus.* In aversa autem parte cernitur statua equestris cum altari & hac epi-

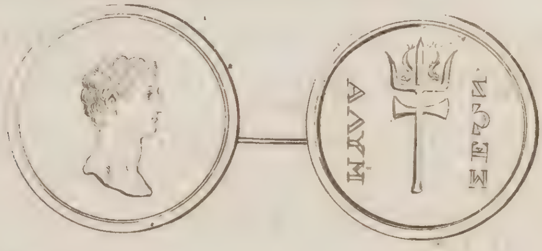
graphe, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΛΥΚΑΔ. *Celeucorum juxta flumen Calycaduum.* Ejus meminit Ammianus his verbis: *Præterito Calycadui fluminis ponte, cujus undarum magnitudo murorum Seleuciæ alluit turres.* Percuſſus autem fuit nummus iſte in honorem Balbini, qui Aſiam rexerat antequam ad Imperium fuiſſet aſſumptus. Altare verò in eo appoſitum ſacrificia deſignat, quæ urbs illa Diis obtulit, cùm Pupienus Balbini collega Maximinum collatis copiis profligavit; & ſic uterque Imperatoriam dignitatem pacificè poſſedit.

XII. TRANQUILLINA.

CAput Tranquillinæ uxoris Gordiani junioris, Φ. CABEINA ΤΡΑΝΚΥΛΛΕΙΝΑ CEB. *Furia Sabina Tranquillina Augusta.* Cernitur in averſa parte calathus plenus ſpicis, cum his verbis, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΤ. Γ. Urbs metropolis in Lydia hunc nummum cudi fecit in honorem Tranquillinæ Auguſtæ filiæ Mneſiſtenis. Calathus autem cum ſpicis indicat fœcunditatem & ubertatem hujus terræ, quæ ſegetem profert am-

plissimam. Litteræ ET. Γ. notant annum tertium vel imperii Gordiani, vel ipsius cum Tranquillina conjugii, quo hæc moneta edita fuit.

XIII. AUGUSTUS.

CAput Augusti, in cujus aversa parte hoc verbum legitur, ΜΥΛΑΣΕΩΝ. Mylasæ urbis incolæ, à Mylaso Chrysaori filio constructæ, hoc numisma vulgaverunt in honorem Augusti, fortè post victoriam Actiacam, cùm in insulam Samos Mylasæ vicinam profectus est, ubi hyemavit. Tridens autem cum delphinis hîc appositis denotat jus quod habebat in mari. Bipennis verò Amazonibus propria, videtur indicare hanc urbem in earum potestatem fuisse quondam redactam.

XIV. AUGUSTUS iterum.

EJusdem Augusti caput ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *Cæsaris Augusti.* In aversa parte exhibetur facies Polemonis Regis Ponti, diademate ornati, qui hunc nummum percussit in gratiam Augusti, cùm ejus clementiam fuisset expertus, eique condonasset quòd Antonii partes

fuiſſet ſecutus, copiaſque validiſſimas ipſi præbuiſſet, teſte Plutarcho, qui ait, *Polemon auxilia miſit.* Nihilominus Auguſtus ei minorem Armeniam tribuit, Sociumque ac Populi Romani Fœderatum declaravit, eique Ponti regnum conceſſit, & Pythodorim Aſandri cujuſdam Ponti Regis viduam in uxorem tradidit.

XV. Agrippina.

CAput Agrippinæ uxoris Germanici, ΑΓΡΙΠΠΙΝΑ. In averſa parte legitur ΛΕΠΤΙC. Editum fuit hoc numiſma ab urbe Lepti in Africa, in honorem præſtantiſſimæ hujus mulieris, cùm ad eam cum marito ſuo acceſſit. Duæ hujus nominis inveniuntur in Africa civitates, altera

in Regno Tripolitano, quæ vocatur hodie Lebeda, portumque habet valde commodum, ac arcem munitiſſimam: altera verò in Regno Tunetano, vulgò Lempta vocitata, quæ fuit olim urbs libera, & utraque Epiſcopalis, cùm in eis vigeret Religio Chriſtiana.

XVI.
Nero.

NEronis caput, NERO CLAVD. CAESAR. In averſa parte cernitur vultus cujuſdam ſenis ſimilis Æſculapio, cum hac epigraphe, EX CONS. D. C. CIB. Duæ proferuntur opiniones circa harum litterarum expoſitionem: nonnulli enim cenſent hoc modo debere ſcribi, EX CONS. D. C. CIB. *ex conſenſu Decurionum Coloniæ Cibaris.* exiſtimantes hoc numiſma cuſum fuiſſe apud Cibarim Lycaoniæ urbem. Aliter autem & rectiùs legit rei antiquariæ peritiſſimus J. *Vaillant* ſuperiùs antè laudatus, *ex conſenſu Decurionum Coloniæ Campeſtris Juliæ Babbæ.* quod confirmat ſex teſtium allegatione, nummorum ſcilicet totidem Cimelii Regis Chriſtianiſſimi, trium Claudii, & trium

Neronis, qui habent has litteras C. C. I. B. punctis hujusmodi distinctas, quibus ostenditur singulas unum significare verbum, scilicet *Colonia Campestris Julia Babba*. Dicendum est itaque urbis Babbæ Mauritaniæ incolas illum percussisse. Invenitur autem in Plinio civitatem illam vocatam fuisse Juliam Campestrem, quòd in eam Julius Cæsar Coloniam Romanam induxerit. Caput autem Æsculapii innuit Deum hunc fuisse quondam in ea cultum.

lib. 5. cap. 5.

XVII. HADRIANUS.

HAdriani caput, ΑΥΤΟΚ. ΚΑΙ. ΤΡΑ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. *Imperator Cæsar Trajanus Hadrianus*. In aversa autem parte spectatur caput ursi cum hac epigraphe, ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ. quòd Hadrianus plurimùm venationi addictus, hanc urbem, quam Hadrianotheras, id est Hadriani venationem, vocavit, fundasset, teste Spartiano in ejus vita: *Hadrianotheras in quodam loco, quòd illic est venatus, & ursum occidisset, aliquando constituit;* unde caput ursi hîc depingitur.

XVIII. HADRIANUS iterum.

EJuſdem Hadriani caput laureâ redimitum, ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΡΑΙ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. *Imperator Cæſar Trajanus Hadrianus.* In averſa parte conſpicitur caput Jovis cum ave Ibi, quæ frequentiſſima eſt in Ægypto, cum his litteris, ΠΙΝΑ. L. ΙΑ. Clarum eſt hunc nummum percuſſum fuiſſe in Ægypto, ubi Jupiter colebatur ſub nomine Serapidis, ipſique Ibis erat conſecrata. ΠΙΝΑ autem ſignificat urbem Pinamum, cujus mentio apud Stephanum: tritum enim eſt in numiſmatibus Græcis ſcribere tantummodo initium nominis urbium, velut ΕΡΜΟ. Ermopolis, ΟΞΥΡ. Oxyrinchus, &c.

XIX. ÆLIUS.

CAput Ælii, Λ. ΑΙΛΙΟC ΚΑΙCΑΡ. *Lucius Ælius Cæſar.* In averſa autem parte cernitur caput apri jaculo confoſſum, cum hac epigraphe, ΝΙΚΟΠΟΛΕΩC. Urbes omnes, quæ Nicopolis nomine appellantur, ſingulari diſtinguuntur epitheto: ſic Nicopolis Mœſiæ ſuperioris dicitur

ΝΙΚΟ-

ΝΙΚΟΠΟΛΙϹ ΠΡΟϹ ΙϹΤΡΟΝ. Nicopolis Thraciæ, ΝΙΚΟΠΟΛΙϹ ΠΡΟϹ ΜΕϹΤΡΟΝ. Nicopolis verò illa, quam in Epiro conſtruxit Auguſtus ob memoriam victoriæ Actiacæ, nullo alio inſignitur nomine, niſi fortè ΙΕΡΑϹ; quod etiam comperitur rariùs. Huic ergo potiùs videtur tribuendum hoc numiſma, quàm cæteris, in monumentum ingentis illius apri, quem inibi occidit Hadrianus, qui Ælium jam adoptaverat, de quo hæc habet Dio: *Fuit autem adeò agilis in venationibus, ut aprum maximum uno ictu confecerit.*

XX. FAUSTINA.

CAput Fauſtinæ uxoris Marci Aurelii, ΦΑΥϹΤΕΙΝΑ ϹΕΒΑϹΤΗ, *Fauſtina Auguſta.*

Sſ

In aversa parte stat Harpocrates Deus silentii apud Ægyptios, digitum ori admovens, cum hac inscriptione, ΠΕϹϹΙΝΟΥΝΤΙΩΝ, quâ innotescit urbem Pessinum Galatiæ hunc edidisse nummum in honorem hujus Augustæ, figuramque Harpocratis, quem specialiter colebant istius urbis incolæ, in eo effinxisse.

XXI. Tacitus.

CAput Taciti Imperatoris cum laurea, IMP. C. M. CL. TACITVS AVG. In aversa verò parte cernitur Victoria, quæ dextrâ offert coronam Imperatori, & sinistrâ palmam gestat, cum ista epigraphe, VICTORIA GOTTHI. in memoriam celebris illius victoriæ, quam in Gothos reportavit, cæterosque palustrium Mœotidarum incolas, de qua hæc scripsit Vopiscus : *Quoniam à Mœotide multi barbari eruperant, eos eisdem consilio & viribus, ut eò redirent, compulit.* Zosimus etiam hæc habet: *Gothi trajectâ palude Mœotide, per Pontum ad Ciliciam usque sitâ, incursionibus vexarunt, quos aggressus Tacitus, partim ipse debel-*

latos ad internecionem delevit. Isidorus autem in suis Etymologiis dicit Gothiam vicinam esse Scythiæ & Palustrium Mœotidarum, his verbis: *Prima Europæ regio Scythia inferior, quæ à Mœotidis Paludibus incipiens, inter Danubium & Oceanum Septentrionalem usque ad Germaniam porrigitur, quæ Terra generaliter, propter barbaras nationes quibus inhabitatur, Barbarica dicitur. Horum pars prima est Alania, quæ ad Mœotidas Paludes pertingit; post hanc Dacia, ubi & Gothia, deinde Germania.*

XXII. PROBUS.

CAput Probi Imperatoris cum corona radiata, IMP. C. PROBVS P. F. AVG. In aversa verò parte videtur lupa lactans Remum & Romulum, cum his verbis, ORIGINI AVG. Si Probus ex Pannonia originem duxerat, ut Vopiscus & Sextus Victor asserunt, mirum videri debet cur hîc lupa, Urbis fundatorum nutrix, efficta sit, ad designandam hujus Imperatoris originem. At Paulus Diaconus Aurelii Victoris Com-

pilator, loco Dalmatio ſanguine, poſuit Dalmatio nomine, quod fortè Probo inditum fuerat. Poſſet etiam dici quòd Probus natus Romæ, ut nomen indicat, à patre Dalmata fuerit ortus, unde verè ſcriberetur eum fuiſſe Dalmatio ſanguine. Tandem illud etiam non ineptè proferri poſſet, ſcilicet cùm lupa dederit originem Imperio Romano, cur non etiam Imperatoribus, qui omnes Auguſti dicti ſunt?

XXIII. AURELIANUS.

AUreliani caput, DEO. ET. DOMINO. AVRELIANO. AVG. Hæc inſcriptio videtur quædam conſecratio in honorem Aureliani, quæ ipſum Deum declarat. In averſa autem parte ſtat mulier porrigens Imperatori coronam, cum hac epigraphe, RESTITVTOR ORBIS. Mulier illa, figura eſt urbis Romæ, quæ tam ſuo nomine, quàm totius Orbis, cujus caput exiſtebat, agnoſcit Aurelianum totius Orbis Reſtauratorem, eique coronam decernit. Audiamus Vopiſcum de eo ſic diſſerentem: *Nos bene ſcimus, & poſteri fre-*

quentabunt divum Aurelianum clarissimum Principem, serenissimum Imperatorem, per quem ROMANO NOMINI ORBIS EST RESTITVTVS. Posteri nescient. Deus avertat hanc amentiam.

XXIV. JULIANUS.

CAput Juliani Tyranni cum corona radiata, IMP. C. M. AVR. IVLIANVS P. F. AVG. *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Julianus Pius, Felix, Augustus.* Assumptus fuit in Italia à militibus suis in Imperatorem post Carini mortem, eodem momento quo Carausius in Gallia, ut scribit Aurelius Victor: *Hoc tempore Carausius in Galliis, Achilleus apud Ægyptios, Julianus acto per costas pugione in ignem se abjecit.* Hic est hujus Tyranni finis infelicissimus, qui in has redactus fuit angustias, cùm prælio per Diocletianum victus fuisset; cùmque brevissimo tempore regnasset, ejus numismata vix inveniuntur.

XXV.
CARUS.

CAput Cari Imperatoris cum Solis capite radiato, DEO ET OPTIMO CARO INVICTO AVG. Monumentum eſt victoriæ inſignis, quam Carus de Perſis, aliiſque populis qui Solem colebant, retulit, ſub ejuſdem Solis auſpiciis, cui Invicti tribuebant epithetum, ut in pleriſque nummis Diocletiani, Maximiani & Conſtantini videre eſt. Ideo autem Solem Invictum dicebant, quòd eum omnium Numinum fortiſſimum exiſtimarent. Obſervandum eſt in hac numiſmatis epigraphe, Domini titulum primò fuiſſe Caro attributum, quod deinde ſequentibus Imperatoribus fuit frequentiſſimum. In averſa autem parte legitur hoc lemma, FELICITAS TEMPORVM, quo deſignatur felicem omnino eſſe ſub Cari Imperatoris regimine Rempublicam.

XXVI. MAXIMIANUS.

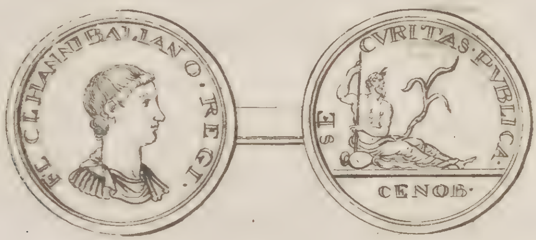
MAximiani & Herculis jugata capita, ut placet Triſtano à ſancto Amantio. Nullus eſt tam peregrinus, qui ignoret Maximianum Herculem dici voluiſſe, & effigiem ſuam cum clava & leonis ſpoliis in ſuis nummis ſæpius efformari juſſiſſe. In averſa autem parte videntur tres puellæ, quæ bilances manu geſtant, eæ ſunt tres monetæ, quæ deſignant aurum, argentum, & æs, ex quibus nummi conflabantur. Altaria verò innuunt perſpicuè illas ut Deas coli conſueviſſe.

XXVII. MAXIMIANUS iterum.

CAput Maximiani velatum cum laurea, DIVO MAXIMIANO SENI OPTIMO. In averſa autem parte Imperator ſedet in ſella curuli,

cum hac epigraphe, REQVIES OPTM. MERIT. *Requies optimorum meritorum.* Vel gratulabuntur hoc nummo Maximiano, quòd exemplo collegæ ſui Diocletiani Imperium dimiſiſſet, ut privatam ageret vitam; unde ejus Encomiaſtes laudat eum his verbis: *Tu verò, in quo ſunt ſolidæ adhuc & integræ vires, hic totius corporis vigor, hic Imperatorius oculorum ardor, immaturum otium ſperaſſe miramur.* Vel fortè rectiùs dicendum eſt, ejuſdem Imperatoris apotheoſim eſſe, quod caput velatum, & inſcriptio, *Divo Maximiano*, quaſi jam inter Deos relato, indicare videntur; optimèque conveniunt illa verba, *Requies optimorum meritorum*, quæ etiamnunc potiori jure beato Cœliti aptare poſſemus.

XXVIII. Anaballianus.

CAput Anaballiani, qui fuit nepos ac gener Conſtantini Magni, quemque Regem Ponti conſtituit, cùm Conſtantiam filiam ei matrimonio copulavit. FL. CL. ANABALLIANO REGI. *Flavio Claudio Anaballiano Regi.* Author quidam anonymus

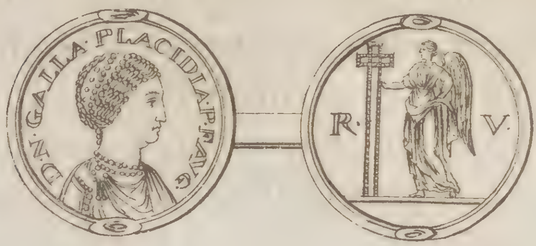
anonymus vitæ Constantini ait de illo: *Regem Regum & Ponticarum gentium eum constituit.* In aversa autem parte cernitur Fluvius procumbens, quem Euphratem, aut alium fluvium, qui terras Anaballiani regno subditas alluit, facilè credimus. Literæ verò CONOB. in inferiori parte nummi appositæ, Constantinopoli obsignatum fuisse hunc nummum designant.

XXIX.
VETRANIO.

CAput Vetranionis, qui in Pannonia Imperator ab exercitu fuit salutatus eo tempore, quo exercitus Gallicus Magnentium eligebat. D. N. VETRANIO P. F. AVG. *Dominus Noster Vetranio Pius Felix Augustus.* Aversa autem pars repræsentat eum coronâ à Victoria donatum, cum labaro in manu, insignito sacro charactere Christi, & hac epigraphe, *Hoc signo victor eris*, quâ Cœlum sibi conabatur reddere propitium, ut victoriam in hostes reportaret.

Tt

XXX. Bulla Gallæ Placidiæ.

SIgillum est plumbeum, seu Bulla Gallæ Placidiæ filiæ Theodosii, & Arcadii atque Honorii sororis, quæ ipsius diplomati fuit quondam affixa, à quo pendebat, ut ex foramine transverso colligitur. Literæ autem R. V. significare videntur *Regina Visigothorum*, quòd Placidia Atolpho Regi Visigothorum matrimonio juncta fuerit.

XXXI. Hector.

CAput cujusdam Heroïs cum hoc verbo, HECTORI. Restitutus videtur hic nummus in honorem Hectoris à Consule quopiam Romano, eò quod esset filius Priami Trojanorum Regis, à quibus Romani ducebant originem: sicut Augustus Æneam in suis sculpsit numismati-

bus. In averſa autem parte eſt figura bovis cum patera, quibus deſignantur ſacrificia quæ ipſi tanquam Heroï & Semideo conveniebant; unde jure inter Conſulares poteſt annumerari & reponi hoc numiſma.

XXXII.
HOMERUS.

CAput venerabilis ſenis, cui nomen Homerus, ut ex Græcis literis apparet OMHPOC. Inſignis hujus Poëtæ vultum hîc agnoſcimus. In averſa parte Fluvius decumbens cum hac epigraphe, AMACTPIANΩN, deſignat hunc nummum fuiſſe vulgatum in honorem Homeri ab urbis Amaſtris incolis; vel (ut rectè obſervavit doctiſſimus Spanhemius) ob ſingulare erga hunc Poëtam ſtudium; vel quòd civitas illa eſſet colonia urbis Smyrnæ, quæ Homeri patria credebatur: unde canebat Statius,

Smyrna tibi natale ſolum.

& Tullius, *Smyrnæi ſuum eſſe confirmant, itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt.*

XXXIII. Moneta Hebręorum

MOneta eſt Hebræorum, ſcilicet quarta pars ſicli ærei, vel ſtateris. Ex una parte videtur calix quidam cum literis Samaritanis, quæ ſignificant *anno quarto*. Ex alia autem parte ſpectatur manipulus frumenti cum duabus oleis hinc inde: characteres verò Samaritani ſignificant, *Redemptionis Job*, qui videntur innuere Monetam illam primùm vulgatam fuiſſe anno quarto redemptionis ſeu reſtitutionis Job in priſtinam fortunam, in qua omni abundantiâ cumulabatur, *à fructu frumenti* deſignati per manipulum, *vini* per calicem, & *olei* per oleas ipſas, *multiplicatus*, ut verbis Scripturæ utar. Fortè in ſenſu allegorico per annum quartum redemptionis Job intelligitur annus quartus à perſecutione Antiochi: & ſic referri deberet hæc Moneta ad Machabæorum ævum. Probabile eſt valde talia fuiſſe duo illa minuta, quæ hæc Evangelii vidua miſit in Gazophylacium.

XXXIV. Moneta Judæorum.

HÆc Moneta epigraphen ΗΡΩΔΟΥ ΕΘΝΑΡΚΟΥ exhibens, Judæorum eſt; an verò aſcribenda ſit Herodi Aſcalonitæ, qui Tetrarcha à M. Antonio, deinde Judææ Rex ab eodem & Auguſto renuntiatus legitur; an potiùs Herodi ejus filio, cui cognomen Antipas fuit, quem Herodes pater Galilææ & Peraæ moriens præfecit. Racemus ab una parte ſignificat illum ingentem racemum, quem Celeb & Joſuë è Terra promiſſa Iſraëlitis retulerunt: in altera parte videtur galea equinâ caudâ juxta morem antiquum inſignita.

XXXV. Alia Moneta Judęorum

HÆc etiam Moneta Judæorum eſt, Herodis ſcilicet Agrippæ, qui Chriſtum deriſit, ut

teſtatur inſcriptio Græca, ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΑΓΡΙΠΑ, cum tabernaculo, quod feſtum Tabernaculorum apud Judæos celebre deſignat. Tres autem ſpicæ in averſa parte depictæ repręſentant feſtum Paſchæ, in cujus ſecunda die offerebantur Deo ſpicæ, & primitiæ frugum terræ.

XXXVI. DOMITIANUS.

NUmmus iſte ultimus eſt Domitiani, in cujus averſa parte ſunt duo cornucopiæ decuſſata, cum hac epigraphe, ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ ΕΤΟ. ΚΖ. *Regis Agrippæ anno* 26. Herodis ſcilicet Agrippæ, prioris Agrippę filii, qui partes Veſpaſiani, Titi & Domitiani in bello Judaïco ſecutus eſt, teſte Joſepho his verbis : *Veſpaſianus comitante Agrippa Rege Tyrum perrexit*. Eam contraxit cum Domitiano amicitiam, ut ejus nomen in ſuo nummo expreſſerit, ſicut Auguſtus effigiem Polemonis, & Trajanus Sauromatis.

EZECHIELIS SPANHEMII
DE
NUMMO SMYRNÆORUM,
SEU
de Vesta & Prytanibus Græcorum,
DIATRIBA.

INTER præclaros nummos, quos primus publici juris fecit Vir elegantis industriæ, & harum antiquitatum amore ac peritia singulari haud ita pridem in hac urbe excellens, P. Seguinus, occurrit insignis ille Smyrnęorum Nummus aureus, in cujus anteriori parte visitur Caput muliebre turrigerum, illinc Mulier stans cum calatho in capite, sinistra manu Victoriam tenens, columnæ præterea innixa, cum inscriptione ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ, *Smyrnæorum Prytanes*. De hoc nummo, quod quanti-

vis pretii mihi videretur, & quædam præferre haud vulgo obvia ac Seguino intacta, aut alioquin ab ejus explicatione aliena, nonnulla jam alibi monui, eaque maxime, quæ ad postremæ hujus figuræ ac inscriptionis lucem opportuna tum mihi videbantur. De quibus agendum hic denuo in eorum gratiam, qui id à me petiere, eademque simul plenius illustranda.

Diss de Num. pag. 292. & seq.

I. De Smyrna Amazone in Nummis Smyrnæorum.

De turrigero Capite, quod in prima nummi area signatur, res minus videtur ambigua, quin ad consuetum in antiquis nummis vel Urbium, vel turrigeræ Deûm Matris symbolum, referri continuo debeat. Postrema equidem in Smyrnæorum, quorum iste itidem, nummis haud infrequens, modo sedens cum tympano & patera; modo in bigis leonum, cujusmodi plures videas hic in Regia Gaza, eosque utplurimum M. Aurelii, Commodi, Severi, ac filii ejus Caracallæ temporibus cusos. Unde & Μητρώου, ceu *Magnæ Matris*, Templi apud Smyrnæos mentio cum apud Strabonem, tum in antiquo Smyrnæorum & Magnetum Fœdere. Smyrnæ vero Amazoni, à qua urbem conditam ac denominatam ferunt, posset quis forte eandem turrigeri Capitis figuram tribuere. Vulgo enim illa cum turrigero Capite in præclaris aliquot Smyrnæorum Nummis spectatur; sed, quod pręterea monendum, alio ferme

lib. 14 p. 646.

In Marm. Oxon. p. 10.

turriti

turriti Capitis habitu, cum Bipenni insuper, solito Amazonum insigni; qualis etiam nummus extat in hac Seguiniana Collectione, & cui geminum è Cimeliarchio illustris Harlęi deprom-ptum hic vides, in quo hinc eadem turrigera Amazon cum Bipenni, ac eadem inscriptione, CMYPNA, *Smyrna*; illinc Prora navis, & nomen CMYPNAIΩN, *Smyrnæorum*. *Pag.* 31.

Eandem verò Smyrnam Amazonem cum Bipenni pręferunt etiam plures nummi Cęsariani, quos recondunt illustria Cimeliarchia. Talis occurrit in Gaza Medicea, hinc cum Saloninæ Gallieni conjugis effigie, illinc cum Muliere turrigera & cothurnata, quæ dextra Templum, sinistra Bipennem gestat cum Clypeo ac inscriptione, CMYPNAIΩN Γ. NEΩKOPΩN EΠI Γ. CEΞTOY. *Smyrnæorum Ter Neocororum Sub Caio Sexto.* Haud absimiles aliarum quoque Augustarum nummos, cum hac Smyrna Amazone, Templo ac Bipenni, spectare licet hic in Cimeliarchio Regio; unum nempe Juliæ Mamęæ inscriptum,

CMYPNAIΩN Γ. NEΩKOPΩN EΠ. CTP. ANTIOXOY. *Smyrnæorum Ter Neocororum Sub Prætore Antiocho;* alterum Juliæ Mçſæ, EΠ. C. M. AYP. TEPTIOY ACIAP. *Sub Prætore M. Aurelio Tertio Aſiarcha.* Ita enim legendam & explicandam poſtremam hanc vocem, non ACIAC, cum eruditis Antiquariis, liquet ex alio Gordiani nummo Regiæ itidem Gazæ, cum inſcr. CMYPNAIΩN Γ. NEΩK. EΠI TEPTIOY ACIAPXOY, *Smyrnæorúm Ter Neocororum Sub Tertio Aſiarcha.* Addere verò prioribus liceat alium Caracallæ nummum in eadem Gaza, in quo hæc Smyrna Amazon viſitur dextra ſimiliter Templum, ſiniſtra Bipennem & Clypeum tenens, CMYPNAIΩN Γ. NEΩKOPΩN EΠI KPHTAPIOY, *Smyrnæorum Ter Neocororum Sub Cretario.* Quos nummos hic in Lectoris gratiam ſubjicere haud omnino ingratum aut inconſultum duxi, unde lux etiam haud vulgaris Horatio dicenti, *Amazonia ſecuri Dextras obarmet.*

Lib.4. Od.4.

Mitto alios adhuc vel Caracallæ vel Juliæ Mamææ nummos, in eadem Gaza obvios, qui hanc Amazonem Smyrnam cum Bipenni itidem signant. Unum verò ejusdem generis præterire hic non licet, Tranquillinæ nummum, quem jam edidit vir optime de his antiquitatibus meritus, quique totus opportune in eas incumbit, Cl. *Spon*, cum simili Smyrnæ, Amazonis Templum ac Bipennem gestantis, effigie ac inscriptione, CΜΥΡΝΑΙΩΝ Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΡΟΥΦΙΝΟΥ CΟΦΙ. *Smyrnæorum Ter Neocororum* Sub *Rufino Sophista*. Ita enim postremam hanc vocem explicandam liquet, non de aliquo *Militiæ Duce*, ut eandem interpretantur diligentes Antiquarii, eo forte inducti, quod apud Tristanum inter nummos Severi viderant quendam Smyrnæorum nummum, quique occurrit hodie in Gaza Regia, inscriptum, inter alia, ΕΠΙ CΤΡΑ. ΚΛ. ΡΟΥΦΙΝΟΥ CΟΦΙ. *Sub Prætore Claudio Rufino Sophista.* Neque vero *Militiæ Ducem*, sed *Prætorem Urbanum* ea voce Στρατηγὸς denotari in nummis id genus antiquis, abunde alias notum. Ambo autem hi *Rufini*, quod vel nummi illi, Severi & Gordiani temporibus cusi, arguunt, vere *Sophistæ Smyrnæi*; ne de priori, id luculento Philostrati in Vitis Sophistarum testimonio firmem; quod jam vidit Tristanus, cuique suffragantes rursus occurrunt alii

De Sophistis Smyrnæis in nummis.

in Hermocrate p. 604.

itidem Severi nummi, cum Cybele turrigera ac leonibus, aut cum Hercule, & eadem inſcriptione, ΕΠΙ CΤΡΑ. ΚΛ. ΡΟΥΦΙΝΟΥ CΟΦΙ. CΜΥΡΝΑΙΩΝ. *Sub Prætore Claudio Rufino Sophiſta Smyrnæorum.* Unum mitto Juliæ Severi conjugis nummum, in quo idem *Rufinus* commemoratur cum omiſſo *Sophiſtæ*, quod plures ei tribuunt, nomine, ΕΠΙ CΤ. ΡΟΥΦΙΝΟΥ CΜΥΝΑΙΩΝ. *Sub Prætore Rufino Smyrnæorum.* Hujus vero Claudii Rufini, Smyrnæi Sophiſtæ, ac ejuſdem *Præturæ*, ceu Στρατηγίας, mentionem rurſus præclaram ſuppeditat Reſcriptum Severi & Antonini Caracallæ ad Smyrnæos, editum in Appendice ad Marmora Oxonienſia, & quod conſulat ibidem Lector. Id Smyrnæ vero peculiare, ut Sophiſtis eſſet non ſolum frequens, ſed inſuper ut plurimum iis tribueret; quod clare in Heraclide ac alibi docet Philoſtratus. Immo unde factum, ut ſummæ ibi rerum ſub *Prætoris*, *Stephanophori*, aut *Prytanum* nomine haud ſemel præeſſent id genus Sophiſtæ, indeque eorum nomina publicis Nummorum aut Inſcriptionum monumentis ſignarentur. Mitto quæ de *Polemone* ſummæ auctoritatis apud eoſdem Smyrnæos viro ac Sophiſta, cum è Philoſtrato, tum è Nummis Antinoi, à quo Polemone iidem in Hadriani honorem cuſi, aliunde jam harum antiquitatum ſtudioſis nota.

pag. 304.

Σμύρναν ἐτράπετο θύουσαν δὴ μάλιςα πόλεων ταῖς τῶν Σοφιςῶν Μούσαις. *pag.* 608.

Sic alterius etiam Smyrnæi Sophiſtæ, *Attali* nempe hujus Polemonis filii mentio, obvia non ſemel in Nummis Aurelii; cujus generis tres maximi, ut vulgo aiunt, moduli, ceu *Medaglioni*, eoſque diſpares videas in Cimeliarchio Regio. Unum jam edidit Triſtanus; duos reliquos haud illibenter, ad demerendum Lectorem, cui non ingrata id genus cimelia, hic vulgamus, qui omnes eandem inſcriptionem præferunt, ΑΤΤΑΛΟϹ ϹΟΦΙϹΤΗϹ ΤΑΙϹ ΠΑΤΡΙϹΙ ϹΜΥΡ. ΛΑΟ. *Attalus Sophiſta Duplici Patriæ Smyrnæ, Laodiceæ.*

Prior nempe nummus, quod minus alioquin obvium in his monumentis, cum duplici Jovis effigie, una ſtantis cum Aquila Jovis *Philalethis*, veri Laodicenſium Numinis, de quo nos nuper ad Juliani Cæſares; altera ſedentis, cum Victoria, quam præfert, Jovis *Acræi*, ſeu in arcibus urbium culti, juxta Pollucem; Smyrnæorum autem, quod aliunde liquet, ſupremi Dei, *lib. 9. c. 5.*

ΑΚΡΑΙΟΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ *in Vespas. & alibi.*

eodemque habitu in aliis Smyrnæorum nummis conſpicui. In poſteriori autem nummo, cum rurſus priorem illum ſpectes Jovem Laodicenſem; tum Iſidem ac Nemeſim, ſeu potius duas Nemeſes, tutelares Smyrnæorum, ut aliunde notum, Deas, Μεγάλων Θεῶν Νεμεσέων, *Magnarum Dearum Nemeſium*, ut vocantur in antiquo Smyrnæorum Marmore, & quo habitu etiam utramque videre licet ſculptam in aliis Smyrnęorum nummis Regiæ hujus Gazæ, niſi quod adſit ſæpius Rota, unum è ſolitis Nemeſeos ſymbolis; ſed qua de re plenius alibi, ac de *duplici* ſimul illa *Patria* hujus Attali Sophiſtæ, cujus in adlatis modo nummis mentio. Duos vero alios, neque hactenus viſos, alterius itidem *Smyrnæi Sophiſtæ*, *Claudii* nempe *Procli* nummos juvabit hic interea proferre, quorum priorem ſub M. Aurelio cuſum, ſplendida Ducis Vernolii, in quo magnum præſidium ac decus hæc ſtudia nuper amiſere, Gaza recondit; alterum vero cum Fauſtinæ conjugis effigie, in pręclaris Morellii noſtri ſchedis, ceu ectypis, mihi obſervare licuit. In priori vero nummo viſitur Mulier turrita ſedens cum Templo ac Sceptro, verius forte Bipenni, ac inſcriptione, CT. ΠΡΟΚΛΟΥ СΟΦΙСΤΟΥ СΜΥΡ. *Prætore* nempe *Clodio Proclo Sophiſta Smyrnæorum*; in

In Marm. Oxon. p. 94.

altero Fortuna ſtans cum ſolitis Temonis & Cornucopiæ ſymbolis, ac epigraphe, ΕΠΙ CΤΡ. ΚΛ. ΠΡΟΚΛΟΥ CΟΦΙCΤΟΥ, *Sub Prætore Clodio Proclo Sophiſta.*

Procli, ut obiter hoc addam, ſed Naucratitis Ægyptii, & qui Athenis, non Smyrnæ floruit, *Sophiſtæ* meminit Philoſtratus. At vero alterius *Clodii Aurelii Procli*, ejuſdemque *Herois* ibidem dicti, mentio in antiquo Marmore haud ita pridem edito, ac ſimul publicorum, quæ geſſit non Smyrnæ quidem, ſed Thyatiris, munerum; & de quo paulo infra ad Nummum Seguinianum, *Juliæ Proclæ Heroïdis*.

de vit. Sophiſt. pag. 598.

in Append. ad Marm. Oxon. pag. 299.

II. De Vesta in hoc nummo Smyrnæorum, & ejus cultu apud Græcos.

Verum ut ad Seguinianum Smyrnæorum, de quo hic potiſſimum agitur, Nummum redeam, nobilitat eum vel maxime pars ejus averſa, in qua Mulier viſitur velata ſtans, cum Calatho in capite, & Victoria in ſiniſtra, Columnæ præterea, ut jam dictum, innixa, & cum inſcriptione parum obvia, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ,

Smyrnæorum Prytanes. Ad figuram quod attinet muliebrem, eam ad Smyrnam illam Amazonem, de qua modo egimus, refert Cl. Seguinus, idque è papilla unica ſiniſtra nuda, quod Amazonibus ſolemne, continuo colligit. Verum inſpectus à me aliiſque harum antiquitatum peritis nummus, qui extat in Gaza Regia, cum reliqua Seguiniana Collectione, id continuo non arguit, in quo unam equidem papillam tectam, ſed prominentem nihilominus, quodque in aliis Dearum vel Auguſtarum nummis haud ſemel videas. Accedit, quod neque turrigerum ſit Mulieris illius caput, neque eadem Bipennem geſtans, quæ tamen Smyrnæ hujus Amazonis, ut paulo ante vidimus, & liquet prȩterea ex eodem Seguino, ſolemnia ſunt in nummis Smyrnæis inſignia. De alia proinde Muliere aut Dea ibidem ſignata quærendum, quam Veſtæ aut Ἑστίας figuram referre, opportune, ut mihi equidem videtur, jam alibi monui; quæ nempe in Grȩcarum urbium Prytaneis vulgo colebatur, & cujus ſimulachrum erigi in iiſdem ſolitum. Teſtis ejus rei luculentus Pindarus, haud ignobilis prȩclari hujus nummi, juxta Græcum Scholiaſtem, interpres, eo verſu, quo Ariſtagoræ, Tenedii Prytanis, laudes auſpicatur,

D ſſ. de Num. pag. 492.

Παῖ Ῥέας, ἅτε Πρυτανεῖα λέλογχας Ἑστία.

Nem. Od. 11.

Filia Rhea, quæ ſedem ſortita es in Prytaneis, Veſta.

Ad

Ad quem locum hæc notat Græcus interpres, Πρυτανεῖα φασὶ λαχεῖν τὴν ΕΣΤΙΑΝ, καθόσον αἱ τῶν πόλεων ΕΣΤΙΑΙ ἐν τοῖς ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΙΣ ἀφίδρυνται. *Prytanea dicitur sortita* VESTA, *quod Urbium* VESTÆ *in* PRYTANEIS *statuerentur.* Hinc primus etiam Vestæ in urbibus Gręcis aut Asiaticis cultus, ac *Prima Dearum* eadem dicta, quod notat ibidem Pindarus, πρώταν Θεῶν, ac adserit Gręcus ejus Interpres, adlato etiam eam in rem Sophoclis versu, additque, Πρώτην δὲ ταύτην εἶπε, καθόσον ἀπ' αὐτῆς ἤρχοντο. *Primam vero eam dixit, quia ab ea incipiunt.* Unde natum Gręcorum proverbium, Αφ' Εςίας ἀρχόμενος, *A Vesta incipiens*, ab Aristophane pridem usurpatum, de quo consulendi Gręci ejus Interpretes & Parœmiographi antiqui. Insignis vero eam in rem apud Xenophontem locus, quem aliis intactum pręterire hic non licet, ubi Cyrus Sardes victor ingressus, primum Vestæ, dein Jovi, aliisque Diis rem sacram fecisse legitur: Επεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, ΠΡΩΤΟΝ μὲν ΕΣΤΙΑ ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ Βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ Θεῷ Μάγοι ἐξηγοῦντο. *Quum ingressus esset Cyrus*, PRIMUM VESTÆ *rem sacram fecit, deinde Jovi Regi, & si cui alteri Deo Magi sacrificandum indicarent.* Idem in celebritate Olympiaca observatum tradit Pausanias: Θύουσι δὲ ΕΣΤΙΑ μὲν ΠΡΩΤΗ, δεύτερον δὲ τῷ Ολυμπίῳ Διΐ. *Sacra autem faciunt* PRIMÆ, aut *primum*, VESTÆ, *dein Jovi Olympio;* tertio loco, ut ibidem addit, Mercurio; quarto Minervæ; quinto Dianæ. Unde liquet *primæ* huic Vestæ ante Deos alios sacra,

in Vespis v. 490.

Inst. Cyr. l. 7.

Eli. l. 1. p. 313.

non Prytanes ſolum, quibus hoc tribuit Pindarus,

Πολλὰ μὲν λοιβαῖσιν ἀγαζόμενοι ΠΡΩΤΑΝ Θεῶν,

Sæpe quidem libationibus te venerantes PRIMAM *Dearum*; ſed alios paſſim apud Græcos, aut in Gręcis Aſiæ urbibus, feciſſe. Sacra autem illa Veſtæ, non publice ſolum in Prytaneis, ſed domi etiam, immo in ſingulis omnium ferme hominum ædibus recepta, juxta id tradentem Diodorum, idque ob beneficium repertæ ab eadem Dea domorum fabricæ: λέγεται δὲ τὴν ΕΣΤΙΑΝ τὴν τῶν οἰκιῶν κατασκευὴν εὑρεῖν, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην παρὰ πᾶσι σχεδὸν ἀνθρώποις ΕΝ ΠΑΣΑΙΣ ΟΙΚΙΑΙΣ καθιδρυθεῖσαν τιμῶν καὶ θυσιῶν τυγχάνειν. Unde factum etiam video, ut ἀφ' Ἑστίας μυεῖσθαι diceretur apud Atticos, non *qui procul à domo*, ut inepte id apud Suidam vertit & explicat interpres, ſed qui a *laribus ac domo* ſeu a *Veſta* primum velut *initiabantur*, & quam in rem locum profert ex Iſæo Harpocration, ὁ ἀφ' Ἑστίας μυούμενος Ἀθηναῖος ἦν πάντως, *a Veſta*, ceu eodem interprete, *a domo initiatus*, *Athenienſis erat omnino*. Cui conſonum nempe vulgatum illud apud Græcos, ut paullo ante diximus, ἀφ' Ἑστίας ἀρχόμενος, *a Veſta*, ac inde obvio ſępe apud auctores ſenſu, *a domo ac laribus incipiens*. Et præterea unde lucem mutuantur, quæ legas in duabus Inſcriptionibus Eleuſiniis, quas haud uno loco nuper vulgavit Cl. Sponius. Una eſt, in qua occurrit inter alia, ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΜΥΗΘΕΝΤΑ ΑΦ' ΕΣΤΙΑΣ; altera, ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΜΥΗΘΕΙΣΑΝ ΑΦ' ΕΣΤΙΑΣ; quoſque liberos, tanquam *a Veſta*, ſeu *a domo ini-*

Diod. Sicul. l. 5. p. 336.

Ἀφ' Ἑστίας, ἀπὸ τῆς οἰκίας. *Harpocration.*

Itin. t. 3. p. 2. pag. 104.
Ibid. p. 193.

tiatos, Deabus Eleusiniis, Parentes ibidem vel Areopagitarum Senatus Populusve Athenarum consecrant. Hic enim genuinus, ut vel ex ante dictis liquet, illarum Inscriptionum sensus; quamquam, ne quid dissimulem, eum turbet aliquantum adscripta in priori, ΤΑΙΝ ΘΕΑΙΝ ΑΝΕΘΗΚΕΝ, pro ΤΑΙΣ ΘΕΑΙΣ, ut in postrema factum, mentio. Ex his autem, fax iterum haud vulgaris, obscuro neque hactenus intellecto apud Callimachum loco, qui priora etiam haud parum illustrat; scilicet ubi agit de sacris Cereris Thesmophoricis, & mulieribus initiatis, aut adhuc initiandis.

Μέσφα τὰ τῆς πόλιος Πρυτανήια τὰς ἀτελέστως,
Τὰς δὲ τελεσφορείας ποτὶ τὰν Θεὰν ἄχρις ὁμαρτεῖν,
Αἵ τινες ἑξήκοντα κατώτεραι, αἵτε βαρεῖαι.

Hymn. in Cer. v. 129. & seq.

Usque ad urbis Prytaneum non initiatæ,
At initiatæ ad ipsam Deam usque congrediantur,
Tam sexaginta annis minores, quam majores.

Ut domi scilicet, quod e Diodoro vidimus, privata Vestæ sacra, sic in Prytaneis, ubi publicus apud Græcos illius cultus, & a qua, *Dearum*, juxta Pindarum, *prima*, vulgo sacrorum auspicium, ei velut primo initiati Athenienses, ad quorum morem alibi etiam receptum adludit toto hoc Poëmatio Callimachus; antequam Cereri seu Deabus Eleusiniis, solemni dein ritu, initiarentur. Ejus autem rei rationem haud obscuram e Servio colligas, *Vestam Religionem dicit, quia nullum sacrificium sine igne est, ipsaque in omni-*

Ad lib. 1. Æneid.

bus invocatur, addo & *ante omnia.* Unde etiam in alia Inſcriptione, a Cl. Sponio itidem edita, Veſtam ante Apollinem alioſque Deos commemorari videas, ΕΣΤΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΚΑΙ ΘΕΟΙΣ ΣΕΒΑΣΤΟΙΣ, *Veſtæ Et Apollini Et Diis Auguſtis.* Immo inde factum quoque obſervo, ut *per Veſtam*, ante Deos Deaſque alias, Græci olim in ſolemnibus Fœderum, aut Oratorum formulis, aut vulgo etiam in re gravi ac ſeria adjurare conſueſſent; quorum prius utique liquidum e duabus Inſcriptionibus Cretenſibus, quarum prior Latiorum & Olontiorum Fœdus continet, ΟΜΝΥΩ ΤΑΝ ΕΣΤΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΖΗΝΑ, *Juro per* VESTAM, *Jovem*, &c. Altera Hierapytnenſium apud Gruterum, ubi petitum etiam a Veſta jurisjurandi ante Deos, Deaſve alias, qui ibidem commemorantur, auſpicium, ΟΡΚΟΣ, ΟΜΝΥΩ ΤΑΝ ΕΣΤΙΑΝ, *Jusjurandum; Juro per* VESTAM, &c. qua de re iterum paullo infra. Ad publicum autem hujus Veſtæ, de quo hic agitur, in Prytaneis Græcorum cultum, adludit etiam Pollux: Ἐφ' ὧν δὲ θύομεν ἢ πῦρ ἀνακαίομεν, βωμὸς, θυμιατήριον, ΕΣΤΙΑ. ἔνιοι γὰρ οὕτως ὠνομάκασιν· οὕτω δ' ἂν κυριώτατα καλοῖτο ἡ ἐν τῷ ΠΡΥΤΑΝΕΙΩ, ἐφ' ἧς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον ἀνάπτεται. *Supra quæ ſacrificamus, aut ignem accendimus, ara, acerra, focus, vel* VESTA; *ſic enim a nonnullis nominatur; proprie tamen ita dicitur, quæ eſt in* PRYTANEO, *ſupra quam ignis æternus accenditur.* Ἑστία enim, ut notum, cum pro Dea, ſeu *Veſta*, tum pro *Foco publico* ſeu

Ibid. to.3. p.2. pag. 104.

In Syntagm. Reineſ. p.501.

Theſ. Grut. DV.

L.1. c.1. §.4.

Ara, quæ eidem Deæ in Prytaneis ſacra. Unde etiam ſicuti ex hoc præclaro Smyrnæorum nummo, in quo *Veſta* & *Prytanes*, quæque modo ad ejus illuſtrationem dicta, lucem mutuatur inſignis Æſchyli locus,

Σύ τοι πόλις, σὺ δὲ τὸ δήμιον,
ΠΡΥΤΑΝΙΣ ἄκριτος ὢν,
Κρατύνεις βωμὸν, ΕΣΤΙΑΝ χθονός.

Suppl. v.375. &c.

Tu quidem Urbs, tu vero Populi communitas, PRYTANIS *ſupremus cum ſis, Præſes altari,* VESTÆ *hujus terræ.* In quibus equidem verbis, quibus Argivorum Regem compellat ſupplex Danaûm turba, liquet continuo reſpici ad morem in Græcis urbibus receptum, quo Veſtæ in Prytaneis ſtatuebantur, & ejuſdem cultus ſeu ſacra ignita a Prytanibus, ut paullo ante e Pindaro vidimus, curabantur. Hinc & *Urbis*, & *Populi*, & *Prytanis*, & *Aræ*; ac *Veſtæ Terræ* ſeu *Urbis* mentio in eodem loco, cujus optimum dabimus interpretem Tullium, *cumque* VESTA, *quaſi* FOCVM VRBIS, *ut Græco nomine eſt appellata, complexa ſit.* Sic Εςία πόλεως apud Pollucem, qua de re paullo infra. Ut non mirum proinde videri debeat, Romanorum Veſtam vocari itidem in Romanis aliquot nummis, *Veſtam Populi Romani Quiritium*, VESTA P. R. QVIRITIVM; quod rurſus illud Æſchyli τὸ Δήμιον, & Εςίαν Χθονός, *Populi Commune*, & *Veſtam Terræ*, haud parum illuſtrat, indeque etiam aliquid lucis fœneratur. Neque etiam inſolitum, quod ibi *Aram*, & *Veſtam*, Βωμὸν καὶ Εςίαν pro eo-

De Legib. l. 4.

dem ſumat Æſchylus; quum & alibi, præter adlatum modo Pollucis locum, apud ſequentes Tragicos, Sophoclem ac Euripidem, Εςίαν pro *Ara* non ſemel uſurpatam videas; ſicuti, ut alia mittam, eo verſu, ubi Argivorum præco de Herculis liberis ad Aras Gręcorum profugis loquitur,

Heraclid. v. 145.

Πολλῶν δὲ κ' ἄλλων ΕΣΤΙΑΣ ἀφιγμένων,

Cum vero multorum aliorum ad ARAS *confugiſſent.* Scilicet inde etiam Ara illa, ceu Εςία hujus Deæ, ſolemne Aſylum, ad quod confugere rei ac ſupplices ſoliti, ut de Theramene in vita Iſocratis notat Plutarchus, φυγόντος ἐπὶ τὴν βουλαίαν (de qua appellatione paullo infra) Εςίαν, *fugientis ad Aram in Curia*, ſeu Prytanitidem; & in Eroticis Parthenius, de ſedente apud Naxios ſupplice Hypſicreonte, ἐπὶ τῆς Εςίας τῆς ἐν Πρυτανείῳ, *apud Aram Veſtæ quæ eſt in Prytaneo.* Hinc Εφέςιοι, *ſupplices*, etiam dicti, & Εφέςιος Jupiter, Herodoto Επίςιος, cum Hoſpitalis, tum ſupplicum Præſes; idem nempe qui Æſchylo modo [a] Αφίκτωρ, modo [b] Ικτὴρ, modo etiam [c] Ικταῖος, quod fruſtra apud Lexicographos quæras, vulgo Ικέσιος & Ικετήσιος; ſicut alibi apud eundem, Ξυνέςιος, ſeu *Hoſpitalis* dictus. Unde apud Sophoclem ἐφέςιοι ἀλαλαγαὶ, juxta Græcum ejus interpretem, *cantus in ſacris ſolemnes*, ſeu rectius, *cantus lararii*, apud Lares nempe aut ſacrum ædium focum fieri ſoliti; haud aliter ac apud Euripidem obſervo, ἐφέςιον φλόγα, interpreti *larariam flammam*; de face ſcilicet accenſa & piaculari, qua Theone domo egreſſa,

Cap. 18.

Lib. 1.

[a] *Suppl. v. 1.*
[b] *Ibid. v. 390.*
[c] *Ibid. v. 488.*

Agamemn. v. 712.

Trach. v. 208.

Helen. v. 878.

Ægyptiorum more purgari aërem, pollutamque, qua incederet, viam, jubet, eandemque mox intra ædes, ſeu ad Focum ac Lares ædium referri. Immo nec pro *Ara* ſolum, aut *Foco* cum publico, tum privato etiam, ſed & pro *Igne*, qui in eodem accendi ſolitus, vox illa Εστίας haud ſemel accepta; primigenia nempe vocis illius, & ex Oriente, ut notum, juxta cum cultu Ignis ſeu Veſtæ traductæ, ſignificatione. Neque tamen id ex alio Æſchyli loco, fide noviſſimi ejus interpretis, colligas, qui hunc Poëtæ verſum, Τίω δ' ἀθέρμαντον Εστίαν δόμων, male vertit & nullo ſenſu, *Colo* IGNEM *Ædium non caleſcentem*; rectius *focum non caleſcentem, un foyer froid & ſans feu.*

Vide in Not. ad Æſchyl. Choep. v. 627.

III. De VESTÆ Lucernis, Igne, Face, in Prytaneis ac Nummis.

Fallitur vero ὁ πάνυ ad Athenęum, cui ignis ille Veſtæ, in Græcorum Prytaneis, *nil niſi lucerna ſemper ardens.* Penſiles quidem lychnuchi paſſim in Deorum delubris, quod tradit * Plinius; iique, ut aliunde liquere videtur, vulgo in Gręcorum Prytaneis ſemper ardentes; unde & mirabilis ille Lychnuchus in Tarantinorum Prytaneo a Dionyſio juniore poſitus, in quo tot arderent lucernæ, quot dies anni. Immo unde illud a Theocrito, & de quo ibidem Caſaubonus, proverbii loco uſurpatum, τὸ λύχνιον ἐν Πρυτανείῳ, *Lychnuchus* ſeu *lucerna in Prytaneo;* inde enim, nec aliunde cum viris magnis Scaligero & Dan. Heinſio, quærenda illius & ſequentis apud Poëtam loci ratio. Mitto hic quod Plutarchus, ubi de Veſtalibus ei ſermo, & cuſtodia æterni ignis apud Græcos etiam re-

**Lib. 34. c. 3.*

Athen lib. 15.

Idyll. 21.

In Numa. cepta, exemplum adfert *exſtinctæ* ſub Ariſtone *ſacræ* apud Athenienſes *lucernæ*, ἀποσβεσθῆναι τὸ ἱερὸν λύχνον. At præter penſilem lucernam, Ara & Ignis ibidem ſemper ardens, vulgo in Græcorum Prytaneis. Unde factum etiam ut Ἑστία, quod ex Æſchylo aliiſque jam ante vidimus, non pro *Foco* ſolum, ſed & pro *Ara* ſumatur, & Πρυτανεῖον quaſi πυρὸς ταμεῖον, ſeu *ignis promptuarium* dictum a veteribus Grammaticis credatur. Clare autem de Eleorum Prytaneo, & Veſtæ in eo ſacrario tradentem Pauſaniam legas: Ἐν δὲ αὐτῷ τῷ ΠΡΥΤΑΝΕΙΩ παριόντων ἐς τὸ οἴκημα, ἔνθα σφίσιν ἡ ΕΣΤΙΑ, Πανός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τῆς εἰσόδου βωμός· ἔστι δὲ καὶ ἡ ΕΣΤΙΑ τέφρας καὶ αὕτη πεποιημένη, καὶ ἐπ' αὐτῆς ΠΥΡ πᾶσάν τε ἡμέραν καὶ ἐν πάσῃ νυκτὶ ὡσαύτως καίεται. *At in ipſo* PRYTANEO *cum ad eam acceſſeris cellam, in qua Focus ſeu* VESTA, *ad primi ingreſſus dextram Panos aram videas. Eſt autem Focus ille e cinere ſubſtructus*, PERPETVO IGNI *tam interdiu quam nocte* ADOLETVR. Additque, receptum, ut ab eo Foco cinis ad Jovis Olympii Aram transferretur. Panis vero Ara, ut obiter moneam, Foco ſeu Veſtæ, in eodem Prytaneo vel inde proxima, quod Deus ille Capripes tum lampade accenſa, tum perpetuo igne haud uno in loco coleretur. Pani certe ignem inexſtinctum ſacratum apud Arcadas docet alibi idem Pauſanias; & Arcadum exemplo apud Athenienſes in Arce, ardente lampade, ſeu lampadum certamine, eundem Pana cultum, tradit Herodotus. Unde lux etiam a me nuper admodum

Lib. Eliac 1. *pag.* 316.

In Arcad. p. 516.

Lib. 6.

adlata,

adlata, cum veteri nummo, in quo Pan depictus, qui utraque manu facem, Græcis *lampada* etiam dictam, tenet; tum antiquæ Inscriptioni a Reinesio editæ, & cujus mentem, ut ipse agnoscit, haud erat adsecutus, LVCIDO PANI. Immo quam in rem occurrit mihi opportune expressa itidem Vesta cum Face, in Romanis aliquot nummis, ut Vitellii, cum inscript. paullo ante commemorata, VESTA P. R. QVIRITIVM; tum Saloninæ Gallieni, sub Vestę habitu depictæ, cum elogio, VESTA FELIX, qualem jam edidit Tristanus. Juvabit vero haud minus utrumque, illustrandæ, de qua modo egimus, rei, hic adponere; quorum priorem, Vitellii nempe, paullo ab eo, quem apud Tristanum videas, diversum suppeditavit Cimeliarchium Parisiense S. Genovefæ, Claudii du Molinet Canonici Regul. summo studio e divite Peireskiana penu locupletatum; in quo viro, cum peritia rerum antiquarum insigni, quod pluris longe facio, excellit probitas, modestia, humanitas, plenum officii & candoris pectus.

Ad Juliani Cæsares pagg. 49. & 490.

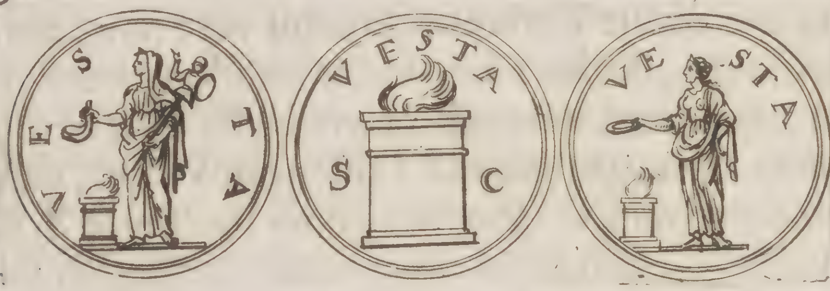
Tom. 3. p. 103.

Unde & accensam facem, ἐφέστιον φλόγα, dictam mo-

do vidimus ab Euripide. Utrumque vero, de quo paullo ante egimus, cum Lucernæ ſcilicet accenſæ, tum Ignis in Ara perpetui ritum, Romæ itidem in cultu Veſtæ obſervatum, vel ex veteribus nummis, iterum colligas, in quibus modo Veſta, ſeu Veſtalis verius depicta, quæ dextra Lampadem præfert, ante eam Ara cum igne accenſo; modo etiam Ara tantum & Ignis; aut ante eam libans Dea vel Deæ Sacerdos, adſcripta vero in ſingulis Deæ nomen VESTA.

IV. De VESTÆ Symbolis in Nummis Romanis.

Neque vero, quod arguere inde quis poſſet, eoque meam de hoc Smyrnęorum Nummo interpretationem convellere, Ara ſolum, aut Ignis ſupra eandem accenſus, aut quæ magni, ut diximus, Caſauboni ſententia, Lampas ardens, unum hujus Veſtæ in Prytaneis Gręcorum ſymbolum; nullum pręterea aliud ejus Deæ ſimulacrum. Id equidem de Romanorum Veſta tradentem novimus Ovidium:

Faſt. l. 6.

Ignis inexſtinctus templo celatur in illo,
Effigiem nullam Veſta nec Ignis habet.

atque iterum:

Nec tu alibi Vestam, quam vivam intellige Flammam,

eaque firmantes aliquot Romanos nummos, in quibus Ara solum exstat, ut modo vidimus, cum igne accenso; aut sacra facientes ante Aram in Templo Vestales; vel nudum quandoque Vestæ Templum, citra ullum aliud Deæ simulacrum, adscripto tamen ejus nomine, VESTA, aut VESTA MATER; cujus generis ectypa præ aliis haud ita pridem illustravit pręclaræ vir industriæ ac eruditionis Jac. Oiselius. Neque minus tamen obvium in aliis Romanorum nummis Vestæ hujus simulacrum, velatæ nempe Mulieris, quæ Palladium tenet, cum Hasta quandoque & Patera, solitis Dearum insignibus; aut alioquin cum simulacro ejusdem Deæ in Templo, seu Ara in medio Templi, desuper autem Dea, ante eam vero sacra facientes Vestales. Quæ singula nummi sequentes, iique haud vulgares, ante oculos ponunt.

Prior Saloninæ Gallieni, isque Regiæ hujus Gazæ cum inscriptione, VESTA AETERNA; alter

cum elogio VESTAE SANCTAE; tertius, in quo VESTA MATER: hi duo autem poſtremi cum Juliæ Severi effigie in prima nummi area. Haud obſcura vero horum elogiorum, Veſtæ in iiſdem nummis tributorum ratio. AETERNA nempe VESTA; quod nomen ei quoque largitur Horatius, *æternæque Veſtæ*, ob æterni, ut liquet, Ignis cuſtodiam, quomodo eundem vocat Maro, ubi de Veſta ei itidem ſermo:

Lib. 3. Od. 5.

Æternumque adytis effert penetralibus Ignem;

Æneid. l. 2.

ac alibi de illo *Igne*, quem vocat *vigili*, additque, *Excubias Divum æternas;* Græci autem ſimiliter πυρὸς ἀθανάτου nomine nuncuparunt. Hinc velatum etiam caput hujus Deæ, ſicut alia vulgo ÆTERNITATIS ſymbola in veteribus nummis. SANCTA vero dicta etiam in altero nummo eadem VESTA, tum juxta ſimilem appellationem Diis aliis ac Deabus haud ſemel conceſſam, in veteribus lapidum nummorumve monumentis, APOLLINI SANCTO, MINERVAE SANCTAE, DIANAE SANCTAE, HERCVLI SANCTO, ac ſimilibus; tum ut Veſtæ proprium, tanquam pudicæ, immo Pudicitiæ in antiquis nummis quandoque, quod notum, ſymbolo, ac unde illud veteris Poëtæ, *Licebit ipſa ſis pudicior Veſta;* & quo ſenſu Veſtales, *Virgines ſanctæ* dictæ alibi apud Horatium. Hinc παρθενικὸν ἄγαλμα,

Ibid. l. 4.

Porphyr. de Ab. l. 2.

In Priapeiis.

Lib. 1. Od. 2.

virgineum simulacrum, Vestæ a Porphyrio apud Eusebium, de quo loco mox uberius, tribuitur. Peculiarem vero ejus rei fontem aperit alicubi Græcus Aristophanis Interpres, sed Græca fide; quod Vesta scilicet, post debellatos Titanas, optione habita petere quod vellet, continuo virginitatem petierit. Quo referre etiam liceat, quod *Ara Pudicitiæ* occurrat in nummis Plotinæ, nempe ARA PVDIC. aut quod alioquin apud Euripidem legas,

Præp. Evang. l. 3.

Ad Vespas pag. 492.

Ἱκέτιν πρὸς ἁγνοῖς Ἑστίας θάσσειν βάθροις.

Hercul. Fur. v. 715.

Supplicem ad sanctas Laris aut Vestæ *sedes sedere*. MATER vero cur nihilominus dicatur in postremo nummo eadem VESTA, sicut in veteri inscriptione VESTAE MATRI, aut vero apud Maronem, *Vestaque Mater*, abunde liquet ex eo, quod vulgo eadem quæ Terra, aut vero Deûm Mater Rhea censeretur. Hinc *primæ* etiam *Vestæ*, ut paullo ante vidimus, ante Deos alios cultus, eademque non Virginis solum, sed Mulieris habitu, juxta Porphyrium, ut mox videbitur, depicta; & si aliis fides, infantem gremio fovens, quod postremum tamen in veteribus nummis, in quibus frequenter occurrit adhuc eadem Vesta, haud facile reperias. Immo sicut MARS PATER cum alibi, tum in nummis aliquot antiquis, sic MATER Romanis dicta vel ideo VESTA, tanquam unum e Tutelaribus Urbis, ac Domus imprimis Augustæ, quo-

Thes. Grut. CXXI. I.

Georgic. l. 1.

Albricius de Deor. Imag.

rum utrumque innuit ibidem Maro, Numinibus,

Georgic. l. 1. *Di patrii indigetes, & Romulo, Vestaque Mater,*
Quæ Tuscum Tiberim, & Romana palatia servas.

Hinc, quod observo, TVTELARIS VESTA, Romæ nempe, in veteri Urbis Kalendario. Postremum vero de *Palatio*, seu Domo Augusta, indicat etiam Ovidius, a quo *Cæsareos inter sacrata Penates*, ac inde *Cæsarea* dicitur eidem *Vesta*. Quæ egregie illustrat cum preclarus nummus, quem vidisse olim juvit cum Templo, Sacrificio, ac elogio, quale etiam apud Goltzium legas, VESTAE AVGVSTAE; tum inscriptio in honorem Juliæ Severi, a Cl. Sponio edita, ΙΟΥΛΙΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΕΣΤΙΑΝ ΝΕΑΝ ΔΗΜΗΤΡΑ, *Juliam Augustam Vestam Novam Cererem*. Eadem nempe *Julia*, ad quam spectat superior nummus inscriptus VESTA MATER. De Cerere vero eadem quæ Vesta, dicetur paullo infra, & de qua vetus inscriptio in Reinesiano Syntagmate legitur, ubi inter alia CERERI MATRI MAXIMAE, ut jam de nummis nihil dicam, in quibus obvia CERES AVGVSTA, haud aliter ac IVNO vel VENVS AVGVSTA. Suidam vero, haud moror, qui Pateram, quæ & alibi in Romanis Vestæ nummis conspicua, pro Tympano videtur accepisse, ubi Vestam instar Terræ cum Tympano, quod frustra rursus in antiquis ac residuis Vestæ simulacris quæras, depi-

Metam. l. 15.

Itin. tom. 3. p. 2 pag. 223.

Syntag. p. 61.

ctam tradit; ni Vesta eadem illi statuatur quæ Rhea, qua de re iterum, utraque proinde pro Terra, de qua Suidæ ibidem sermo: Γῆς ἄγαλμα γυναῖκα πλάττουσι τὴν Ἑστίαν, οἱονεὶ τὴν Γῆν τύμπανον βαστάζουσαν. *Terræ simulacrum, Vestam, id est Tellurem, fingunt Mulierem tympanum gestantem*; addita etiam ratione, quod Terra ventos in se concludat. Eadem videas tradentem in voce Ἑστία; & vulgata aliunde ac nota, quæ de *Vesta* ac *Terra*, tanquam eodem numine, passim veteres monent, & quam in rem usurpare obiter liceat illud Æschyli:

Γαῖα πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία· — *Prom. v. 210.*

Terra multarum appellationum una forma.

Hinc idem Solis ac Vestæ seu Terræ Pontifex, in Marmoribus antiquis, PONTIFICI SOLIS PONTIFICI VESTAE: alibi PONTIFICI VESTAE PONTIFICI SOLIS. Adde haud mirum videre eadem Vestam, quam superior nummus, in quo VESTA MATER, exhibet, in Templi penetrali, quum vulgo illa in Templi aut Ædium penetralibus fuerit culta; unde jam olim Virgilio *canæ penetralia Vestæ* haud semel dicta; Arnobius vero in *penetralibus Vestæ ignis*, seu ut in editione Batavica a Salmasio recensita legitur, in *penetralibus caligineis perpetuos servatis focos*. Hinc jam olim dicta Græcis eadem Vesta, *mediam domum obtinere*, ἡ μέσον οἶκον ἔχεις, juxta versus Orpheo tributos; aut in mediis ædi-

Thes. Grut. CCCCXXXVIII. 1. & MCII. 2.

Æn l. 5. & 9.

Lib. 2.

viderat Lipſius, ubi de Veſtæ ſimulacro tributiſque ei ſymbolis loquitur. At inſignis præ aliis Porphyrii apud Euſebium locus, ac in primis ad faciendam rei, de qua hic agimus, fidem opportunus, ubi nempe habitus ejuſdem Veſtæ, ac præterea locus erecti vulgo ſimulacri aperte traditur: Καὶ τὸ μὲν ἡγεμονικὸν τῆς χθονίας δυνάμεως ΕΣΤΙΑ κέκληται· ΗΣ ΑΓΑΛΜΑ παρθενικὸν ΕΦ' ΕΣΤΙΑΣ πυρὸς ἱδρυμένον. καθὸ δὲ γόνιμος ἡ δύναμις, σημαίνουσιν αὐτὴν ΓΥΝΑΙΚΟΣ εἴδει ΠΡΟ ΜΑΣΤΟΥ. *Id quod eſt in terrena vi princeps atque primarium* VESTA *nominatur*, CVIVS SIMVLACRVM *virginea ſpecie* IVXTA FOCVM *accenſum erigi conſuevit; quatenus autem fecunda vis illi ineſt, eandem ex* VBERIS *indicio*, MVLIEBRI *forma expreſſam voluerunt.* Unde, ut obiter addam, liquidum, cur non *Virgo* ſolum, ſed *Mater*, qua de re paullo ante, dicta eadem Veſta, eaque cum prominente etiam ubere, in hoc ipſo, quem hic illuſtrandum ſuſcepimus, Smyrnæorum nummo, appoſite ad Porphyrianum ectypum, depingatur. Ut mirum ſit utique, viros doctiſſimos, qui data opera de Veſta, ejuſque apud veteres cultu ac ſymbolis commentabantur, hæc non vidiſſe, immo aperte pugnantia cum tot clariſſimis auctorum locis, aliiſque priſci ævi monumentis, ex male intellecto uno Pauſaniæ loco, tradidiſſe. Ex quibus illud inſuper docemur, hujus Veſtæ ſimulacra ad Focum ſeu Aram accenſam, juxta Porphyrium, & quod innuit etiam, ut ſupra

Præp. Evang. l. 3 p. 109.

ſupra vidimus, Græcus Pindari Interpres, in Curia ſeu Prytaneis Græcorum, aut a Græcis conditarum urbium erecta; unde eadem cum Πρυτανῖτις Ἑστία, tum Βουλαία etiam, *Prytanitis* & *Senatoria* dicta. Prius apud Athenæum videas, qui ΕΣΤΙΑΣ ΠΡΥΤΑΝΙΤΙΔΟΣ γενέθλια, VESTÆ PRYTANITIDIS *natalitia* apud Naucratitas Ægyptios, Græcorum ſcilicet, ut vel ex Herodoto ac Strabone liquet, traduces docet celebrata. Poſterius tradunt Græci Oratores, eorumque interpres Harpocration, qui juramenti per hanc *Senatoriam* Deam, Βουλαίαν τὴν Ἑστίαν, Athenis recepti meminere; additque nominis originem Harpocration, appoſite iterum ad ejus rei, de qua hic agimus, fidem, ΕΣΤΙΑΝ τὴν Βουλαίαν, ὅτι τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἱδρυμένην, VESTAM *Senatoriam*, ceu *Senatus Præſidem, tanquam quæ in Senatu erat* DEDICATA. Βουλαία nempe Veſta haud aliter ac Βουλαία non Minerva ſolum, ſed etiam Themis apud Plutarchum; aut vero Βουλαῖος Jupiter, cum apud eundem, nempe præter Antiphontem, quem citat ad Harpocrationem Cl. Mauſſacus, tum in præclaris aliquot nummis, maxime autem, & quem vidiſſe olim juvit in Gaza Medicea, in inſigni nummo, e *Medaglioni*, quos vulgo vocant, genere, & a Mytilenæis cuſo, in quo hinc caput Jovis laureatum, cum inſcriptione ZEYC BOY-

Lib. 4. c. 13.
Lib. 2.
Lib. 17.
Æſchin. de falſ. legat.
Præc. Reip. ger.
Ibid.

ΛΑΙΟC; in averſa autem nummi area tres figuræ occurrunt cum epigraphe, ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΘΕΟΙ ΑΚΡΑΙΟΙ, *Mytilenæorum Dii Arcis Præſides* vel *Cuſtodes*, de quibus nempe paullo ante, & quandoque alibi plenius. Magnum vero illud, de quo Harpocration, *per Veſtam* juramentum apud Athenienſes, nec ſolis Oratoribus, Dinarcho, aliiſque familiare exſtitiſſe, ex Ariſtophane pręterea colligas, ubi ſenex Chremetem conveniens, vera-ne eſſet quæ diceret, *Per Veſtam*, Πρὸς τὴν Ἑστίας, nempe hanc Βουλαίας, eundem continuo adjurat. Unde etiam obſervo in pręclaro illo Magnetum ac Smyrnęorum Fœdere, ac ſolemni juramenti, quo utrique ſe obſtringunt, formula ibidem expreſſa, *Terram* continuo ante alios Deos Deaſque ibidem poſitam, Ομνύω Δία, Γῆν, Ηλιον, &c. *Juro per Terram*, *Solem*, &c. hoc eſt, *per Veſtam*, eandem quippe cum *Terra*, qua de re iterum paullo infra, ac *primam* etiam *Deorum*, ut jam vidimus, dictam & cultam. Immo unde factum quoque, a cultu ſcilicet hujus Veſtæ, ut ἑστιᾶσθαι non pro *epulari* ſolum, ſed & pro *coli* uſurpetur quandoque, ut apud Euripidem, δῶμα δ' ἑστιοῦται, *domus vero colitur*; ita enim recte Interpres, quod loci ratio evincit.

In Plut. act. 2. ſc. 3.

Marm. Oxon. pag. 11. & 12.

Ion. v. 1464.

VI.
De VESTÆ Velo & Ca-

At non inde ſolum Veſtæ ſimulacrum in hoc Smyrnæorum Nummo, adſcriptiſque in eodem

Prytanibus eruas, ſed ex toto habitu ejuſdem Deæ, quæque eidem ibi tributa, Velo, Calatho, Victoria & Columna. De Velo, vel ex obviis Romanorum nummis res pridem eruditis, aut harum antiquitatum ſtudioſis nota, in quibus nempe velatum vulgo hujus Deæ caput videas, velataſque Veſtales eidem ſacra facientes. Unde etiam de Græcorum Veſta tradit Phornutus, coronam albam ei vulgo impoſitam, *quod coronetur & contegatur undique a puriſſimo elemento*, ὃ στέφεσθαι καὶ καλύπτεσθαι πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ λευκοτάτου στοιχείου. Immo velatum ideo, ut jam ante vidimus, Veſtæ hujus caput, quod *Æternitatis* eſſet apud Veteres ſymbolum; indeque etiam *Æterna* diceretur. Haud vero mirabitur quiſquam, impoſitum capiti ejuſdem Deæ in hoc Smyrnæorum nummo Calathum, qui ſolemne illud Cereris inſigne, quæ eadem cum Veſta juxta Phornutum, noverit, Εκατέρα δὲ ἔοικεν οὐκ ἑτέρα τῆς Γῆς εἶναι· *Utraque autem*, Ceres & Veſta, *non videtur alia a Terra eſſe.* De Cerere equidem, ut alia jam trita mittam, unum illud Tireſiæ apud Euripidem adferre liceat:

latho in nummis.

De Cerere & Veſta.

Δημήτηρ Θεά,
Γῆ δ᾽ ἐστὶν, ὄνομα δ᾽ ὁπότερον καλεῖ·

Bacch. v. 275.

Ceres Dea,
Terra autem eſt, nomine vero utrovis voca.

Calathus autem Cereri proprius, ac ſolemni cur-

ru ac pompa in ejus honorem gestari in Thesmophoriis solitus, ut inde etiam laudes hujus Deæ auspicantem norimus Callimachum, Τῶ Καλάθω κατιόντος, *Calatho descendente*. Hinc & eadem Ceres cum Calatho in sequenti nummo Saloninæ Augustæ, in quo inscriptum ipsius Deæ nomen, CERERI AVG. eademque in veteri Sardianorum nummo, cum Velo simul & Calatho, sicuti Vesta hoc loco, ac prȩterea cum Spica & Papavere consuetis frugiferæ hujus Deæ insignibus; ni eandem iconem mavis ad filiam Proserpinam cum Clariss. Seguino referre, cujus spicis etiam, juxta matrem, præcinctum caput novi in veteribus aliquot nummis. Accedat his alius adhuc eorundem Sardianorum nummus, in quo Ceres iterum cum Calatho, Cornucopiæ, Spicis ac Temone prȩterea instar Fortunæ signatur; Dea utpote frugum terra marique advectarum potens, vel ponto haud minus ac terra, dum filiam quæreret, jactata; quod postremum innuit quoque Euripides, ubi hanc Deam dicit oberrasse:

Hymn. in Cerer. v. 1.

Pag. 29.

In Helen. v. 1320. &c.

Αν' ὑλάεντα νάπη,
Πόταμόν τε χεῦμ' ὑδάτων,
Βαρύβρομόν τε κῦμ' ἅλιον·
Per sylvestres saltus,
Et fluviatilem fluxum aquarum,
Graviterque strepentes fluctus marinos.

In priori autem e duobus hisce Sardianorum nummis, inscriptum CAPΔIANΩN NEΩKOPΩN; in altero additum Prætoris nomen aliquot literis exesum, Rufi nempe, ...ΦOY CAPΔIANΩN B. NEΩKOPΩN, Prætore *Rufo Sardianorum Bis Neocororum.*

Mitto jam facem cum Vestæ, ut paullo ante vidimus, tum Cereri, ut aliunde notum, in veteribus nummis tributam. Adde insuper, hanc Vestam, non Rheæ solum, juxta Pindarum, commemorato ante loco, ac Mythologos, filiam, sed eandem, juxta alios, qua de re etiam paullo ante, cum Rhea. Unde Vesta *Deorum Mater* a Philolao Pythagorico dicta in Eclogis Stobæi legitur, Πῦρ, scilicet, ὅπερ ΕΣΤΙΑΝ τῶ παντὸς καλεῖ, καὶ Διὸς οἶκον, καὶ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ· *Ignis, quem universi larem ceu* VESTAM *vocat, Jovisque domicilium, ac* DEORVM MATREM. Calathus autem, ut notum, ac modo etiam dicebamus, insigne itidem Deûm Matris. Communis autem ille habi-

Ecl. Phys. l. 1. pag. 51.

tus utriusque Deæ, Rheæ nempe ac Cereris, eo minus cuipiam insolitus videbitur, qui norit Cererem, ut alia mittam, cum *Deûm Matris*, Μάτηρ Θεῶν, tum *Magnæ Matris*, Μεγάλας Ματρὸς, nominibus designari alicubi apud Euripidem; quæ consueta alioquin, ut notum, Rheæ, immo sola ferme, quibus eadem in antiquis Romanorum nummis designatur epitheta, MATER DEVM, aut MATRIS MAGNAE; unde & Μητρῷα, Templa hujus Deæ Græcis olim dicta. Hinc eodem *Matris* nomine culta, ut jam vidimus, apud Romanos Vesta, juxta adlatum supra Juliæ Severi nummum cum elogio, VESTA MATER. Sicut proinde Cereri, aut hic Vestæ, ita Rheæ Calathus haud semel in antiquis nummis tribuitur, ut vel ex sequentibus liquet, in quibus eadem cum Velo simul & Calatho se conspiciendam præbet; uterque autem nummus Regiæ hujus Gazæ ac in Phrygia, ubi solemnis cultus hujus Deûm Matris, percussus, *Laodiceæ* nempe ejus Metropoli sub *Agrippino Prætore*, ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΑΓΡΙΠΠΙΝΟϹ ϹΤΡ. alter *Eucarpeæ*, ΕΥΚΑΡΠΕΩΝ; & quibus tertium addere liceat, ubi præter Calathum & Leones, cum Spicis etiam & Papavere, solitis alioquin Cereris insignibus, depingitur eadem Rhea, loci autem inscriptio ΓΑΒΑΛΕΩΝ, *Gabalensium* Phœniciæ, aut juxta Strabonem,

Helen. v. 1318.

Ibid. v. 1371.

Syriæ, cum addita urbis Æra PNB. ſeu CLII. qua de re alibi.

Quamquam, ut obiter id moneam, aliis quoque Deabus, ut Dianæ Epheſiæ, Junoni Samiæ, Fortunæ quandoque & Iſidi, tributum etiam illud capitis inſigne videas in veteribus nummis.

VII. De aliis Symbolis, Victoria & Columna.

Ad Victoriam vero quod adtinet, quam præfert hæc *Prytanitis* Smyrnęorum *Veſta*, frequens illud, ut notum, cum Jovis, tum Dearum id genus, & VENERIS quidem VICTRICIS aut FELICIS in veteribus nummis inſigne. *Veſta* autem pro *Venere* ab antiquis etiam habita, ſicuti ex Auguſtino monuit jam ante Lipſius. MINERVA autem, eademque VICTRIX, cum Victoria crebro etiam in Romanis id genus monumentis depicta cernitur. Quod nemini utique novum ac inſolens videbitur, qui norit hanc Deam, unam ex omni Cœleſtium choro, tradente id Ariſtide, non jam *Victricem*, pro more aliorum quoque Numinum, ut minus accurate eruditi An-

Aliquando Veſtam non erubeſcunt etiã Venerem dicere. De Civit. Dei l. 4. c. 10.

Η μόνη τῶν ἁπάντων Θεῶν, ὁμοίως ἢ πασῶν, ἐκ ἐπώνυμος τ

tiquarii, refragante eodem Aristide, sed ipso *Victoriæ* nomine Athenis olim cultam, indeque, quod observo, & quod a diligentissimo Meursio prætermissum, ab Euripide vocatam alicubi Νίκαν Ἀθάναν, *Victoriam Minervam*, ac de eadem paullo ante, ὦ πότνια Νίκα, *ô veneranda Victoria.* In Romanis vero nummis, Vesta vulgo Palladium, seu *Trojanam*, ut Lucanus eam vocat, *Minervam* gestat. Quod autem hæc insigniter illustrat, singularem nummum, eumque e maximorum, ceu *Medaglioni*, quos vulgo vocant, numero, in præclaro Christinæ Augustæ Cimeliarchio videre olim Romæ, & juxta reliquos ejusdem Gazæ, ad ipsam inspectorum à me tum nummorum fidem adnotare licuit. Percussus ille in Faustinæ matris honorem, sicut vulgo obvia in Augustarum nummis Vesta, aut Vestæ, vel Vestalium habitu Augustæ. Visitur autem in aversa nummi illius parte Mulier stans ante Aram, dextra Pateram, sinistra Palladium gestans, supra Aram Columna cum Victoria, ac inscriptione, VESTA. Quo nihil equidem magis ad meam de hac Smyrnæorum Vesta interpretationem opportunius, in quo præter stantem Vestam, Victoriam non solum, sed Columnam insuper videas. Neque vero ambiget facile quisquam, cur adposita in hoc Smyrnæorum nummo Columna, ac ei, stantis quidem habitu,

Νίκης ἐστὶν, ἀλλ' ὁμώνυμος. Or. in Minerv.

Lect. Attic. l. 5. c. 20.

Ion. v. 1529.

Ibid. v. 457.

Lib. 1. *v.* 598.

habitu, innixa hæc Dea, qui Veſtam eandem cum Terra, ut paullo ante diximus, ac à *ſtando* Græcis Romaniſque, ut illi equidem ſtatuunt, ex æquo dictam noverit, juxta antiquos Grammaticos, aut vel ex noto Ovidiano verſu,

Stat vi Terra ſua, vi STANDO VESTA *vocatur:* Faſt. 6.

quamquam id minus quidem vere, quum aliunde & ex Oriente, ut aliunde liquet, vera nominis hujus *Veſtæ* vel Ἑστίας origo petenda omnino fuerit. Unum tamen adferre hic liceat pervulgatæ apud Gręcos derivationis, quique huic nummo lucem fœneratur, teſtem Phornutum, Ταύτην μὲν γὰρ διὰ τὸ ἑστάναι διὰ πάντων προσαγορεύουσιν οἱ παλαιοί, ἢ διὰ τὸ ἐπ᾽ αὐτῆς ὡσανεὶ ἐπὶ θεμελίου τὸν ὅλον ἑστάναι κόσμον. De Veſta. *Hanc* Terram nempe, *quod* STET *per omnia,* ΕΣΤΙΑΝ *veteres dixere, aut quod ipſi* INNITATVR *&* INSISTAT, *tanquam in fundamento quodam univerſi mundus.* En optimum hujus rei, ſeu Veſtæ in hoc nummo ſtantis non ſolum, ſed Columnæ pręterea innixæ ſeu inſiſtentis interpretem, & cui adſtipulantem legas eo loco Plutarchum, quo Menſam Terræ ſimulacrum ideo colligit, *quod alat nos, ac* STABILIS *maneat, eoque a quibuſdam bene* VESTA *appellatur:* Πρὸς γὰρ τὸ τρέφειν ἡμᾶς καὶ ΜΟΝΙΜΟΣ ἐστι, καὶ καλῶς ὑπ᾽ ἐνίων ΕΣΤΙΑ καλεῖται. Symp. l. 7. c. 4. Unde etiam Veſta, non *Mater* ſolum *Deorum*, ut paullo ante vidimus, ſed *ſuſtentaculum*

etiam *natura*, συνοχὴ φύσεως, à Philolao Pythagorico in Stobęi Eclogis vocatur. Quibus accedit, quod eodem habitu, nempe non velatæ ſolum, ſed Columnæ pręterea innixæ Mulieris, Æternitas, cujus ſymbolum, ut diximus, Veſta depingatur in veteri nummo Alexandri Severi, cum inſcriptione, PERPETVITATI AVG. Quo referre inſuper liceat alium neque obvium Gallieni numinum, in quo Mulier dextra Globum geſtat, ſiniſtra Columnæ innixa, retro Ara accenſa, haud obſcura Æternæ Veſtæ ſymbola, cum inſcriptione, PERENNITATI AVG. Quamquam vero, quod norunt etiam, qui veteres nummos verſant, aliis etiam Diis aut Deabus, ut Veneri Victrici, Apollini citharœdo, eundem habitum, Dii nempe aut Deæ columnæ inſiſtentis, tribuant nonnumquam pręclara id genus cimelia. Immo quod pręterire hic non licet, alium notavi inſignem Smyrnęorum nummum, ſub Auguſto cuſum, in quo Mulier ſtans, non velata jam aut cum Calatho, ſed turrita, dextra autem manu Haſtam tenens, ſiniſtra vero Columnæ innixa, cui inſiſtit etiam Victoria, & cum inſcriptione, CΜΥΡΝΑΙΩΝ ΕΡΜΟΚΛΗC, *Smyrnæorum Hermocles*, Prætor nempe Smyrnæ.

Ecl. Phyſ. l. 1. cap. 25.

Tributa ſcilicet, ut modo dicebamus, pręter Veſtam aliis quoque Numinibus id genus ſymbola; ita tamen ut aliunde haud obſcure liceat illa ſecernere, peculiareſque occurrant notæ, unde de ſingulis detur ſincerum nec fallax ut plurimum judicium ferre.

VIII. De Alimonia tributa VESTÆ.

Quod vero adlato paullo ante loco notat Plutarchus, Terram non a *ſtabilitate* ſolum, ſed ex eo quod nos alat, pręclare Græcis dictam Ἑστίαν ſeu *Veſtam*, inde factum opportune colligas, ut non ſolum *Deorum Nutrix* vocetur apud Martianum Capellam eadem Veſta; aut vero ut in Gręcorum Prytaneis, in quibus Veſtæ cultus, bene de Republica meritis ac hieronicis e publico alimenta decernerentur, ſed etiam ut loca omnia, ubi ſine ſumptu eadem ſuppeterent, *Prytanea* juxta veterem Comicum apud Athenæum vocari meruerint:

Lib. 6. c. 8.

Οὐ γὰρ ἥδονται
ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ ταῦτα προσαγορεύειν.

h. e. interprete Grotio in Excerptis,

Ubicunque vacuo sumptu alimonia est,
Ea omnia vulgo PRYTANEA *appellant loca.*

Neque vero, quod ad hunc Athenæi locum notat magnus Casaubonus, Πρυτανεῖα vox solum forensis pro pecunia, ut aliunde notum, a litigantibus deposita; quum & præter hunc Comici locum, paullo ante apud Pindarum quoque & Callimachum, eodem multitudinis numero legatur, Πρυτανεῖα, & τῆς πόλιος Πρυτανήϊα, ac præterea apud Dionysium Halicarnassensem non semel de iisdem Prytaneis, in quibus Vestæ sacra & e publico victus, ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Πρυτανείοις, *in Græcorum Prytaneis*; alibi, τά γε τοι καλούμενα Πρυτανεῖα, *quæ autem vocantur Prytanea.* Dicta vero eodem sensu Polluci, Ἑστία τῆς πόλεως, ubi datus ille e publico in Prytaneis victus; & cujus locus male in editis distinctus, pejus autem ab Interprete acceptus: Ἐπὶ δὲ τούτῳ, Πρυτανεῖον καὶ Ἑστία τῆς πόλεως, παρ' ᾗ ἐσιτοῦντο, οἵτε κατὰ δημοσίαν πρεσβείαν ἥκοντες, καὶ οἱ διὰ πρᾶξίν τινα σιτήσεως ἀξιωθέντες, καὶ εἴ τις ἐκ τιμῆς ἄσιτος ἦν· *Præter hanc, Prytaneum & Vesta Urbis, apud quam convivabantur, qui advenerant publicam obeuntes legationem,* (non qui a publica redibant legatione) *& qui ob factum aliquod dignus habebatur, qui e publico vesceretur, aut si quis alius honoris causa perpetuo ibidem alebatur.* Advenientibus nempe aliunde Legatis,

Vide Polluc. Harpocr. &c.

Antiq. l. 2. pag. 93.
Ibid. p. 126.

Lib. 9. cap. 5. pag. 426.

quod etiam ibi innuit Pollux, honos ille vulgo habitus, ut eis lautia in Prytaneo præberentur; ſicut clare etiam legitur in Smyrnęorum & Magneſiorum Fœdere, ubi cautum a Smyrnæis, ut ii, ad quos ea res ſpectaret, invitarent *Legatos, qui e Magneſia advenerant, in Prytaneum ad ſacras epulas:* τοὺς πρεσβευτὰς τοὺς παραγινομένους ἐκ Μαγνησίας ἐπὶ ξενισμὸν εἰς τὸ Πρυτανεῖον. Idem innuit etiam alicubi Polybius, de Gentii Regis Illyriorum Legatis, qui ad Rhodios miſſi, ἐδέξαντο δὲ καὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἐπὶ τὴν κοινὴν Ἑστίαν, τοὺς παρὰ τοῦ Γεντίου μετὰ πολλῆς φιλανθρωπίας· *Suntque* (Caſaubono interprete) *etiam Gentii Legati in Prytaneo magna comitate ab iis*, Rhodiis, *excepti.* Κοινὴ nempe Ἑστία erudite ibi, quod vel ex ſuperioribus liquet, per *Prytaneum* verſa, ubi dicuntur a Rhodiis excepti pro more Legati Regii. Hinc etiam locus ille Prytanei, in quo vulgo datæ e publico epulæ, non θόλος ſolum, juxta ſcriptores Atticos, ſed ἑστιατόριον etiam dictus, ut ex Pauſania liquet, ubi ei de Prytaneo Eleorum ſermo, & convivantibus in eodem Olympionicis; quique locus e regione illius cellæ, in qua Veſtæ focus, æternuſque ignis ei ſacratus; ac unde idem nomen ἑστιατόριον a Dionyſio, non Curiis ſolum Romanis tribuitur, quas cum Prytaneis Gręcorum confert, ſed cœnaculo etiam, in quibus feſtis diebus convivari ſolitæ eædem Curiæ. In

Marm. Oxon. pag. 7. & 8.

Exc. Leg. 87.

Andocid. de Myſt. p. 7. Harpocr. &c.

Lib. 5.

Antiq. l. 2. p. 93.

Prytaneis itaque peculiaris & sacrata Vestæ, æternoque igni alendo cella vel ædicula, quæ inde οἴκημα, ἔνθα σφίσιν ἡ Ἑστία, *domuncula, in qua iis Vesta*, mox rursus οἴκημα τῆς Ἑστίας, *ædicula Vestæ*, à Pausania vocatur. Immo inde factum, ut non solum sacer esset ille locus, & frequens supplicum, ut supra jam diximus, Asylum, quod liquet etiam ex Andocidis Oratione de Mysteriis, sed ut ipsa Prytanea vulgo sacra a Græcis haberentur, quod diserte notat Dionysius, τά γε τοι καλούμενα Πρυτανεῖα παρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἱερὰ, *quæ vero vocantur Prytanea apud eos*, Græcos nempe, *sunt sacra*; additque, καὶ θεραπεύεται πρὸς τῶν ἐχόντων τὸ μέγιστον ἐν ταῖς πόλεσι κράτος, *& eorum cura ad eos pertinet, qui summum in urbibus magistratum gerunt.*

Lib. 5 p. 316.

Lib. 5. p. 317.

Ἐπὶ τὴν ΕΣΤΙΑΝ καθέζοντο ἱκετεύοντες μὴ στρεβλωθῆναι. Or. *de Myst. p. 7.*

Antiq. l. 2. p. 126.

IX. De PRYTANIBUS Smyrnæorum.

Opportune proinde eidem Vestæ adscripti in hoc Smyrnæorum nummo, quique mihi ad ejus interpretationem continuo præluxere, ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ, *Prytanes*. Custodes enim eos exstitisse hujus Deæ, *Prytanitidis* inde, ut vidimus, dictæ, ceu qui sacris ejus in Græcorum Prytaneis præerant, non solum hujus Dionysii, vel Pindari etiam, qui clarissime id monet, ut supra vidimus, fide, sed Æschyli præterea haud obscuro testimonio, abunde, ut opinor, paullo ante declaravimus. Neque enim Prytanes Athenis solum, sicut quibusdam eruditis secus visum, sed

passim in aliis Græcorum aut Græcis Asiæ urbibus, ut jam olim ad Atheneum erudite monuit ac demonstravit doctissimus Casaubonus. Apud Rhodios certe, quod ille vel ex uno Aristotele, in quo Πρυτανείας mentio, obiter colligit, summum eo nomine Magistratum & pleno cum imperio exstitisse, videre insuper licet ex insigni eam in rem, & quem alibi jam indicavi, Appiani loco: Οἱ μὲν δὴ Ἀλέξανδρον ἐκ τούτων εἵλοντο σφίσι πρυτανεύειν, ἅπερ ἐστὶν ἀρχὴ παρ᾽ αὐτοῖς μάλιστα αὐτοκράτωρ· *Illi vero ea de causa Alexandrum elegerunt sibi Prytanem; quæ apud eos dignitas omnium maximam habet auctoritatem.* Neque aliter de Rhodiis Livius, *quum in summo magistratu esset, Prytanim ipsi vocant;* aut alicubi etiam Plutarchus, qui Πρυτανείας ἐν Ῥόδῳ, seu *summæ apud Rhodios præfecturæ*, meminit. Immo idem jam ante monuerat Polybius, a quo Livius more suo id hausit, ubi nempe ille eorum meminit, qui publicas Rhodiorum res procurabant, puta Hegesilochi, vel Stratoclis, Rhodiorum, ut eos vocat, *Prytanum;* additque alicubi, unde prçterea semestrem eorundem apud Rhodios dignignitatem colligas, Στρατοκλέους πρυτανεύοντος τὴν δευτέραν ἑξάμηνον, καὶ τῆς διαβουλίου προτεθέντος, *posterioris semestris Stratocles Prytanis erat, qui summus est apud Rhodios magistratus.* Hinc alibi Prytanes Rhodiorum, legationes tradit decrevisse, ad dirimendum or-

Animadv. ad lib. 15 c. 19.

Bell civ. l. 4.

Lib. 42. c. 45.

Reipubl ger. Prac.

Exc. Leg. 64. & 67.

Ibid.

Οἱ δὲ Πρυτάνεις, &c. *Exc. Leg. 86.*

tum inter Romanos & Macedonas bellum. Adeo etiam ut ex his gravissimorum auctorum locis, eximium quid ac singulare de Rhodiorum Prytanibus facile eruas, quorum scilicet supremo, non *Strategorum* vero seu *Prætorum*, ut ferme alibi in Græcis aut a Græcis conditis urbibus, aut alterius Magistratus imperio regerentur iidem Rhodii. Mitto insignes illos nummos in præclaris Cimeliarchiis obvios, cujusmodi tres diversos & maximi, ut aiunt, moduli videas hic in Gaza Regia, in quibus *Frontonis* cujusdam *Rhodiorum Prytanis* mentionem fieri arbitrantur eruditi quidam Antiquarii. Obstat enim, ut alia jam mittam, quod non Rhodi, sed a *Communi XIII. Urbium*, ut præfert Græca nummi inscriptio, Ionici nempe Conventus, ΚΟΙΝΟΝ ΓΙ ΠΟΛΕΩΝ, ubi nullus, quod aliunde constat, Rhodiis locus iidem sint cusi, nec proinde *Rhodii Prytanis*, qui *Asiarchæ* & *Flaminis* munere in eo *Communi* fungerentur, ulla quæri debeat in iisdem nummis mentio. Præter Rhodios vero Prytanes, de quibus paullo ante, apud Sicyonios, Prytanes etiam annuos, eosque e Bacchiadarum genere notat alicubi Pausanias. Quibus accedat hic etiam Cuma, Æolicarum olim urbium, juxta Strabonem, princeps. Præclarum enim hujus urbis nummum, Gallieni temporibus cusum, inter ectypa a Morello

Strabon. l. 14.

Πρυτάνεις ᾗ ἐκ Βακχιαδῶν ἐνιαυτοὶ ἄρχοντες. Lib 2.

rellio nostro, summo studio & præstanti fide ac industria confecta, observare mihi opportune licuit, in quo adscribitur *Prytanis* cujusdam illius urbis, dignitas ac nomen, cum Dianæ Ephesiæ effigie, duobus præterea Cervis, solitis Ελαφιαίας hujus Deæ, ac inde etiam juxta Pausaniam dictæ, asseclis, cum inscriptione autem ΑΙΛ. ΕΡΜΕΙΑϹ ΠΡΥΤ. ΚΥΜΑΙΟΙϹ. *Ælius Hermias Prytanis, Cumæis.*

Lib. 6. p. 388.

Nec mirabitur quisquam, quod monere obiter liceat, Dianam Ephesiam sculpi in publicis hujus urbis monumentis, qui novit *Magnam* illam, prout in Actis vocatur, *Deam*, summa religione in Græcis Asiaticisque urbibus cultam, idque liquere nobis hodie indubia rursus nummorum veterum fide, nec vicinarum solum aut Proconsularis Asiæ juxta hanc Æolicam Cumam, Urbium, *Apameæ* puta *ad Mæandrum*, *Magnesiæ*, *Hierapoleos*, *Trallium*, *Sami*, *Nacrasi*, *Antandri*, *Asteriæ*, *Colophonis*, pluriumque id genus, sed remo-

tiorum etiam quandoque, ut *Ancyræ, Amastridos, Prusæ, Gortynæ*, aliarumque, de quibus quandoque alibi, & quædam jam erudite ex hac nummorum penu observat in sua de Nummo Apamensi Diatriba, intima mihi quadam, dum viveret amicitia conjunctus, illustris Oct Falconerius. Quod utique eo magis mirum, in urbe vicina Æolidos principe, & quæ juxta eandem Ephesum ac Smyrnam, communem ab Amazonibus originem ac nomen ipsum accepisse traditur. Mitto hic eosdem Cumæos, *Cæsareorum Cumæorum*, seu ΚΑΙϹΑΡΕΩΝ ΚΥΜΑΙΩΝ, haud insolito in antiquis id genus locorum monumentis elogio, signari in singulari Neronis nummo Gazæ Mediceæ. *Prytanes* autem, de quibus hic sermo, summi apud hosce Cumæos Magistratus nomen, abunde arguit præclarus hic nummus. Immo addendi jam iisdem Smyrnæi, quod præter eum, in cujus explicatione versamur, insignem nummum, evincit insuper adlatum paullo ante Smyrnæorum decretum de renovando fœdere cum Magnesiis, ubi horum Legati, dicuntur a Senatu invitandi εἰς τὸ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΝ, seu *ad hospitales epulas in* PRYTANEO. Ubi enim *Prytanea*, ibi omnino *Prytanes*, quorum utrumque in antiquis his monumentis videas. Accedat his adhuc testis alius luculentus, Smyr-

Strabo lib. 12. *&* 13.

Marm. Oxon. pag. 8.

næus nempe dictus Aristides, qui alicubi, quod ad Smyrnæorum marmor prætermisit Cl. Seldenus, se inter eosdem urbis illius Prytanes, (Sophistis nempe Smyrnæis haud insolitum, ut jam ex superioribus constat) adlectum tradit, εἴσθω ἢ ἀρχαιρεσίαι κατ' ἐκεῖνον τ͂ χρόνον ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΙ, πρυβάλλετό με ἡ Βουλὴ, δυοῖν καὶ τριῶν ὑπειπόντων· *cum haberentur hoc tempore Comitia* PRYTANEA, *nominavit me Senatus duobus vel tribus subscribentibus.* Unde liquet preterea ἀρχαιρεσίας Πρυτανείας dicta illa Smyrnæorum Comitia, in quibus id genus Prytanes eligebantur. Immo hinc *primi* etiam Smyrnæi *Prytanis*, quod iterum observo, mentio in antiquo lapide, edito inter Marmora Oxoniensia, ubi legas inter alia cujusdam Onesimi Paterniani adscripta ibidem munia, Νεωκόρων Τῶν Μεγάλων Θεῶν Νεμεσέων, Ἱππαρχον, Γραμματοφύλακα, ΠΡΥΤΑΝΙΝ Πρῶτον, *Æditüum Magnarum Dearum Nemesium, Magistrum Equitum, Custodem Actorum,* PRYTANEM *Primum.* Plures enim cum alibi, tum Smyrnæ etiam, quod vel hic nummus docet, Prytanes, inter quos dignatione præcipuus, qui primum inter eos locum nactus, unde reliqui, tanquam primi illius Prytanis adsessores, ceu οἱ περὶ Πρύτανιν, alicubi apud Atheneum, doctissimo Casaubono interprete, vocantur. Quod etiam firmat ac illustrat adlatus paullo ante Æschyli lo-

Serm. Sacr. pag. 608.

Marm. p. 148

Ath. l 5. c. 2. & Anim. Cas.

cus, ubi Argivorum Rex, ut verus Πρύτανις, ceu ſupremus ex illo ordine Populi Rector nuncupatur. Ut non mirum proinde videri debeat, adſcriptam in hoc lapide *Prytanis primi* dignitatem. De Smyrnæo autem Prytani eadem hæc intelligenda, probat adlatum, quod monuit jam eruditus illius editor, inde Marmor; & præterea adſcripta Dearum Nemeſium, tutelarium, ut aliunde & ex veteribus etiam nummis, de quibus paullo ante, liquet, hujus urbis Numinum memoria. Sic rurſus in duobus aliis Marmoribus itidem Smyrnęis, ac Smyrna etiam adlatis, duo *Prytanes, Smaragdus* nempe & *Claudianus* dicti, commemorantur, Σμάραγδος ΠΡΥΤΑΝΙΣ, mox Κλαυδιανὸς ΠΡΥΤΑΝΙΣ; & alterius adhuc Βουλευτοῦ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ, ceu *Senatoris Prytanis* relata dignitas. Unde etiam ipſa Veſta, ut ſupra vidimus, cum Βουλαία, tum Πρυτανῖτις, *Senatoria*, ceu *Prytanitis* dicta. Diſtincta alioquin *Prytanum* & *Senatus* munia, ex Achille Tatio liceret colligere, ubi τῆς Βουλῆς καὶ τῶν Πρυτανέων, *Senatus & Prytanum* apud Epheſios meminit, niſi poſtremum de Senatus principibus intelligi & explicari debeat. Prytanes equidem Senatorum primi ac præcipui apud Athenienſes; eorum etiam munus, Senatum juxta & Populum convocare; & ex Prytanum inſuper ordine Præfectus ſeu Ἐπιστάτης ſorte

Marm. Oxon. p. 94.

Ibid. p. 105.

Lib. 8.

electus, qui unum ex reliquis Tribubus in primis ſedibus adſeſſorem adſciſceret. Docet id Pollux, ſed cujus locus in mendo cubat, male præterea ab interprete acceptus, ita legendus omnino & explicandus: Καὶ ὅταν οἱ Πρυτάνεις τὸν Δῆμον ἢ τὴν Βουλὴν συνάγωσι, οὗτος ἐξ ἑκάστης Φυλῆς (non βουλῆς) πρόεδρον ἕνα κληροῖ, μόνην τὴν πρυτανεύουσαν ἀφείς· *Cumque Prytanes Populum ac Senatum convocant, ille*, Epiſtates nempe Prytanis, *ex ſingulis Tribubus, ea excepta, e qua tum Prytanes, unum in primis ſedibus adſeſſorem ſortitur.* Singulæ nempe Tribus Athenienſium, quod vel Harpocration docet, ſorte & per vices πρυτανεύουσαι, ſeu, quod idem ait, καὶ ἑκάστη Φύλη πρυτανεύει; quomodo & apud Demoſthenem, Φυλῆς πρυτανευούσης non ſemel mentio; immo & alibi apud eundem Pollucem, ubi hanc *Tribum immunem a tributis* docet, ἡ πρυτανεύουσα Φυλὴ ἀτελής, ut proinde de ſuperioris apud hunc ipſum auctorem loci emendatione ac ſenſu nefas ſit dubitare, aut vero ulterius anquirere ſupervacaneum. Hinc ad eandem Tribum πρυτανεύουσαν referendi illi, de quibus ait alicubi Andocides, Πρυτάνεις τοὺς τότε πρυτανεύοντας.

L. 8. c. 9. § 8.

Orat. de Cor.

Lib. 18. c. 5.

Orat. de Myſt. p. 7.

Neque vero ex hoc Smyrnęorum nummo, in quo non unus jam, ſed in genere *Smyrnæorum Prytanes* adſcripti, continuo juxta virum omni laude præſtantem ſtatuas, totidem exſtitiſſe

Select. Num. Seg. p. 33.

Prytanes, quorum nuda nomina occurrunt in Smyrnæorum nummis, ut in eo quem ibidem adfert, CMYPNAIΩN APTEMIΔOPOY ΔHMHTPIOY, *Smyrnæorum Artemidoro Demetrio*; aut altero, ΠPAΞAΓOPOY TIPECIOY, *Praxagoræ Tiresii*. Nec enim vulgo omissa, ut priora arguunt, illa *Prytanis* dignitas in monumentis id genus antiquis; ac præterea aliorum quoque, ut de Romanis Præsidibus nihil dicam, loci Magistratuum, *Prætorum* puta, *Pontificum*, *Asiarcharum*, *Scribarum*, ac *Sophistarum* etiam, ut paullo ante vidimus, haud semel adscripta in Smyrnęorum nummis nomina; ac præterito frequenter, quod & in aliis ejusmodi Græcorum urbium nummis, obvium, Magistratus, quem gerebant, nomine. Ita legas, CMYPN. Γ. NE. EΠ. MENEKΛEOYC, *Smyrnæorum Ter Neocororum Sub Menecle*; aut EΠ. ΠOΛΛIANOY, *Sub Polliano*; aut EΠI BΩΛANOY, *Sub Bolano*; aut ut supra EΠI EPMOKΛEOYC, *Sub Hermocle*, quos de Prætoribus Smyrnęis verius explicandos putem. Eodem autem sensu *Prytanem*, ceu unum e supremis Magistratibus dixit alicubi Seneca, *Non vis enim nisi Consul, aut* PRYTANIS, *aut Ceryx, aut Sufex administrare Rempublicam.* Unde haud obscurum certe, cur Jupiter Μακάρων Πρύτανις, seu *supremus Deorum Rector*, a Prometheo

De Tranquill. Anim. c. 2.

Prom. v. 189.

dicatur apud Æſchylum; apud Euripidem, Κρόνιος Πρύτανις, *Saturnius Prytanis*; aut apud Pindarum, Κεραυνῶν Πρύτανις, idem nempe qui ΖΕΥϹ ΚΕΡΑΥΝΙΟϹ in veteri Antonini Pii nummo, aut vero IOVIS FVLGERATORIS, vel etiam IOVIS TONANTIS nominibus, ut liquet rurſus ex antiquis nummis, a Romanis colebatur. Mitto jam quod alibi Æſchylus, quo nomine κωμῳδεῖται ab Euripide apud Ariſtophanem, Sphingem vocarit Πρύτανιν Κύνα, *Prytanem*, ſeu *dominum Canem*; aut vero quod adſcriptum Periandri tumulo epigramma apud Laertium, eum indigitet, πλούτου & σοφίης Πρύτανιν, *divitiarum & ſapientiæ Dominum* ſeu *Prytanem*. Quod & apud Eccleſiaſticos ſcriptores haud infrequens; unde & Deus τῶν ὅλων Πρύτανις, *omnium Dominus*, apud Theodoretum haud ſemel; & ἀληθείας Πρύτανις, *veritatis Dominus*, apud Nazianzenum; ac apud utrumque vox πρυτανεύειν, juxta & apud ſcriptores Atticos, pro *conſtituere* ac *decernere* haud ſemel uſurpetur. Qua de re hactenus.

Troad. v. 1288.

Nem. Od. 6.

In Ran. act. 5. ſc. 2.

Lib. 1.

Hiſt. Eccl. lib. 1. c. 24. l. 2. c. 26. l. 4. c. 5.

Orat. 11.

NON deerant alia, neque forte protrita, quæ ad hanc Seguinianam Συλλογὴν ornandam, licuiſſet ulterius adnotare. Verum non hic animus mihi, nec præterea illud jam otium, ut in alieno opere retexendo, velim videri valde induſtrius; aut vero,

ut viri, cujus, dum viveret, amicitiam colui, magnaque nuper horum ſtudiorum gloria hic in urbe florentis, laudem ac famam mea qualicumque opera imminutam velim. Adeo ut nec ultro de ſuperiori Smyrnęorum Nummo, quidpiam hic adtexere cogitaſſem, de quo jam alibi quædam obiter monueram, ni me ad hanc qualemcunque ſymbolam conferendam invitaſſent illi ipſi, qui novam Seguiniani hujus Operis editionem procurant. Unum addere ſolummodo in eorum, & Seguini etiam id deprecantis, ibidem gratiam liceat, exſtare nempe in eodem Opere præclarum nummum a Mytilenæis cuſum, in honorem cujuſdam *Juliæ Proclæ Heroidis*, inſcriptum quippe ΙΟΥΛΙΑΝ ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΔΑ, & de qua nihil ſibi conſtare, poſt conſultos veteres e Gręcia & Latio auctores, aut peritiſſimos utriuſque Hiſtoriæ viros ingenue, pro more ſuo, agnoſcit vir pręclaræ fidei ac induſtriæ, immo maximam ſe ei habiturum gratiam, a quo aliquid certi de eadem edocebitur. Neque vero, ut eam promerear, continuo adferam, quod jam alibi indicavi, Probi nempe Auguſti conjugem, eodem nomine *Juliæ Proclæ*, a duobus, quos vocant, Antiquariis, Octavio Strada primum, & ex eodem à Triſtano Sanctamantio obtruſam; verum ſine ulla, ut iſte agnoſcit, veteris auctoris vel monumenti, unde

Select. Num. pag. 73.

Diſſ. de Num. pag. 637.

To. 3. p. 637.

unde id iis vel nobis hodie constet, fide. Ut nihil jam dicam de ipsa nummi, quem olim apud Seguinum, ac denuo hic in Gaza Regia videre mihi licuit, elegantia, quæ longe ante Probi ætatem, ut sagacibus etiam Antiquariis visum, percussum eundem omnino arguit. Nec commemorabo hic rursus, quæ nuper ad Juliani Cęsares, oblata forte de Seguiniano hujus Heroidis nummo obiter agendi occasione, paucis monui; nempe *Creperlii* cujusdam *Procli*, viri Consularis, aliisque gestis honoribus inclyti, mentionem fieri in Inscriptione veteri olim à Capaccio, novissime autem in Reinesiano Syntagmate denuo edita. Majorem huic Heroidi lucem, & certiores adhuc natales, ex alia Inscriptione antiqua liceat hic indicare, quam in Appendice Marmorum Oxoniensium, ac preterea in Opere quodam Anglicano de Septem Asiæ Ecclesiis, observare mihi postea licuit. In ea nempe *Clodii Aurelii Procli Herois* proditum & laudatum nomen ac genus, quemque Thyatireni, ob præclara natalium aliaque viri decora, singulari præconio sibi ornandum putaverunt,

pag. 411.

pag. 299.

Vide etiam Spon Itin. to. 3. p. 113.

Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΘΥΑΤΕΙ	*Præstantissimus Thyati*
ΡΗΝΩΝ ΒΟΥΛΗ ΚΛΩ	*renorum Senatus Clo*
ΔΙΟΝ ΑΥΡ. ΠΡΟΚΛΟΝ	*dio Aurelio Proclo*
ΗΡΩΑ ΑΝΔΡΑ ΕΥΓΕΝΗ	*Heroi, viro Nobili,*

ΚΑΙ ΣΕΜΝΟΤΗΤΙ ΒΙΟΥ	*ob ſanctitatem vitæ*
ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡ	*& Magiſtratus & munera*
ΓΙΑΙΣ ΑΓΑΣΑΙΣ ΔΙΑΤΕ ΑΥ	*publica omnia geſta & ab eo*
ΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.	*& à Familia illius.*

Hujus proinde *Herois Procli* filia, aut ex eadem certe ſtirpe haud immerito ſtatuenda hæc *Julia Procla Heroïs*; quæ nempe propriis juxta & parentis, ac familiæ reliquæ, quæ hic etiam ad laudem commemoratur, meritis inclyta, ornari haud abſimili cum patre elogio meruerit, & ad poſterorum memoriam, perenni æri a Mytilenęis conſignari. De illa *Heroïs* cæteroquin aut *Heroïdos* appellatione, tributa privatæ etiam ſortis hominibus, in monumentis id genus antiquis, non ea hic repetam, quæ aliunde nota, aut a me etiam jam alibi animadverſa.

ADDENDA.

DUM *vero hæc dudum erant edita, & quædam huic Operi adnectenda aliunde expectat Typographus, vacaret autem ſequens pagina, prioribus inter alias curas effuſis, addere hic pauca in Lectoris gratiam haud inconſultum duxi.*

PAG. 338. Unde lux etiam haud vulgaris Horatio dicenti *Amazonia ſecuri*, &c. ADDE, & Senecæ Tragico dicenti itidem, *Securigera manu peltata Amazon*, alibi, *lunata latus protecta pelta.* In his enim, quas præferunt iidem nummi, Smyrnæ Amazonis iconibus, non ſecurigeram ſolum ac peltatam ejus manum, ſed lunatam inſuper ejus peltam, ſeu *in modum mediæ Lunæ*, ut Iſidorus loquitur, depictam manifeſto videas; unde & dicta Virgilio *Amazonidum lunatis agmina peltis*, & Statio *lunatum agmen*, h. e. Amazonum; quæ omnia ſequentes nummi opportune ante oculos ponunt.

Agam. Act. 2. *Hyppol. A. 2.* *Æn. 1. & 11.* *Theb. l. 5.*

PAG. 347. ΤΑΙΣ ΘΕΑΙΣ, ut in postrema factum, mentio, ADDE, Typis jam hæc erant impressa, quum adlatus ad me liber viri dignitate & doctrina insignis, Gisberti Cuperi, quo Apotheosin Homeri, aliaque priscæ elegantiæ monumenta luculenter illustravit. Inter ea autem, utramque hanc Inscriptionem à Cl. Sponio editam, *mihique*, ut ingenue de se loquitur, *perobscuram*, tangit, & quem consulere poterit ibidem Lector, ubi erudite quædam ex Aristide observat, quibus recepta illa, ἀφ' Ἑστίας ἀρξάμενος, formula continetur; & quibus locis addendus alius ex eodem Aristide, εἰκότα λῶ ἀφ' Ἑστίας ἀρξάμενα. Immo quo respexisse jam pridem Æschylum video, τὰ μὲν κατ' οἴκους ἀφ' Ἑστίας ἄχη, *ab ipsis quidem laribus molestiæ domesticæ.* Neque enim id Laconibus solum proprium, quod observat alicubi Græcus Apollonii Rhodii interpres, ut *domum* voce Ἑστίας vocarent; nihil enim magis obvium apud auctores Atticos, ac Tragicos imprimis, ut pro *domo* ac *penatibus domesticis* vox eadem sumatur; quo sensu δωματῖτιν ἑστίαν dixit alibi idem Æschylus; ac ἐφέστιοι passim pro *domesticis*, ut ab eodem rursus, δωμάτων ἐφέστιοι ἐμῶν, & qua de re paullo infra rursus, dicuntur.

Pag. 297.
Orat. Genethl. t. 1. p. 121.
Agam. v. 437.
Λακεδαιμόνιοι γὰρ τὴν οἰκίαν ἑστίαν φασιν. *Schol. ad l. 1. v. 908.*
Agam. v. 977.
Suppl. v. 370.

PAG. 360. Appositè ad Porphyrianum ectypum depingatur, ADDE, Citat hunc ipsum Porphyrii locum in laudato paullo ante opere vir excellenti eruditione amplissimus Cuperus, ubi postremas in Porphyrio voces, γυναικὸς εἶδος περὶ μαστοῦ, legendas credit conjunctis vocibus, γυν. εἶδ. περιμαστοῦ, *mammosæ.* Videat eundem Lector.

Apoth. p. 254.

PAG. 364. Ad filiam Proserpinam cum Cl. Seguino referre, &c. ADDE, Aut ad Junonem pronubam, juxta alios veterum nummorum Interpretes, & qua de re quandoque alibi.

PAG. 369. *Vi* STANDO VESTA *vocatur.* ADDE, Hinc & *Stata Mater* dicta eadem Vesta, de qua Festus; sicut alioquin STATAE FORTVNAE mentio in veteri lapide apud Gruterum, & juxta doctiss. Reinesium in alio marmore, ubi non GRATAE, sed STATAE FORTVNAE, liberiori tamen conjectura, legendum credit.

Th. LXXIX. 5.
Synt. p. 160.

PAG. 370. Dii nempe aut Deæ Columnæ insistentis, ADDE, Quibus addere liceat, quod observat alicubi penus veteris eruditionis Clemens, Columnas antiquitus apud Gentiles statuarum & imaginum vice cultas. Neque olim alia Junonis Argivæ, aut Apollinis Delphici simulacra, præter columnas, exstitisse, adlatis e Poetis aliquot locis, ibidem firmat. Ut non mirum proinde videri debeat,

Stromat. l. 1. p. 348.

cur vulgo Apollo, ut dixi, Citharœdus, columnæ innixus, haud semel in veteribus nummis depingatur. Hinc eidem Clementi Bacchus *Thebanorum Columna*, Στύλος Θηβαίοισι Διόνυσος, dictus in veteri Oraculo; immo unde igneam illam Columnam, quæ Hebræis per avia dux fuit, *denotare* docet *Dei stabilitatem ac firmitatem, & immutabilem ejus lucem*. δηλοῖ τὸ ἑστὼς καὶ μόνιμον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ἄτρεπτον αὐτοῦ φῶς; quorum prius in Phœbo seu Apolline aliisque Diis cœlestibus, adumbrasse Gentiles, e commemoratis modo nummis, liquet.

PAG. 376. Apud Sicyonios Prytanes, &c. ADDE, Iisdem addendi Lebediorum Ionum Prytanes, quorum mentio in antiqua Inscriptione nuper à Cl. Wehlero Anglo, juxta alias in Itinerario suo edita, ΕΠΙ ΧΙΟΥ ΠΡΥΤΑΝΕΥΟΝΤΟΣ ΛΕΒΕΔΙΟΙΣ, & ab initio ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΑΜΥΝΤΟΡΟΣ, ac ubi simul præclara publici Ionum Concilii & Panionii occurrit memoria.

A Voyage &c. p. 268.

PAG. 377. *Nacrasi*, ADDE, Non *Nacrasæ*, ut vulgo à recentioribus Geographis e Ptolomæo traditur hujus urbis in Lydia aut Caria nomen. Prius autem adstruunt cum nummi antiqui, ac inter alios ille Regiæ hujus Gazæ sub M. Aurelio cusus, & cum Dianæ Ephesiæ effigie, ΝΑΚΡΑΣΕΩΝ, gentili nempe formato a voce Νάκρασος, non Νάκρασα, unde fieret Νακρασαῖος, aut Νακρασηνὸς; tum præterea Stephanus, Νάρκασος δῆμος καὶ πόλις Καρίας &c. ὁ πολίτης Ναρκασεύς; ubi nempe Νάκρασος & Νακρασεύς, fide hujus nummi, pluriumve, & levi duarum litterarum trajectione, omnino legendum liquet.

PAG. 382. Quos de Prætoribus Smyrnæis &c. ADDE, ac Proconsulibus Asiæ verius explicandos liquet. Pollionis certe, ut Asiæ Proconsulis, meminit Aristides, ἐπὶ Πολλίωνος ἄρχοντος τῆς Ἀσίας, *sub Pollione Proconsule Asiæ*, quod male ibi Canterus per *Prætorem* vertit, sicut alibi non semel vocem ἡγεμόνος, quæ tamen non de *Prætore*, sed de Asiæ *Proconsule* ibidem dicta. Sed familiaris ille error plerisque Græcorum auctorum interpretibus, diversa Magistratuum Romanorum, qui Provinciis præerant, munia confundere; de quo alibi egimus, & agetur quandoque accuratius.

Serm. sacr. Orat. 4.

Fast. l. 6.

PAG 383. *Saturnius Prytanis*, ADDE, sic in Tragico antiquo, ἀνθρώπων Πρύτανιν, *hominum Prytanim* seu Rectorem, & apud Clementem Alex. in Hymno in Servat. Σοφίας Πρύτανι, *Sapientiæ Rector*.

V. in Exc. H. Grot. p. 449.

Pædag. l. 3. p. 267.

Errata Typographica. *Pag.* 359 caliginceis, *lege* culigineis. *Pag.* 378. *lin.* 7. eo magis mirum in urbe vicina Æolidos, *lege* eo minus mirum in urbe vicinæ Æolidos.

AD SELECTA
P. SEGUINI NUMISMATA
NOTÆ
ET OBSERVATIONES.

AD SELECTA P. SEGUINI NUMISMATA NOTÆ ET OBSERVATIONES

J. Foy-Vaillant *D. Medici, & Regis Antiquarii.*

CUM P. Seguinus, vir ætate ſua in re nummaria, omnium conſenſu princeps, nummos ex Muſeo ſuo, quod eſt in urbe omnium facilè elegantiſſimum, deſcribendos cogitaret, ex iis quos voluit, ſeu raritate inſignes, ſeu explicatu faciles, ſelegit, in quibus tamen vulgandis dubia & à vero aliena propoſuit, unde veterum nummorum ſtudioſi eorum diſquiſitionem aggreſſi, multas difficultates moverunt. Ille Romam progreſſus, eos ſolertiſſimis nummorum exploratoribus Romanis expoſuit, qui, quid ſentirent, libenter aperuerunt; nec meam tunc temporis ſententiam omnino aſpernari viſus eſt. Hoc forſan illum ad alteram, & nummis auctiorem editionem impulit, in ea agitatis aliquot dubiis ſeu notis quæ monitus fuerat, prælo illam ſubjicere parabat, cùm è vivis clariſſimus ſenex exceſſit; neſcio quo fato liber diu latuerit, cùm tanti viri memoriam colerem, & opera digniſſima exiſtimarem quæ luce donarentur, illum ab hæredibus quærendum curavi; tandem repertum Joannes Jombertus Bibliopola Pariſienſis, rei nummariæ librorum indagator & fautor,

typis mandandum accepit; ſed ea ſpe, ut notas & obſervationes ad illius nummos, de quibus cum amicis ſæpius diſſerentem audierat, ad calcem libri adderem; & ut id facerem, vix adduci potui, ne viri amiciſſimi nomini aliquid detrahere viderer: ſed inſtiterunt plurimi, illas ad librum ejus illuſtrandum, nummoſque explicandos, eſſe quodammodo utiles, ſeu potiùs neceſſarias.

Pag. 41. lin. 1. *Seu potiùs Auguſti & Liviæ.* Non Auguſti nec Liviæ ſunt capita illa jugata in hujus anteriori nummi parte, in cujus poſtica ipſius jam Auguſti caput ſignatum ſine laurea fatetur ipſe Seguinus; ſed capita ſunt Rhœmetalcis & ipſius uxoris, quæ Regis titulus & epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ, arguit; laurea, quâ falsò Rhœmetalcis caput ornare curavit, illum forſan illuſit: in plurimis enim quos obſervavi iſtius Regis nummos, in quibus, vel illius tantùm caput, vel cum uxore ſociatum, nunquam laureâ, ſed diademate ſemper inſignitur; teſtes ſint illi omnes quos Cl. Patinus in Nummis Impp. Romanorum vulgavit. Ad hæc Lectorem monitum velim, Rœmetalcem non Cotyis liberorum tutorem fuiſſe, ſed ipſius Regis filium, Dionemque ſeu ipſius ſcriptores nomen pupilli pro tutoris nomine expreſſiſſe, ut infrà demonſtrare conabor.

Pag. ejuſdem lin. 25. *En Cotyis ipſius argenteum didragma.* Hunc nummum ad Cotym Rœmetalcis filium refert Seguinus, imò potiùs ad Cotym Rœmetalcis patrem, hujus avum pertinere videtur. Plures numerantur Cotyis nomine in Thracia Reges, ſed Cotys nomine quartus, & alter ordine quintus in nummis hactenus obſervati ſunt. Ille ſenex & barbatus, hic juvenis & imberbis, naſoque

oblongo

oblongo depingitur. Uterque in Thesauro Regio asservatur. At Cotys ille in nummo Seguini percussus, barbâ prolixâ ornatur, exhibetque in postica parte laureatam Augusti faciem cum litteris Θ Κ Φ, id est anno DXXIX. æræ scilicet Thraciæ Regum. Hìc perhibetur Rœmemetalcis pater, cognatus aut frater Sadalis Thraciæ Regis, qui mortuus anno quo Julius Cæsar in Senatu interfectus est, hæredem Populum Rom. scripserat. Cotys avitum à M. Antonio regnum, cujus partes contra Cassium & Brutum sequutus fuerat, recepit, post Antonii mortem ab Augusto in regno confirmatus, hunc nummum in ejus honorem memor percussit : sed Cotys nomine quintus, juvenis adhuc occisus est. Post enim Rœmetalcis patris mortem, dimidiam regni tantùm partem ab Augusto accepit, altera ab eodem Rhescyporidi patruo data est; ipse crudelis, regnique socium non ferens, Cotym ingenio mitem circumvenit, deinde interfecit.

Dion. 47.

Pag. 42. lin. 2. *Cum litteris Θ Κ Φ, quæ an sint numerales, & æram quamdam computent.* Nullus dubitandi locus, quin illæ litteræ Θ Κ Φ numerales sint : annum Thraciæ Regum æræ DXXIX. computant, in quo senior ille Cotys nummum in Augusti honorem percussit. Illa Regum series in nummis illustrissima & ita vetustissima est, ut omnes aliorum Regum æras hactenus à me observatas longè superet : ipsius initium seu caput apud historiæ scriptores non detegitur, antiquissimus illorum Rex nominatur Sitalces, quem in bello à Xerxe Persarum Rege contra Græcos anno Mundi MMMDXXV. illato, interfectum narrat Thucydides, à quo, si ad tempora Cotyis,

Lib. 1.

Ddd

qui anno MMMDCCCCLXXX. regnasse dicitur, anni CCCCLV. tantùm numerentur, & in nummo DXXIX. signentur, initium seu caput æræ illorum Regum, Sitalcis ætatem septuaginta quatuor annos haud dubiè antevertit.

Pag. 43. lin. 6. *Qua Reguli istius nomen quo scribendum sit edocemur.* Duo in hoc Thraciæ Regis nomine examinanda veniunt, vocis principium, & finis: principium, an Rhes. aut Rhas. dicatur; finis verò, an polis vel poris scribi debeat. Cæsar, Paterculus & Appianus Rhascypolim, Suetonius Thrascypolim, Tacitus Rhescyporim, Dio Rhascyporim vocant. Seguinus pro Tacito stat, Carolus Patinus Dioni favet, nummi omnes in Cimeliis Lutetiæ asservati, constanter legunt, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΗΣΚΟΥΠΟΡΙΔ. Sed non solus ille Rex Thraciæ, Rhescyporis nominatur; alter ejus nepos, Rœmetalcis scilicet junioris filius, Neronis ævo degens, simile nomen gerit. Illius ectypum ex museo nostro libenter hîc in rei antiquariæ studiosorum gratiam exhibere placuit.

In Vita Tiberii num. 38.

Ab una parte caput Rhescyporidis Regis cum capillis oblongis, diademate insignitum, & epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΗΣΚΟΥΠ. exhibetur: ab altera caput laureatum Neronis, cum litteris numeralibus ΔΚΧ. annum

Thraciæ Regum æræ DCXXIV. deſignantibus, unde legitima Rheſcyporidis nominis lectio tam in avo quàm in nepote confirmari videtur.

Pag. 47. lin. 6. *Quis ille ſit Regulus Ininthimevus aut aut Thimevus, Antiquariorum diſquiſitioni permitto.* Altum eſt de Ininthimevi voce, quam nummus exhibet, apud hiſtoriæ ſcriptores ſilentium. ΒΑΣΙΛΕΩΣ nomen, ſceptrum ante faciem ſignatum, diadema quo caput ejus cingitur, Regem arguunt; cælatura nummi Cotyi & Rheſcuporidi ſimilis, illum in Thracia regnaſſe demonſtrat; litteræ numerales æram Thraciæ Regum denotantes, ejus in regno ordinem manifeſtant. Cotyis nummus annum DXXIX. ſignat; nummus autem Ininithimevi annum DXXXI. Illum igitur Cotyi ſucceſſiſſe probant, ſicut anni DXLII. in nummo Rheſcyporidis percuſſi Inthimevum Rheſcyporidi anteriorem declarant. Itaque ſimilis & ſubſequens æra tres illos Thraciæ Reges aliis alios ſucceſſiſſe pronuntiat, Dio pupilli pro nomine tutoris ſubſtituit: hæc ille. *In Thracia M. Lollius Rhymetalci avunculo & tutori filiorum Coccyios auxilium ferens, Beſſos domuit.* In locum vocis *Rhymetalci* reponenda eſt *Ininthimevo.* Cotys ſenior duos habuit filios, Rœmetalcem & Rheſcyporidim, quorum tutelam uxoris fratri Ininthimevo reliquit, qui regnum ſub pueris nepotibus adminiſtravit Regis titulo. Id nomen avunculi confirmat ille ſenex & prolixa barba; hic verò juvenis & imberbis ubique depingitur.

Lib. 54.

Pag. 48. lin. 2. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΑΥΡΟΜΑΤΟΥ. Cùm diu poſt mortem auctoris noſtri, hæc de ſelectis ipſius muſei numiſmatibus altera editio in lucem pro-

dire ſit morata, Ill. Spanhemius, qui tam eruditè & eleganter de Nummorum Uſu & Præſtantia ſcripſit, hunc nummum Sauromatis Sarmatiæ Regis, & alios quos poſſidet Theſaurus nummorum Regius, nuper in doctiſſimis ad Juliani Imperatoris Cæſares Commentariis vulgavit, & ita illuſtravit, ut mihi pauca hîc ſint adjicienda: ſed cùm ille hoc in loco Lectorem monuit, me aliquando de quorumdam Regum æra ſcripturum, hîc ad illuſtrandum auctorem noſtrum de nummis Sauromatum Regum, quid de ipſis haberem, recenſere non alienum exiſtimavi. Boſphori ſeu Sarmatiæ Reges plerique *Sauromates* nominati videntur, ut Parthorum Reges, *Arſaces*, ſicut & Cappadociæ, *Ariarathes* dicti ſunt. Hoc *Sauromatis* nomen illos accepiſſe in memoriam ejus qui ex poſteritate Semi, Noë filii, qui Sarmatiæ nomen indidit, ut Beroſo placet, affirmare nolim; ſed ab illo qui in Alexandri contra Perſas expeditione, ab ejus Ducibus regno ſpoliatus, illud poſt occiſum Antigonum in pugna ad Ipſum Phrygiæ anno U. C. CCCCLIII. commiſſa, recuperavit, à quo tempore Sauromates Boſphori Reges æram ſuam dinumerarunt, ut ſequentes confirmant nummi. Primus ille eſt nummus, de quo auctor noſter ex Illuſtr. Guill. Lamonii Senatus Principis Muſeo in Theſaurum Regium tranſlatus, qui ab una parte Regis caput & Sauromatis nomen, in altera laureatum Trajani caput exhibet cum hiſce litteris HΥ, quæ Seguinum fugerunt, annum illorum Regum æræ CCCC. VIII. deſignantibus. Si autem illi CCCCVIII. æræ anni, adjiciantur annis U. C. CCCCLIII æræ illorum Regum initio à me aſſignato, ſimul efficient anni U. C.

DCCCLXI. in quo Trajanus duodecimam exercebat Tribunitiam poteſtatem. Secundus nummus à me Conſtantinopoli ab Aurifice emptus eſt, dum ad nummos pro Theſauro LUDOVICI MAGNI comparandos miſſus fui. Ille ab una parte præfert caput Sauromatis Regis, ſed cum ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ cognomine, quod ille Rex, ut ſe ab aliis ejuſdem nominis Regibus diſtingueret, ſelegit: ab altera capita Antonini Pii & M. Aurelii adverſa cum litteris numeralibus ΘΝΥ. illæ annum æræ illorum Regum CCCCLIX. deſignantes, ut ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ nomen hunc Regem ſuperioris filium proculdubio demonſtrant: ſi enim illi CCCCLIX. anni, initio ſeu capiti illorum Regum æræ U. C. CCCCLIII. ſuprà adſignato adjiciantur, ſimul efficient annum U. C. DCCCC. XII. Tribunitiæ verò poteſtatis Antonini Pii vigeſimæ-tertiæ, & M. Aurelii decimæ-quartæ. Tertius hic noſter nummus exhibet ab una parte Sauromatem Regem, ultimi aut filium aut ſucceſſorem, ut indicant litteræ numerales ΔϘΥ. annum illorum Regum æræ CCCCXCIV. notantes cum Sept. Severi effigie in altera nummi parte percuſſa, ſi etiam illi anni CCCCXCIV. cum æræ illorum Regum capite, anno U. C. CCCLIII. adſcripto conjungantur, ſimul annum U. C. CCCCDXLVII. numerabunt, quo Sept. Severus tertiam Tribunitiam poteſtatem agebat. Abunde ex iſtis litteris numeralibus in nummis illorum Regum Sauromatum ſignatis, eorum æra ab anno quo interfectus eſt Antigonus Cocles, ille Alexandri M. Dux, numeranda confirmatur, quando illi regnum recuperaverunt.

Pag. 63. lin. 10. *Mithridatis Pergameni eſſe ſuſpicatus ſum,*

tum propter verbum ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, *tum propter diversa in utroque oris lineamenta, tum quòd magnus ille Ponticus in ære ſincerus vix reperiatur.* Hæc tria auctorem noſtrum, ut nummo Mithridati Pergameno adjecto, illum Pontico Regi eriperet, impulerunt; quæ lectori examinanda proponuntur. Primò de ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ verbo in poſteriori nummo ſignato agendum eſt: illud nec ad Ponticum, nec ad Pergamenum Regem ſpectare videtur, ſi alter Ponti Monarcha, alter Gallo-Græciæ Tetrarcha extiterit, ſed ad Pergamum urbem tunc temporis ſub Romanorum Aſiæ Proconſulum adminiſtratione ſubjecta pertinet ille nummus. Ad hæc vox ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ nuda eſt, & Prætoris tantùm, non verò Regis nomen arguit: nec enim cum ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulo ſociata eſt, nec caput illud diademate Regum inſigni, ſed galeâ Minervæ potiùs ſeu Martis ſymbolo adornatur. Prior quidem nummus Mithridatis Pontici eſt, nec ad Pergamenum ſpectare poteſt, & ut *diverſa in utroque oris lineamenta* ab auctore noſtro reperta, facilè diſtinguerentur, oporteret ut Pergameni illius Mithridatis effigies jam apud Antiquarios nota eſſet; ſed ejus nummi hactenus non obſervati perhibentur, & ſolus ille Seguinus primam ejus effigiem nobis hîc proponit. Fruſtra juvenile prioris nummi caput, cum aliis tetradragmis ipſius Eupatoris omnino diverſum contendit; imò attentè intuenti illis non diverſum, ſed ſimile videtur, niſi quòd ille Rex in ætate juvenili hoc in nummo, in aliis in provectiori percuſſus habetur: nam Mithridates anno decimotertio regnare cœpit, ſeptuageſimo verò è vivis exceſſit. Denique dubium tollere debet annus regni Mithridatis Pon-

tici duodecimus his litteris I. B. in aversa nummi parte signatus, scilicet quando ille vigesimumquintum ætatis annum attigerat, qua de causa caput ejus juvenile exhibetur. Quid enim Pergameni nomen cum Pergamo urbe commune habet? Mithridates ille dictus est tantùm Pergamenus, quòd Pergami educatus fuerit, nec in hac urbe quidquam obtinuit, & nomen illud ludibrii est potiùs quàm illustre. Omnes sciunt illum Tetrarchiam Gallo-Græciæ à Julio Cæsare post victum Pharnacem accepisse, ob adductas ipsi auxiliares copias contra Alexandrinos, & in ea tres aut quatuor annos tantùm regnasse, Rex deinde Bosphori contra Asandrum ab eodem constitutus, ab Asandro in prælio interfectus, regnum non obtinuit. Denique verba hæc, *quòd magnus ille Ponticus in ære vix reperiatur*, parvi sunt momenti. Numisma Pergameni illius Mithridatis hactenus incognitum, ex omni metallo suprà assertum est. Pontici verò Regis nummi ex argento tetradragmales, & ex ære obvii sunt: huic similem possidebat Romæ Eminentissimus Cardinalis Maximus, alterum ipse dono dedi R. admodum Patri de la Chaize Soc. Jesu, Regi à Confessionibus; ita ut æreos Eupatoris Mithridatis nummos vix reperiri Seguinus non penitus affirmare debuit.

Strabo l. 13. Joseph. l. 4. cap. 16.

Pag. 66. lin. 12. *Quin & nummum Græcum æreum primæ magnitudinis habeo, in quo caput Agrippinæ Claudii effictum est sub icone Cybeles, cum inscriptione*, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΥΠΕΡΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. Verba illa, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, potiùs quàm ulla, similitudo Agrippinæ Claudii, ut ad Principem illam fœminam nummum referret auctor noster, sollicitarunt; hæc ΚΛΑΥ-

ΔΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ verba non reguntur ab uxore Claudii Augusti: frequens est non modò ista Imperatorum Romanorum ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΝΕΡΩΝΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, & aliorum in nummis epigraphe, sed & Regum antiquorum, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, cæterorumque solita inscriptio. Rhodii libertatem jamdudum amiserant, Nerone pro ipsis perorante, iis à Claudio reddita est, memores nummum signarunt in honorem Claudii. Seguinus ob verba ΚΛΑΥΔΙΟΥ CΕΒΑCΤΟΥ, effigiem Agrippinæ Claudii uxoris in nummo exhibitam prædicavit, sed sub Cybeles icone, quia turrita depingitur. Vox autem ΥΠΕΡΙΩΝ rem denotat manifestam. Caput illud, Hyperionis est, seu Solis, quem Rhodii eundem intellexerunt, licèt Mythologi Hyperionem Solis patrem affirment. Ille turribus ornatus signatur, ut præses urbis Rhodi, seu genius, sive tutelaris deus. Hunc nummum valde illustrat alter, quem Nobilissimus Spanhemius in Gaza Medicæa se observasse affirmat, cum hac epigraphe, ΡΟΔΙΟΙ ΥΠΕΡΙΟΝΙ ΑΝ. id est, *Rhodii Hyperioni dedicarunt.* De eodem Hyperionis nummo eruditissimus vir Jacobus Personius in sua de variis Antiquorum nummis Dissertatione, Daventriæ anno 1679. typis mandata, quam ad me dono misit, plurima & quidem eleganter scripsit.

Tacit. l. 12.

Diss 9. f. 791.

Pag. 72. lin. 5. *Hoc est* ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. Integrum hujus Reginæ nummum haud viderat Seguinus noster, fugaces proculdubio ejus numismatis litteræ fuerunt: sed cùm plurimos & integerrimos sæpius

Iotapis

Iotapis Reginæ nummos in diverſis cimeliis inſpexerim, legitimam ejus inſcriptionem conſequutus ſum, & unum integerrimum in muſeo noſtro cum multis aliis Regum & Reginarum raritate ſeu elegantiâ præſtantiſſimis aſſervo, in quo conſtanter legitur, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, non autem ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ; nec Regis alicujus, ſed peculiare Iotapis Reginæ cognomen eſt. Antiochus Commagenæ Rex, numquam PHILADELPHI nomen,[a] imò potiùs MAGNI & EPIPHANIS titulos in nummis ſibi attribuit. Quærenda ergo alia eſt Iotapis nominis Regina; nam in tertiam ex iis quas vulgavit Seguinus, convenire nequit; ipſa Regis Antiochi filia, non Commagenæ Regina extitit, Alexandro Leſidis in Ciliciæ parte Regi nupta, ut à Joſepho recenſetur, nummum à Commagenis in honorem ſuum cum titulo Reginæ non obtinuit: ſpectat nummus ad Commagenæ Reginam, quam ipſius matrem ejuſdem cum principe filia nominis fuiſſe exiſtimo: illa quidem Antiochi Epiphanis non modò conjux, ſed ipſius etiam ſolenni Aſiaticorum Regum more, ſoror, ut illud inſignis concordiæ & amoris cognomen, ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, id eſt, amans fratrem, innuere videtur. Plurimi ejuſdem magnitudinis & formæ Antiochi & Iotapis nummi ſimilem in averſa parte typum, putà gammarum ſeu ſcorpionem, præferentes, conjecturæ noſtræ favent; eam verò penitus confirmat rariſſimus & elegantiſſimus Theſauri Regii nummus, quem hîc exhibeo.

Lib. 18. *c.* 11.

Ab una parte caput Regis diademate insignitum conspicitur cum epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙ. id est, *Rex magnus Antiochus Epiphanes.* In aversa parte figura muliebris sedens, cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ, id est, *Regina Iotape Sebastenorum.* Caput diadematum, Antiochi Commagenæ Regis est. Diadema & titulus Regem, nomen & effigies Antiochum Commagenæ, Magni & Epiphanis cognomina tertium hujus nominis Antiochum arguunt. Figura sedens in posteriori nummi parte, Iotape ipsa Regina est, ipsius nomen & Reginæ titulus, eam esse convincunt. Utraque in eodem nummo effigies & figura, in honorem Principum suorum à Sebastenis signata videtur: sed quinam fuerint illi Sebasteni, & quam ob causam numisma hoc signarint, non abs re forsan erit investigare. Antiochus ille Magnus & Epiphanes cognominatus, paternum sub Tiberio regnum amisit: lis enim mota est inter nobiles & plebem patre illius mortuo, hæc subesse Imperio Romano postulabat, illi Regem suum optabant; Tiberius autem Q. Servæo Equiti Romano administrandam dedit, Antiochus Imperatoris gratiam ut sibi conciliaret, Romam profectus, nihil ab eo impetravit, sed regnum ipso mortuo à Caligu-

Dio lib. 56.

la adjectis etiam quibuſdam Ciliciæ partibus recepit, etſi Antiochus primò ita familiariter Caio adeſſet, ut eum ad tyrannidem inſtruere diceretur, ab ipſo deinde irato, iterum regno ſpoliatus eſt; Claudius tandem illi regnum reſtituit, Antiochus verò ad ſuos regreſſus, tanti beneficii memor urbem in Commagena in honorem Imperatoris condidit, eamque *Auguſtam* appellavit. De illa in libris Conciliorum frequens eſt mentio, dictaque *Auguſta Euphrateſia*, quòd in Euphratenſi provincia contineretur; ab aliis Armeniæ minori tribuitur, hodie adhuc extat, & *Azar* nominatur. Sebaſteni ut memoriam conditoris Regis & Reginæ poſteris commendarent, nummum hunc in eorum honorem percuſſerunt.

Dio lib. 59.

Idem lib. 60.

Pag. 93. lin. 3. L. POL. MAEVI. Ex uno verbo tria componit Seguinus, & pro Regis nomine, prænomen, nomen & cognomen civis Romani, gentis Mæviæ, ſubſtituit. Nummi epigraphe, L. POL. MAEVI. errorem denotat; nunquam enim cognomen, familiæ nomini præmittitur, dicendum fuiſſet L. MAEVI. POL. ſed ejus prænominis gentis Mæviæ nulla apud hiſtoriæ ſcriptores fit mentio, auctor etiam noſter, quis & qualis fuerit Lucius ille Mævius Pollio, ſe nondum comperiſſe fatetur. Diviſa ergo illa verba, L. POL. MAEVI. in unum contracta, legitimam nummi inſcriptionem exhibent, ſi priùs lectorem monuerim, extremam verbi litteram S pro I perſpicuè videri, & ſic legitur in inferiori epigraphes parte MAEVS, anterior PTOL ſub aſpectum mox cadit, E partim deficit; ſed illuſtri Antiquario negotium faceſſere non debuit integra lectio PTOLEMAEVS. Litteras Latinas circa caput exaratas, ad Regem non ſpe-

ctare putavit ; astrum in aversa in medio Lunæ falcatæ, quale videre est in argenteo Augusti denario gentis Petroniæ apud Ursinum, ut illi nummum tribueret, impulit, & caput coronâ laureâ pro diademate quo manifestè cinctum est, ornavit, ut meliùs sententiam firmaret. Non solùm diadema, solitum Regum insigne, sed pone caput tres illæ litteræ, REX, ab auctore nostro prætermissæ, fugientes quidem tyroni, sed perito nummorum indagatori perspicuæ, Regem in nummo percussum demonstrant. Veram illius iconem & inscriptionem hîc exponere placuit.

Ad quem Ptolemæum Regem pertineat hic nummus, pronunciare non arduum videtur, Regibus Ægypti, qui semper ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ inscriptionem in nummis suis posuere non convenit, sed Ptolemæo Jubæ junioris & Cleopatræ filio, Mauritaniæ Regi, adscribendus est. Ille avi & patris exemplo Latina epigraphe in nummis usus est, avus ut socius & amicus Populi Romani, pater verò Augusti beneficiorum memor : obvia avi numismata illum prolixâ barbâ insignem, patris rariora Romano more imberbem exhibent. Ptolemæus capillis crispis ornatus juvenili facie decoratus, in rarissimis suis nummis conspicitur. Nemo nescit infelicem

ejus Principis mortem; ille Romam à Caligula consobrino evocatus, etsi primò honorificè exceptus, deinde quod edente Imperatore munus, ingressus spectacula, convertisset hominum oculos fulgore purpuræ, ab eo per percussorem perfidè necatus est. Suet. in Caio.

Pag. 109. lin. 22. *Joannes Vaillant monitum me voluit.* In hoc nummo Antonii, Cæsaris, & Octaviæ capita judicio auctoris nostri percussa habentur; meo quidem, M. Antonii, Cleopatræ, & Antonii junioris effigies sunt. De M. Antonio Triumviro pro uno ex tribus illis, nulla contentio, levis de Augusto & M. Antonii filio, tota versatur circa Octaviam vel Cleopatram. Multum ponit in Cæsaris junioris effigie Seguinus, & de Octavia tantum conjicit. *Octaviæ enim*, ait, *si unquam conjecturæ locus, tribuendum est caput tertium.* Si autem admittitur Cleopatra, Augustum rejicere necesse est, cum ea convenire nequit: sed licèt Augusti partes acriter tueatur Seguinus, à quo tamen nummus in ejus & sororis honorem sit cusus, & quo tempore, valde dubitat, vanis illum conjecturis à Sexto Pompeio in gratiam fœderis cum Antonio & Cæsare confecti, aut post duos abhinc annos ab Agrippa devicto ipso Pompeio signatum suspicatur. Quis credat Pompeium hostes suos M. Antonium & Augustum in nummis signasse, aut Agrippam devicto ipso Pompeio Augustum in eodem nummo, & in loco quidem inferiori, cum M. Antonio jam Cleopatræ amore capto consociasse? Romani illo tempore principes fœminas in nummis, etiamsi illis statuas darent, percutere non consueverant, nulli hactenus nummi cum Octaviæ vultu, aut cum M. Antonio in- Dio lib. 49.

ſpecti ſunt; Cleopatræ autem ſine M. Antonii effigie & cum ipſius capite quotidie Antiquariorum manibus teruntur, jus enim cudendæ monetæ Regina penes ſe habebat. Non ad Auguſtum & Octaviam, ſed ad M. Antonium & Cleopatram pertinet nummus, & à quo percuſſus ſit, inquirendum eſt. M. Oppium Antonianæ claſſis Præfectum, nummum cuſiſſe, auctorem noſtrum jam monueram; ille ſententiam noſtram reſpuere non auſus, eam eludere, ut ſuam tueretur, conatus eſt. Illi tunc Romæ nummum indicaveram, alterum poſſidet Ill. Harlæus Procurator Generalis, integriorem Anconæ obſervavi, in quo à parte anteriori legitur, M. ANT. IMP. COS. DESIG. TER. ET. ITER. III. VIR. R. P. C. & in poſteriori parte, M. OPPIVS CAPITO PROPR. PRAEF. CLASS. F. C. Igitur nimis audacter à Seguino reſtituta illa, IMPER. ITER. PRAEF. CLASS. ET. ORAE. MARIT. EX. S. C. Non admodum rari ſunt M. Oppii cujuſlibet formæ, minimæ, mediæ, & primæ nummi, cum ſola Antonii effigie, aut cum Cleopatra ex adverſo, aut etiam jugata illorum capita. Nihilominus nummum ſuum in Sicilia percuſſum ob Triquetram in ejus area ſub ſiniſtra navis parte ſignatam contendit, illam Siciliæ nummorum notam ait, ſed non omnium: in plurimis enim ipſius inſulæ apud Goltzium & alios non reperitur; ad hæc nummi illi quos vidimus, rei nummariæ peritorum teſtimonio, etſi notam illam præferant, Ægyptiæ fabricæ ſunt. Inſtat auctor noſter. Quid tum ſi nummum Oppius in honorem Antonii, Auguſti & Octaviæ præfecturâ aliquâ à Sexto donatus, percuſſit, deinde illo relicto, cum multis ejus amicis ad Antonium

Theſ. Reg. Car. Patin. Famil. Rom.

transierit, & M. Antonii & Cleopatræ cudendis nummis, quemadmodum antea sub Pompeio, operam dederit? Id leve & parvi momenti est, cùm de nummo Augusti & Octaviæ nullo modo constet. Annon triquetra Monetarii nota est, qualis ipsa in nummis gentis Calpurniæ, Mariæ, Papiæ, & aliorum observatur? Oppiorum familia forsan è Sicilia oriunda est, antequam tribus Terentina M. Fulvio & T. Manlio Coss. anno U. C. CCCCLV. inter alias numeraretur, & sic M. Oppius Capito patriæ memor, ipsius symbolo pro nota uteretur. An ipse Proprætore Siciliæ eam administrabat, dum ad partes Antonii transiit? Ille enim in hoc nummo PROPR. inscribitur, forsan etiam à M. Antonio in hoc munere aut nominatus aut confirmatus est. Causæ enim & prætextus belli inter Cæsarem & Antonium erant, quòd Augustus provincias cum Lepidi tum Sexti sibi vindicasset, quæ debuerant communia ambobus esse. Sicilia Antonii videtur hoc tempore fuisse ex his Dionis verbis, in oratione quam Antonius habuit ad milites: *Denique quanta tandem portio Sicilia est nostri Imperii.* Sic Oppius Siciliæ Proprætore triquetram ipsius symbolum in nummis M. Antonii cum Cleopatræ effigie potuit signare. Muliebri illo tandem capite in nummo Seguini pro Cleopatra Ægypti Regina ex adverso M. Antonii, asserto, tertium illud ad Augustum spectare nequit, etsi frequenter M. Antonii & Augusti capita in nummis illorum argenteis seu aureis exhibentur, semper ab una parte Antonius, & ab altera Augustus conspicitur, ut nullus forsan videatur inter eos gradus superior, effigies illæ sub aliis positæ ipsis penitus infe-

Tit. Liv. l. 10.

Dio lib. 50.

riores ſunt, & utplurimum uxorum aut filiorum habentur. Meritò igitur caput illud juvenile M. Antonio ſociatum, ad M. Antonium Antonii Triumviri ex Fulvia filium revocandum eſt, ipſius caput in ſequenti nummo aureo, auctor noſter jam exhibuit; ſicque novum & inauditum, quale eſſet Cæſarionis, non videor nummum proferre.

Pag. 124. lin. 3. ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ Κ. ΓΗΓΩΝ. Lectionem hoc in nummo à ſenſu longè remotam pro vulgari & admodum trita ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΚΡΗΤΩΝ auctor noſter protulit: ſi quis illuſtrem nummorum ſcriptorem inſolitum Cretæ epithetum pro legitima illius appellatione expoſuiſſe miretur, ſibi in mentem revocet verum illud verbum eſſe, quod vulgò dici ſolet, *aliquando bonus dormitat Homerus.*

Pag. 125. lin. 5. *Notas illas* ΕΚΟΡΛΥ *in nummo exaratas uſque adhuc non intelleximus.* Quod non erat in verbo ΚΡΗΤΩΝ dividendum, ſeparavit Seguinus, & quod disjungendum erat in litteris ΕΚΟΡΛΥ, non diſtraxit; itaque quid ſibi velint non intellexit. Earum ſenſum non meliori fato aſſequutus eſt Adolphus Occo; è contrà barbaro verbo illo ΕΧΟΡΑ eum penitus obſcuravit. Prima igitur littera Ε ſeponenda eſt, & habenda pro ΕΠΙ, id eſt *ſub*, tres aliæ ſequentes ΚΟΡ. pro ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ, id eſt *Cornelio*, familiæ Romanæ nomine, reliquæ duæ ΛΥ. pro ΛΥΠΟΥ, id eſt *Lupo*, uno ex illius gentis cognomine legitima illa litterarum ΕΚΟΡΛΥ *ſub Cornelio Lupo*, videtur explicatio, eandem in ſententiam ivit doctiſſimus Giſbertus Cuperus in libro quem noviſſimè edidit de Numiſmatibus antiquis

explicatis,

explicatis.

Pag. 134. lin. 2. *Quidam, reſtituto nummo; alii, reſtitutâ Numidiâ; ego addo & audeo, reſtituto numine.* An non melior de reſtituta Numidia, quàm de reſtituto numine, ſententia, dijudicent eruditi. Numidia ab Auguſto in provinciarum diviſione Populo Romano data eſt, & Proconſularis dicta; deinde cùm Garamantes illam incurſionibus devaſtarent, tutandis Imperii finibus ab eo Legio tertia Auguſti miſſa eſt. Provincia & Legio ſub Auguſto & Tiberio Principibus Proconſuli parebant: deinde C. Cæſar turbidus animi M. Silanum obtinentem Africam metuens, ablatam Proconſuli Legionem, miſſo in eam rem Legato tradidit. Id videtur adhuc Vitellii tempore obſervatum: Calpurnius enim Piſo Proconſul Africam regebat, dum Valerius Feſtus Legatus exercitui præerat. Provinciæ Populi Romani antiquo Reipublicæ more adminiſtrabantur, & earum Rectores illas ſorte inibant; Legatus verò ad exercitum ab Imperatore mittebatur. Clodius Macer à Suetonio Neronis in Africa Legatus dicitur: ſed quis Proconſul eam gubernabat, ſilet hiſtoria. Calvia Criſpinilla ſub finem imperii Neronis expoſtulata ad ſupplicium, variis fruſtrationibus, & adversâ diſſimulantis Principis famâ, periculo exempta eſt, magiſtra libidinum Neronis tranſgreſſa in Africam ad inveſtigandum in arma Clodium Macrum, famem Populi Romani haud obſcurè molita eſt; ille deinde auditâ Neronis morte, cùm plurimi res novas molirentur, aliquid tentare auſus eſt; & ut militum & provinciæ gratias ſibi conciliaret, Legionem tertiam Aug. cui præerat, & Africam liberas pro-

Dion.

Tacit. lib. 4.

In Galba.

Tacit. ibid.

nuntiavit, & nummos in hanc rei memoriam percussit. Testis est ille rarissimus argenteus Georgii Barbaro Senatoris Veneti comitate acceptus, & à me cum sexcentis aliis raritate, mole & elegantiâ præstantissimis in Thesauro Regio depositus, cujus ectypum, quem mihi servaveram, hîc profero.

Ab una parte exhibet caput ipsum Africæ elephantis proboscide ornatum, cum epigraphe, C. CLODI MACRI. LIBERA. S.C. In aversa duo signa militaria, aquila legionaria intermedia cum inscriptione, LEG. III. AVG. Clodius Macer adinstar Plebis Romanæ, quæ pileata post Neronis cædem totâ urbe discurrerat, quasi libertatem recuperasset, non modò legionem & provinciam liberas dixit, sed ut libertatem tueretur, legionem novam contraxit, cui nomen *Liberæ* dedit. Id verba Taciti innuunt, dum ait: *In Africa legio cohortesque delectæ à Clodio Macro.* Sed rem penitus confirmat elegantissimus ille argenteus nummus à Cl. Patino vulgatus, aut ab ipso observatus, aut ex Occone excerptus, in quo ipsa Libertas stans cum pileo ab una parte signatur, C. CLODI. MACRI. & in aversa signa militaria cum epigraphe, LEG. I. MARIANA. LIB. Similis nummi meminit Goltzius. Interea cùm Roma gravi annonâ laboraret, rei frumentariæ vecturâ à Clodio Macro detentâ, Calvia Crispi-

Suet in Ner.
Lib. II.
In Suet. Not. pag. 344.
In Thes.

nilla reditum in urbem sibi conciliare meditans, in id sese interposuisse videtur, ut Clodius Macer frumenti copiam, omnemque frugum ubertatem liberam sineret, & Senatus acta illius comprobaret; id arguere videntur non modò hæc verba Taciti, *Claudia Crispinilla famem Populi Romani haud obscurè molita, totius postea civitatis gratiam obtinuit:* sed & illi superiores nummi Clodii Macri cum S. C. id est Senatusconsulto percussi. Hæc nota, solennis est Senatus in nummis percutiendis approbatio & consensus: hæc etiam reperitur in nummulo æreo novæ fabricæ ab erudito Tristano cum capite ipsius Macri vulgato: notandum tamen est in utroque & Tristani & Patini nummo, literam L, id est LVCII, prænominis Clodii Macri, pro C, id est CAII, esse signatam; constanter autem litera C in nummo Regio legitur, & Sole clarior apparet: cùm C non multùm differt à litera L, an alter ab altero qui nummum malè legerit, mutuatus est literam? prænomen enim Lucii ex Suetonio genti Claudiæ adaptari nequit, illud ob duorum infamiam consensu repudiavit. Dum in variis locis multi ad Imperium aspirarent, Romæ Præfectus Prætorii Nimphidius Sabinus, in Germania Fonteius Capito, in Africa Clodius Macer, in Hispania Sulpitius Galba, hic solus Imperio dignus à Senatu existimatus, Imperator ab eo nominatus est; quo nuntio accepto, Galba Romam contendit, iterque ingressus est paludatus, nec priùs usum togæ recuperavit, quàm oppressis iis qui res novas moliebantur. Cùm autem in Africa Clodium Macrum per Trebonium Garrucianum Numidiæ Procuratorem interemisset, legionem III.

Lib. 4.

Tom. 1.

In Tiberio.

In Galba.

Tacit. lib. 1.

Aug. & novam Macrianam I. lib. cohorteſque à Clodio delectas exauctoravit. Proconſul ipſe biennio magnâ ſeveritatis ac juſtitiæ curâ Africam inteſtina diſſenſione & barbarorum tumultu inquietam ordinaverat; mox eam novis Clodii Macri motibus quaſi agitatam ſedavit, ſublatâque ei omni militiâ illam ſibimet reſtituiſſe videtur: Numidia de tanto Imperatore bene merita, ut Africa priùs nummos quaſi libertatis recuperatæ monimentum in Clodii Macri cum effigie ſua percuſſerat, ita in ſui reſtitutoris honorem, nummos cum Imperatoris capite ex una parte & ipſamet effigie in altera cum epigraphe, REST*ituta* NVM*idia*, ſignavit. Scrupulus tamen duplex auctorem movet; primum ait Numidiæ nomen in nummis non legitur, quid tum? nonne provinciarum Romanarum in nummis Hadriani & aliorum Impp. hactenus non obſervata quotidie reperiuntur. Deinde figura illa muliebris, Deæ potiùs alicujus, quàm Provinciæ ſpeciem præ ſe fert; nullum habet peculiare inſigne, quo attribui debeat Fortunæ, ut exiſtimat Seguinus, nec alicui Deæ, ſed in ipſis Galbæ nummis ſignata ſunt plurima Provinciarum capita, unus Galliæ effigiem, alter Hiſpaniæ, tertius tria Galliarum capita exhibet. An potiùs Numidiæ quàm Fortunæ caput in hoc nummo ſignatum ſit, dijudicent eruditi, inter illos jam favet ſententiæ noſtræ illuſtriſſimus Spanhemius, qui provinciæ nummum tribuit, dum illum explicat REST*itutor* NVM*idiæ*.

Suet. in Galba.

De uſu & præſtant. diſſ. 9.

Pag. 137. lin. 8. *Habet iſte nummus caput Othonis radiatâ coronâ inſigne, quales plurimi Neroniani conſpiciuntur.* Revera nummus ille non Othonis, ſed Neronis eſt. Legi-

tima ejus epigraphe ſic ferebat, ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ, ut plurimi Neroniani in multis Antiquariorum cimeliis cum ſimili effigie, coronâ radiatâ & epigraphe leguntur. Adulteratus eſt ipſe nummus, & novus artifex pro primis literis ΝΕΡ. haſce ΟΘ. ſubſtituit, & ita parum accuratè, ut priorum literarum veſtigia attentè intuenti adhuc facilè obſerventur. Effigies ipſa Neronem omnino exhibet, minimè verò Othonem. Nummus in Neronis numiſmatum Græcorum ſerie, ordine Urbium alphabetico, in Theſauro Regio, ubi aſſervatur, collocatus eſt. Græci Othonis nummi cum ſolo Cæſaris titulo, qualis eſt ille ΟΘΩΝ ΚΑΙΣΑΡ, hactenus non inſpecti ſunt, utplurimùm ΜΑΡΚΟΥ prænomine inſigniuntur, nec unquam coronâ radiatâ caput Othonis, inter quadraginta quos ipſius nummos obſervavi, mihi occurrit. Othonis nummi in auro, argento & ære reperiuntur: aurei omnes Latinâ epigraphe gaudent, ut & argentei drachmales, Romæ utplurimùm ſignati, & prænomen Marci, aut titulum Imperatoris habent. Argentei tetradrachmales Græcam *Αὐτοκράτορος* & *Μάρκου* inſcriptionem præ ſe ferunt. Ærei, vel Latini, vel Græci ſunt; Latini non Romæ, etſi s.c. habeant, ſed Antiochiæ in Syria percuſſi exiſtimantur: nam s.c. in aliquo partis averſæ loco, exiguâ mole quaſi notâ, ut in Latinis Romæ cuſis, non exaratur, ſed in medio coronæ laureæ inſertum, partem ipſam poſteriorem ferè componit. Græci in Ægypto omnes cum his literis L. A. annum Imperii primum deſignantibus cælati ſunt, nec hactenus in alia Populi Romani provincia cum urbis alicujus nomine ab Antiquariis obſervantur.

Fff iij

Illi omnes Othoniani nummi aut ſine aut cum laurea, ſed nulli cum corona radiata conſpiciunuur.

Pag. 147. lin. 10. *Sed nunquam, niſi in ſubjecto nummo, vidi columnam iſtam ſolidam & nudam cum impoſita faſtigio noctua.* Alterum aut ſimilem nummum ſe in nullis rei nummariæ ſtudioſorum cimeliis inſpexiſſe, revera fatetur auctor noſter: Romanus enim monetarius hanc non ſignavit columnam, ſed novus artifex in detrito nummo illam effinxit, & ita diligentem Antiquarium illuſit. Inde dignoſcant illi, qui ſe, cùm aliquot habuerunt aut inſpexerunt nummos, pro eximiis fictitiorum exploratoribus ubique jactant, quàm in illis perfectè dignoſcendis frequens & longa plurimorum nummorum tractatio & poſſeſſio requiratur.

Pag. 150. lin. 1. *Cum epigraphe*, PATIENTIA AVGVSTI. Optimè noverat auctor noſter Hadriano patientiam minimè convenire: virtutem igitur, quam in aliis Auguſtorum nummis nunquam obſervavit, impatienti Imperatori cur tribuerit, non video; res ita nova & repugnans dubium aliquod illi movere debuerat, fraudemque facilè detexiſſet. In nummo legebatur CLEMENTIA AVGVSTI, ſublatis primis literis CLEM, novæ illæ PATI ab artifice quodam ſubſtitutæ peritum Nummographum adhuc fefellerunt. Ejuſmodi epigraphe CLEMENTIA AVGVSTI, in nummis Hadriani, qui plurimos innocuos potenteſque Senatores ſuſtulit, adulatione videtur percuſſa; ſed meritò virtus illa Antonino Pio & M Aurelio attributa eſt, in eorumque nummis frequens cum figuræ muliebris ſtolatæ ſedentis ſeu ſtantis dextrâ pateram, ſiniſtrâ haſtam puram gerentis typo re-

peritur.

Pag. 151. lin. 14. *Cum literis fugientibus, & ita attritis, ut adhibita diuturna & iterata meditatione vix assecutus sim,* ΑΜΙΣΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. Cur attritam epigraphen in selectis numismatis, & minimè utilem aut raram dederit auctor noster, penitus ignoro; non id nummi aut raritas aut elegantia postulabat. Antinoi enim nummi ex ære mediocri aut minuto inter præstantissimos, non primas tenent, & ad nummi alicujus singularitatem integra ipsius & non mutila requiritur epigraphe. ΑΜΙΣΟΥ vox, quam se videre existimavit Seguinus, in nummo haud reperitur, pro ea ΑΝΕΘΗΚ. legitur, & ante illam, finis alterius verbi desinentis in ΜΟΣ, forsan ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕΝ, *Hieronymus dedicavit.* ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ autem mera est, ut ait ipse, conjectura, ex solita ejus urbis prærogativa in suis nummis argenteis frequenter inserta. Cæteræ literæ ita minutæ, confusæ & attritæ sunt, ut nisi similis aliquando nummus occurrat, nulla legendæ illius epigraphes unquam spes affulgeat.

Pag. 160. lin. 12. *Inscribitur,* LIBERATIS CIVIBVS. Diu hæc rarissima & insolita Pertinacis nummi argentei epigraphe Antiquariorum animos torsit, plurimi eam ut novam & additam condemnarunt. Sed similis ejus Imperatoris nummi typus, Mutinæ in cimelio RR. PP. Congregationis Clericorum Minorum observatus, dubitandi locum sustulit, genuina, sincera, & absque suspicionis loco in his duobus nummis est epigraphe: in argenteis enim literas aliquas resarcire, aut novas substituere difficile est, & primo intuitu dignoscuntur: at

ærei, ſi liniantur quodam liquore antiquitatem ementiente, præſtantiſſimis etiam Antiquariis aliquando illuditur.

Pag. 174. l. 5. *Nihil in verbo mutandum obteſtatur.* Non unica aut inſolita eſt ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ in nummis epigraphe, illam Paduæ in M. Aurelio cum Apolline, alteram in Commodo Venetiis cum Hercule, ſimilem in Sept. Severo Romæ cum muliere ſtante, & alias in aliis Imperatorum nummis in cimeliis à me inſpectis obſervavi. ΒΡΟΥΖΟΣ urbs eſt Phrygiæ ſalutaris in Notitia Gæcorum Epiſcopatuum. Frequens ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ Epiſcoporum in Conciliorum libris mentio, ſed apud Geographos, & in Vocabulariis geographicis ne verbum quidem reperi; unde ejus urbis ſitum & deſcriptionem ignoramus. Profectò nummis plurimùm debetur, qui Conciliorum mentionem ita confirmant.

In Muſ. Com. à Lazara. In Muſ. Sen. Garzoni. In Muſ. R. P. Anſelm.

Pag. 178. lin. 24. *Illuc à Severo coloniam deductam potiùs crediderim, quàm à Vero.* Imò potiùs à Vero quàm à Severo facta videtur colonia Singara. ΑΥΡΗΛΙΑ dicta eſt à gente Aurelia, in quam M. Annius Verus & L. Ælius Verus Imperatores à T. Aurelio Antonino adoptati ſunt, qui coloniam Singaram deduxerunt, cùm Verus ad Parthicum bellum progreſſus, Vologaſem III. Parthorum Regem profligavit, & Avidius Caſſius ejus Legatus, vaſtatâ Seleuciâ atque incenſâ, Regiam illius, quæ in urbe Cteſiphonte erat, ſolo adæquavit, Parthiſque trans Tigrim expulſis, Meſopotamiam à Trajano in poteſtatem Populi Romani redactam recepit. Deinde cùm Vologaſes IV. ſuperioris filius, occupato Sept. Severo in bellis civilibus arreptâ licentiâ Meſoptamiam ingreſſus,

I Nummis.

ingreſſus, plurimas urbes cepiſſet: quo accepto nuntio Severus mox in Syriam profectus, Niſibim pervenit; ſed Parthi adventu illius minimè expectato, domum ſunt reverſi, eâ occaſione Colonia Aurelia Singara ab Imperatore reſtaurata eſt, & addito ipſi Septimiæ gentis nomine, *Colonia Aurelia Septimia Singara* videtur appellata, plurimarum urbium exemplo, quales Beritus, Pella, Dium, Philippi, & aliæ, quæ à fundatore Julio *Juliæ*, poſtea ab Auguſto reſtauratore aut benefico, *Juliæ Auguſtæ* ſunt vocatæ, ut arguunt earum nummi in Antiquariorum cimeliis aſſervati. Parvi momenti eſt illa dignatio, quâ M. Aurelium proſecutus eſt Severus, ut nobis Coloniam Singaram, Aureliam & Septimiam, quæ duo diſtincta ſunt familiarum nomina, in Septimii Severi Imperatoris honorem, appellatam perſuadeat.

Pag. 183. lin. 7. *Sed mirè torquet ſtudioſos noſtros illa conſecratio, & Divi nomen expreſſum in nummo.* Marini conſecrationem dubius auctor noſter ad milites ejus intempti pœnitentes retulit, aut ad Decium ut reliquias fautorum Marini ſibi conciliaret; aut ad Philippum, ut à ſe Marinianæ cædis invidiam in rebelles converteret. Illuſtr. Comes Mediobarbus illam ad Philippopolitanos referendam cenſet, fortè ob defenſionem, ait, hujus urbis contra Scythas à Marino ſuſceptam: ſed nummus Marini non à Philippopolitanis Thraciæ percuſſus eſt. Duæ ſunt Philippopolis nomine urbes; una in Thracia, Philippi Amyntæ Macedonum Regis filii opus; altera in Arabia, ab Imperatore Philippo condita, teſte Zonara, καὶ πόλιν βασιλεύσας ἐπώνυμον ἑαυτῷ ἐδομήσατο, Φιλιππούπολιν ὀνομάσας αὐτήν. Prioris frequens in nummis mentio, & ſæpe Metropolis dignitate inſigni-

In Occon. Illuſt. pag. 352.

Aur. Vict.

tur, ΜΗΤΡΟ. ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Poſterior verò Coloniæ prærogativa in illis donatur, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙΤΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑΣ. In hac verò cælatus eſt Marini nummus, ut docet illius epigraphe: & ſimilem nummum in honorem Philippi, & quidem in aliis muſeis obvium ab illis Philippopolitanis cum ſimili typo & inſcriptione percuſſum obſervavit Seguinus, ideo Marini nummum Philippi nutu ſignatum apud Philippopolitanos Arabiæ ſuſpicatus eſt, imò debuerat affirmare. Cur enim in urbe tam à Marini electione remota, & Philippo planè devota, utpote ab illo condita, nummus, niſi ejus juſſu, percuſſus eſſet? Tribuenda ergo haud dubiè Philippo Marini conſecratio. Cùm Philippus Decium contra Marinum miſiſſet, milites hunc occiderunt, ut illum eligerent: tunc Philippus cæde Marini, qui Romanam ditionem adverſus Scythas erumpentes tam generosè tuitus erat, ut Romanorum odium in rebellem Decium concitaret, Marinum quaſi egregiis belli facinoribus dignum qui in ſocietatem Imperii admitteretur, inter Deos retulit; cujus rei memoriam nummi potiùs quàm libri nobis conſervarunt.

OMISSA.

Pag. 15. l. 4. *Sub nomine Sortis? Litteræ* C S. *quæ ordine inverſo Senatuſconſultum deſignarent, quid hic ſignificant niſi* Caſum *&* Sortem? Nullum eſt de capite fœmineo dubium, nummus Sortem ludorum præſidem repræſentat, ſed literæ C. S. quid ſonant, non ita facilè eſt pronuntiare: illas Caſum & Sortem interpretatur auctor noſter, ſed non omnibus arridet illius ſententia; amicus rei nummariæ ſtudioſiſſimus ad aliquem talorum ludum ex talis in aver-

ſa parte ſignatis refert, unde literas C. S. *cape ſolve* explicat, id multum habet ſolertiæ, & optandum eſſet, ut conjecturas exponeret, ſed nunc ad res graviores attendit. De talorum ludo apud veteres uſitato pauca ad nos pervenerunt. Jactus venereus, qui omnes figuras diverſas reddebat, pro feliciſſimo habebatur; canis autem, qui & monas, omnium peſſimus erat, quatuor vervecinis oſſiculis figuras, non puncta ut in teſſeris, exhibentibus luſitabant: an quædam figuræ *cape* aut *ſolve* deſignabant, ut literæ in ludo quem nos *Totum* vocamus? aut potiùs ut in altero ludo quem dicunt, *le jeu de bœuf*, teſſeræ ex una parte tantùm ſunt notatæ, & qui eas jacit, tantam pecuniam capit, quanta ſunt enumerata puncta, aut ſolvit, ſi nulla ipſi obtigerunt. Sed nimis arduum alterius cogitata mentis eloqui, dum illa animus aperiat, alteram C. S. interpretationem proponere mihi liceat, cogitanti an ludus quidam nummo cudendo occaſionem præbere debuerit, ludendi licentia à Magiſtratibus permiſſa probabilior mihi viſa eſt. Caſſiodorus annos U. C. 638. M. Metello & M. Scauro Coſſ. refert L. Metellum & Cn. Domitium Cenſores artem ludicram ex urbe removiſſe præter latinum tibicinem & ludum talorum. Hæc videtur cauſa ſignandi numiſmatis legitima, ut literas C. S. *Cenſorum ſententia* interpreter. Id quatuor tali in averſa nummi parte ſignati, ut & epigraphe, quaſi lex in ludo ſtabilita, confirmare videntur: eædem literæ C. S. in multis auctoribus *Conſulum ſententia* ſignificant; forſan Conſules edicta Cenſorum, ſententiâ approbabant. Dum hæc ſcribebam, ex Hiſpania mihi allati ſunt plurimi nummi veteres, præſente noſtro Jomberto, inter quos talus erat antiquus, non vervecinus, ſed æreus, nec ullis punctis aut figuris notatus.

Cal. Rhod.

Chronic.

SELECTORUM NUMISMATUM

INDEX ALPHABETICUS,

Sive capita exhibeant, ſive ſolam inſcriptionem.

Paginam indicant numerales notæ.

A

B

C

D

E

F

G

H

SUMMA PRIVILEGII.

CAUTUM *est auctoritate Regis Christianissimi, ne quis in Galliarum regno hæc* Selecta Numismata Antiqua ex museo PETRI SEGUINI cum aliis tractatibus huic operi adjunctis, *absque Joannis Jomberti consensu intra sexennium excudat aut divendat: qui secus fecerit, indicta mulcta prout amplius in ipso Regio diplomate continetur, coercebitur. Datum Chavillæ, die 17. Augusti* M. DC. LXXXIV.

Sign. BULTEAU.

SUMMA PRIVILEGII.

[illegible]

[illegible]